

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, Mr. J. L. F. BÖHTLINGK, Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij het 2e Kantongerecht te Amsterdam. C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar. Aantal Leden: 768
J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's-Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, PLANTAGE KERKLAAN 47 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE's bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, STADHOUDERSPLEIN 34, 's Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post ..... per jaar f 1.25

ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels ..... f 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ- EN UITGEVERS-MIJ.” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: De Antineurasthine-reclame. ¶
Berichten: Zam-Buk. — Optreden van het Gemeentebestuur en de Gezondheidscommissie te Maastricht. — Lezingen over kwakzalverij. — Centrale Vereeniging tot bestrijding der tuberculose. — Hulp van den Nederl. Drogistenbond. — Een tijdschrift van de leestafel verwijderd. — Uit een kinderboekje. — Hoe de fabrikant van Pinkpillen aan attesten komt. — Tentoonstelling te Dresden. — Bepaling van het begrip geneesmiddel en specialité.

Mededeelingen van verschillenden aard: Uit de catechismus van den Charlatan. — Anti-kwakzalfpilletjes. — Weer een vals attest omtrent Foster's pillen.

Uit de Pers: Een Zam-buk-Satire.
Rechtszaken: Haarlemmer-olie. — Het cassatieberoep van Eilers verworpen.
Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Voor het lidmaatschap hebben zich aangemeld:

Mej. M. M. COUVÉE ..... te Arnhem.
Dr. A. SPANJAARD, arts ..... te Amsterdam.
de Heer B. SCHOUTEN, apotheker..... te Alkmaar.
Dr. B. DE WAARD, arts..... te Groningen.
Dr. F. RIET, arts..... te Edam.
de Gezondheidscommissie ..... te Wijhe.
de Gezondheidscommissie ..... te Roozendaal.
de Afdeeling van het Groene Kruis.... te Oldekerk.

Van de populair geschreven brochure „Wacht U voor den Kwakzalver” door het Bestuurslid E. J. Abrahams, arts te Amsterdam en met medewerking onzer Vereeniging door den Heer F. C. Fleischer te Makkum uitgegeven onder No. 6 der Groene en Witte Kruis geschriftjes, kunnen voor zoover de voorraad strekt, ter bevordering van het streven der Vereeniging, exemplaren bij ondergeteekende worden aangevraagd.

Op deze brochure is in het December n°. van het Maandblad van den vorigen jaargang door de Redactie de aandacht gevestigd.

J. VAN RIEL,
Secretaris-penningmeester.

De Antineurasthine-reclame.

Toen in het laatst van November van het vorig jaar de groote, opzienbarende reclame ter aanbeveling van Hartmann's Antineurasthine in onze bladen verscheen, hadden wij nog juist de gelegenheid op gezag van den Gezondheidsraad te Karlsruhe te kunnen verklaren dat: Antineurasthine is een mengsel van eidooier, melksuiker en gluten met een gering gehalte aan zetmeel,

dextrine en smaakverbeterende toevoegselen. „Eenige werking op de zenuwen bezit het middel NIET.”

Wij hebben over het middel zelf hier niets meer bij te voegen, maar wenschen in het licht van de waarschuwing uit Karlsruhe de reclame, die wij in ons vorig n°. een *gevaarlijke* reclame noemden, eens van naderbij te bezien. De praatjes in 't begin, o. a. „Geestdrift der Doctoren over de Nieuwe Ontdekking” en „Dr Hartmann lost het Neurasthenie-Mysterie op” laten wij voor wat ze zijn; 't is zoo'n soort van humbug, die bij 't vak behoort, maar ernstig moeten wij opkomen tegen de volgende schildering:

„De geschiedenis van den neurasthenicus wordt misschien het best weergegeven in onderstaand tableau, dat duidelijk den achteruitgang aantoon, alsook hoe snel we naar het einde gevoerd worden:

Overgevoeligheid			
Rusteloosheid		Prikkelbaarheid	
Melancholie	Zenuwachtigheid	Pessimisme	
Hysterie	Vreesachtigheid	Ongeschiktheid tot gezetten arbeid	
Duizeligheid	Geheugen-zwakte	Zwakke Wilskracht	Gebrek aan mentale Helderheid
Hersen-aftakeling		Slapeloosheid	

Verstandsverbijstering Neiging tot Zelfmoord

Op een of andere plaats in dit tableau komt de kwaal voor, waaraan negen van de tien mannen of vrouwen lijden. Het is 't neurasthenische tableau en eenmaal dat iemand zijn symptomen daaraan kan herkennen, moet hij weten dat in hem de ergste aller ziekten huist, een ziekte die, als zij niet gestuit wordt, slechts tot één einde — algeheele ineenstorting — leiden kan.”

In deze schildering zit het gevaar, waarop wij zinspeelden. Overdreven zijn hier de aard en de gevolgen van neurasthenie voorgespiegeld en... helaas! die voorspiegeling zal haar doel niet missen.

De neurasthenicus, die veel aan en over zich zelve denkt, kwalen meent te bespeuren, die hij niet bezit, zal in het bovenstaande lijstje ongetwijfeld eenige hokjes *meenen* te vinden, die op zijn toestand van toepassing zijn en vol angst zien naar het slot van het tableau, dat hem het verschrikkelijke voorspelt. Hij herkent, zooals in de reclame staat, in het tableau „zijn symptomen” en nu, zoo luidt het vervolgens, „moet hij weten dat in hem de *ergste aller ziekten huist*, een ziekte die, als zij niet gestuit wordt *slechts tot één einde — algeheele ineenstorting — leiden kan.*”

En zelfs zij, die vroeger minder aan en over zichzelf dachten, zullen door de lezing van dit tableau er misschien toe worden gebracht zich, zonder reden, angstig te maken. Wie lijdt niet somwijlen aan slapeloosheid? Wie is niet op sommige tijden ongeschikt tot gezetten arbeid, prikkelbaar of zenuwachtig? Welnu hij vindt die „symptomen” in het lijstje en met beven ziet hij „dat in hem de ergste aller ziekten huist.”

LEUGEN en ONZIN. Vraagt er uwen geneesheer naar en hij zal u ongetwijfeld verzekeren, dat het geheele, zoo geleerd er uitzierende tableau niets anders is dan een *niets zeggend* lijstje, *zonder eenige wetenschappelijke waarde*, dat in zijn geheele leugen-opzet geen ander doel heeft dan *angst te verspreiden*.

Juist op dien angst wordt gespeculeerd; heeft men den lijder — en ook den niet-lijder eerst zóóver, dat hij bevreesd is voor „de ergste aller ziekten”, dan zal hij elk middel aangrijpen, dat hem hulp belooft. Waar dit middel te vinden?

Ziethier wat in de reclame gezegd wordt: „Neurasthenie is het Midden-Afrika der geneeskunde geweest, een ongerept gebied dat weinigen betreden.” Deze woorden zijn een wel-sprekend getuigenis voor het groote mysterie, dat de meest veelvuldig voorkomende der menschelijke kwalen omringt.

Het is ons echter gegeven het feit te kunnen boekstaven, dat ten minste één geleerde tot het hart van dit mysterie is doordrongen en daarna ons een waarschuwing gebracht heeft en — hulp.”

Daar komt de aap uit de mouw. Hartmann's geneeswijze is de eenige, die hulp en voldoende hulp brengt; gebruikt *hersenvoedsel* en ge zijt gered. O, als men 't leest, *lijkt* het zoo mooi: „het is een quaestie van toediening van een voldoende hoeveelheid hersenvoedende stoffen, ten doel hebbend door een prompt herstel het door de inspanning van het hedendaagsche leven snel verbruikt wordende zenuwstelsel, spoedig door nieuw te vervangen”.

Groote woorden; die misschien op sommigen, door hun quasi-wetenschappelijkheid indruk kunnen maken, die den een of ander wellicht doen gelooven dat Antineurasthine nu werkelijk het middel oij uitnemendheid is, maar waartegenover wij de nuchtere verklaring van den Karlsruher Gezondheidsraad plaatsen:

„Eenigewerking op de zenuwen bezit het middel niet.”

Nog sterker laat de politie te Darmstadt zich uit, die, in haar waarschuwing van 17 September 1908 Antineurasthine rekent „zuden schwindelhaften und gesundheitlich bedenklichen Arzneimitteln.”

Wij zouden hiermede van deze reclame, die tegen de Kerstdagen weer in alle groote couranten onder de „Ingezonden mededeelingen” enz. verschenen is, kunnen afstappen, ware het niet, dat wij nog een woordje te zeggen hebben over het prentje, dat de reclame versiert(?).

Dat prentje, het portret van DR. GUISEPPE LAPPONI, lijfarts van Z. H. Paus Pius X, die Antineurasthine een „bewonderenswaardig middel” noemt, hebben wij al meer gezien, n.l. bij een aanbeveling van de... Pinkpillen. In ons Maandblad van December 1907 hebben onze lezers kunnen bemerken, dat deze slecht bereide staalpillen door den Dokter werden genoemd een „merkwaardig geneesmiddel”. Verder lezen wij in de *Gesundheitslehrer*, naar aanleiding van een aanbeveling van *Kathreiners Kneipp-Malz-kaffee*, door DR. LAPPONI, het volgende: „Wij merken hierbij op, dat de naam van den overleden LAPPONI gebruikt werd tot reclame voor een gansche reeks van geheimmiddelen, waartegen Duitsche en Oostenrijksche autoriteiten openlijk gewaarschuwd hebben.”

Verschijnt dit, met zoo'n opzien gepubliceerd attest, nu niet in een heel ander daglicht?

BERICHTEN.

Zam-Buk.

Reclame tegen reclame. Vanwege de Afdeling „Amsterdam” van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij is een meter oppervlakte gehuurd van een schutting staande in de Kalverstraat aldaar. Hierop staat geschilderd: „ZAMBUK EEN GEVAARLIJK MIDDEL. Reeds verscheidene personen in Amsterdam hebben door het gebruik van Zambuk een hevige huiduitslag gekregen.

(get.) Afd. Amsterdam d. Ver. tegen de Kwakzalverij.”

Deze waarschuwing, die later door andere zal gevolgd worden, maakt blijkbaar indruk op het publiek.

De hulp der Pers. Een getal bladen, grooter dan wij in 't begin meenden, heeft onze waarschuwing tegen Zam Buk geheel of ten deele overgenomen. Ingevolge ons verzoek in ons vorig no. ontvingen wij — wij vermelden het dankbaar — de volgende bladen, die hunne lezers de waarschuwing onder de oogen brachten:

Maandblad van de Nederl. Verplegers-Vakvereeniging, *De Bussumsche Courant*, *Leeuwarder Nieuwsblad*, *Nieuwsblad van Friesland*, *Hou en Trouw*, *Vrijz.-Weekbl.* voor de districten Ridderkerk en Sliedrecht, *Bildtsche Courant*, *Het Rotterdamertje* en *Nieuwe Wageningsche Courant*.

Een waarschuwing in de z.g. GROOTE Pers is ons tot nu toe ontgaan. Het zal zeker aan ons liggen; of niet?

Verdienstelijk werk van het Maastrichtsche Gemeentebestuur en de Maastrichtsche Gezondheidscommissie. Onder de officieele mededeelingen in de *Limburgsche Koerier* lezen we:

Waarschuwing. Burgemeester en Wethouders van Maastricht,

Overwegende, dat de Gezondheidscommissie, gezeteld te Maastricht, ingevolge art. 27, c. der Gezondheidswet, hare aandacht heeft gevestigd op de zoo onder geldelijk als onder hygiënisch opzicht hoogst schadelijke gevolgen voor de ingezetenen voortvloeiende uit den verkoop van zogenaamde geneesmiddelen tegen alle mogelijke kwalen, als: *Dronkenschap*, *Rug- en Nierpijnen* enz. enz., in den vorm van pillen, zalf of balsem te koop aangeboden en in de nieuwsbladen herhaaldelijk aangekondigd en met allerlei kunstmiddelen aan het publiek voortdurend aanbevolen en aanlokkelijk gemaakt;

WAARSCHUWEN

de ingezetenen tegen het gebruik of het koopen van zoodanige kwakzalversmiddelen, waardoor, daar-

gelaten het geldelijk nadeel, aan de gezondheid van hen, die tot de aanwending dezer middelen hunne toevlucht nemen, schade wordt toegebracht, aangezien de middelen zoo niet direct schadelijk, volkomen waardeloos zijn en het nemen van geschikte geneesmiddelen tegenhouden, waardoor de kwalen blijven voortwoekeren.

Maastricht, 9 December 1908.

Burgemeester en Wethouders vnd.

C. BAUDUIN.

De Secretaris,

VAN OPPEN.

(Ph. Weekbl.)

Moge hier van toepassing zijn: Van Maastricht begint de Victorie!
RED. Mbl.

Lezingen over kwakzalverij. In een goed bezochte vergadering heeft de heer E. J. ABRAHAMS te Woubrugge een lezing over kwakzalverij gehouden voor de Afd. van het Groene Kruis. Omtrent een dergelijke lezing, te Haarlem, ontleenen wij het volgende aan de Stadseditie van de *Opr. Haarl. Ct.*: „Op uitnoodiging van het bestuur van de afdeling Haarlem van den Nederl. Bond voor Ziekenverpleging is gisteravond in De Kroon een voordracht gehouden door den heer E. J. ABRAHAMS, arts te Amsterdam, over: Volksgeneeskunst en Kwakzalverij.

Spreeker deed uitkomen hoe reeds in de grijze oudheid de geneeskunst, om zieken weder gezond te maken en den dood zoolang mogelijk tegen te houden werd toegepast.

Van geneesheeren, zooals ze thans werken, was toen geen sprake.

Werd er iemand ziek, dan was het het hoofd van 't gezin die raad moest schaffen; deze stak zijn licht dikwijls op bij bureu en goede bekenden, en zoo ontstond langzamerhand de Volksgeneeskunst. Men dacht vroeger algemeen, dat ziekte kwam van booze geesten, zoodat men zich in dien tijd dikwijls wendde tot de priesters, om den booze te bezweren.

Langzamerhand won de meening veld, dat geneeskunst iets was, dat niet bij de priesters thuis behoorde, en toen kwamen er lieden, die zich er voor uitgaven speciale middelen te bezitten voor alle ziekten (kwakzalvers).

Doordat op den duur een deel van het volk niet meer zooveel geloof hechtte aan die kwakzalvers, verschenen er zogenaamde wetenschappelijke boeken en velen gingen toen zelf voor dokter spelen.

Spreeker constateerde verder dat het Christendom, hoewel niet direct op de geneeskunde, vooral op de verpleging van zeer goeden invloed is geweest.

Verder haalde hij eenige voorbeelden aan, waaruit kon blijken van hoe groote beteekenis de kwakzalverij, vooral in de middeleeuwen, was voor de lijdende menschheid en welken slechten invloed zij vaak had op de gezondheid.

Hierop behandelde hij eenige kwakzalversmiddelen van den nieuweren tijd, o. a. het Volta-kruis en welke zwendel hiermee is gepleegd, alsmede den Electricischen gordel van dr. SANDEN, voorts de Pink Pillen (gewone staalpillen) die in sommige gevallen, zooals bij longtering, zelfs gevaarlijk zijn; dan de z.g. kloostermiddelen, alsmede de middelen, die gegeven worden tegen suikerziekte enz., welke alle hij middelen noemde, die alleen de portemonnaie van heeren kwakzalvers vullen. Zeer eigenaardig noemde spreker het verschijnsel, dat het verstand schijnt op te houden als de kwakzalvers beginnen, die zich zelfs niet onzien van valsche attesten en aanbevelingen van hunne cliënten gebruik te maken.

De voorzitter, dr. J. TIMMER zeide den heer ABRAHAMS namens de aanwezigen ten zeerste dank voor zijne heldere en interessante mededeelingen, waarvan wij hierloven slechts in 't kort iets weergeven en stelde hem de vraag hoe hij het kon verklaren, dat tegenwoordig nog zooveel kwakzalverij kan bestaan.

Hierop antwoordde de heer ABRAHAMS, dat dit voornamelijk komt, doordat zoovele menschen iets interessants vinden, wat ze niet begrijpen.

De wetenschappelijke tint die kwakzalvers bij de aanprijzing hunner middelen gebruiken, imponeert het groote publiek — niet alleen de minder gegoeden — maar dikwijls ook personen van wie men dat niet zou verwachten, en dan wordt de kwakzalverij gesteund door het opnemen van advertenties en ingezonden mededeelingen in de couranten.”

DR. M. W. MARSMAN, Arts te Bodegraven, zal aldaar op 7 dezer een voordracht houden over kwakzalverij.

Op de vergadering van de Centrale Vereeniging tot bestrijding der tuberculose, onlangs te Utrecht gehouden, wees de heer E. J. ABRAHAMS op de noodzakelijkheid van de bestrijding der kwakzalverij. Hij betoogde dat, zoowel in het aanvangsstadium door het gebruik van allerlei middelen, als in latere stadia, doordat de lijders zich verwaarloosden en veel geld uitgaven

in plaats van voedsel te koopen, de kwakzalverij de bestrijding der tuberculose in den weg stond.

Als bewijs hoe de kwakzalvers alle middelen te baat nemen om koopers te lokken, legde spreker een tramkaartje van de Rotterdamsche tramw.-maatschappij voor, waar aan de achterzijde gedrukt stond dat *Abdijsloop* borst- en longziekte en asthma geneest.

Hulp van den Nederl. Drogistenbond.

Deze bond hield op 20 December j.l. zijn algemeene wintervergadering waarin o.a. besloten werd om aan de regering een adres te richten waarin verzocht wordt een wettelijk verbod van het adverteeren en in het openbaar aanprijzen van kwakzalversmiddelen.

Dit voorstel — uitgaande van het hoofdbestuur, — lokte eene uitvoerige discussie uit. Bijkens de toelichting van den voorzitter plaatste het hoofdbestuur zich in deze op het standpunt dat de drogistenstand, zoo financieel als moreel bij een dergelijk verbod gebaat zal zijn. Op het oogenblik verkoopen de drogisten kwakzalversmiddelen, omdat er veel vraag naar is, en de koopers eenvoudig naar andere adressen zouden gaan als zij bij hun gewonen leverancier niet zouden kunnen krijgen. Velen doen het echter contre-coeur en zouden zich zeer goed kunnen vereenigen met een algemeen verbod, waardoor de vraag naar de gewone deugdelijke geneesmiddelen van zelf weder zou toenemen.

Uit de vergadering werden hiertegen bezwaren aangevoerd.

Men wees er op, dat de drogist vóór alles koopman is, en erkende dat de kwakzalversmiddelen den wederverkooopers veel geld in 't laadje brengen. Een ander vroeg: waar is de grens tusschen geneesmiddel en kwakzalversmiddel?, en een derde spreker vreesde dat de leden van den Bond van inconsequentie zullen worden beschuldigd als ze voortgaan met den verkoop, terwijl de Bond als zoodanig om een verbodsbepaling vraagt. Ook werd de verwachting uitgesproken, dat de regering niet zonder lachen van dit adres zal kennis nemen, denkend aan het spreekwoord: „Als de vos de passie preekt, boer pas op je kippen.”

Intusschen verklaarde zich toch de meerderheid van de vergadering vóór het hoofdbestuursvoorstel.
(N. Rott. Ct.)

Een tijdschrift van de leestafel verwijderd. Een medicus, lid onzer Vereeniging, bericht ons, dat hij zijn abonnement op „De Prins” heeft opgezegd. Hij had het tijdschrift aangeschaft voor zijne wachtende patiënten in de wachtkamer, maar vond dat het voor dit doel ongeschikt was geworden door de vele kwakzalversadvertenties, die het bevatte. Op dergelijke wijze is o.i. veel goeds te bereiken.

Uit een kinderboekje. Mevr. V. te Delft heeft uit een kinderboekje: „J. H. Campe's Handleiding om zonder spellen te leeren lezen” uitgegeven in 1812, het volgend versje voor „Moleschol” overgeschreven:

De Quackzalver.

De Quackzalver: Hansworst! wie toch begaat de [grootste zotternij,
Hansworst: Dees' groote menigte, ik of gij?
De voorrang voegt U boven mij,
Maar in het stuk van zotternij
Gaaf deze menigte U en mij
[nog verr' te boven.

De Quackzalver: Hoedat?

Hansworst: Terwijl zij zich van geld
Gezondheid, ja, somtijds van 't
[leven laat berooven
Vertrouwend op hetgeen, gij snoe-
[vend haar vertelt.

Hoe men aan attesten komt. The British medical Journal vermeldt dat de fabrikant der *Pinkpillen* £ 100 uitlooft voor hem die het meest pakkende attest inzendt, terwijl nog verschillende prijzen van £ 1 worden uitgelooft. Gefingeerde attesten wenscht onze fabrikant niet, hij eischt dat bij iedere inzending gevoegd zij een coupon die in het kokertje pinkpillen te vinden is (dat zal dan voor den verkoop tenminste ook voordelig zijn).

Tentoonstelling tegen kwakzalverij. Tegelijk met een tentoonstelling tegen alcoholisme is 25 Nov. j.l. de bovengenoemde te Dresden geopend. Zij geeft een beeld van de uitgebreide reclame van kwakzalvers en geheimmiddelfabrikanten en van den groothandel in kwakzalversmiddelen. Zij doet een blik slaan in de geheimmiddelen en toestellen, in de verschillende „Geneesmethodes” der kwakzalvers, natuurgeneeskunde, heilmagnetisme, suggestie, hypnose, gezondbidden enz. en geeft uitkomst over de statistiek en den rechtstoestand van het kwakzalversdom in Duitschland. Het slot wordt

gevormd door ophelderende boeken en tijdschriften, waarschuwingen van de politie-presidenten van Berlijn, Breslau en vooral van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. Gedurende de tentoonstelling worden dagelijks uitleggingen gegeven terwijl 's avonds voordrachten worden gehouden door der zake kundigen. Het bezoek is zeer talrijk, namelijk ook van de zijde der kwakzalvers, die de tentoonstelling geen goed hart toedragen. Dat bewijzen de pogingen om de voordrachten door interrupties te bemoeilijken. (Apoth. Zeit.)

Bepaling van het begrip geneesmiddel en spécialité. In de nieuwe wettelijke bepalingen dienaangaande in *Orange river Colony* aangegeven, vinden wij de volgende omschrijving voor „medicine“:

Geneesmiddel is iedere bereiding, of alles wat toebeïrd wordt en wat bedoeld is om te worden toebeïrd tot inwendig of uitwendig gebruik, als middel om ongesteldheid, ziekte, ongevallen of andere aandoeningen van het menschelijk lichaam te voorkomen, genezen of te verlichten.

Spécialités (proprietary medicines) zijn alle samengestelde geneesmiddelen, die niet door een geneeskundige zijn voorgeschreven en die, waarvan de voorschriften niet in de pharmacopee zijn opgenomen. (Pharm. Weekbl.)

Liever geen definitie dan een dusdanige, dachten wij toen wij het bovenstaande lazen.

RED. Mbl.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Uit de catechismus van den Charlatan.

Vraag. Wie zijt gij?

Antwoord. Een kwakzalver.

V. Wat is dat?

A. Iemand met zeer beperkte medische kennis maar onbeperkte onbeschaamdheid, die er zich op beroemt dat hij alleen in staat is tot het genezen van alle ziekten, in 't bijzonder van die, welke door de wetenschap voor ongeneeslijk zijn verklaard.

V. Bestaan er wel ongeneeslijke ziekten?

A. Niet bij mijn beroep.

V. Komen er wel menschen, die aan deze z.g. ongeneeslijke ziekten lijden, bij U om behandeld te worden?

A. O ja, duizenden.

V. Hoe behandelt gij hen dan?

A. Door ze een of ander kapitaal en alvermogend middel van mijn eigen vinding voor te schrijven, waarvan ik alleen het geheim bezit.

V. Hebt ge veel van zulke middelen?

A. Ja, net zooveel middelen als de medische wetenschap ziekten kent.

V. Zijn ze alle verschillend?

A. Wis en zeker, allemaal.

V. Waarin verschillen ze dan wel?

A. Meestal in de kleurstof, waarmee ik de oplossing verf.

V. Zijn die middelen duur?

A. Absoluut wel, relatief niet.

V. Wat bedoelt ge daarmee?

A. Ik bedoel dat, ofschoon de prijs van zulke kolossale en onfeilbare middelen op zichzelf beschouwd natuurlijk hoog moet zijn, deze betrekkelijk toch weer laag is, als men de wonderbaarlijke gevolgen ervan mee in rekening brengt.

V. Zijn die dan zoo wonderbaarlijk?

A. Bijna onuitsprekelijk.

V. Moeten uw ongeneeslijke patiënten veel flesschen van uw medicijn gebruiken?

A. Ja vrij veel. Eigenlijk gezegd, hoe meer, hoe beter.

V. Voor wie beter?

A. Voor mezelf.

V. Wordt de beloofde genezing bij deze ongeneeslijke gevallen altijd bereikt?

A. Nee, nooit.

V. Hoe komt dat?

A. Door de schuld van mijn patiënten.

V. Hoe zoo?

A. Omdat ze allen een onverantwoordelijk gebrek aan volharding toonen en niet lang genoeg met de medicijnen doorgaan.

V. Wat verstaat ge onder „lang genoeg“?

A. Zoo lang als ze maar geld kunnen vinden om mijn middelen te koopen.

V. Wat voor soort menschen zijn gewoonlijk uw patiënten?

A. Armen, dommen en onbeschaafden.

V. Hoe leggen zulke menschen het dan aan, om die hooge prijzen te betalen?

A. Daarvoor sparen en schrapen ze en ontzeggen zich de allernoodzakelijkste behoeften.

V. Hebt ge wel eens medelijden met zulke arme schepsels die vertrouwend op uw beloften op deze gruwlijke wijze hun arme geld uitzuigen voor uw behandeling?

A. Nooit van mijn leven nog heb ik meelij met hen gehad. Dat zou van mijn kant ook al te belachelijk zijn.

V. Waarom?

A. Omdat geen verstandig man ooit medelijden kan hebben met een stommeling, door wiens onnoozelheid hem (den verstandigen man) de gouden tientjes in den zak rollen.

V. Behandelt ge ook andere ziekten, dan bepaaldelijk ongeneeslijke?

A. Ja zeker.

V. Bemerkt gij in deze gevallen wel eens beterschap?

A. Ja, soms.

V. Wanneer dan?

A. Als de patiënten weinig of niets mankeerden.

V. Schrijven zulke patiënten U wel eens brieven van dankbetuiging voor de onschatbare diensten die ge hun bewezen hebt en geven ze soms schoonklinkende getuigschriften af van uw groote bekwaamheid en kennis?

A. Ja wel.

V. Wat doet ge daarmee?

A. Ik laat ze afdrucken bij mijn advertenties en gebruik ze verder voor alles, waarbij het maar enigszins kan.

V. En schrijven aan de andere kant de patiënten ook wel eens brieven met klachten, dat uw geneesmiddelen absoluut waardeloos zijn gebleken, zoodat ze hun geld teruggeischen?

A. Heel dikwijls.

V. Wat doet ge dan met die brieven?

A. Wel, ik geef ze aan den knecht om er het vuur in mijn kantoor mee aan te maken.

(Truth.)

Anti-kwakzalfpilletjes.

I.

Een dag- of weekblad, waarde lezers, moet bestaan niet alleen van de abonnements-gelden, maar tevens van de opbrengst der advertentiën. Redactie en administratie hebben — zoo heet het — niets met elkaar te maken. Ge zult b.v. van een medeweker aan een dagblad op de eerste pagina een artikel lezen over het verderfelijke van de kwakzalverij en op de volgende bladzijde worden U Pinkpillen, Abdijsiroop, Herculex-gordels, Zambuk, Cinquoline of Haarlemmerolie als wonderdoende middelen tegen allerlei kwalen warm aanbevolen. Dat komt, zooals gezegd, doordat redactie en directie niets met elkaar hebben uit te staan. Dat er onder het redactioneële gedeelte een bericht staat over de snelle verbouwing van een magazijn, over een mooie étalage, over een aanbieding van goedkope boeken (verouderd, naar schimmel riekend, herdrukt op gemeen papier) en ge in hetzelfde blad een dure advertentie van de betreffende firma's onder de oogen krijgt — och, dat is een speling der natuur, een noodlottig toeval of een toevallig noodlot, net zooals ge het noemen wilt. Toe te schrijven aan de sympathetische gevoelens van den berichtjes-opsteller en dengeen, die de duiden voor de advertentie binnen het loket streek. Toch zijn er bladen — ik noem liever geen namen, omdat ik ze óf liever alle noem óf generaliseer — die nooit kwakzalversaanbiedingen bevatten; andere, die er vol van staan. Ik ken zelfs een tijdschrift, dat bij wijze van reclame vermeldt, dat het vereerd is met de intekening van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder. Een paar maanden geleden kon men dit, als gewoonlijk, op de eerste pagina lezen en een bladzij verder:

„De Officier van Justitie te Alkmaar verklaarde in de zitting van 4 Juni j.l. dat mijne middelen werkelijk genezing aanbrengen. Daarom is door mij besloten, om onaangenaamheden te voorkomen, mijne middelen alleen verkrijgbaar te stellen bij H.H. Apothekers en Drogisten. Als

Hoofdvertegenwoordiger voor geheel Nederland is opgetreden de Heer J. H. M. Wencker, Mosseltrap 4, Rotterdam.

De naam mijner Inrichting is veranderd in Eerste Ned. Fabriek van Speciale Chemische Producten ter bestrijding der tuberculose. Telegram-adres: „Eilers, Oegstgeest.”

Op dezelfde bladzij: een annonce van Mevrouw (!) Hansen, Planeetlezeres !! Kan het brutaler?

Wanneer H.H. M.M. op deze fraaie advertentiën werden attent gemaakt, zou de intekening zeer waarschijnlijk spoedig tot het verleden behooren.

Ik heb die advertentiën-kwestie meer behandeld en wéét, dat ik in herhaling treden; maar is niet de geheele strijd tegen de kwakzalverij en tegen alle kwaad een in herhaling treden? Frappez, frappez toujours. Ik weet óók: het geeft zoo weinig. Tegen de macht van het geld is niet te kampen. Veronderstelt: meneer X. is aandeelhouder van een dagblad of tijdschrift en hij is meteen in z'n hart anti-kwakzalver. Op een vergadering van aandeelhouders wordt voorgesteld voortaan advertentiën van kwakzalvers te weren, al zullen de aandeelen door het gemis dier goed betaald wordende annonces wel wat dalen. Dan stemt meneer X. tegen het voorstel; want de porte-monnaie is alles!

Het is daarom eigenlijk goed je niet op te houden met al die luchtkaasteelen als bestrijding van kwakzalverij, ontucht of andere maatschappelijke kwalen; evenmin, als je warm te maken voor den wereld-vrede, die tóch nooit bereikt wordt! Larie! Je moet materialist zijn, denken aan de vulling van je lichaam en vooral brandkast; die dat niet doet, doet zich zelf te kort, is 'n stommeling. Als je jong bent, vol illusies (omdat je het leven nog niet kent), als je je zoudt willen opofferen voor een beginsel, voor 'n goede zaak, als je gauw enthousiast bent en goedgeloofs (allemaal jeugd-kenmerken), dan voel je de kracht in je om te strijden, niet inziende het hopeloze van dien strijd.

Zóó redeneeren sommigen.

Maar ik vraag: is idealisme wel van leeftijd afhankelijk? Ik geloof 't niet.

Wanneer men ouder, ernstiger wordt, het leven van alle zijden zoo'n beetje heeft gezien en menschenkennis heeft opgedaan — dan eerst kan men zonder te véél idealisme, maar met des te meer overtuiging een toestand, 'n euvel bestrijden. Jongeren loopen harder van stapel — voilà tout; maar ze loopen zich soms te pletter.

Een samenwerking van ouderen en jongeren kan veel goeds opleveren.

En zoo is dan mijn nieuwjaarswensch deze: Laten oud en jong zich aaneensluiten om de kwakzalverij tegen te gaan; laten we dit kalm doen, maar niet met een Jan-Salie geest. We moeten strijd voeren tegen hen, die zich verrijken met het geld van anderen, die zich door hun domheid of goedgeloofsheid laten beetnemen.

Mogelijk wordt Nederland nog eens zoo'n beschaafde staat, dat van regeeringswege iets gedaan wordt om die publieke afzetterij tegen te gaan.

Langzaam aan, langzaam aan; er zijn nog trekschuiten in ons lieve vaderland en — we mogen het Nederlandsche leeuwje niet wakker maken; het lieve dier slaapt zoo lekker!

II.

Nederland heeft ongeveer vijf miljoen inwoners. Niet veel. Daaronder zijn 768 leden van de Vereniging tegen de Kwakzalverij. Heelemaal niet veel! De oplaag van het Maandblad bestaat uit 6600 exemplaren. Ontzettend weinig!

En wat doen wij, leden der Vereniging, die allen overtuigd zijn van het kwaad, veroorzaakt door de ontelbare kwakzalvers, die in ons „doux pays” vrij spel hebben, eigenlijk met een Maandblad? Beantwoordt het aan zijn doel? Ik voor mij geloof het niet. „De beste stuurlui staan aan wal”. Zeker, maar soms is dat wel eens het geval, hoewel de waarheid van het spreekwoord negatief bedoeld is. De leden van een Vereniging als de onze moeten het doel voor oogen houden en niet eens een orgaan wenschen; wij toch hebben die waarschuwingen niet nodig. Maar wel zij, die de dupe der brutale kwakzalvers worden.

Ieder lid heeft recht op tien exemplaren ter gratis verspreiding. Maar ik vraag U: hoeveel leden maken daar gebruik van? Nederland heeft 'n kleine vijf miljoen inwoners!

Volgens mijn meening moest het Maandblad een typisch *Volksblad* zijn, dat gratis verspreid werd. In de kleinste café's en logementen moest het aanwezig zijn, in de woningen der minder bedeeden, zoowel met aardsche goederen als met verstand... dáár moet het Maandblad gelezen worden. *Wij*, leden der Vereeniging hebben die lectuur niet nodig.

Nu sinds 1 October j.l. de postwet zóó gewijzigd is, dat men een Maandblad voor ½ ct. verzendt, zullen de onkosten zoo groot niet worden. Er zullen toch wel leden te vinden zijn, die voor de expeditie in alle streken van het land willen zorg dragen? En om het blad wat meer populair te maken, door een feuilleton te plaatsen: ook dát zal geen bezwaar zijn voor een Vereeniging, onder wier ledental zich enkele schrijvers bevinden, die gaarne hun copie pro deo afstaan.

Schrijver dezer pilletjes heeft indertijd een feuilleton aan de Redactie van dit blad aangeboden, hetwelk geplaatst werd. Resultaat? Nihil? Neen, neen, neen! juich ik nogmaals in hevige extase, wéér denkend aan het schoonste oogenblik uit heel m'n schrijvers loopbaan (zitbaan is beter uitgedrukt). Neen! — herzegge ik — het feuilleton werd door een dagblad overgenomen, tengevolge van de overigens goed gemeende mededeeling aan het hoofd van ons Maandblad.

„Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.”

Het dagblad was er als de haaien bij om gratis een origineel feuilleton te plaatsen! Het was een tendenz-schets, betrekking hebbende op de kwakzalverij. De bedoeling was genegeerd, alleen op het makkelijk-kunnen-overnemen van een origineele schets was gelet. Afgezien van het idée der redactie: kip-ik-heb-je, lachte ik:

„Men rekent d' uitslag niet, maar telt het doel alleen.”

Waarschuwingen uit het Maandblad nemen de bladen minder gauw over. Et pour cause! Het staat zoo mal een waarschuwing tegen en een reclame voor een middel in je krant te hebben. Maar... redactie en administratie hebben niets met elkaar te maken. Wie lacht daar? Als ik de bladen lees en 'k krijg die kwakzalvers-annonces onder de oogen, voel ik me soms beledigd, dat de redactie, pardon: de administratie zoo'n dun idée heeft van m'n verstandelijke vermogens en ontsnapt me de hartgrondige verwensching: „Stommelingen, neemt zelf dien poespas in!”

Maar... dagblad en kwakzalver is 't beiden om dit ééne te doen: Geld! Hoe? Never mind!

Wanneer men een kwakzalver een dief noemt, is de pers zijn heler.

Het journalisten aangeboren idealisme en het ijsskoude materialisme der administrateurs mengen zich hier als whisky en soda.

Prosit!

ED. R.

Weer een vals attest omtrent Foster's Pillen.

In het *Goudsch Nieuwsblad* van 14 Dec. jl. komt onderstaand ingezonden stuk voor:

„Mijnheer de Redacteur!

Daar ik weet, dat u geen kwakzalvers-advertenties of dito reclames opneemt, zoo vertrouw ik, dat u geen bezwaar zult hebben, het volgende te plaatsen. Bij voorbaat mijn dank.

Sedert een paar jaar komen in verschillende Goudsche en andere bladen aanprijzingen voor van „Foster's rugpijn nieren-pillen”, waarbij de naam van mijn moeder moet dienst doen om deze kwakzalverij aan te bevelen. Bedoelde aanprijzing begint als volgt:

„Mejuffrouw de Wed. de Morée, Groeneweg 191 te Gouda, meldt ons: Ruim een jaar heb ik geleden aan een pijn in den rug enz. enz.”

Het slot luidt:

„Het is mij een groote voldoening U te kun-

nen melden, dat deze (namelijk bovengenoemde pillen) mij uitstekend geholpen hebben enz.”

Ik zou hier kunnen zeggen: zooveel woorden, zooveel leugens. Wat is 't geval? Twee tot drie jaar geleden kwamen twee „heeren” die de bekende reclame-boekjes van bedoelde pillen verspreidden, bij mijn moeder, die lijdende was, aan huis en gaven haar een doosje pillen cadeau.

Zij heeft er van gebruikt, maar vond volstrekt geen baat. Daarna werden haar meermalen doosjes met pillen uit Amsterdam toegezonden, die echter niet mijn moeder maar de kachel te slikken kreeg.

Mijn moeder heeft nimmer aan die leveranciers van pillen iets gemeld of laten melden, ook nimmer verlof gegeven om haar naam te mogen gebruiken en ook nooit voor het gebruiken beter gezegd: misbruiken van haar naam iets genoten (wat in dergelijke gevallen nog al eens wordt verondersteld).

Nu wenschte ik wel te vragen: waarom moet de naam van mijn moeder, een vrouw uit den eenvoudigen werkmansstand, dienst doen tot aanbeveling van kwakzalvers-middelen? Waarom neemt men niet den naam van de een of andere hooggeplaatste mevrouw te baat?

Dat zou immers veel meer indruk maken. Of zijn de „heeren” kwakzalvers bevreesd, dat hun dan het misbruik-maken van namen wel eers afgeleerd kon worden?

Dat genees-(?)middelen, die op een wijze als hier omschreven is, moeten worden aangeprezen niet veel waarde kunnen hebben, zal, dunkt mij, een ieder gemakkelijk begrijpen.

H. M. DE MOREE.”

Groeneweg 191a.

UIT DE PERS.

„Het *Rotterdamertje*” bevat de volgende satire:

„DANKBETUIGING

aan den uitnemenden scheikundige, die zijn laboratorium betrad om Zambuck uit te vinden.

Hooggeachte Heer!

Het is mijn innigste wensch eenige waardeerende woorden tot u te richten, en daar in de in mijn bezit zijnde Zambuckbescheiden geen nadere aanduiding van uwen naam noch uw adres voorkomt, plaats ik deze dankbetuiging volgens de meer en meer gebruikelijke wijze, in de courant.

Ik heb de wonderdadige werking van uwe zalf — hoewel goddank niet aan den lijve — ondervonden. Ge waart zoo welwillend mij, zelfs ongevraagd, een doos vol met kostbare Zambuck, benevens een geïllustreerd boekwerk gratis te doen toekomen. Nogmaals mijn dank daarvoor.

Behalve de doos zalf en het boek, had ik ook eene schoonmoeder, een uitgebreider beschrijving van m'n inboedel kan achterwege blijven, daar de geheele geschiedenis om 't boek, de zalf en m'n schoonmoeder draait.

De mama mijner betere helft was er een van de lastigste soort, een kolossaal „spraakzaam” wezen, enfin, wellicht hebt ge er zelf een in uwe omgeving, zoodat ge eigen ervaring op dat gebied bezit.

Of het nu was doordat 't mensch te veel van heur mondje vergde of te wel dat het kwam door 't ruwe weer, zij had vreeselijk last van „springende” lippen.

Toen kwam uw boek en uw zalf, dat zou redding brengen.

Schoonmoeder las hoe voortreffelijk Zambuck was voor ruwe plekken in 't gelaat, verkoudheden, uitslag om neus en mond, hoe buitengewoon geneeskrachtig zij werkte op alle mogelijke soorten van wonden, etc. etc.

Onder 't middagmalen stond schoonmoeders mond geen oogenblik stil over hetgeen zij had gelezen van uwe zalf.

Dien avond ging zij vroeger dan gewoonlijk naar bed, na vooraf ongeveer den geheelen inhoud van het door u gezonden doosje om en om haar „mondje” te hebben gesmeerd.

En nu 't bewijs, meneer, hoe geneeskrachtig uw zalf op de menschelijke huid werkt. Toen

den volgenden morgen m'n schoonmoeder op de gebruikelijke wijze — dat is met een stortvloed van woorden — den dag wilde beginnen, bleek tot mijn onuitsprekelijke blijdschap, dat, dank zij uwe wonderzalf, haar onder- en bovenlip totaal aan elkander waren vastgegroeid.

Mijnheer, o wat heeft uw zalf kostelijk gewerkt, de mond mijner schoonmoeder is voor goed gesloten. Overal zal ik den lof uwer zalf verkonden. O! dat ik wist wie ge waart, aan wien ik zooveel verplichting heb.

Uw dankbare dienaar,

Z.

Twijfelaars wil ik er beslist op wijzen dat deze verklaring minstens even geloofwaardig is als alle andere wonderen, welke van Zambuck worden verhaald.”

RECHTSZAKEN.

Haarlemmer Olie. — Het Gerechtshof te 's-Gravenhage heeft bevestigd de beslissing der Haagsche Rechtbank van 6 Maart jl., waarbij ten verzoeke van den heer E. L. W. van Dobben, handelende onder de firma C. de Koning Tilly, fabrikant en koopman te Haarlem — voor wien als gemachtigde optrad mr. C. Frikkers, te Amsterdam — werd nietig verklaard het ten verzoeke van G. de Koning Tilly, te Haarlem, bij het Bureau van den Industrieelen Eigendom te 's-Gravenhage ingeschreven handelsmerk voor Haarlemmerolie. (N. v. d. D.)

Het cassatieberoep van Eilers, door de rechtbank te Alkmaar veroordeeld tot 3 maanden hechtenis, wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde, is door den Hoogen Raad verworpen.

CORRESPONDENTIE.

Dr. A. v. R. te D. Wij danken u zeer voor de toezending van de nummers van „*Hou en Trouw*” en voor de belofte vervat in uw schrijven van 10 December jl. Met groot genoegen lasen wij daarin, dat de Redactie, bij haar optreden, de voorwaarde gesteld heeft dat in *Hou en Trouw*, geen kwakzalvers-advertenties zouden worden opgenomen. Weer een bewijs, dat een Redactie, wanneer zij dat wil, wel invloed kan uitoefenen op den inhoud der advertentiekolommen.

Dr. v. H. R. te A. Aan het opgegeven adres hebben wij een Maandblad, met de waarschuwing tegen *Antineurasthine* gezonden en er de brochure bijgevoegd. Dank voor uwe bemiddeling.

Joh. K. te St. A.-P. Met veel belangstelling en instemming hebben wij uw schrijven gelezen; dat gij aan onze zijde staat wisten wij reeds lang. De door U voorgestelde maatregel, waarvan wij het nut volkomen beamen, is door ons reeds vroeger eenige malen in praktijk gebracht en zeker verdient het aanbeveling deze opnieuw nu en dan toe te passen. Het voortdurend te doen, hoe nuttig ook, zou voor de kas der Vereeniging te bezwarend worden.

J. S. te A. De goede trouw van den door U bedoelden geneesheer staat boven verdenking. Over zijn geneesmethode mogen wij geen oordeel vellen.

A. J. W. te R. Voorzover wij konden nagaan is *Radikal* nog niet in het Mbl. behandeld. Wij hebben de advertentie ook niet gezien.

Dr. Ch. B. te A. Aan uw verzoek is voldaan; wij hadden maar één exemplaar te missen.

Dr. M. W. M. te B. Uw verzoek hebben wij aan de administratie kenbaar gemaakt.

Herhaalde malen is het Maandblad op de leestafel der stations neergelegd maar telkens was het terstond daarna niet meer te vinden. Zeker door „belanghebbenden” meegenomen.

— Bij de bespreking van de brochure „*Wacht u voor den Kwakzalver*” in ons vorig no., is door ons onwillekeurig geen dank gebracht aan Ds. F. C. FLEISCHER te *Mak-kum*, die toch zoo'n groot aandeel had in de uitgave van deze brochure. Wij herstellen onze fout hier gaarne.

ADVERTENTIEN.

Noordzee-Bad-Hôtel

„**Koningin Wilhelmina**”

KIJKDUIN bij DEN HAAG.

Breed gevaarloos Strand, rustig kalm gelegen. Ruime Kamers. Terras en Kinderspeelplaats. Restaurant, 1e kwaliteit consumptie. Garage.

TEL. INT. 15.

GERARD PINKSEN.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, Mr. J. L. F. BÖHTLINGK, Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij het 2e Kantongerecht te Amsterdam.
C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar. Aantal Leden: 768
J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's-Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, PLANTAGE KERKLAAN 47 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE's bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, STADHOUDERSPLEIN 34, 's Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post ..... per jaar f 1.25

ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels ..... f 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ- EN UITGEVERS-MIJ.” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Een belangrijk rapport uit Australië. Berichten: Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe, over Augenwol. — Olivier Verhaar gehuldigd in „De Prins”. — Om zelf Abdijstroop te maken. — Verscherping van de wet tegen de kwakzalverij in Duitschland. — Bestrijding van de kwakzalverij in Noorwegen.

Mededeelingen van verschillende aard: Johan Zoomers; ook een teringenezer. — Purgétyl Détry. — Recept tegen niersteen. — Een leugenadvertentie omtrent Zam-buk. — Anti-kwakzalf pilltjes. — Een attest voor Sanden's elektrische ceintuur. — Bij een kranten-administratie.

Ingezonden: Nadeelige werking van Zam-buk. Rechtszaken: Onbevoegde uitoefening der tandheelkunde.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Door het Bestuur is een adres gezonden aan den Raad der gemeente Rotterdam, waarin gewezen wordt op het bedrukt zijn der tramkaartjes met eene reclame voor Abdijstroop en de wensch wordt uitgesproken dat de Raad zoo mogelijk maatregelen zal treffen ten einde te doen ophouden dat een openbaar middel van vervoer in de gemeente daar oe gebruikt wordt.

Aan verschillende vereenigingen, die belangstellen in de zaak der volksgezondheid, zijn afschriften van het adres verstrekt, met verzoek daaraan steun te willen verlenen.

Ook aan den heer Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid voor de provinciën Zuid-Holland en Zeeland is een afdruk toegezonden.

Voor het Lidmaatschap hebben zich aangemeld:

Mevrouw SCHOLTEN—COMMELEN, . . . te Amsterdam, en de Heeren:

C. W. DE VOS, ... te 'sGravenhage.

Dr. SINNINGHE DAMSTÉ, Arts, . . . , Huizum.

Dr. BONTEKOE, Arts, ... , Hardegarijp.

Dr. MEIUIZEN, Arts, ... , Baarn.

Dr. PRINS, Arts, ... , Grouw

Dr. DEGENAAR, Arts, ... , Alkmaar.

A. J. HOORWEG, Arts . . . . . , Heinkenszand.

Met dit nom er worden de postwissel-formulieren voor de contributie en de abonnementsgelden aan de leden en abonné's toegezonden. Het Bestuur verzoekt beleefd, doch met aandrang, deze formulieren ingevuld, met duidelijke vermelding van naam en adres, aan den Secretaris-Penningmeester terug te zenden, omdat deze wijze van betaling veel moeite en kosten bespaart.

Hun, die het verschuldigde reeds overmaakten of met wie — naar gewoonte — (Vereenigingen enz.)

op andere wijze wordt aferekend, wordt verzocht een eventueel ontvangen formulier als niet gezonden te beschouwen. Het is ter drukkerij niet goed mogelijk voor enkele adressen eene uitzondering te maken.

Ook thans blijft het Bestuur zich zeer voor de ontvangst van vele extra-bijdragen aanbevolen houden, ten einde de groote kosten der GRATIS-verspreiding van het Maandblad, noodig om 'et volk steeds meer omtrent de bedriegerijen der kwakzalvers in te lichten, te kunnen bestrijden.

Namens het Bestuur,

J. VAN RIEL, *Secr.-Penningmeester.*

Een belangrijk rapport uit Australië.

In het Maandblad van April 1908 hebben wij de aandacht gevestigd op een belangrijk rapport uit Australië over geheimmiddelen, in opdracht van de regeering uitgebracht door Octavius C. Beale. Een korte mededeeling omtrent den inhoud en de conclusiën van het rapport, ontleend aan het *Pharmaceutisch Weekblad*, werd daarbij opgenomen.

Thans ligt het oorspronkelijk rapport voor ons, ons welwillend verstrekt door den heer P. v. D. WIELEN, hoofdredacteur van genoemd Weekblad. De titel is: *The Parliament of the Commonwealth of Australia. Secret Drugs, Cures, and Foods report of the royal Commission on. Vol I.*

Laten wij terstond zeggen dat het werk van 455 bladzijden groot formaat voor een bestrijder van de kwakzalverij is om jaloersch op te worden; duidelijk, uitvoerig maar zonder overdrijving wordt het wezen der kwakzalverij daarin geschilderd op een wijze, die zelfs den meest ongeloofige moet overtuigen; dat hier gewezen wordt op een gevaar groot in omvang, verschrikkelijk in zijn uitwerking.

Het grootste gedeelte van het rapport is één acte van beschuldiging, beschuldigingen terstond gestaafd door bewijzen. Photographische facsimiles van courantenberichten en advertenties, (zooals wij ze ook menigmaal in onze bladen aantreffen) van gebruiksaanwijzingen bij — en etiketten op kwakzalversmiddelen zijn in grooten getale getrouw weergegeven, waarbij de samenstelling en samenstellers uitvoerig besproken en het te veroorzaken nadeel aangetoond wordt.

In 't geheel wordt een onnoemelijk tal van feiten aangehaald om het den lezer duidelijk te maken, wat *The Lancet* reeds vroeger beweerde heeft, n.l. dat „de kwakzalverij meer verwoestingen heeft aangericht dan oorlog, hongersnood en besmettelijke ziekten te zamen”.

De beschrijvingen in het rapport bepalen zich niet alléén, en niet in hoofdzaak tot Australië, maar strekken zich ook uit tot toestanden in

Amerika en Europa; vooral Amerika en Engeland treden hierbij op den voorgrond.

De hoofdafdeelingen van het rapport betreffen:

- I. Voorkoming van zwangerschap.
- II. Kindermoord en kindersterfte.
- III. Benadeeling en dood van jeugdige personen
- IV. Benadeeling en dood van volwassenen.
- V. Advertenties en reclames.
- VI. Wetgeving.

Bij de afdeelingen I en II zijn o. a. gedeelten van dagbladen gefotografeerd, die veel overeenkomst hebben met de advertentie-kolommen van enkele bladen, die wij helaas! ook hier te lande nog ontmoeten.

Deskundigen, planeetkundigen en andere „Dames”, een lange reeks, bieden op allerlei wijze haar hulp aan, terwijl tevens allerhande pillen voor het bekende doel worden aanbevolen.

Verschrikkelijk is het in de 2e afdeeling te lezen hoe kindermoord op groote schaal gepleegd wordt en hoe de natuurlijke verschijnselen van het huwbaar worden van gezonde jonge mannen en vrouwen met een duivelsche geslepenheid misbruikt worden door kwakzalvers en hunne handlangers in de pers, om jonge mannen en vrouwen angstig te maken en hulp bij hen te doen zoeken.

De afdeelingen III en IV brengen ons me onderscheidene, ook bij ons bekende kwakzalvers en kwakzalversmiddelen in aanraking, o. a. *Haarlemmerolie*, *Beecham's pills*, *Holloway's pillen en zalf*, *Moeder Seigel's stroop*, *Warner's safe cure*, *Kaeting's Cough Lozenges*, *Gloria Tonic*, *William's Pinkpillen*, *Zam-buk zeep* enz. enz., te veel om te noemen. Daarbij wordt veel belangrijks verteld van de fabrikanten, het fabrikaat en de wegen, die worden ingeslagen om koopers te lokken.

Wij zouden lust gevoelen deze geheele beide afdeelingen te vertalen en in ons blad op te nemen, doch gebrek aan ruimte laat dit niet toe. Intusschen stellen wij ons voor nu en dan eenige van de belangrijkste zaken uit deze afdeelingen van het rapport te vermelden.

Afdeeling V houdt zich bezig met de gewone klachten: de brutaliteit en schaamteloosheid, waarmee de kwakzalvers reclame maken voor hun waar en voor hun z.g. methodes en de hulp, die zij daarbij zoo welwillend van de pers ondervinden. Tout comme chez nous!

In de afdeeling VI vindt men een opsomming van 't geen tot nu toe in verschillende landen gedaan is om, langs legalen weg, de kwakzalverij zooveel mogelijk te beteugelen. Dat Nederland daarbij niet genoemd is, behoeft ons niet te verwonderen. Ten slotte trekt de rapporteur,

op grond van de door hem verstrekte gegevens, daaruit de conclusies, die reeds in het aangehaalde April-n^o. door ons zijn medegedeeld en die wij hier nogmaals laten volgen. Men eische :

1°. dat de formules van geheimmiddelen op het opschrift vermeld worden ;

2°. dat geen advertentie of aanbeveling op het artikel of de verpakking van het artikel mag voorkomen ;

3°. dat alle advertenties van patent- of geheimmiddelen verboden worden ;

4°. dat geen drukwerken over zulke middelen door de post bezorgd mogen worden ;

5°. dat alleen voor goed gebleken nieuwe geneesmiddelen patenten mogen afgegeven worden ;

6°. dat alle namen van deze laatste geneesmiddelen geboekt moeten worden ;

7°. dat de prijs der geneesmiddelen in overeenstemming moet zijn met de hoedanigheid, den aard en de eigenschappen van het middel ;

8°. dat alle beperkende bepalingen, waaraan de verkoop in het land van bereiding is onderworpen, ook in Australië van toepassing zullen zijn ;

9°. dat de verkoop van praeparaten, dienende tot verlaging van het geboortecijfer, ten eenemale verboden moet zijn ;

10°. dat een scheikundig bureau opgericht moet worden, om, door wering van bedrog op het gebied van den geheimmiddelverkoop, de gezondheid der bevolking te beschermen.

De lezers van ons blad hebben daaruit kunnen vernemen, dat, vooral op aandringen van enkele belanghebbende firma's en bladen, pogingen zijn aangewend om den verkoop van het rapport te beletten, pogingen, die echter gelukkig niet geslaagd zijn. Nu wij het rapport zelf onder de oogen hebben gehad, kunnen wij ons de oppositie van bedoelde zijde uitstekend voorstellen.

BERICHTEN.

Weer een Gezondheids-commissie aan 't werk.

„PUBLICATIE.

De Gezondheids-Commissie, gezeteld te Winterswijk, waarschuwt een ieder in zijn eigen belang tegen het koopen van zoogenaamde geneesmiddelen tegen alle mogelijke kwalen, als b.v. Cozapoeder tegen dronkenschap, Pinkpillen tegen verzwakking, Sanguinose tegen lusteloosheid, Fosterspillen tegen nierlijden en ruggijn, Moeder Seigel's-tabletten tegen ingewandsaandoening enz. enz. Deze en nog vele andere worden dagelijks in de nieuwsbladen met allerlei lokmiddelen aangekondigd. Zoo is ook weer het dezer dagen verspreide geneesmiddel (?) „Zambuk" voor allerlei kwalen zoogenaamd geschikt, gebleken te zijn een gevaarlijk middel. Zambuk bestaat uit paraffine (kaarsvet) eucalyptusolie en laurierolie, en juist dit laatste is erg prikkelend en heeft verscheidene personen, die het gebruikten, een hevigen huiduitslag, gepaard met koorts, bezorgd.

Het koopen van alle dergelijke kwakzalversmiddelen heeft behalve het geldelijk nadeel van den kooper, ook nog het gevaar dat de gezondheid wordt geschaad, aangezien de middelen vaak waardeloos zijn, soms zeer schadelijk en het inroepen van tijdige en geschikte geneeskundige hulp vertragen.

Voor de Gezondheids-Commissie :

De Secretaris,

J. VAN DER BREGGEN, c. i."

Bravo! Na Maastricht, Winterswijk; er komt leven in de brouwerij.

Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. In de Badische Presse, is, onder het opschrift „Blindheid" een advertentie verschenen, waarin reclame wordt gemaakt voor een nieuwe methode van versterking van de gezichtszenooven en oogspieren. Door een behandeling, volgens opgave bestaande in een massage van de oogen, zou het gebruik van brillen onnoodig worden gemaakt. In werkelijkheid heeft deze advertentie alleen ten doel reclame te maken voor „Augenwol", dat door de „Augenwol-Gesellschaft" te Berlijn, waarvan aandeelhouders zijn een opticus en zijn vrouw, in den handel wordt gebracht en waartegen de Poldie-president te Berlijn reeds vroeger gewaarschuwd heeft.

In de brochure, in de advertentie genoemd, wordt wel is waar het middel uit voorzichtigheid slechts als versterkingsmiddel voor de oogen en het gezicht

aanbevolen, doch door het afdrucken van talrijke attesten wordt gepoogd den indruk te vestigen, dat het middel ook bij oogziekten en aangeboren kortzichtigheid van onschatbare waarde is.

„Augenwol" bestaat uit een waterige oplossing van keukenzout, boorzuur en gele extractiefstoffen, gefarfumeerd met Indische Geraniumolie.

Dit mengsel, aanbevolen als het resultaat van langdurige studie en onderzoekingen bevat derhalve als, als geneesmiddel in aanmerking komende stof, alléén boorzuur, dat misschien bij een oppervlakkige ontsteking eenigen invloed kan uitoefenen. Overigens is het geheel waardeloos en bezit de eraan toegeschreven werking niet. De bij iedere flesch „Augenwol" gevoegde oogtafeltjes, dienende tot beproeving van de gezichtsscherpte hebben geen enkel voordeel boven ieder stuk bedrukt papier.

Men zij gewaarschuwd voor het aankopen van dit middel.

Een verdiende(?) hulde. „De Prins" van 2 Januari bevatte, bij een portret, het volgende bijchrift:

„Den 23 December herdacht dr. J. OLIVIER VERHAAR, arts te Rotterdam, den dag, dat hij zich 45 jaar geleden als genees-, heel- en verloskundige vestigde. In weerwil van zijn bijna 73-jarigen leeftijd, vervult de kundige en geachte geneesheer zijne zoo nuttige taak nog met opgewektheid en ijver."

Over die „zoo nuttige taak" denken wij iets anders. Wij brengen in herinnering dat de plattelandsheelmeester OLIVIER VERHAAR de helper is van VAN BIJSTERVELD bij zijne zittagen te Rotterdam. Van diens naam werd ook gebruik gemaakt door VAN BIJSTERVELD en DS. OBERMAN bij het valsche vaccinatiebewijs waarover in de Tweede Kamer (Zie Mbl. van December 1908) zoo uitvoerig gesproken is.

Zelf „Abdij-siroop" maken. Neem 5 ons blanke siroop, 2 1/2 ons donkerbruine kandijkklontjes, 1 L. water, 25 kruidnagelen, 2 à 3 pijpen kaneel. Laat dit alles tezamen 1 1/2 uur niet te hard koken, verwijder kruidnagelen en kaneelpijpen. Doe het kooksel, als het niet te heet meer is, in een of meer flesschen, en ge hebt voor 47 à 50 ct. circa 1000 gram „Abdij-siroop" die u anders f 3.50 kosten zou. Van het harder of zachter koken hangt de dikte van het mengsel af. Koud zijnde moet het even stijf zijn als de „Abdij-siroop", die in den handel is.

Wij vonden dit voorschrift in de *Nieuwe Baarnsche Courant* van 6 Januari j.l., ons welwillend toegezonden. Het heeft boven het mengsel van AKKER zeker dit voor, dat het op den duur schadelijk werkende *Salicylzuur* er niet in voorkomt.

Verscherping van de wet tegen de kwakzalverij in Duitschland. Naar de *Berliner Universal-Korrespondenz* uit goede bron vernomen heeft, wenschen verschillende bondsregeringen, in hun rapport omtrent het wetsontwerp tegen de kwakzalverij, in 't algemeen veel scherper bepalingen dan in het ontwerp zijn opgenomen. Men gelooft dat deze wenschen in aanmerking zullen worden genomen bij de eindredactie van het ontwerp, die in het voorjaar van 1909 in uitzicht is gesteld. De behandeling in den Rijksdag zal wel niet voor 1910 plaats hebben.

(Gesundheitslehrer.)

Bestrijding van de kwakzalverij in Noorwegen. Naar men uit *Christiania* schrijft, heeft een commissie een memorie aan de regering ingediend, waarin de aandacht er op gevestigd wordt, dat de kwakzalvers in Noorwegen, behalve de door hen bij behandeling van zieken veroorzaakte schade, direkt gedurende de laatste jaren vier gevallen met doodelijken afloop veroorzaakt hebben. De commissie stelt derhalve voor het aannemen eener wet, die aan allen, die geen geneeskundig examen hebben afgelegd, verbiedt, zich arts, doctor of specialist, voor behandeling van deze of gene ziekte te noemen.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Johan Zoomers; ook een teringgenezer.

De onderstaande correspondentie, door ons ontvangen, geven wij hier, zonder eenige bijvoeging onzerzijds, weer :

„Gisteren avond bracht een dorpsgenoot, 'n tuberculoselijder, bij wien echter het proces in de long sinds vrij geruimen tijd is tot staan gebracht, zoodat hij met opgeruimd gemoed en zonder eenig bezwaar van z'n vroeger lijden,

zijn gewone werkzaamheden verricht, mij inliggend merkwaardig schrijven :

Amsterdam, 3 Januari 1909.

Weled. Heer!

Deze letteren zijn dienende over uwe gezondheid te spreken. U lijdt aan eene ernstige chronische ziekte: „tering of iets dergelijks" heb ik vernomen. Uwe ziekte welke ze wezen moge is geneesbaar — tenzij 't hart niet mede aangedaan is, in elk geval is Uwe gezondheidstoestand voor verbetering vatbaar. De allopathie of medicijn-geneeswijze zal U geen van beiden bezorgen, er ligt echter „hoop" voor U op een ander geneesveld. Volgens de onderzoekingen van de beroemde Duitsche chemische physioloog JULIUS HENSEL zijn alle ziekten terug te brengen op een te kort aan voedingsstoffen in het lichaam en voornamelijk van minerale voedingsstoffen. Ons lichaam heeft niet alleen noodig de organische voedingsstoffen: eiwit, zetmeel, vet, lijmsubstantie enz., maar ook de anorganische — of minerale — kali, ijzer, mangaan, bitteraarde, kalk, phosphorzuur, zwavelzuur, enz. Zijn verklaring voor het te kort — voornamelijk der minerale bestanddeelen — in het lichaam is volgende.

Door de jarenlange bebouwing zijn onze akkers uitgemergeld. Door de verkeerde bemestingsmethode waarin vooral phosphorzuur kali een groote rol speelt — die zoodaals bekend is de aandrift tot den groei is en als zoodanig voordeelige oogsten belooft — wordt het tekort aan mineralen in den bodem slechts op onvolledige en eenzijdige manier opgeheven. Daar nu de mensch ook in dezen zin is wat hij eet zal dit te kort zich ook in zijn lichaam voelbaar maken. Bijvoorbeeld: is er een te weinig aan zwavelhoudend lijmsubstantie in het lichaam, dan zal longtering of tuberculose 't gevolg zijn. De verkasing van de longen zou echter niet plaats vinden, wanneer 't bloed voldoende voorzien was van zwavel. Zoodaals 't met deze ziekte het geval is, is 't met bijna allen. Mijne behandeling is volkomen gevaarloos. Zij zal bestaan naast de mineraalvoedsel aanwendingen in de meest volledige toepassing van natuur-geneeskundige factoren als, licht, lucht, huidademing auto-suggestie enz. Het loon dat ik voor mijne behandeling eisch is f 20. Gaat U op mijn voorstel in, zoo schrijft U mij de toestand der symptomen: capaciteit der maag, ontlasting, koude of warme voeten enz. terwijl ik U dan het adres op zal geven, waar U de voedingszouten kan bekomen.

Gelooft U niet, zoo geloof ik dat U onnoodig een vijftiental levensjaren vergooit die U gelukkig door hadt kunnen brengen.

Groetend

JOHAN ZOOMERS

van Lennepkade III Amsterdam."

„Alweer dus een der vele opvolgers van EILERS en m. i., een niet minder gevaarlijk individu. ZOOMERS begint immers met te zeggen, dat de allopathie, noch verbetering, noch genezing kan aanbrengen. Hij alleen geeft hoop. Hierin verschilt hij eenigszins van de andere kwakzalvers, omdat die niet alleen hoop, maar altijd succes verzekeren. Het verachtelijke en gevaarlijke van ZOOMERS geschrijf is echter, dat hij den lijder wien hij z'n behandeling wil opdringen, alle hoop ontnemt, als ze niet zijn methode volgen.

De bewuste patiënt heeft zich gelukkig niet van streek laten brengen, maar hoefden zullen er niet zijn, wien na ontvangst van ZOOMERS' ongevraagd schrijven, den schrik om het hart slaat, wien alle hoop op genezing door de tegenwoordig algemeen toegepaste therapie, wordt ontnomen, die daardoor eetlust en opgewektheid verliezen, wier toestand dientengevolge verergert. Dat maakt het schrijven van ZOOMERS op z'n zachtst uitgedrukt, zó onmenscheijk wreed en misdadig.

Over het onzinnige betoog van ZOOMERS, behoeft ik niet uit te wijden. Het is voldoende te melden, dat de bewuste patiënt, de eenige van z'n familie is, die tuberculeus is geweest, terwijl toch de andere huisgenooten, die onder precies dezelfde condities leefden, eveneens een tekort aan zwavelhoudende lijmsubstantie moeten hebben, en dus volgens de theorie eveneens tuberculeus moesten zijn geworden.

Eigenaardig maar kenmerkend voor den kwakzalver, is ook, dat de patiënt juist geen enkel symptoom, de longen betreffend (hoesten, opgeven, kortademigheid) behoeft op te geven, maar wel dingen, die met de aandoening niets te maken hebben. Ook de laatste zin is typisch, evenals het amicale „groetend" aan 't eind

van den brief. U moogt, als u wilt, van den brief van ZOOMERS en dit schrijven gebruik maken, in het Maandblad.

Hoogachtend.

Dr. N. v. D. KOOGH, arts.
Oude Wetering".

Purgétyl Détry.

Alweer een nieuw purgeermiddel, in onze couranten geadverteerd, dat, zooals vooraf al te denken is, alle andere bestaande purgeermiddelen overtreft en daarbij tevens — of, wil men juist daardoor — het geneesmiddel tegen allerlei kwalen heet te zijn.

Vol belangstelling voor het welzijn zijner medemenschen, zorgt de leverancier er voor, dat hij, die bij ongeluk de advertentie niet gelezen heeft, toch niet onkundig blijft van het heil, dat hem te wachten staat; een proefje, met een mooie circulaire er bij, wordt hem thuis bezorgd; dat is de moderne kwakzalversmethode.

In die circulaire wordt gewaarschuwd:

„Gebruik geen rabarber, sennebladen, laxeerthee, aloë of andere middelen, die onder uiterlijke schijn, het vergif niet wegnemen;

Gebruik geen laxatie bevorderende limonades die dikwijls snijden en altijd verergeren;

Gebruik geen magnesia-zout, of meer of mindere natuurlijke laxeerwaters dat nog gal, nog slijm verwijderd

Gebruik geen wonderolie, die de gal in de war brengt

Laat U geen lavement zetten, het bevordert de darmontsteking.

En dan volgt wie raadt het niet reeds?

„Vraagt alleen Purgétyl Détry.”

Wanneer wij zouden waarschuwen, zouden wij zeggen: „gebruik nog liever al de andere hierboven afgekeurde laxermiddelen, dan dat gij uw toevlucht tot Purgétyl Détry neemt.

Want dit is een gevaarlijk middel.

Een voorloopig onderzoek, verricht door den heer J. VAN RIEL te 's Gravenhage, toonde daarin aan phenolphthaleïne, terwijl bij een meer uitgebreid onderzoek, ingesteld door den heer N. KEULEMANS te Amsterdam, in hoofdzaak werden gevonden: phenolphthaleïne, calomel en verder suiker, zetmeel en vanilline. Het middel komt voor in den vorm van pastilles, die ieder ongeveer 325 milligr. phenolphthaleïne en 45 milligr. calomel bevatten.

Voor het onderzoek naar de hoeveelheden was slechts één pastille beschikbaar, zoodat de cijfers misschien niet absoluut juist zijn; veel zal het echter niet verschillen, wat hier trouwens weinig ter zake doet.

Want het is alreeds, de aanwezigheid van de beide voornaamste stoffen, die de pastilles het stempel van gevaarlijkheid geeft.

In het Maandblad van Mei 1907, bij de besprekingen van een ander kwakzalversmiddel „Purgen”, dat ook phenolphthaleïne bevat, schreven wij: De ervaring heeft geleerd dat door het gebruik van phenolphthaleïne vele, ten deele zware vergiftigingen zijn ontstaan en dus vooral voor jeugdige personen het gebruik ten sterkste is af te raden.

De Purgétyl Détry is dus bij lange na geen onschadelijk middel en alsof één gevaarlijke stof niet voldoende is, wordt er nog calomel bijgedaan, een kwikverbinding, wel niet zeer vergiftig, maar die toch bij langdurig gebruik voor vele personen nadeelige gevolgen kan na zich slepen. En van dit mengsel heet het nu in de circulaire: „Het (is) een zacht zeker purgeermiddel, dat nooit prikkelt” en verder „men kan het ten allen tijde en in elk seizoen gebruiken in welken toestand men zich ook bevindt.” Schandelijk!

Men zou meenen dat Purgétyl Détry nu voldoende was om de menschen te genezen, maar als de onaangename gewaarwordingen zich zeer sterk voordoen, dan moet men nog Poudre Gast slikken, even als de pastilles, verkrijgbaar aan het Generaal-depôt Javastraat 80—82 te Amsterdam.

Wij hebben dit laatste middel niet laten onderzoeken; was 't nog noodig?

Een Weldoener.

„NIERSTEEN — NIERGRUIS.

Een Geneesheer in ruste, specialiteit in 't behandelen van bovengenoemde ziekte, biedt aan ieder lijder zijn eenvoudig Recept, dat thuis gereed gemaakt kan worden en ieder lijder in staat stelt zijn of hare ziekte afdoende en zonder pijn totaal te genezen, aan voor f 5.—, welk bedrag, na aftrek der noodzakelijke onkosten, ten bate komt aan de algemeene armen van 's-Gravenhage. Na ontvangst van het bedrag per postwissel, door tusschenkomst van het Algem. Advert.-Bureau „De Prins”, Schoolstraat 18a, wordt een ieder het Recept medegedeeld.”

Deze advertentie lazen wij in het N. v. d. Dag. Meer uit nieuwsgierigheid dan uit medelijden met de Haagsche armen (wij moeten het met schaamte erkennen) besloten wij f 5.— te offeren en het recept aan het Bureau „De Prins” aan te vragen. Of 't nu was, dat wij, in plaats van een postwissel, iemand onzerzijds met het geld zonden en dit wantrouwen opwekte, weten wij niet, maar dat is zeker, dat wij eerst, na zesmaal te vergeefs aangevraagd te hebben, een gesloten enveloppe kregen, waarop stond „f 5.— ontvangen”. Bij opening van die enveloppe ('t geld was betaald) vonden wij een tweede, waarop geschreven stond: „Privé, Strikt persoonlijk, f 5.— te ontvangen. Wij openden ook deze enveloppe en toen . . . men houde het ons ten goede, dat wij het „strikt persoonlijk” ditmaal niet eerbiedigen, lazen wij het volgend recept:

„M. Als een middel ter oplossing van niersteen — niergruis gebruike men thee van berkebladeren, een goed werkend, niet prikkelend diureticum. Ter bereiding van deze thee neme men een opgehoopt lepel vol fijn gesneden bladeren met 250 gram kokend water overgieten, 5 minuten laten trekken en daarna 5 minuten koken, om eindelijk te coleren.

De theekuurst moet ongeveer 6 maanden worden volgehouden; op deze wijze gelukt het slechts het steen en gruis langs den natuurlijken weg, zonder pijn, te doen verwijderen.”

't Is eigentlijk niet mooi van ons, dat wij den armen van 's-Gravenhage, door publiceering van dit recept onthouden „'t geen er na aftrek van de noodzakelijke onkosten” overblijft (zal 't veel zijn?), maar wij meenden met die openbaarmaking onzen plicht te doen.

Wij meenen n.l. dat het op onzen weg ligt den lezers van de advertentie aan te raden — desnoods het overschot van de f 5.— aan de armen te geven — als ze 't missen kunnen — maar het recept niet op te volgen. Thee van berkebladen is wel is waar een zwak werkend waterafdrijvend middel, maar van geen beteekenis bij het genezen van niersteen. Lijders aan die ziekte, zouden bij aanwending van het recept een groote teleurstelling ondervinden en — wat nog erger is — teruggehouden worden tijdig doelmatige hulp in te roepen. Want de kuur duurt, volgens voorschrift, ongeveer zes maanden en dit tijdsverloop zou noodlottig kunnen worden.

Weer een leugenadvertentie.

Men schrijft ons uit Alkmaar:

't Kon wel haast niet anders of na het buitengewoon reclame maken voor de „Zambuk” moesten de advertenties van dankbare gebruikers dezer zalf spoedig in de dagbladen verschijnen.

Een der eerste advertenties, die hier niet alleen in de omtrek-bladen, doch ook in de groote pers verscheen, was van een zekeren heer H. HART wonende in de Rozenprielstraat 72 te Haarlem — natuurlijk een achterbuurt.

Omdat dit het eerste geval van Zambukverreering was, dat mij onder de oogen kwam, heb ik het persoonlijk onderzocht en de uitkomst was waarlijk weer verrassend. Volgens de advertentie zou de heer H. HART aan de Zambuk Cy. geschreven hebben:

„Ik ben bepaald verbaasd over de wonderbaarlijke heelende en genezende eigenschappen van Zam-Buk. Ik heb dit echte geneesmiddel voor alle soorten doeleinden gebruikt, en het was altijd bewonderenswaardig.

„Ik leed aan een gezwel aan 'de hand en had een wond aan mijn vinger. Een dokter had er in gesneden, zoodat er, gelijk U begrijpen zal, een tamelijk groot gat was. De wond was pijnlijk en lastig, en ik was er door verhinderd mijn gewone werk te doen. Ik werd behandeld door een dokter.

„Toen kocht ik wat Zam-Buk en tweemaal per dag, na de wond met lauw water uitgewasschen te hebben, deed ik er Zam-Buk op. Binnen tien dagen was de wond genezen en mijn vinger weer geheel in orde.

„Ik ben een koopman en kom op verschillende markten met veel menschen in aanraking en sta U gaarne toe met dit schrijven naar Uw believen te handelen.”

Hierop volgde dan natuurlijk de gebruikelijke aanbeveling, dat „Zam-buk” voorts nog een probaat geneesmiddel was voor brandwonden, blaren, kneuzingen, aambeien, eczeem, dauw-worm, beenzweren, allerlei huidziekten enz.

Wat is nu de waarheid?

Bij de familie HART was een doosje „Zambuk” aan huis bezorgd. Een zoon, die met een wond aan den vinger onder dokter's behandeling was en stipt opvolgde hetgeen de dokter hem had voorgeschreven, smeerde, buiten weten van den medicus om, bovendien wat „Zambuk” op de wond. Toen eenige dagen later de wond was genezen, nadat hij tevens steeds dokters raad had opgevolgd, was zijn vader zoo opgetogen, dat hij in zijn domheid de genezing aan de „Zambuk” toeschreef en niet aan de uitstekende raadgevingen van den huisarts. De vader, een min of meer opgewonden standje en een praatlustig man, verkondigde nu tegenover eideeren, die er maar naar hooren wilde, dat „Zambuk” zulke uitstekende zalf was. Dit kwam een afgezant van de „Zambuk Cy” ter oore, die natuurlijk den zoon toestemming verzocht van de „Zambuk-genezing” gebruik te mogen maken voor reclame.

De zoon weigerde echter pertinent, doch de vader, het hoorende, zei lachend, „dat ze dan gerust konden zeggen, dat hij door de „Zambuk” van een wond aan den vinger was genezen.”

Aldus is geschied. Hieruit blijkt ten duidelijkste, dat deze advertentie van mijnheer H. HART van nul en geener waarde is. De vader had in het geheele geval echter veel plezier en ging overal de „Zambuk”-qualiteiten ophemelen, ofschoon hij heel goed wist, dat er niets van aan was.

„Als koopman zijnde,” aldus verklaarde hij mij, „was hij dikwerf om een praatje verlegen en dan waren „Zambuk” en de prentjes en advertenties er over in de krant een mooie gelegenheid om op dreef te komen!!!”

Mijn bezoek aan de familie HART heeft ten minste dit uitgewerkt, dat de vader nu begrijpt hoe onverantwoordelijk hij gehandeld had, want dat door zijn onnadenkend toedoen velen zich misschien zullen laten verleiden „Zambuk” te koopen in goed vertrouwen op door hem gedane mededeelingen. Hij zou dan ook thans aan de „Zambuk Cy” in Amsterdam schrijven, dat hij geen toestemming gaf deze advertentie langer te plaatsen, omdat hij inzag dat hij door zijne valsche en onjuiste verklaringen onnoemelijk veel kwaad kon stichten!

C. N. G.

Anti-kwakzalfpilletjes.

En zoo was het dan weer 1 Januari en moest je kaartjes en briefjes ontvangen van menschen, die inderdaad geen belang in je stellen. Verzenden? Neen, heusch, aan die flauwe komedie-spelerij doe 'k niet mee. Van m'n leveranciers ontvang ik zeer gaarne de zekerlijk niet ongemeende wenschen, want ik weet dan, dat ik veertien dagen later hun nota's ontvang en dat ze zich verheugen in m'n verdere bestellingen. . . . mits ik geregeld betaal; of ik voorts aan diabetes of 'n hartkwaal lijdende ben, dat is hun onverschillig, evenzoo of ik me gelukkig of dood-ongelukkig gevoel. Als ik in 't nieuwe jaar maar blijf leven om wéér te bestellen en wéér te betalen. Die ganze Hauptsache. Om de duiten is toch alles begonnen. Vandaar, dat alle handelslui elkaar zoo hartgrondig nieuwjaar wenschen, wel te verstaan: als ze geen concurrenten zijn, maar

wanneer er commercieele relaties tusschen hen bestaan.

Bij mij verdwijnen 's avonds 1 Januari de „gelukwenschen” in m'n heerlijk ruime prullemand en worden daarin met 'n hartgrondig geuit: „stikt” geworpen. Niet netjes, hé? Niet comme il faut. Niet christelijk zelfs! 'n Kwestie van opvatting. Ik voor mij vind 't veel onnetter, niet-comme-il-fauter en onchristelijker om uit conventie wenschen te uiten, waarvan je soms geen steek meent.

Met de almanakken, mij gezonden, ga 'k minder woest om; want daar zijn er klaarblijkelijk onder, mij gestuurd om een longa vita te bezorgen. Meent niet, lezers, dat 'k 'n bittertje bedoel, neen, ge begrijpt me wel: een onvervalscht, ouderwetsch, gemeend: lang zal je leven!

Daar heb je nou zoo'n Pink-almanak.

Die begint maar doodeenvoudig eventjes: „Lijden is niet leven” En er onder: „Het middel, dat geneest: De Pink-Pillen”.

Zie-je, dat is zuivere koffie! Als je lijdt, hetzij aan kiespijn, eksteroogen, minnepijn of armoede: Pink-Pillen!

Verder...

Ja, wat zal 'k zeggen? Laat me heel kort zijn.

Wat er dan nog volgt is zoo'n nonsensikaal, domme-menschen-suggereerend, verlakkeratief, walgelijk, exorbitant vervelend, kinderachtig-flauw, kwasi-ernstig kwakzalversgeschrijf, dat het heusch zonde is meer plaatsruimte in dit blad te vertruiken voor de bespreking van het prul. Opgemerkt zij echter, dat het vod geïllustreerd is, geheel in verhouding met den redactioneelen inhoud, o. a. met... straten, waar genezen patiënten wonen! Bij Jupiter, die straten zien er goed uit! Mogen de gemeentebesturen in ons vaderland wat Pinkpillen inslaan om gaten en kuilen in het plaveisel te doen verdwijnen! Wellicht vervangen die pillen nog eens het asfalt.

M'n vriend Akker, dien ik indertijd uitnoodigde mij te zeggen, waar het klooster Sancta Paulo is gelegen, maar die steeds in gebreke bleef mij dit mede te deelen, adverteert weer druk in de N. Rott. Courant en het Nieuws van den Dag om z'n Abdij-stroop en Kloosterbalsem aan den man en de vrouw te brengen. Het klooster in de Van Alkemadestraat te Rotterdam heeft een ernstige concurrent gekregen in het even slecht tegen allerlei kwalen helpende middeltje „Zambuk”; vandaar zeker die adverteer-woede. Er komen langzamerhand ook zooveel concurrenten, dat 't kwakzalversberoep 'n zuur stukje brood begint op te leveren!

Maar toch altijd kunnen nog de dure advertenties er af. Met wat bedrijfskapitaal begonnen... och, 't zaakje wil nog wel. Want het domme publiek slikt den poespas! Is het wonder, dat sommige maatschappelijke schipbreukelingen redding zoeken door hun medemenschen grof te bedotten?

Stelen is verboden; dan draai je den bak in. Maar een waardeloos allegaartje tegen hoogen prijs als wonderdoend geneesmiddel te verkopen — dat is geoorloofd.

En dan beweren sommigen nog, dat de regeering niet genoeg voor 't volk doet! Dat er zoo weinig wetten in 't belang van het volk gemaakt worden. Nonsens! Neen, Volk van Nederland, waardeer het, dat de kwakzalvers zich ten uwen koste mogen verrijken en dat ge Pinkpillen, Abdij-stroop en meer dergelijke middeltjes moogt slikken en ge U inwrijven moogt met olietjes en zelfjes ter waarde van nog geen 5 cent, maar die voor guldens verkocht worden. Volk van Nederland, apprecieer het, dat de regeering U zoo beschermt!

ED. R.

Een attest voor Sandens elektrische ceintuur.

In „De Alkmaarder” van 16 Januari jl. kwam de onderstaande advertentie voor:

„WAARSCHUWING.

Een ieder wordt gewaarschuwd alvorens relatien aan te knopen met de electr. ceintuur-importeurs firma Dr. SANDEN te Amsterdam, inlichtingen te vragen aan onderstaand adres. Ondergeteekende is bereid ieder op de hoogte te

stellen wat de resultaten zijn van een dergelijke ceintuur en de behandeling door bovengenoemde firma, daar hij tot zijn leedwezen uit eigen ondervinding spreken kan.

J. W. DEN BUITELAAR,
Enschedestraat 40, IJmuiden.”

Op ons verzoek ontvingen wij, met machtiging om het publiek te maken, een uitvoerig schrijven van den heer B., waaraan wij het volgende ontleenen:

De schrijver, leverlijder, die in 1903 een leverabsces had gehad, vervoegde zich 25 Nov. jl. ter gratis consult aan het adres van Sanden te Amsterdam en werd aldaar te woord gestaan, zooals hij het aardig uitdrukt, niet door dien bewust Dr. SANDEN met de bakkebaardjes (de bekende figuur uit de advertentie), maar door een jong persoon van ongeveer 28 à 30 jaar. Door diens mooie praatjes ging hij, in de hoop „weer zoo gezond als een visch en sterk als een Hercules” te worden, over tot het koopen van een ceintuur. Helaas! de heer B. vond geen baat bij de ceintuur; integendeel, zoo dikwijls hij haar aandeel gevoelde hij zich onaangenaam, stijf in de spieren en had hij gemis aan eetlust, welke verschijnselen verdwenen als hij de ceintuur weer aflegde. Daar de ceintuur op proef voor zestig dagen geleverd was met vooruitbetaling van f 25.— en later nogmaals f 25.—, bij niet voldoen teruggave van f 12.50, verzocht de heer B. de ceintuur te mogen teruggeven tegen de opgegeven prijs of minder, maar al zijn pogingen bleven zonder resultaat. Zelfs een poging om den z.g. Dr. Sanden te spreken te krijgen mislukte. Ter waarschuwing voor anderen werd nu de advertentie geplaatst.

Bij een kranten-administratie.

Een bezoeker: Mijnheer, ik wilde een ingezonden stuk plaatsen tegen Foster's Rugpijn-nierenpillen. Ze schrijven maar onophoudelijk in de krant, dat deze pillen mijne vrouw hebben geholpen en dat zijn grove leugens. Die dingen hebben niks gegeven en ik ben 't zat mijn naam altoos in de krant te zien. Telkens word ik er over aangesproken en toen laatst mijn patroon vroeg hoeveel ik er wel voor kreeg, toen werd 't mij een beetje te bar... Nu wilde ik er een stukje tegen schrijven. Wilt u dat opnemen?

De administrateur: Neen vriend, dat gaat niet als „ingezonden stuk”.

De bezoeker: Nou, dan wil ik er wel voor betalen als advertentie.

De administrateur: Neen, dat gaat heelemáál niet! Aan jou verdien ik maar éénmaal wat en aan de Rugpijn-nieren-pillen firma verdien ik het hééle jaar... D'r kan niks van inkomen hoor! Schrijf maar aan het kantoor!

De bezoeker: Maar dat heb ik al zoo dikwijls gedaan, 't geeft echter niks...

De administrateur: Ja, dáár kan ik niets aan doen, maar ik plaats die advertentie niet... Bonjour!

De bezoeker af.

(Historisch)

C. N. G.

INGEZONDEN.

Amsterdam, 25 Januari 1909.

Zambuk.

M. de Redacteur.

Niet nalaten kan ik 't volgende geval u bekend te maken, wellicht kan het als waarschuwing in het Maandblad er nog toe bijdragen, dat men Zambuk zoo spoedig mogelijk brandmerkt als waardeloos en hoogst gevaarlijk.

Op bezoek zijnde bij een familielid van mijn patiënt, werd mij door een der huisgenooten gevraagd of ik kennis had van wondbehandeling. Voor zoover ik dat als verpleger mocht en kon doen gaf ik een bevestigend antwoord. Bedoelde heer riep mij daarop alleen en vertelde onder 't ontblooten van zijn been, dat hij z'n knie had gestooten en er een velletje had afgeschaafd. Daar 't hem nog al lastig was bij 't loopen door 't schaven van 't ondergoed, had hij er op aaraden van een zijner vrienden een lapje met wat Zambuk opgedaan, maar in plaats van beter

werd het erger. De naam Zambuk deed mij vermoeden wat ik te zien zou krijgen en werkelijk het overtrof mijn verwachting. Een velletje van het bovenbeen geschaafd, behandeld met Zambuk, had zich omgezet in een geïnfecteerde wondvlakte, ongeveer ter grootte van een rijksdaalder, terwijl zich in den omtrek een rood eczeem ontwikkelde, dat ook niet veel goeds voorspelde. Na de wond van het „heilbrengende Zambuk” te hebben gereinigd en verbonden met een boorwaterpriesnitz, na den patiënt er op te hebben gewezen, dat hij deze wond met zijn gevolgen hoogst waarschijnlijk had te danken aan de „geneeskrachtige Zambuk” en een zuiver droog lapje op de geschaafde plaats meer nut zou hebben gedaan, raadde ik hem aan zoo spoedig mogelijk zich onder medische behandeling te stellen, wat hij ook deed.

Eenige dagen later vernam ik dat bedoelde persoon zijn bed moest houden en er nog heel wat tijd en medische hulp noodig zou zijn om de „heilzame werking van het Zambukvergif” te overwinnen.

Dat het velen en vooral de verplegenden, die er zoo dikwijls voor in de gelegenheid zijn, moge aansporen het publiek zooveel mogelijk in te lichten over den grooten zwendel en de hoogst-gevaarlijke practijken der kwakzalverij.

W. M. LANKHORST BZN.,

Partic. Verpleger.

A'dam, Jac. v. Lennepkade 57^{II}

RECHTSZAKEN.

Tegen E., tandtechnicus te Rotterdam, zijn voor kanton II Rotterdam, twee boeten elk van driehonderd gulden geëischt wegens het onbevoegd uitoefenen der tandheelkunst. Beklaagde beweerde steeds te werken op order en onder toezicht van dr. KIMMEL, geneesheer volgens de oude wet, doch de getuigen, die tanden hadden laten trekken, spraken dat in zoover tegen, dat er wel eens tanden waren getrokken voordat dr. KIMMEL in de kamer kwam, hetgeen dr. K. tegensprak. (N. Rott. Ct.)

CORRESPONDENTIE.

Mevr. Wed. A. W. M. te A. In dit No. zult gij een en ander over Purgétyl Détry vinden.

Onbekende te O. Voor de toezending van den brief van Rice en het getuigschrift, betuigen wij onzer dank.

S. te R. Wij beschouwen het boek over Zelf-Suggestie als hypermoderne kwakzalverij; z.g. wetenschappelijk gepraat, dat bij nader inzien niets beteekent. De kruiden zijn door den heer A. J. WIJNTE te Rotterdam onderzocht; zij bestaan in hoofdzaak uit Gezegende-Distelkruid en bloempjes van Duizendguldenkruid.

Th. M. K. te A. Het Verslag van het Centraal Geneesmiddelen- en Vacantiëkolonies kunnen wij tot ons leedwezen niet opnemen. Hoe gaarne wij ook deze nuttige Vereeniging van dienst zouden willen zijn, valt het onderwerp te veel buiten het kader van ons blad.

K. S. te R. Geen onderwerp voor ons blad; misschien geschikt voor een geneeskundig tijdschrift. Ook de later gezonden stukken kunnen wij niet opnemen.

— Wij brengen onzen hartelijken dank aan de verschillende Redacties en Uitgevers van Couranten en Tijdschriften, die, blijkens de ons toegezonden exemplaren, waarschuwingen uit ons blad hebben overgenomen.

— Veel moest tot een volgend no. blijven liggen; o. a. verscheidene stukken „Uit de Pers”.

ADVERTENTIE.

Noordzee-Bad-Hôtel
„Koningin Wilhelmina”,
KIJKDUIN bij DEN HAAG.

Breed gevaarloos Strand, rustig kalm gelegen. Ruime Kamers. Terras en Kinderspeelplaats. Restaurant, 1e kwaliteit consumptie. Garage. ^{3/13}

TEL. INT 15. GERARD PINKSEN.

W. M. LANKHORST Bzn.,
Particulier Zieken- en Zenuwziekenverpleger.

JAC. v. LENNEPKADE 57^{II}, A'DAM.

Verpleging volgens Tarief „N. V. V.”

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, Mr. J. L. F. BÖHTLINGK, Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij het 2e Kantongerecht te Amsterdam.

C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar. Aantal Leden: 768

J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's-Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, PLANTAGE KERKLAAN 47 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, STADHOUDERSPLEIN 34, 's Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post ..... per jaar f 1.25

ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels ..... f 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ- EN UITGEVERS-MIJ.” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: De Pers en de Kwakzalvers-advertenties.

Berichten: Weer een doofheid-genezer. — Lezingen over kwakzalverij. — Een kwakzalversadvertentie geweigerd. — Waarschuwing vanwege de Politie. — Het aantal onbevoegden in Pruisen.

Mededeelingen van verschillenden aard: Keith-Harvey. — Argentinië en Canada in den strijd tegen de kwakzalverij. — Anti-kwakzalfpilletjes.

Uit de Pers: Uit Winterswijkse couranten. — Een Zam-Buk-satire: Uw geld of uw leven.

Correspondentie. Herhaalde Waarschuwing: Schiffmann's middel tegen asthma.

Feuilleton: De wonderdokter van Westerscheps.

Postwissel ad / 10.— 6 Febr. '09, Amsterdam, Haarlemmerplein.

„ „ / 3.— 9 „ „ Amsterdam.

„ „ / 3.— 8 „ „ Scheveningen.

„ „ / 1.25 11 „ „ 's Gravenhage, (Pr. Hendrikplein.)

„ „ / 1.25 22 „ „ Eindhoven.

Bedoelde personen, aan wie dus geen ontvangtwijjs is verzonden, worden verzocht zich aan ondergeteekende als afzender op te geven.

J. VAN RIEL,

- Secretaris-penningmeester.

De pers en de kwakzalvers-advertenties.

Kort geleden bracht *De Telegraaf* het volgende bericht:

„Naar aanleiding van vele, in den laatsten tijd ons bereikt hebbende klachten over het optreden der bucketshops, hebben wij besloten advertentiën van die inrichtingen voortaan niet meer in „De Telegraaf” op te nemen. Wij konden tot dien maatregel niet eerder overgaan, omdat het voor een dagblad groote moeilijkheden heeft, te beoordeelen welke personen en instellingen onder deze rubriek gerekend moeten worden. Nu het ons meer en meer blijkt, welke groote nadeelen de operaties dier instellingen zoowel aan den reëlen handel als aan 't publiek toebrengen, hebben wij ons in verbinding gesteld met autoriteiten te onzer Beurze, die, ons voor-nemen van harte toejuichende, zich bereid verklaard hebben, ons in dubieuze gevallen van raad te dienen.

„Wij meenen, dat deze maatregel, die ons natuurlijk groote financiële offers kost, toch moet genomen worden, zoowel in 't belang van den reëlen handel als in dat van het publiek.

„Dientengevolge zullen wij de thans nog loopende contracten eenvoudig annuleeren en voortaan de opname van advertentiën, bucketshops betreffende, weigeren te plaatsen.”

Bravo! Maar, vroegen wij, waarom een dergelijke maatregel niet toegepast op andere operaties, die aan 't publiek groote nadeelen toebrengen, n.l. op de operaties van de kwakzalvers met geneesmiddelen en geneesmethodes? Steeds heeft het Bestuur onzer Vereeniging en de redactie van ons blad zich bereid verklaard „in dubieuze gevallen van raad te dienen”, maar het blijkt dat die „aangeboden diensten” zelden aange-naam waren. Zeker is het, 't is ook in het openbaar bewaard, dat men aan onze „autoriteit”, om verschillende gronden, minder waarde hecht en daar moeten wij ons bij neerleggen. Maar zou dan geen andere autoriteit kunnen of moeten optreden, niet alleen om van raad te dienen bij het opnemen van kwakzalversadvertenties,

„die aan 't publiek groote nadeelen toebrengen”, maar zelfs om dat opnemen te beletten?

In het weekblad *Truth* van 20 Januari 1909 is de gaestie van de kwakzalvers-annonces aan een beschouwing onderworpen en wel naar aanleiding van een Wet tegen de kwakzalverij, die 1 Januari 1909 in *Nieuw Zeeland* in werking is getreden. (Men zie ook het Maandblad van October 1908).

Die wet verbiedt n.l. de aankondiging en de afgifte van alle praeparaten, die tot voorkoming, verzachting of genezing van kwalen van den mensch moeten dienen, wanneer zij door een bevoegde autoriteit (The Chief Officer of Health) als schadelijk voor de gezondheid of als bedriegelijk worden verklaard of onmogelijk de aangekondigde geneeskrachtige werking kunnen hebben. Het wordt bij die wet als een overtreding beschouwd schadelijke middelen — „schadelijk” behoorlijk gequalificeerd — aan te prijzen, hoe dan ook, terwijl ook de drukkers, eigenaars of andere verantwoordelijke personen bij nieuwsbladen enz. gehouden worden dezelfde overtreding te begaan. Maar in het laatste geval niet, dan nadat ze door de bevoegde autoriteit gewaarschuwd zijn.

Dat beteekent dus, dat niet van uitgever of redactie in dit geval het toezicht op de advertentie-kolommen wordt geveerd, maar dat de autoriteit er voor waakt dat aanbevelingen van middelen, die zij, op wetenschappelijke gronden als schadelijk beschouwt zoo spoedig mogelijk uit de bladen verdwijnen.

Als dit laatste ook maar geschiedt in onze bladen, onverschillig op welke wijze, dan zouden wij al veel gewonnen hebben, zoodat wij gaarne zouden zien dat bij ons te lande een toestand geboren werd, zooals thans in *Nieuw Zeeland* bestaat. De Centrale Gezondheidsraad zou o. i. het aangewezen lichaam zijn om als de bevoegde autoriteit op te treden.

Iets moet er geschieden, zóó als thans gaat het niet langer. Men denke niet dat wij, voor ons genoegen, onze aanvallen steeds richten tot redacties en uitgevers van nieuwsbladen en dat wij zelve doof zijn voor de bezwaren, die van gene zijde herhaaldelijk worden aangevoerd. Integendeel, zeer gaarne zouden wij de pers niet tegenover ons maar naast ons hebben, 't zou het algemeen te goede komen, maar men houde het ons te goede, dat wij, waar wij, bij gemis aan wettelijke bepalingen, geheel aangewezen zijn op de welwillendheid van redacties en uitgevers om ons in onzen strijd te steunen, verdrietig, ja moedeloos worden, wanneer wij bemerken, dat bijna steeds te vergeefs een beroep op dien steun wordt gedaan.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Naar aanleiding der annonces van het Otologisch Instituut te Parijs, dat een zijner employés in verschillende plaatsen van ons land voor lijders aan aandoeningen van het gehoororgaan zou zijn te consulteeren, heeft het Bestuur der Vereeniging zich aanstonds tot den Minister van Justitie en de Procureurs-Generaal bij de verschillende Gerechts-hoven gewend met verzoek een onderzoek te willen doen instellen of de af te vaardigen persoon bevoegd is in Nederland de geneeskunst uit te oefenen en bij aldien zulks niet het geval mocht zijn, zoodanige maatregelen te willen treffen, dat de séances geen voortgang zouden kunnen hebben.

Namens het Bestuur,

J. VAN RIEL,

Secretaris-Penningmeester.

Met *Staats-Courant* No. 38 is o. m. verzonden als bijvoegsel onder No. 190 een afdruk der gewijzigde statuten der Vereeniging tegen de Kwakzalverij te Amsterdam, die bij Kon. besluit van 2 Januari 1909 No. 55 zijn goedgekeurd.

J. VAN RIEL,

Secr.-Penningm.

Voor het lidmaatschap hebben zich aangemeld:

De Gezondheidscommissie.....te Baarn.

De Gezondheidscommissie.....te Winterswijk.

De Gezondheidscommissie.....te Sliedrecht.

Dr. J. P. VAN DEN BERG, Arts.....te Bussum.

J. C. BAGGELAAR, Off. v. Gezondh.

te Fak-Fak (Ned.Gunea).

D. F. TOURS, Apotheker.....te Rotterdam.

Aan allen, die de verschuldigde contributie of abonnementsgelden mij per postwissel deden geworden is bericht van ontvangst dier bedragen gezonden, met uitzondering van een vijftal personen, die verzuimden zich als afzender te doen kennen.

BERICHTEN.

Weer een doofheid-genezers? De vorige maand kon men in verschillende couranten, onder de bijzondere aanbevelingen, het bericht lezen, dat de bekende specialiteit op het gebied van het *Radio-Tympanisme*, tevens gedelegeerde van het *Otologisch Instituut te Parijs*, ons land zou bezoeken en hier en daar, in opgegeven hotels te spreken zou zijn „voor allen die lijden aan doofheid, suizingen en loopende ooren“.

Nadat het Bestuur van den *Bond voor Slechthoorenden* van zeer bevoegde zijde had vernomen, dat het *Radio-Tympanisme* als *gevaarlijke kwakzalverij* moest worden aangemerkt, stelde het zich in verbinding met het Bestuur onzer Vereeniging en met dat van de Afdeling Amsterdam, ten einde gezamenlijk waarschuwend op te treden.

Waarschuwings werden gedrukt en — met behulp van leden onzer Vereeniging — op sommige plaatsen uitgereikt aan de bezoekers van het hôtel waar de „specialist“ zitting hield. De politie werkt op een enkele plaats mede, op een andere tegen. Voorzover kon worden nagegaan, had deze maatregel het gewenschte succes en, naar wij vernamen, is het bezoek aan de hoofdsteden der noordelijke provinciën niet doorgegaan.

Toch blijft het gewenscht een oog in 't zeil te houden, want in *De Avondpost* van 24 Februari lazen wij, in het redactioneel gedeelte het volgende:

„Men verzoekt ons, te melden, naar aanleiding van de onlangs in ons blad opgenomen mededeeling betreffende het bezoek hier te lande van een specialist van het Otologisch Instituut te Parijs, dat belangstellenden in de behandeling met het *Radio-Tympanisme*, die aan doofheid lijden, direct kunnen schrijven aan het „Institut Otologique“, 12 Rue Ballu te Parijs. Als antwoord ontvangen zij dan de brochure, waarin de behandeling der doofheid en der verschillende oorziekten met het *Radio-Tympanisme* wordt uiteengezet.“

Wat beleeft (?) van de *Redactie* van dat blad om aan het tot haar gericht verzoek te voldoen!

Lezingen over kwakzalverij. Voor goed bezette zalen hield de heer B. F. CATZ, Arts, te *Nieuw- en St. Joostland* op 12 Januari en 21 Januari j.l. een voordracht over kwakzalverij voor de Afd. van het Groene Kruis, respect. te *Tholen* en *Serooskerke*. Het gesprokene werd met aandacht gevolgd.

FEUILLETON.

De Wonderdokter van Westerscheps.

(Een ware gebeurtenis.)

Het is een goede dertig jaar geleden, dat heel het landje Oldenburg in beroering werd gebracht door de wonderen, gewrocht door den wonderdokter van Westerscheps. De naam van dit plaatsje zal den meesten lezers van dit maandblad wel onbekend zijn. Misschien echter hebben zij, die in Groningen en omstreken wonen, er wel eens van gehoord. De laatste n.l. plegen wel eens uitstapjes te maken naar het bekoorlijke *Zwischenahn*, aan den spoorweg tusschen Leer en Oldenburg gelegen. In het gebied hiervan ligt Westerscheps. De hier woonachtige persoon, die zooveel van zich deed spreken, was maar een gewone boerenman, die met zijn zuster een niet al te groot boerenhuis, naar 's lands wijze zonder schoorsteen, bewoonde. Zijn boerenbedrijf had niet zoo heel veel om 't lijf. Des te meer zijn geneeskundige practijk in zijn glorie-dagen, waarvan ik thans spreek. Het liep storm bij hem. Niet alleen boerenwagens vol mensen, maar zelfs equipages uit de residentie hielden stil voor zijn deur. De toeloop was zoo groot, dat zijn patienten niet allen op één dag konden geholpen worden; soms moesten ze er overnachten, en de kleine herberg voer er wel bij; voor haar vielen er ook nog druppels genoeg van den regen over 't huis van den wonderman. Allerlei kwalen, om 't even welke, werden, zoo 't heette, door hem genezen. Geneesmiddelen wendde hij niet aan, hij schreef ook niets voor, geen dieet, geen bijzondere maatregelen of iets dergelijks. Hij bepaalde er zich toe, om onder 't lezen uit een oud boek

Een advertentie geweigerd. De *Bildtsche Courant*, een waarschuwing uit ons blad overnemende betreffende *Sanguinose*, laat daarop volgen:

„Voor enkele weken kregen wij aanzoek een advertentiecontract met den *Sanguinose*-fabrikant af te sluiten. We achten ons omtrent het fabrikaat niet voldoende op de hoogte, informeerden eens en berichtten daarna den fabrikant dat we hem „met de *Bildtsche Courant* niet van dienst konden wezen“. Bravo!

Waarschuwing van wege de Politie. „In den laatsten tijd verschijnen in verschillende nieuwsbladen z.g. huwelijks-advertentiën, waarbij reflecteerenden worden verzocht hunne brieven onder een zeker nummer te zenden aan het bureau van het blad. Men ontvangt dan in de regel antwoord van het huwelijks-bureau van *DOLDER & Co*, Van der *Vennestraat* te 's-Gravenhage, dat zijne bemiddeling aanbiedt voor het te sluiten huwelijk.

De hoofdcommissaris van politie te 's-Gravenhage, die reeds vroeger voor de praktijken van deze firma waarschuwde, meent andermaal belanghebbenden te moeten aanraden bij onderhandelingen met die firma de noodige voorzichtigheid te betrachten, vooral wijl meestal wordt gevraagd storting vooraf van een som voor te maken onkosten.“

Dit bericht lazen wij in 't *N. v. d. D.* en onwillekeurig kwam de vraag bij ons op: Wanneer zal vanwege de politie eens worden gewaarschuwd voorzichtigheid te betrachten bij de onderhandelingen met die personen, die, zonder den patiënt gezien en onderzocht te hebben, hem genezing beloven tegen allerlei kwalen, nadat vooraf een zekere som voor te maken onkosten is gestort?

* Het aantal onbevoegden, dat zich in *Pruisen*, waar zooals in geheel Duitschland de uitoefening der geneeskundige practijk aan een ieder vrij staat, voor het behandelen van zieken enz., zooals de wet eischt, bij de politie had aangegeven, bedroeg, volgens het laatste jaarverslag, 6260 in 1906 tegenover 6137 in 1905. In *Berlijn* alleen waren er 102 meer dan het voorgaande jaar.

Het is eigenlijk te verwonderen, dat er nog niet veel meer komen onder zulk eene wetgeving. Toch kan men er iets voor voelen, dat de kwakzalvers officieel worden geregistreerd en erkend meer dan dat zij, zooals hier te lande, openlijk bekend en wettelijk verboden, toch vrij uitgaan.

zijn lijders te bestrijken; deze moesten, als ze niet dadelijk genezen waren, nog eens na een poos terugkomen, om zich op nieuw te laten behandelen. Geld vroeg hij niet. Hij had het anders gerust kunnen doen. In dien tijd *) ten minste mocht iedereen in Duitschland dokteren, maar geen geneesmiddelen verkoopen. Geschenken echter waren welkom. De dankbare patienten legden ze in een vensterbank neer, waarbij 's mans zuster was gezeten. Ook uit mijne voormalige woonplaats gingen er mensen heen; doch niemand vond er genezing; een aan geelzucht lijdend kind, dat er heen gebracht was, stierf kort daarna; 's mans roem taande tamelijk spoedig. Meest allen, die hun hulp bij hem hadden gezocht, werden in hun verwachtingen teleurgesteld.

Natuurlijk vroegen de mensen elkaar af: „Hoe is die man toch zoo beroemd geworden? Wie heeft dan toch die praatjes van zijn wonderdadig vermogen in de wereld gebracht?“ Geadvertiseerd of eenige reclame gemaakt had hij nooit! Er moest dus wat anders achter zitten. Dit was inderdaad het geval. In de stad Oldenburg woonde een smidsgezel, die wegens een ernstige reumatische ziekte zijn werk had moeten neerleggen. Hij was zoo erg, dat hij slechts met behulp van twee krukken kon loopen. De dokter van het ziekenfonds, waarvan hij lid was, kon maar niets vinden om den man weer beter te maken. De patient had echter voor zijne ziekte geen gelegener tijd kunnen treffen. 't Was in het smidsvak destijds zeer slap. Als hij gezond was geweest, dan zou hij als werklooze buiten verdienste zijn geweest. Thans genoot hij als zieke een vast wekgeld uit zijn fonds. 't Kon niet mooier. Hij sterkte dan ook heel aardig aan. In huis bewoog hij zich heel goed zonder krukken en liep hij even vlug als in gezonde dagen; maar op straat bediende hij zich er altoos van en deed

*) t Is nog zoo. *Red. Mbl.*

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

G. Keith—Harvey.

Nu wij van verschillende zijden aanvragen om inlichtingen krijgen omtrent den persoon hierboven genoemd (de man is tegenwoordig druk bezig Nederland te bewerken), kan het zijn nut hebben hier nogmaals de waarschuwing, geplaatst in het Maandblad van Februari 1908, te laten volgen:

De naam van *KEITH-HARVEY* is al meermalen in ons blad genoemd. Hij woont te Londen en verspreidt van daar brochures, o.a. in het Duitsch, om de aandacht van de hardhoorenden op zich — als *Ohrenspezialist* — te vestigen. Een onzer landgenooten was zoo verstandig zich, vóór hij zich onder behandeling van den specialist stelde, te wenden tot onzen Consul-Generaal te Londen, met verzoek om inlichtingen, waarop de heer *MAAS* zoo welwillend was het volgend antwoord te zenden:

„Mijnheer,

Naar aanleiding van Uw schrijven van 2 December j.l. heb ik de eer u mede te deelen, dat mij niet bekend is, of Professor *G. KEITH-HARVEY* een kundig oorenspecialiteit is. Ik geef u echter in overweging u tot uw huisdokter of een oorenspecialiteit in Nederland te wenden om de noodige inlichtingen. Indien het door bovenbedoelden persoon in den handel gebracht middel werkelijk goed is, zal het aan doctoren in Nederland, die zich in het bijzonder toeleggen op het genezen van oorziekten, ongetwijfeld bekend zijn.

Ik merk op, dat zekere *Dr. NICHOLSON*, die hier ter stede gevestigd was, en die voorgaf oorenspecialiteit te zijn, een zwendelaar was, die een waardeloos middel verkocht. Voorzichtigheid zij u derhalve ook met Professor *G. KEITH-HARVEY* aangeraden; in uwe plaats zou ik de gepatenteerde electriche oorenbatterij in geen geval onder rembours willen ontvangen.

Hoogachtend,

H. J. MAAS“

Wij kunnen aan dit schrijven nog de volgende

hij alsof hij er niet buiten kon. Dit had een buurman van hem opgemerkt, en deze kon niet nalaten om hem den raad te geven van met deze vertooning uit te scheiden. Hij zou anders verplicht zijn hem te verraden. Dan zou er wat op zitten; vooreerst zou hij geschrapt worden als lid van het ziekenfonds en dan tevens vervolgd wegens bedriegerij. Dat werd hem zelf toch ook duidelijk. Doch nu zat hij voor ééne moeilijkheid. Hij kon toch maar zich niet zoo op eens als volmaakt gezond komen aanmelden bij het bestuur van het ziekenfonds. Dat was te zot. Vandaag op, morgen zonder krukken. Hij vond er wat op. Hij had wel eens gehoord, dat zich in Westerscheps een man met „belesen“ bezig hield. Daar zou hij naar toe gaan. Zoo strompelde hij dan op zijn krukken naar 't spoorwegstation. Onderweg kwam hij nog al bekenden tegen, die hem vroegen, waar hij zoo naar toe moest. Allen kregen ten antwoord: dat hij nog een laatste poging voor zijn herstel wilde wagen en het eens probeeren met den boer te Westerscheps, waarvan hij zooveel goeds had gehoord. Hij was van plan om 's avonds terug te komen. Als zij dan ook aan 't station kwamen zou hij hun zijn wedervaren vertellen.

's Avonds kwam hij terug... zonder krukken! Algemeene verwondering van wie hem zagen. En nu gevraagd, wat er met hem was gebeurd. „Och, niet veel,“ luidde zijn antwoord. Nadat de man mij een keer of wat op de pijnlijke plaatsen bestreken had, was ik heelmaal beter. Mijn krukken heb ik gemakshalve maar in Westerscheps gelaten. Den daarop volgende dag kwam hij zijne genezing bij het Ziekenfonds bekend maken met de verklaring, dat hij haar alleen aan den wonderdokter van Westerscheps had te danken. De roem des laatsten was nu gevestigd; doch in een jaar was 't met dien roem uit.

J. L. BLEEKER.

Middelburg, Februari 1909.

waarschuwing van den Gezondheidsraad te Karlsruhe toevoegen, die opgenomen is in het Maandblad van October 1906:

„Onder het opschrift „Hardhoorigheid” is in de bladen een advertentie verschenen, waarin het systeem van een Engelschman, Prof. KEITH-HARVEY, tot genezing van hardhoorigheid aanbevolen, en de aandacht gevestigd wordt op een boek van dezen specialist, dat gratis verkrijgbaar is.

Het bedoelde „boek” is een klein geschrift, waarin voor de electriche gehoorbatterij van den professor reclame wordt gemaakt. Deze batterij zou n.l. door toevoer van een „zachten galvanischen stroom” aan de verzwakte en verlamde spieren van het inwendige gedeelte van het oor, pijnloos doofheid en hardhoorigheid wegnemen.

Wij hebben hier te doen met een grof bedrog (Schwindel). Het behoeft geen verklaring, dat een electriche gehoorbatterij, zelfs wanneer zij inderdaad zou werken, tegen ziekten van het gehoor werkeloos is. Hoe gewetenloos deze speculatie gedreven wordt, blijkt daaruit, dat op een toegezonden nauwkeurig beschreven diagnose, aan den lijder een gedrukte (zelfs de onderteekening was gedrukt) gebruiksaanwijzing werd verstrekt, ofschoon de z.g. professor tevens verzekert, dat hij na ontvangst van de ingevulde diagnoselijst den patiënt zijn grootste opmerkzaamheid zou wijden.

Wij waarschuwen tegen dit, alleen op afzetting van lichtgeloovigen uitlopend, bedrog.

Karlsruhe, 18 Augustus 1906.”

Argentinië en Canada, aan Nederland vooruit.

* Uit nagenoeg alle Staten van Europa komen nu en dan berichten tot ons van pogingen om van Overheidswege een dam op te werpen tegen de internationale zwendelarij met geneesmiddelen en geneesmethoden. Op verschillende wijze wordt de wetgeving ter hand genomen om paal en perk te stellen aan de oplichterij, waaraan het eenvoudig publiek bloot staat en die tegenwoordig in handen is van het groot-kapitaal met al de macht waarover het, geholpen door de Koningin der Aarde (!) de dagbladpers, weet te beschikken. Uit Rusland, Japan, Griekenland, Rumenië, om van de meer nabij gelegen Staten niet te spreken, zijn voorbeelden aangehaald hoe zij door het eischen van vergunningen na deskundig onderzoek, door verbod van adverteren, door publicatie der samenstelling, door belastingheffing als anderszins de stroom van geheimmiddelen buiten hunne grenzen trachten te houden. . . . . alleen Nederland doet niemendal.

Thans vinden wij weer een tweetal voorbeelden uit rijken buiten Europa.

Het eerste, een wettelijke regeling van Augustus 1908 der *Argentijnsche Republiek*, waarbij bepaald wordt, dat binnen- en buitenlandsche zoogenaamde geneeskundige spécialités, zoowel voor in- als voor uitwendig gebruik zonder vergunning van den Gezondheidsdienst niet mogen worden verkocht. Bij de aanvraag der vergunning moeten monsters in voldoende hoeveelheid worden toegezonden en daarbij overgelegd: opgaaf van de bestanddeelen, waaruit en in welke verhouding het middel is samengesteld; bovendien doozen, flesschen, etiketten, gebruiksaanwijzingen en alle andere mededeelingen, die bij den verkoop van het middel zullen worden te pas gebracht, benevens eene beknopte uiteenzetting van de physiologische en therapeutische grondslagen of de hygiënische of pharmaceutische eigenaardigheden, waardoor het middel zich onderscheidt.

Bij den verkoop moet de samenstelling van het middel vermeld staan op de etikette, met nauwkeurige opgaaf der stoffen en de hoeveelheden daarvan, van den naam van den vervaardiger en de plaats der bereiding.

Na het onderzoek door den Gezondheidsdienst, waarvan de kosten door den inzender moeten worden gedragen, wordt al of niet vergunning tot verkoop verleend. In het eerste geval mag de verkoop door drogisten of vertegenwoordigers van den vervaardiger alleen plaats vinden onder zoodanige voorwaarden en

zoodanige aanbevelingen, bijvoeging van circulaires of advertenties als bepaaldelijk door den Gezondheidsdienst zijn goedgekeurd.

Het tweede voor Nederland beschamend voorbeeld is de *Wet van 20 Juli 1908 regerende den invoer, de vervaardiging enz. van patentmiddelen in Canada*. Onder meer bepaalt deze wet, dat geene zoogenaamde patentgeneesmiddelen mogen worden bereid, ingevoerd, ten toon gesteld, verkocht of ter verkoop aangeboden, wanneer zij bevatten:

a. cocaïne, cocaïne-zouten, of cocaïnepraeparaten van welken aard ook;

b. alcohol in grootere hoeveelheid dan noodig is om de beweerde geneeskrachtige stoffen op te lossen, zoodat het middel niet als drank kan worden verkocht;

c. een van de met name genoemde stoffen (33 sterkwerkende geneesmiddelen, ter bekorting hier weggelaten). Ieder, die eenig patentmiddel invoert of vervaardigt moet jaarlijks f 2.50 betalen, aler met den verkoop daarvan aan te vangen, behoudens de bovengenoemde voorwaarden.

In den zin dezer wet wordt patentmiddel genoemd elk voor inwendig gebruik bestemd geneesmiddel, dat niet met naam of door gelijke samenstelling of beschrijving voorkomt in de Engelsche pharmacopee, in de Fransche codex medicamentarius of in eenige door den minister van inkomende rechten erkende buitenlandsche pharmacopee of hetwelk voorkomt op de lijst van het pharmaceutisch genootschap in Canada, terwijl bovendien het recept duidelijk op de etiketten moet zijn vermeld.

Anti-kwakzalfpilletjes.

Hoe kwakzalvers ontstaan.

(Een beeld uit het leven.)

Dezen keer moet ik beginnen met iets persoonlijk, iets intiems, iets confidentieels. En 'k houd niet van confidenties in 'n blad. Immers, waarde lezers, geliefde lezeressen, ik ken U niet, U kent mij niet; ergo: we kennen elkaar niet. Ge moet dan weten, dat schrijver dezer pilletjes tot de beklagenswaardige categorie „artisten” behoort! Beklagenswaard om verschillende redenen: miskenning, opoffering, financieele moeilijkheden enz., enfin, ik schrijf dit artikeltje niet om U in te wijden in de droefnissen van het artisten-beroep, maar om U even het verband duidelijk te maken, dat kan bestaan tusschen een schrijver-schilder en een kwakzalver-inden-dop.

Ware ik tooneelschrijver, 't zou me makkelijk afgaan U de situatie te beschrijven. Ik zal 't nu in 't kort doen en niet op de wijze van 'n bekend tooneel-auteur, die bij de nadere omschrijving van één zijner dramatis personae schreef: „met kostbaar gouden remontoir op zak” — waarvan in 't geheele stuk geen sprake was! 't Was misschien een hatelijkheid tegenover den acteur, die z'n klok bij Oom Jan had staan.

Welnu dan.

Grauw wintermiddag-licht doezelt de voorwerpen in m'n zitkamer tot een aaneengeschaalde lodderige massa (laat me óók eens gek doen, al lach ik me slap om den stijl!); het avondt. De vultachel nikkelt in het grijze Van Dijksbruin der Rembrandtieke achtergronden; rookopert zacht 'n vuur'ge bol, zijnde het bewijs, dat m'n kachel áán was.

In een hoek van 't met grauw-grijs-bruin-pastel-achtige kleuren gevulde vertrek eens schilders-ezel, groot,forsch, plomp, in het door de avondstemming niet meer zichtbare linoleum ingeworteld; daarop een doek, een schitterend herfstlandschap, dat, als het dag was, aanleiding zou geven tot een gedetailleerde beschrijving der okers. In een anderen hoek een zwaar, eiken cylinder-bureau, massief en massief gevuld met nota's van zeer aanzienlijke, soliede firma's; dit bureau is een cadeau van een mijner vrienden, bij gelegenheid, dat ik hem vertelde, op te houden met schrijven! Ik ben toen toch weer begonnen. Waarom heb je anders 'n bureau?

Aan bedoeld bureau was ik gezeten.

Met het oog op de grauwe, melancholieke

winterstemming had 'k m'n schemerlamp aangestoken.

Wordt geklopt.

„Binnen!”

Treedt in een oud heertje, baron DE SAUVIGNY DE CLARELLES. Mooie naam, niet waar? Daarbij: artiest! Dichter-beeldhouwer.

Ik was opeens ontstemd, want ik kende die figuur; 'k wist, dat die man 'n avonturier was, 'n would-be-artist, 'n flesschentrekker, maar. . . . ik had toevallig eens kennis met hem gemaakt en hij had zich aan mij vastgeklampt.

Baron DE SAUVIGNY sprak geen zuiver Hollandsch en zoo vroeg hij mij:

„Hoe gaat dat U?”

„Goed” — zei 'k, met de hypokritische hoffelijkheid, waarmee men vaak genoodzaakt is wezens toe te spreken, die men eigenlijk naar gewesten wenscht, waar het erg warm moet zijn. „Goed en. . . hoe gaat 't U?”

„O, mon cher, dat gaat mij beroerd. Ik weet niet meer wat te doen en daarom kom 'k bij U!” (Ook plezierig!)

„Prenez place” — zei 'k, m'n Fransch luttelende.

En de baron scheen me begrepen te hebben, want hij ging zitten. En toen begon hij weer:

„O, dat is abominabel: ik heb gedichten geschreven, maar de editeurs willen ze niet. En ik heb beelden, ontwerpen gemaakt en ze worden geweigerd; en nu zit 'k in de grootste armoe, m'n petite femme en m'n kindje lijden armoe, 'k heb geen stooksel meer in huis, geen suiker, geen koffie, geen thee en geen melk voor bébé. En 'k heb in geen veertien dagen vleesch geproefd. En m'n petite femme is zoo ziek en de bébé is zoo naar en ze liggen allebei te bed om zich te warmen. O, 't is verschrikkelijk. . . .”

Ik begon wat te ontgooien; want, kennende het verleden van den baron, behoorde er waarachtig moeite toe een meterdikke ijskorst door medelijden kwijt te raken. Ik was vaak bij hem geweest, had wel z'n petite femme en z'n bébé gezien, maar nooit z'n beeldhouwwerk of gedichten. Hij had me veel en zwaar over kunst gesproken; over Kloos, dien hij persoonlijk kende, Israëls, Mesdag, Pier Pander, dito. Hij vertelde me over beelden, die hij ontworpen had en waarvoor geposeerd hadden Kaiser Wilhelm, Franz Jozef, Loubet en Félix Faure (Madame Steinheil scheen gelukkig niet voor hem geposeerd te hebben!) Ik geloofde dit alles, vond het alleen vreemd, dat de man van zooveel licht in zooveel duisternis leefde; en toen hij in de diepste duisternis was, kwam hij me, timide, kruipend als 'n hond, bezoeken. Van mij wist hij niets dan dat ik schrijver-schilder was; gelukkig had hij me nooit over het Maandblad hooren spreken en had geen notie van het bestaan eener Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Ontroerd, geroerd, beroerd in 't diepst van m'n hart, vroeg ik hem, waarom hij, als getrouwd man met 'n kind, nooit wat had uitgevoerd.

Wordt de man woedend en zegt, dat hij genoeg had uitgevoerd, maar dat hij den laatsten tijd niets had kunnen doen, want dat eerst z'n vrouw bevallen moest, later had hij 't huishouden waargenomen, luiertjes gespoeld (Zie „Kunstenaarsleven” van Querido! Die luiertjes-spoelarij schijnt toch wel artistiekerig te zijn!), toen was z'n vrouw ziek geworden, toen was z'n kind bevallen te schreeuwen, toen. . . . .

Ik zat nog steeds voor m'n bureau. Toen schoof ik wat nader bij de kachel, zei ongeveer: „Waarde meneer, U verkeert in de grootste armoede, dat ben ik met U eens, maar wie is er de schuld van, zeg U eens eerlijk. . . . .”

En 'k rekende uit: „Vijf gulden in m'n portemonnaie, zijnde m'n heele bezitting, gedeeld door twee, maakt f 2.50.—”

„Ja — zegt-ie, brutaal-weg — ik niet, want ik wil wel werken, als er maar te werken is; maar U als artiest weet heel goed, dat er tegenwoordig niets verkocht wordt op 't gebied van Kunst.”

„Heel weinig —” zei ik — „maar wanneer werkt U dan toch eigenlijk?”

„Ja, den laatsten tijd heb 'k weinig gedaan: bevalling van m'n vrouw, gehuil van 't kind en toen. . . . .”

Stil zat ik tegenover hem, stil, achter mij brandende de schemerlamp op m'n bureau.

Toen bukte baron zich voorover en zacht, vertrouwelijk, om medelijden op te wekken: „Wilt U gelooven, dat ik tot *alles* in staat zou zijn?”

„Zoo?” vroeg 'k ongelooft.

„Ja, tot alles! Als 'k 'n recept wist voor 'n kwakzalversmiddeltje, dan maakte 'k het, om de menschen te bedonderen! Dat doen er zoo-veel, waarom zou ik het niet doen?”

Toen trok 'k m'n hand terug uit den zak, waarin zich de porte-monnaie met twee rijksdaalders bevond.

'k Wilde dien man niet helpen, dien would-be-artiest, die tot alles in staat was en liever kwakzalver werd dan eerlijk te werken.

En toen hij bemerkte, dat z'n gezelschap mij onaangenaam was, nam hij z'n hoogen hoed ter hand, groette mij en vertrok.

ED. R.

UIT DE PERS.

In den laatsten tijd verschijnt deze rubriek vrij geregeld in ons blad en dit doet ons genoegen, al moeten ook somwijlen andere zaken daardoor op afdoening wachten. Het is een gunstig verschijnsel dat tegenwoordig door talrijke bladen — vooral plaatselijke — niet alleen uitvoerige waarschuwingen uit ons Maandblad worden overgenomen maar dat ook daarin door Ingezonden stukken of redactionele mededeelingen de strijd tegen de kwakzalverij zelfstandig gestreden wordt. Voorzover die bladen ons onder de oogen komen — en dankbaar erkennen wij, dat vele ons welwillend worden toegezonden — ontleenen wij gaarne daaraan het een en ander, dat anders misschien aan onze lezers onbekend zou blijven.

Red.

Naar aanleiding van de Publicatie van de Gezondheids-commissie gezeteld te Winterswijk (zie ons vorig no.) schrijft de Winterswijksche Courant van 8 Januari:

„Om onze lezers niet met deze Kwakzalvers-artikelen in aanraking te brengen, werden tot heden slechts alléén de advertentiën over Cozapoeider geplaatst, waarmede evenwel direct werd gestaakt, toen ons op de waardeloosheid van dit artikel werd gewezen.

De Kwakzalvers artikelen zijn voor menig blad onmisbaar, daar de advertentiën, hoewel per regel slecht betaald, door uitgebreidheid een aardige bron van inkomsten vormen voor den uitgever, die in de meeste gevallen niet vraagt of de advertentie-ruimte in het voor- of nadeel van den lezer wordt gevuld.”

En verder: Wij namen reeds in No. 3252 van 17 Nov. '08 een stuk over uit het Maandblad tegen Kwakzalverij, waarin de schadelijke gevolgen van „Zambuk” worden beschreven.

Wij nemen dus in het belang onzer lezers volgaarne de publicatie van de Gezondheids-Commissie op.”

Redactie.”

Anders gedraagt zich de Nieuwe Winterswijksche Courant, die op de waarschuwing van de Gezondheids-Commissie ruim twee kolommen „Ingezonden mededeelingen” laat volgen bevattende aanbeveling van Pinkpillen, Foster's pillen en Kloosterbalsem terwijl op de volgende bladzijde groote advertentiën van Sanguinose en Abdijsiroop voorkomen.

Het Dagelijksch Nieuws en Advertentieblad, Ochtendblad voor de Noordelijke Provinciën, bevat onderstaande aardige satire:

ONFEILBAAR MIDDEL.

Verhaal van onzen verslaggever.

Wat haar scheelde wist men niet. 't Gezonde meisje van voorheen, op wier wangen vroeger een perzikblos, was opeens gebukt onder ziele-smart, die niemand kon verklaren. Ze had ook aan geen sterveling iets verteld, zelfs aan d'r moeder niet. En 't was toch geen schande!

Als kind had ze gespeeld met Hendrik, een aardige jongen. Wat hadden ze niet gedold vroeger! En hoe vaak elkaar plechtig beloofd, om later, als ze groot waren, te gaan trouwen.

Maar hij had zijn woord niet gehouden: dat was geen één!

Hij had een ander gevraagd. Was zelfs zoo ongevoelig en hard geweest, om zijn vroeger liefje z'n verlovingskaart thuis te sturen. Bah!

Daar zat ze nu met haar zielepijn.

Haar moeder zag het wel, dat het kind leed. Haar oogen kwijnden, de lippen waren bleek en ze zat te treuren met d'r hand tegen den kaak, alsof ze voortdurend pijn in d'r mond had.

Je moet in de warmte blijven, kind. 't Is kou en die kan alleen door warmte genezen worden.

Een komicke oom, die in de Oost was geweest en sinds hij zich zelf genezen had van de berri-berr met eigen geneesmiddelen, gold voor zeer deskundig, had 't in de gaten, dat Elsje iets mankeerde, waarvoor geen kruid gewassen kon zijn.

— Ik ben d'r al, zeit-ie, jij moet een elektrische ceintuur hebben, die helpt tegen alles en nog wat: tegen zenuwzwakte, geheugenzwakte, aderbreuk, onmacht, zwakte en pijn in rug en lendenen, rheumatiek, lever-, blaas- en maag-aandoeningen enzovoort, enzovoort. Wie weet, wat jou al mankeert! Jij zult weer lust krijgen voor je werk en je vroegere opgewektheid herwinnen. Heb ik nog niet laatst in een bioscoop gezien hoe een futlooze kerel weer huppelde als een jonge snuiter, enkel en alleen, doordat z'n vrouw hem een ceintuur in de overjas had bevestigd!

Elsje kreeg de wonderbaarlijke ceintuur, maar dat ding kon haar liefdesmart niet genezen. Wel kreeg ze een vreeselijk sterk geheugen en herinnerings-vermogen tot op den dag harer geboorte, ze werd sterk als Simson, alle gebroken aderen waren weer heel, maar ze had nog steeds pijn in den mond, zei mama.

Oom had een nieuw middel: Jij moet je wangen overdekken met stroop. Dat's warm! Dan neem je pas geplukte kippeveeren — geen vleugelpennen maar van die donzige — en die zet je d'r in. Daardoor wordt het zaakje eerst goed warm.

Misschien was dit nieuwe middel toegepast, ware er niet een buurvrouw gekomen met de mededeeling, dat er een ander en beslist onfeilbaar middel was. De geheele krant stond d'r vol van. Hoe heet dat goed ook weer?

..... Castro?

Welnee .... Zam Buk!

Dat helpt overal voor. Jan Kuipers Katrien is d'r ook van genezen.

Wel kind, maar dan motten we dat goed hebben.

En meneer, zoo verhaalde de moeder aan onzen specialen verslaggever, ze is d'r weer beter van geworden. Ze is weer zoo vroolijk en 'k heb 'r al weer zien lachen.

En ze had nog maar een theelepeltje vol er van ingenomen....

Hoe is 't mogelijk, hè? 't Is anders maar voor alle uitwendige ziekten!

V.

Uw geld of uw leven.

Op welke manieren kwakzalvers de menschen zand in de oogen trachten te strooien, blijkt dikwijls teekenend uit de wijze waarop zij reclame maken.

Reeds meermalen b.v. troffen we annonces aan waarboven prijkte: „Waarschuwing tegen Kwakzalverij”, terwijl dan uit den inhoud bleek dat de adverteerder niets meer of minder gedaan had dan voor zichzelf gewaarschuwd.

Zoo lazen we deze week in de bladen de volgende annonce:

„UW GELD OF UW LEVEN.

Dit zijn de woorden van den roover, die U in het bosch overvalt; geeft gij hem uw geld, dan behoudt gij uw leven. De roover uwer gezondheid, de verkoudheid, eischt uw leven, wanneer gij niet bijtijds uw verkoudheid verzorgt. Uit een verwaarloosde verkoudheid kan Tering, Asthma, Pleuris, Influenza en Longontsteking ontstaan. Al deze ziekten kunt gij voorkomen, door onmiddellijk de Abdijsiroop aan te wenden. Aarzelt dus niet.”

Neen, aarzelt niet, besluit terstond: „ik gooi geen geld weg voor dien rommel.”

Toen we de annonce gelezen hadden dachten we: „Wie u in een bosch overvalt en tot u zegt: „uw geld of uw leven” is een roover, als hij in de handen der justitie valt ontgaat hij zijn gerechte straf niet.

Maar een kwakzalver die avond aan avond

in de bladen snurkende annonces plaats waarin bedriegelijke voorspiegelingen worden gedaan, wat doet-ie feitelijk?

Wel kijk, de Abdijsiroopman doet ons een kostelijk voorbeeld aan de hand, hij zegt als 't ware: Geef mij Uw geld voor mijn stroop of uw leven loopt gevaar. Dat lezen we toch duidelijk in bovenstaande annonce, nietwaar.

De roover in 't bosch.... ach 't is de man heusch niet te doen om uw leven, maar uw geld daar gaat 't om.

Wilt ge wel gelooven dat als ge dien roover uw geld geeft, dat dan je leven absoluut geen gevaar loopt, maar als ge uw geld geeft aan een kwakzalver en middeltjes slikt dan, de voorbeelden zijn er, zou dat wel degelijk je leven kunnen kosten.

Conclusie: Het is minder gevaarlijk te vallen in de handen van een struikroover dan in die van een kwakzalver.

(Het Rotterdammertje.)

CORRESPONDENTIE.

J. C. B. te F. F. W. N. G. Wij danken u zeer voor de toezending van de Indische bladen en voor uw schrijven. Dat de toestand, ook wat de advertenties betreft, in Indië zóó erg is en dat ook een der grootste apothekers-firma's (als men 't nog een apotheek mag noemen) zich daarbij niet onbetuigd laat, is ons bekend. De inhoud van uwen brief raakt meer bestuurs- dan redactiezaken, waarom wij uw schrijven in de eerstvolgende vergadering van het Bestuur der Vereeniging ter tafel zullen brengen.

C. v. d. K. te 's-G. Hoezeer ook waardeerende het doel van uw schrijven en uw stuk met genoegen gelezen hebbende, kunnen wij het echter, tot ons leedwezen, niet opnemen. De beperkte ruimte in ons Maandblad, waardoor wij iedere maand plaats te kort komen, laat niet toe dergelijke groote beschouwingen, al zijn ze ook in versmaat, op te nemen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Schiffmann's middel tegen Asthma.

Reeds dertien jaar geleden, om dezen tijd, bracht SCHIFFMANN heel Nederland in rep en roer met zijn middel tegen asthma en met de proefpakjes als reclame, later liet hij nog eenige malen van zich hooren en thans is hij weer aan den gang, ofschoon op meer bescheiden schaal.

In tal van couranten, groote en kleine, komt weer meestal onder de rubriek „Reclames” of „Ingezonden Mededeelingen”, een mededeeling voor, waarin SCHIFFMANN weer een proefpakje aan ieder belooft, die er 4 dagen na datum om verzoekt.

Wij zouden iedereen in gemoede raden geen haast te maken; het middel is niets bijzonders en zal niet de genezing teweeg brengen, die er in de annonces, met zooveel ophef, van wordt beloofd.

In ons Maandblad van Januari en Februari 1896 hebben wij uitvoerig aangetoond, dat de z.g. uitvinding van SCHIFFMANN geen blijvend geneesmiddel tegen Asthma is en dat het gebruik zelfs zeer gevaarlijk kan worden daar, waar, zooals op de proefpakjes wordt gezegd, het ook tegen alle vormen van Phtisis — tering — wordt aanbevolen.

Wij ontkennen niet (en daarin zit juist het slimme van het afgeven van proefpakjes) dat het gebruik van het rookpoeder van SCHIFFMANN den asthmalijder tijdelijke verlichting kan aanbrengen. Zijn middel, waarvan al zooveel kwakzalvers misbruik hebben gemaakt, (in hoofdzak doornappelbladen en salpeter) is echter, in eenigszins anderen vorm, onder den naam van *Charia-antasthmatica* (asthma-papier) in elke apotheek te verkrijgen. Wel is waar ontvangt men daar geen proefpakje ten geschenke, maar men is daar heel wat goedkoper uit, omdat men zijn deel niet behoeft te betalen in de groote reclame-kosten, die SCHIFFMANN, zeker niet uit menschelevendheid, maakt. Dáár wordt intusschen door het middel geen „genezing” beloofd, die er niet door kan worden verkregen.

ADVERTENTIEN.

Noordzee-Bad-Hôtel
„Koningin Wilhelmina”,
KIJKDUIN bij DEN HAAG.

Breed gevaarloos Strand, rustig kalm gelegen. Ruime Kamers. Terras en Kinderspeelplaats. Restaurant, 1e kwaliteit consumptie. Garage.

TEL. INT. 15. GERARD PINKSEN.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam,
Mr. J. L. F. BÖHTLINGK, Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij het 2e Kantongerecht te Amsterdam.
C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar. Aantal Leden: 768
J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's-Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, PLANTAGE KERKLAAN 47 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE's bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, STADHOUDERSPLEIN 34, 's-Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post ..... per jaar f 1.25

ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels ..... f 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ- EN UITGEVERS-MIJ.” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Een waarschuwing van regeeringswege.

Berichten: Waarschuwing van den Burgemeester van Ottersum. — Gevaarlijke kruiden? — Kwakzalverij-tentoonstelling te Upsala. — Een nieuwe strijdwijze.

Mededeelingen van verschillenden aard: Purgétyl Détry. — De campagne tegen Steinwitz. — De Abdijstroop-reclame op een Rotterdamsch tramkaartje.

Uit de Pers: Kwakzalverij op 't platteland. — Zam-Buk.

Rechtszaken: Eilers. — Een electriseerder in hooger beroep.

Correspondentie.

Mr. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, en Mr. H. B. PLEIJTE, Advocaat te Amsterdam.

Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, en Mr. A. A. MOLL, Advocaat te Dordrecht.

J. VAN RIEL, Mil. Apotheker te 's-Gravenhage, en A. C. VAN DEN BIJLLAARDT, Apotheker te 's-Gravenhage.

Dr. G. ROMIJN, Inspecteur voor de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch, en

J. A. H. RIJKE, Apotheker te Eindhoven.

Namens het Bestuur,

Mr. A. LIND, Voorzitter.

J. VAN RIEL, Secret.-Penningm.

Voor het Lidmaatschap hebben zich aangemeld:

de Gezondheidscommissie.....te Den Helder;
de Heeren;

H. G. JONKER, Arts.....te Rijnsburg;

K. P. VAN DEINS, Arts.....te Kamerik;

J. H. RODBARD, Med. Stud.,...te Leiden.

In deze maand wordt over de nog niet ingekomen contributies en abonnementsgelden per postkwitantie beschikt.

De Secretaris-Penningmeester,
J. VAN RIEL.

Een waarschuwing van Regeeringswege.

Een heuglijke gebeurtenis.

„De minister van buitenlandsche zaken brengt ter algemeene kennis, dat de naam van zekeren „Professor” Keith Harvey te Londen, die op groote schaal middelen tegen doofheid adverteert in de Nederlandsche bladen, niet voorkomt in de lijst der personen die in Groot-Britannie en Ierland bevoegd zijn de geneeskunst uit te oefenen. Zijn ware naam is Edward Marr; hij woont in n°. 156 Tulse Hill te Londen en heeft te zamen met zekeren Thomas Reece een effectenkantoor onder de firma Arnold & Butler. Belanghebbenden die omtrent de betrouwbaarheid van deze firma inlichtingen wenschen te bekomen, kunnen zich daartoe wenden tot de eerste afdeling van het departement van buitenlandsche zaken. (St. Ct.)”

Groot was onze verrassing toen wij het bovenstaande lasen, groot ons gevoel van dankbaarheid tegenover den Minister van Buitenlandsche Zaken die, voorzoverre wij weten, voor de eerste maal in Nederland gebruik maakte van zijn hooge positie om, op grond van de door hem verkregen gegevens, het Nederlandsche Volk te waarschuwen tegen de handelingen van een kwakzalver.

Wanneer men jaren, jarenlang bij de bevoegde macht tevergeefs heeft aangeklopt om betere toepassing van de bestaande wetten ter bestrijding van een maatschappelijk euvel, of, wanneer die toepassing met groote bezwaren gepaard gaat (wat incassu het geval is), tot nader ingrijpen van regeeringswege, dan krijgt men een gevoel van verlichting wanneer men een ministerieele waarschuwing, als de bovenstaande, onverwacht onder de oogen krijgt.

Dan zegt men: *eindelijk wordt er iets gedaan* — en dat geeft moed voor de toekomst. Dat wekt de verwachting op, dat wat de eene Minister doet, de andere niet zal laten, wanneer ook hij overtuigd wordt — en die overtuiging is o. i. gemakkelijk bij te brengen — dat, zoolang de bestaande wetten niet veranderd zijn, een waarschuwing van de Regeering veel kan bijdragen tot bescherming van het algemeen tegen de vijanden, die de volksgezondheid en volkswelvaart steeds meer en meer bedreigen.

En dan, wanneer het blijkt, dat dergelijke waarschuwingen herhaaldelijk noodig zijn, dan kan het niet anders of de Regeering zal zelf gevoelen, dat het zóó niet langer gaat, dat een wet tegen de kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes, een wet tegen schaafteloos bedrog en afzetterij niet langer op zich mag laten wachten.

Moge het spoedig zoover komen. Wij hopen dit in het belang van de arme slachtoffers, die, tot nu toe nog bijna onbeschermd, aan de listige kunstgrepen van gewetenlooze kwakzalvers voortdurend zijn blootgesteld.

BERICHTEN.

Wij gaan vooruit! In *De Voorhoede* lezen wij, onder bovenstaand opschrift het volgende:

„Dat wij met onze campagne tegen de kwakzalverij toch al wel iets bereiken, kan blijken uit de volgende waarschuwing van den Burgemeester van Ottersum, in den *Maas- en Niersbode* opgenomen.

Wij laten haar hier volgen:

De Burgemeester van Ottersum waarschuwt de ingezetenen der gemeente in hun eigen belang tegen het koopen van zoogenaamde geneesmiddelen tegen alle mogelijke kwalen, zooals *Zam-Buk* tegen huidziekten, *Pinkpillen* tegen verzwakking, *Fosterspillen* tegen nierlijden en rugpijn, *Sanguinose* tegen lusteloosheid, *Moeder Seigel's-tabletten* tegen ingewand-aandoening, *Coza poeder* tegen dronkenschap, enz. enz. welke middelen vaak waardeloos en somtijds voor de gezondheid zeer schadelijk zijn.

Hij verzoekt de inwoners derhalve dringend hun dikwijls zoo zuur verdiend geld niet weg te werpen aan kwakzalversmiddelen, doch dit te besteden, bij

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Buitengewone Algemeene Vergadering
op ZATERDAG 17 April 1909, ten 2½ uur,

in het

HOTEL „KRASNAPOLSKY”, te AMSTERDAM.

AGENDA:

Verkiezing van 12 Leden voor het Algemeen Bestuur, ter voldoening aan art. 9, 1e alinea der gewijzigde Statuten.

Voorgedragen worden in verband met art. 2 van het Huishoudelijk Reglement de hieronder volgende dubbeltallen.

Mr. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te Leiden en
Mr. F. O. VAN DER DUSSEN, Kantonrechter te Kampen.

E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam en
Dr. C. N. VAN DE POLL, Arts te Amsterdam.

Mr. J. L. F. BÖHTLINGH, Ambtenaar Openbaar Ministerie bij het 2e Kantongerecht te Amsterdam, en
Mr. A. A. COUVEE, Advocaat te Ginneken.

Mr. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht, en

M. W. H. WERKER, Ingenieur Staats-Spoorwegmaatschappij, lid van den Gemeenteraad te Utrecht.

J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te Eefde, en
Ed. RÖPKE, Letterkundige te Putten.

Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. predikant, V orzitter van de Prov. Ver. „het Groene Kruis” te Makkum, en

J. GRUNO, Fabrikant te Groningen.

C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar, en
G. NOLST TRENITÉ, Leeraar aan de H. B. S. te Haarlem.

P. KEG CZ., Postdirecteur te Middelburg, en

B. F. CATZ, Arts te Nieuw- en St. Joosland.

ziekte, aan tijdige geneeskundige hulp en bij zwakte, aan versterkende voedingsmiddelen.

Ottersum, den 6en Maart 1909.

De Burgemeester voornoemd,
VAN GRUNSVEN.

Wij hopen en vertrouwen, dat dit uitstekende voorbeeld alom navolging zal vinden! K.

Wij hopen en vertrouwen het met den schrijver en zeggen hem gaarne na: „wij gaan vooruit”.

Gevaarlijke kruiden?

Uit *Zierikzee* meldt men aan de *N. Rott. Ct.*:

Naar aanleiding van een gerucht, dat A. d. R., oud twaalf jaar, wonende te Oosterland, door het gebruik van kruiden, die door zijn moeder waren gekocht van een rondreizend koopman, die voorgaf wel raad te weten voor ziekten van kleinen, op 20 Maart tengevolge van vergiftiging zou zijn overleden, werd na een onderzoek op last der justitie door den burgemeester van Oosterland het lijk van den knaap in beslag genomen en naar het ziekenhuis alhier overgebracht. Aldaar had de lijkopening plaats door de door den rechter-commissaris benoemde doktoren, de heeren A. van der Hoeven en J. de Vriese. Voor het onderzoek der kruiden werd door den rechter-commissaris als deskundige benoemd de heer C. de Looze, apotheker, alhier. Naar wij vernemen, is de moeder van den overledene nog door den rechter-commissaris gehoord, benevens een zekere A. R., koopman, gedomicilieerd te Rotterdam, tijdelijk verblijvend alhier, die de kruiden aan genoemde vrouw zou hebben verkocht.

Een kwakzalverij-tentoonstelling wordt in Juli a.s. te *Upsala* geopend en zal vervolgens in verschillende Zweedsche steden ter bezichtiging worden gesteld.

(Gesundheitslehrer).

Een nieuwe strijdwijze tegen de Kwakzalverij. In een Beiersch stadje, zoo bericht de *Deutsche Med. Wochenschr.*, hebben de artsen in de pers bekend gemaakt, dat zij, behoudens geval van nood, geen verdere hulp zullen verlenen aan patiënten, die na het inwinnen van geneeskundigen raad zich tot een kwakzalver wenden.

(Tijdschr. v. Geneesk.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Purgétyl Détry.

Naar aanleiding van de voortdurende reclame en de — vermoedelijk dientengevolge — bij ons ingekomen talrijke vragen om inlichtingen, zien wij ons genoodzaakt aan het onderstaande nogmaals plaats te verlenen:

Alweer een nieuw purgeermiddel, in onze couranten geadverteerd, dat, zooals vooraf al te denken is, alle andere bestaande purgeermiddelen overtreft en daarbij tevens — of, wil men juist daardoor — het geneesmiddel tegen allerlei kwalen heet te zijn.

Vol belangstelling voor het welzijn zijner medemenschen, zorgt de leverancier er voor, dat hij, die bij ongeluk de advertentie niet gelezen heeft, toch niet onkundig blijft van het heil, dat hem te wachten staat; een proefje, met een mooie circulaire er bij, wordt hem thuis bezorgd; dat is de moderne kwakzalvermethode.

In die circulaire wordt gewaarschuwd:

„Gebruik geen rabarber, sennebladen, laxeerthee, aloë of andere middelen, die onder uiterlijke schijn, het vergif niet wegnemen;

Gebruik geen laxatie bevorderende limonades die dikwijls snijden en altijd verergeren;

Gebruik geen magnesia-zout, of meer of mindere natuurlijke laxeerwaters dat nog gal, nog slijm verwijderd;

Gebruik geen wonderolie, die de gal in de war brengt;

Laat U geen lavement zetten, het bevordert de darmontsteking.”

En dan volgt: wie raadt het niet reeds? „Vraagt alleen Purgétyl Détry.”

Wanneer wij zouden waarschuwen, zouden wij zeggen: gebruik nog liever al de andere hierboven afgekeurde laxeermiddelen, dan dat gij uwe toevlucht tot Purgétyl Détry neemt.

Want dit is een gevaarlijk middel.

Een voorloopig onderzoek, verricht door den heer J. VAN RIEL te 's-Gravenhage, toonde daarin aan phenolphthaleïne, terwijl bij een meer uitgebreid onderzoek, ingesteld door den heer N. KEULEMANS te Amsterdam, in hoofdzaak werden

gevonden: phenolphthaleïne, calomel en verder suiker, zetmeel en vanilline. Het middel komt voor in den vorm van pastilles, die ieder ongeveer 325 milligr. phenolphthaleïne en 45 milligr. calomel bevatten.

Voor het onderzoek naar de hoeveelheden was slechts één pastille beschikbaar, zoodat de cijfers misschien niet absoluut juist zijn; veel zal het echter niet verschillen, wat hier trouwens weinig ter zake doet.

Want het is alreeds de aanwezigheid van de beide voornaamste stoffen, die de pastilles het stempel van gevaarlijkheid geeft.

In het Maandblad van Mei 1907, bij de besprekingen van een ander kwakzalvermiddel „Purgen”, dat ook phenolphthaleïne bevat, schreven wij: De ervaring heeft geleerd dat door het gebruik van phenolphthaleïne vele, ten deele zware vergiftigingen zijn ontstaan en dus vooral voor jeugdige personen het gebruik ten sterkste is af te raden.

De Purgétyl Détry is dus bij lange na geen onschadelijk middel en alsof één gevaarlijke stof niet voldoende is, wordt er nog calomel bijgedaan, een kwikverbinding, wel niet zeer vergiftig, maar die toch bij langdurig gebruik voor vele personen nadelige gevolgen kan na zich slepen. En van dit mengsel heet het nu in de circulaire: „Het (is) een zacht zeker purgeermiddel, dat nooit prikkelt” en verder „men kan het ten allen tijde en in elk seizoen gebruiken in welken toestand men zich ook bevindt” Schandelijk!

De campagne tegen Steinwitz, den Parijschen Kwakzalver en Parasiet der Dooven.

In ons vorig Nr. konden wij nog met enkele woorden melding maken van het krachtig optreden tegen den doovengenezers STEINWITZ uit Parijs. Het „officieel orgaan van den Bond van Slechthoorenden” *Het Gehoor*, bevatte nu in zijn Nr. 11 een uitvoerige beschrijving van de genoemde Campagne en het leek ons niet ondienstig dit stuk over te nemen, te meer daar onze lezers, ook door het aandeel dat verscheidene onzer leden aan de bestrijding hebben genomen, belang in de zaak zullen stellen.

Hoe moeilijk het zich ook in den beginne deed aanzien, op 't laatste oogenblik (de advertenties, die het Radio-Tympanisme aanprezen, verschenen slechts een paar dagen vóórdat STEINWITZ in Holland kwam) nog de noodige maatregelen te treffen, om den sluwen kwakzalver zijn praktijken onmogelijk te maken: de resultaten zijn zeer gunstig te noemen.

De grootste dank en lof komt hiervoor toe aan den WelEd. Zeergel. Heer Dr. ABRAHAMS, Bestuurslid van de Vereen. tot Bestrijding der Kwakzalverij. Zonder zijn krachtigen steun ware alles tevergeefs of tenminste grotendeels onmogelijk geweest.

Dan moet ik nog dankbaar wijzen op de welwillende medewerking van allen, zonder uitzondering, wier hulp door bemiddeling van Dr. ABRAHAMS in de verschillende plaatsen, waar de kwakzalver zitting hield, werd ingeroepen.

Reeds in 't kort werden de eerste resultaten bekend gemaakt, doch ter wille van de volledigheid zal ik ze nog even aanstippen.

Te Middelburg werden verschillende bezoekers aan het Hôtel teruggelaten van hun voornemen, STEINWITZ te gaan consulteren.

In Breda en Dordrecht konden we helaas niet optreden bij gemis aan een vertegenwoordiger in die plaatsen, echter werden de Procureurs-Generaal der Gerechtshoven, waaronder genoemde steden ressorteeren, op de hoogte gesteld en hun een copie der advertentie en circulaire toegezonden.

In Rotterdam werd beide dagen vóór het Hôtel van den kwakzalver gewerkt. Den eersten dag werd de vertegenwoordiger op aandringen van STEINWITZ en den Directeur van het Hôtel (nadat eerstgenoemde vergeefs getracht had den man om te koopen) door de politie verjaagd. Echter wist de correspondent van de Vereen. tot Bestrijding der Kwakzalverij, Directeur en politie 's middags te overtuigen van het onguere bedrijf, dat in het Hôtel geschiedde en onze man kon den tweeden dag ongemoeid en met veel succes de circulaire overhandigen.

Te Den Haag werd de vertegenwoordiger gesteund door de politie en hoewel een Inspecteur, die ter contróle den kwakzalver bezocht, geen termen kon vinden, zijn „werk” te stuiten (STEINWITZ werd gedekt door het diploma van een Hollandsch ge-

neesheer, die hem assisteerde), kon toch rustig de campagne voortgezet worden. Ook hier lieten zich velen raden. Eenige heeren gingen uit nieuwsgierigheid toch naar STEINWITZ, doch brachten weldra de tijding, dat ze den kwakzalver hun rijksdaalder betaald, maar voor zijn aanbod van geneesmiddelen (6 flacons voor f 10.—, soms vroeg hij f 25.— en sloeg ook wel af tot f 7.50) feestelijk bedankt hadden.

In Leiden werd eveneens kranig opgetreden en ook hier gingen velen terug, na de circulaire gelezen te hebben en bedankten hartelijk voor den goeden raad.

Uit Haarlem kwam geen bericht.

Te Amsterdam werd STEINWITZ het practiseeren absoluut onmogelijk gemaakt. Onze man stond prompt 9 uur vóór het Hôtel en reikte in een paar uur tijd 23 circulaire uit. Om 10 uur werd hem reeds door den portier bericht, dat hij gerust kon gaan, daar STEINWITZ geen zitting hield.

Wij vonden dit verdacht en lieten voortgaan met uitgeven der circulaire.

Echter om 11 uur moest onze man op verzoek van een rechercheur, mee naar het politie-bureau. Daar werd hem meegedeeld, dat hij volksverzameling uitlokte en dus een strafbaar feit pleegde. Hem werd geraden niet met het uitreiken der circulaire voort te gaan.

Ten einde raad kwam hij naar ons toe. Per telefoon stelden wij Dr. ABRAHAMS met de zaak in kennis en deze wist weer onmiddellijk raad. Persoonlijk bezocht hij (in vereeniging met Mr. A. LIND, Voorzitter van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij) den Hoofdcommissaris van politie en toen deze niet geneigd bleek, ons werk te ondersteunen, stelde hij zich direct in verbinding met den Hoofd-Inspecteur der Volksgezondheid.

Het resultaat was, dat STEINWITZ de praktijk verboden werd, naar wij vernamen omdat zijn assistent het diploma niet had doen viseren.

Allé bezoekers (de meesten kwamen van buiten) werden teruggestuurd, woedend natuurlijk, dat ze een vergeefsche reis gemaakt hadden. Eigenaardig is, dat één der bezoekers bij het lezen onzer circulaire minachtend de schouders ophaalde en als zijn meening te kennen gaf, dat 't maar een kwestie van „concurrentie” was. Anderen waren zoo simpel, dat ze naar ons Secretariaat liepen (N.B. een $\frac{1}{2}$ uur gaans) en daar „den Dokter” te spreken vroegen. Ze hadden de circulaire in 't geheel niet begrepen en meenden, dat STEINWITZ in de Banstraat No. 13 zitting hield. Mooi kwaad in den aanvang, maar na opheldering toch voldaan, vertrokken ze weer naar hun haardstede.

Uit Utrecht en Zwolle nog geen bericht, maar als bewijs, dat ook daar de „zaakjes” voor onzen vriend niet medliepen, kan dienen, dat hij naar den Hotelhouder in Groningen schreef, dat hij niet kwam!! Ook daar gingen de menschen dus „teleurgesteld” (ze schreven 't ons letterlijk) naar huis met een circulaire van onzen Bond in den zak.

Wat verder zal gebeuren, weten we niet, (*) maar alles duidt aan, dat STEINWITZ van een zeer koude kermis te Parijs terug zal komen en 't Otologisch Instituut een groote verliespost op zijn rekening „Rondreis door Holland van den beroemden Specialist STEINWITZ” zal kunnen boeken.

Dit wat betreft het direct tegenwerken, maar ook indirect is een succes te vermelden.

Naar aanleiding van een 2de advertentie in „Het Handelsblad”, waarin onder meer voorkwam: „wij maken onzen lezers opmerkzaam op het bezoek van den bekenden Specialist STEINWITZ”, gingen wij

*) Wij wel eenigszins. In ons vorig No. namen wij nl. een „redactioneel” bericht uit *De Avondpost* over waarin de lijdens aan doofheid werden uitgenoodigd zich direct te wenden tot het Otologisch Instituut te Parijs. Andere bladen, misschien minder gediensdig dan het genoemde blad, plaatsten ongeveer de volgende reclame, o.a. onder de „Ingezonden Mededeelingen”; wij ontleenen haar aan de *Middelburgsche Courant*:

„IETS OMTRENT DOOFHEID.

Onze lezers zullen zich de mededeeling herinneren dezer dagen in ons blad verschenen waarin het bezoek werd aangekondigd van den Specialist van het Otologisch Instituut te Parijs.

Blootgesteld aan de afgunstige plagerijen van een geheim Consortium, dat er belang bij had dat de behandeling met het Radio-Tympanisme, hare weldadige invloeden niet bij onze landgenooten zoude uitoefenen, geeft de Dokter-Specialist aan alle dooven en hardhoorenden kennis, dat zij hem direct kunnen schrijven aan het „Instituut Otologique” 12 Rue Ballu, te Parijs.

Als antwoord ontvangt elke zieke de uitleggende brochure, waarin de behandeling der doofheid en der verschillende oorziekten door het Radio-Tympanisme wordt uiteengezet.

Het geheim consortium — onze lezers zal het nu niet moeilijk vallen na te gaan wie daartoe behooren — zal blijven voortgaan de behandeling met het Radio-Tympanisme te bestrijden, niet in zijn belang, maar in dat van de arme lijdens, die al zoo dikwijls het slachtoffer van kwakzalvers zijn geworden. (Red. Maandblad).

naar het Bureau van dit blad. Wij konden den heer CHARLES BOISSEVAIN echter niet spreken en ons werd geraden, schriftelijk onze wenschen kenbaar te maken.

Derhalve volgden wij dezen raad op en ontvingen weldra een antwoord van de Hoofredactie, dat de kwestie aan 't oordeel van den geneeskundigen adviseur van het „Handelsblad“ was voorgelegd, onder opzending der door ons overhandigde bewijzen.

Een paar dagen daarna mochten wij onderstaand schrijven ontvangen :

„Door dezen hebben wij de eer U te berichten, dat de door U bedoelde advertenties, in het algemeen belang, voortaan door ons geweigerd zullen worden.”

Hier is stellig ook de plaats, om der Redactie van het „Handelsblad“ hartelijk dank te betuigen voor den welwillenden steun, ons dooven verleend. Dat het sympathieke besluit der Redactie van dit toonevend Dagblad der geheele Hollandsche Pers tot navolgenswaardig voorbeeld moge dienen.

Men ziet uit dit alles, hoe grootte resultaten langzamerhand door onzen Bond bereikt worden. 't Gaat steeds beter, dus laat ons voortgaan op den ingeslagen weg en krachtig doorarbeiden aan een organisatie der dooven. Dat samenwerking „Macht“ beteekent is ook nu weer in alle opzichten bewezen. Wij zijn heel dankbaar gestemd.

F. W. HELTHEKKER”.

De Abdijstroop-Reclame op een Rotterdamsch tramkaartje.

In de vergadering van de Centrale Vereeniging tot bestrijding der tuberculose heeft de heer E. J. ABRAHAMS overgelegd een tramkaartje van de Rotterdamsche Tramw.-maatschappij, waar aan de achterzijde gedrukt stond, dat *Abdijstroop* borst- en longziekte en asthma geneest.

Het bestuur onzer Vereeniging heeft zich later deze zaak aangetrokken en zich gewend met een adres tot den Gemeenteraad van Rotterdam terwijl het eenige corporaties heeft uitgenoodigd dit adres door een betuiging van adhaesie te steunen.

Wij hebben thans voor ons het Officieel Verslag van de zittingen van den Rotterdamschen Gemeenteraad en daaruit zal onzen lezers duidelijk worden de loop dien de zaak genomen heeft. „Ingekomen stukken :

„72. Van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, gevestigd te Amsterdam, een adres, waarin zij, wijzende op de aan de achterzijde van de kaartjes van de Rotterdamsche Electriche Tramweg-Maatschappij opgenomen reclames, verzoekt om, zoo mogelijk, maatregelen te willen treffen, teneinde te verhinderen dat op dergelijke wijze voor de volksgezondheid schadelijke middelen worden aangeprezen.

Onder mededeeling, dat de concessie-voorwaarden geen recht geven om in dezen tusschenbeide te treden, stellen Burgemeester en Wethouders voor, het adres ter visie te leggen.

„73. Van de afdeeling „Rotterdam“ van de Zuid-Hollandsche Vereeniging „Het Groene Kruis“ een adres, houdende adhaesie-betuiging aan het hierboven onder No. 72 opgenomen adres van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Te voegen bij bedoeld adres.

„128. Van de afdeeling „Rotterdam en omstreken“ van de Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst een adres, houdende adhaesie-betuiging aan het sub No. 72 van de doorlopende lijst opgenomen adres van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, in zake aanprijzing van een kwakzalversmiddel op de kaartjes van de Rotterdamsche Electriche Tramweg-Maatschappij.

Overeenkomstig de bereids ten aanzien van het bedoelde No. 72 genomen beschikking stellen Burgemeester en Wethouders voor, ook dit adres ter visie te leggen.”

(Aan een verzoek om adhaesie, gericht aan het Dep. Rotterdam van de Ned. Maatsch. t. bev. d. Pharmacie kon geen gevolg worden gegeven omdat de vergadering van het departement eerst plaats had, nadat omtrent het adres reeds een beschikking was genomen).

Alleen omtrent het laatste adres vonden wij eenige bespreking in het Officieel Verslag ; wij laten deze hier volgen :

„Behandeling van het ingekomen stuk No.

128, zijnde van de afdeeling „Rotterdam en omstreken“ van de Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst een adres, houdende adhaesie-betuiging aan het sub No. 72 van de doorlopende lijst opgenomen adres van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in zake aanprijzing van een kwakzalversmiddel op de kaartjes van de Rotterdamsche Electriche Tramwegmaatschappij.

De heer VAN MOLL. Mijnheer de Voorzitter ! Ik zou U naar aanleiding van dit adres beleefdelijk een verzoek willen doen. De zaak is deze. Betreffende het rekest van de Nederlandsche Vereeniging tegen de Kwakzalverij, gesteund door de Vereeniging „Het Groene Kruis“ en door de Rotterdamsche afdeeling van de Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst, hetwelk ten doel heeft te verzoeken, om maatregelen te beramen tegen het aanprijzen van kwakzalversmiddelen in de tramboekjes, hebben Burg. en Weth. gezegd, dat de concessie, aan de Rotterdamsche Electriche Tramweg-Maatschappij gegeven, niet het recht geeft, noch aan Burg. en Weth. noch aan den Raad, om in dezen beperkend op te treden. Dit gaarne toegevend zou ik U, Mijnheer de Burgemeester, wel willen verzoeken, van Uwen invloed gebruik te maken, om aan de Rotterdamsche Electriche Tramwegmaatschappij een wenk te geven, dat wij er prijs op zouden stellen, dat deze kwakzalversmiddelen, maar ook kwakzalversmiddelen in het algemeen, niet in de openbare middelen van vervoer worden aangeprezen.

De VOORZITTER. Mine Heeren ! De heer VAN MOLL wenscht, dat ik, of Burg. en Weth., een wenk zullen geven aan de Rotterdamsche Electriche Tramwegmaatschappij, om te doen kennen, dat, zooals de heer VAN MOLL zegt, „wij“ — en hij bedoelt hiermede vermoedelijk den Raad — niet wenschen, dat op de kaartjes reclames voorkomen voor wat hij noemt kwakzalversmiddelen. Het komt mij voor, dat aan het voldoen aan het verzoek van den heer VAN MOLL wel eenig bezwaar is verbonden. Hij heeft er reeds terecht op gewezen — en Burg. en Weth. hebben dat bij een vorige gelegenheid ook reeds gedaan — dat de concessie aan het Dageelijksch Bestuur geen recht geeft, in dezen op te treden. Nu wil het mij voorkomen, dat wanneer de Overheid niet heeft het recht, om dwingend in te grijpen, het beter is, dat zij zich onthoudt. Maar dat nog daargelaten, wanneer wij een wenk geven, zooals de heer VAN MOLL dat wenscht, dan moeten wij ook voor dien wenk verantwoordelijk zijn. Dan moeten wij dus weten, wat wij afraden en dan moeten wij dat op goede gronden doen. Nu heb ik van den heer VAN MOLL niet gehoord, dat het bedoelde middel — dat is de abdijstroop — voor de gezondheid nadeelig zou zijn en deskundigen, die ik in de laatste verlopen dagen heb gesproken, hebben mij dat evenmin kunnen verzekeren. Het komt dus tenslotte hierop neer, dat op de kaartjes der Rotterdamsche Electriche Tramwegmaatschappij reclame wordt gemaakt voor een wellicht niet-prijswaardig artikel. Dat is iets anders dan een voor de gezondheid schadelijk artikel. Nu zou ik wel willen vragen, of het niet wat ver gaat, dat het Gemeentebestuur de ingezetenen zou willen beveiligen tegen reclame voor artikelen, die niet ten volle waard zijn den prijs, die er voor wordt gevraagd en die niet bezitten al die eigenschappen, die de reclame, die ervoor gemaakt wordt, eraan toekent. In elk geval geloof ik, dat wanneer het Gemeentebestuur als zoodanig een stap in deze richting deed, ook de deskundigen van het Gemeentebestuur dat middel chemisch zouden moeten onderzoeken en de waarde van de verschillende bestanddeelen zouden moeten toetsen aan den prijs, die voor de abdijstroop wordt gevraagd. Zoolang intusschen dat niet is geschied, geloof ik, dat ik het beste doe — en daarmede kom ik wellicht tegemoet aan den wensch van den heer VAN MOLL — met mij er toe te bepalen, de aandacht van de Rotterdamsche Electriche Tramwegmaatschappij te vestigen op de woorden van den heer VAN MOLL. De directie kan dan beoordeelen, welke gevolgen daaraan kunnen worden gegeven en bereikten de besturen, die in dezen geadresseerd hebben,

op deze wijze niet hun doel, dan zou ik hun in overweging willen geven, om van de glasruiten van de tramwagens een zeker gedeelte te huren en daarop aan te brengen een transparante waarschuwing tegen de abdijstroop.

De heer VAN MOLL. Mijnheer de Voorzitter ! Mag ik nog even een kleine toelichting geven ? Er zijn twee soorten van kwakzalversmiddelen. Er zijn er, die door hun inhoud per se schadelijk zijn, maar er zijn er andere, waarvan die schadelijkheid niet is aangetoond, maar die door verkeerd gebruik schade veroorzaken. Bij de abdijstroop is een van de bestanddeelen schadelijk, n.l. het salicylzuur, dat er in voorkomt, al is het in een kleine hoeveelheid niet zoozeer het geval. De nadeelige werking van de middelen van de laatste soort is, dat zij door personen worden gebruikt, die daarin vertrouwen stellen voor gevallen, waarin zij niet kunnen helpen, en de nalatigheid in de hand werken, om op den behoorlijken tijd medische hulp in te roepen. Zij wiegen zichzelf als het ware in slaap met een middel, dat niet helpt of helpen kan, en later, telaar, blijkt dikwijls, dat zij misleid zijn.

De beraadslaging wordt gesloten.

Overeenkomstig het voorstel van Burg. en Weth. wordt bij acclamatie besloten, het adres ter visie te leggen.

UIT DE PERS.

Kwakzalverijen op 't platteland.

In *Vox Medicorum* schrijft „Platlandicus“ in een zijner brieven :

„Naar aanleiding van deze kwestie zou ik als variant op een hoogst bekend versje willen neerschrijven :

„Ach waren alle menschen wijs

En hadden ze verstand,

De dood kwam met zijn zeis

Niet zóó vaak om een klant,“

als ik denk aan de hoogst treurige gevallen, dikwijls eindend met den dood voor de betrokkenen, soms met invaliditeit. Ga ik mijne praktijk jaar voor jaar na, dan vind ik geen enkel of er is in voorgekomen wat ik zoo pas zei. Ik heb ze voor 't grijpen de gevallen, waar vermoedelijk of dood of vermindering voorkomen kon zijn, wanneer de medicus op tijd was geroepen.

Ik kan me voorstellen dat een patient, die den dorpsdokter, den stadsmedicus, den professor of den specialiteit heeft afgezeuld en geene genezing heeft gevonden, dat zoo iemand naar 't Staphorster boertje, naar Bijstervelds Eben Haëzer, naar Windelinx trekt om in wanhoop het daar te probeeren. Komt zoo een later terug en roept wederom mijne medische hulp in, ik ben bereid die wederom te verlenen... als hij niet al te dwaas achter mijn rug heeft rondgespoekt. Ik ken er, die bij (ik zeg niet nog door) 't boertje genezing hebben gevonden, ik wil dit ronduit bekennen, maar tevens voeg ik er aan toe dat bijna altoos de suggestie en de tijd een voornamere rol hebben kunnen spelen. Maar dat, zooals te doen meer en meer gebruikelijk wordt, iemand direct naar een „onbevoegd deskundige“ (de titel is niet van mij) gaat ; zie, dat is me totaal onbegrijpelijk.

Als een stuk bouwland geene vruchten draagt of een dak lek is of eene atwating niet in orde, dan spreekt het dat men overlegt met een landbouwkundige, een timmerman of een waterkundige (ik bedoel niet BIJSTERVELD) desnoods met een tweeden deskundige. Nooit toch kwam een boer, een huisbaas, een waterleider bij mij om raad en nooit hoorde ik daarvan bij een collega van mij. En gek zou ik opzien, als ze kwamen. Doch hoe honderden keeren gaan de lui, niet naar medici, doch direkt naar leeken. Zoo herinner ik me een meisje, met „dikke knie“ uit den tijd van de SEQUAH-manie. Ze trokken naar SEQUAH, natuurlijk was 't rheumatiek ; natuurlijk kregen ze SEQUAH-olie, een paar fleschjes, één paar voor het breken. Maar ook, even natuurlijk ging 't kind dood, want de rheuma in de knie was eene tuberculouse verettering en 't wrijven bracht algemeene tuberculose te voorschijn en toen ging 't proces hard, nog harder

dan de roem van SEQUAH. Tut nichts, macht nichts, wat zou het? Een kind dood hindert de Company Oil niet: 't publiek merkt er niets van en denkt er in zijn domheid niet om dat *eene diagnose niet is gemaakt, de ziekte niet is herkend*. En buitendien, de dokter had het kind wel niet dood nog gemaakt, maar „'t was toch steeds minder geworden" enz., enz., enz.

Nee, amice! dat heeft een stadsdokter voor: de meer ontwikkelden houden zich met kwakzalverij niet op. *Wat zeg je? Beweert je zoon dat meer- of minder ontwikkeling aan deze zaak weinig afdoet? Ik schrik van zijn zeggen! is 't mogelijk? Ja, hier buiten zijn we nog wat naïef: tot op 't huidige oogenblik dacht ik heusch, dat ontwikkeling in dezen nog wat gaf. Enfin! men leert zoolang het dag is en ik dank je zoon voor zijne opheldering. Laat hem eens een paar dagen hier komen. 'k Geloof dat we het wel pratende zouden kunnen houden.*

Zam-Buk.

In navolging van andere kwakzalvers worden thans in onze stad reclame-boekjes verspreid voor het beruchte wondermiddel Zam-Buk.

Verscheidene portretten luisteren den tekst op, geheele gezinnen blijken door de zelf te zijn genezen. Typisch is vooral de inleiding van het boekje aan de binnenzijde van den omslag. Daar lezen we:

„Men bedenke toch

Dat wijl de huid het meest blootgestelde deel van het lichaam is, zij van alle lichaamsdeelen het meest onderhevig is aan kwetsuren en ziekte.

Dat de huid een zeer belangrijke functie vervult met betrekking tot het zuiver houden van het lichaam.

Dat de huid door de teerheid van haar bouw heel licht aangedaan wordt, hetzij door een plotselinge afkoeling, of door het in aanraking komen met ziekte-kiemen.

Dat, aangezien de huid zulk een gevoelig orgaan is, men zeer zorgvuldig moet zijn in de keuze der geneesmiddelen die men er op brengt (en vooral bijtende en goedkope smeersels dient te vermijden)."

Tot zoover woordelijk het boekje. De volgende Datjes wil ik eenigszins anders opstellen dan de schrijver van 't Zambuk-boek.

Dat vooral Zam-Buk een voor de huid zeer gevaarlijk smeersel is.

Dat reeds verscheidene personen door het gebruik van Zam-Buk ernstig huiduitslag kregen, tengevolge waarvan zij zich onverwijd onder geneeskundige behandeling moesten stellen.

Dat Zam-Buk is een kwakzalversmiddel, waartegen reeds door een tweetal gezondheids-commissies in ons land werd gewaarschuwd.

En Eindelijk

Dat als ge toch den rommel gebruikt, ge uw geld wegslijt en roekeloos uw gezondheid in gevaar brengt.

Het Rotterdamertje.

RECHTSZAKEN.

Eilers.

Men schrijft ons uit Alkmaar:

Toen de ambtenaar van het Openbaar Ministerie, Mr. Steenlack, mij mededeelde, dat onze vriend Eilers zich den 28en Maart te Medemblik te verantwoorden zou hebben wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, besloot ik oogenblikkelijk deze zitting te gaan bijwonen ten einde de lezers van het Maandblad zoo spoedig mogelijk omtrent het verloop te kunnen inlichten.

Eilers was niet ter terechtzitting verschenen; hij ondergaat op het oogenblik de hem opgelegde hechtenisstraf van twee maanden en had geen lust, hoewel hij om zoo te zeggen daartoe uitgenoodigd was, zijn straftijd door een uitstapje op transport naar Medemblik te onderbreken.

Het eerste geval betrof den jeugdigen Vijn uit Opperdoes, dien hij met een stethoscoop geneeskundig (?) had onderzocht en het geval kwaad had ingezien. De longen waren aangezet en als patiënt niet oppaste zou een longontsteking moeten volgen. Maar alles zou „reg kom", als hij

de hem te sturen pillen maar slikte en het eveneens te zenden smeersel maar volgens opgave zou gebruiken. Verder moest Vijn hem op een formulier inlichtingen geven omtrent zijn slapen, eetlust, hoesten enz.

Het tweede geval betrof vrouw Druyf uit Opperdoes, die Eilers op dezelfde manier had behandeld. Na het hooren der getuigen-deskundigen, drs. Demmers en Van Leyden, bleek uit de getuigenverklaringen dat Vijn niet onder Eilers' behandeling was gebleven en weer bij zijn dokter terug was gekomen, doch dat vrouw Druyf nog steeds de door Eilers voorgeschreven pillen en smeersels gebruikte; natuurlijk zonder resultaat.

De president maakte de opmerking, dat in het eerste geval heel verstandig was gehandeld, doch noemde het treurig, dat vrouw Druyf nog steeds onder Eilers' behandeling bleef, terwijl het haar thans bekend kon zijn welk een gewetenlooze kwakzalver Eilers eigenlijk was.

Evenals vroeger een zekere Maurits Smit, schilder te Broek op Langendijk, onder de goëgelooovige gemeente propaganda voor Eilers maakte met de bedoeling hiermede een centje te verdienen, was thans een zelfde type ter terechtzitting, die in het Noordelijkste gedeelte van Noord-Holland Eilers' kunde en bekwaamheden uitbazuint. Het is de landbouwer Klaas Tensen uit Andijk, die met een mooi praatje bij de menschen komt en zegt: „zoo zoo, wil dat met die tuberculose maar niet beter worden? U moet het eens met mijnheer Eilers uit Oegstgeest probeeren, die heeft er al zóoveel genezen. Ik ken hem goed, zal hem eens bij u sturen?" Eenigen tijd later verschijnt Eilers en de connectie met den kwakzalver begint. Deze eindigt natuurlijk bijna altoos hiermede, dat het slachtoffer er in loopt en Eilers voor zijn lorige pillen en smeersels een aardige duit in de wacht sleept. Wil men hooren op welke wijze de president het verhoor van dien Tensen begon?

Pres. Niet in dienst van bekl. Eilers?

Tensen. Gut neen, Edel Achtbare!

Pres. Geen aandeelen in de fabriek?

Tensen. Heelemaal niet!

Pres. Geen percentage?

Tensen. Hoe komt Uwes er bij!

Pres. Krijgt u geen winst van Eilers?

Tensen. Geen cent!

Pres. Dan zult u wel bereid zijn verder de waarheid te zeggen!

En dan blijkt, dat de kerel, die bij het geneeskundig (?) onderzoek van vrouw Druyf tegenwoordig is geweest, niets gezien heeft, toevallig het raam uitkeek en van de heele zaak eigenlijk niets afweet. Hoe of de president en het O. M. ook hun best deden dezen onsympathieken getuige de waarheid te doen verklaren, de man bleef er bij van niets te weten, hoewel vroeger natuurlijk anders was gebleken. In ééns was hij zijn herinneringen kwijt; doe nu eens iets met zulke getuigen!

Mr. Steenlack bracht in zijn requisitoir een woord van hulde aan den brigadier-rijksveldwachter, die zich veel moeite en tijd niet alleen, doch ook veel onaangenaamheden op den hals had gehaald om in deze zaak het juiste licht te trachten te ontsteken. Spr. betreurde het, dat er helaas! nog steeds zooveel lichtgeloovige lieden worden gevonden, die op praatjes en raadgevingen van quasi-patiënten afgaan, waarde hechten aan de nonsensikaalste advertenties van beruchte kwakzalvers zooa's Eilers er een is. Hij zou deze krasse qualificatie zeker niet bezigen als hij niet overtuigd was dat zij met de waarheid in overeenstemming is, zooals trouwens reeds door onderzoekingen van vroegere zaken voldoende is gebleken. De vroegere Off. van Justitie te Alkmaar, mr. Cnopius, thans te Utrecht, heeft destijds een onderzoek doen instellen naar de waarde der geneezings-attesten, die Eilers er op na houdt. Wat bleek? Dat 50 % dier zoogenaamde door hem genezen patiënten op het oogenblik waar, op hij met hun namen de licht-geloovige menigte bedroog, reeds overleden waren! Na de Eilers opgelegde hoogste geldboeten f 300, den maximum straftijd — 2 maanden hechtenis — heeft deze kwakzalver de brutaliteit gehad H. M. de Koningin om gratie te verzoeken. Natuurlijk werd dit verzoek van de hand gewezen.

Ondanks de verschillende veroordeelingen blijft Eilers in het Noorden van Noord-Holland voortgaan met zijn kwade practijken uit te voeren, daarbij gesteund door zijn trawant Tensen, die propagandareizen voor hem maakt en daarna overal met hem rondtrekt. Als 't mis loopt, weet deze Tensen zich op eens niets meer te herinneren en is stom als een visch.

Spr. laakt de treurige houding van dezen getuige evenals de houding van den man van vrouw Druyf, die der Justitie niet helpt doch tegenwerkt. Hierdoor kan spr. geen vrijheid vinden tegen Eilers voor dit geval straf te eischen doch wél eischt hij de hoogste straf, wéér 2 maanden hechtenis, voor de overtreding van art. 436 W. v. S. in 't geval te Opperdoes met den jeugdigen Vijn.

Eilers is niet verschenen en heeft ditmaal ook niet bekend, zeide Z.E.A. ten slotte. Hij heeft thans alleen bekend geen geneeskundige te zijn. Vroeger erkende hij ten minste nog de patiënten behandeld te hebben, doch thans weet hij zich niet eens meer te herinneren, dat hij met bovengenoemde personen in connectie is geweest. Zijn houding wordt dus hoe langer hoe treuriger en daarom moet thans ook weer de hoogste straf tegen hem gerequireerd worden. Jammer is 't, dat de straf nog niet zwaarder toegepast kan worden, maar de wetgever heeft niet kunnen voorzien, dat er zulke beruchte kwakzalvers bestonden als Eilers, die ondanks hun herhaaldelijke veroordeelingen, steeds maar doorgaan met hun verderfelijke practijken. C. N. G.

* * *

Nader seint men ons dat Eilers op 2 April tot 2 maanden hechtenis is veroordeeld.

Voor den Hoogen Raad is verworpen het cassatieberoep van C. A. S., electriseerder, door de rechtbank te Alkmaar veroordeeld tot 2 geldboeten van f 50 of 30 dagen hechtenis voor elke boete, wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde te Helder (behandeling van twee patiënten met een electriseermachine). Zie het Maandblad van October 1908.

De Hooge Raad overwoog o.a. dat in casu de rechtbank terecht had beslist dat het verstrekken van electriciteit de strekking had de geneezing der patiënten te bevorderen, zoodat hier geneeskundige bijstand was verleend.

CORRESPONDENTIE.

Ch. D. te F. F. Wij hebben het Bestuur onzer Vereeniging met uw schrijven in kennis gesteld, dat echter in het door u voorgestelde vele bezwaren zag, bezwaren die grooter waren dan het voordeel dat men van de bedoelde maatregel verwachtte. Bovendien zouden de kosten de draagkracht der Vereeniging verre overschrijden. Zeer gewenscht zoude het intusschen zijn, dat vele voorstanders van het streven onzer Vereeniging in Indië, lid werden en zich b.v. tot een afdeling aaneensloten. Dan kon er, zoo noodig met hulp van de Vereeniging hier te lande, een poging worden aangewend om met kracht tegen de kwakzalverij in Indië op te treden.

J. B. te W. Wij durven *Hommel's Haematogen* geen kwakzalversmiddel noemen, ofschoon de overdreven reclame wel aanleiding zou geven om dit te vermoeden. Het middel is vanwege onze Vereeniging dan ook niet onderzocht maar de samenstelling is vrij juist bekend. In het Rotterdamse Supplement op de Nederlandsche Pharmacopee — in elke apotheek wel voorhanden — bevindt zich een voorschrift voor de bereiding van Haematogen, al is 't ook niet direct van HOMMEL. De bestanddeelen zijn gezuiverd *runderbloed, glycerine en Malagawijn*.

Direct schadelijke bestanddeelen zitten er dus niet in, maar door den bekenden bioloog, Apotheker C. J. KONING te Bussum, is er op gewezen dat men bij de keuze van de contrôle op het bloed (dat soms gevaarlijke bestanddeelen kan bevatten) zeer voorzichtig moet zijn. Wij zouden u daarom aanraden het Nederlandsche praeparaat te gebruiken, altijd wanneer uw geneesheer — niet een drogist — van gevoelen is, dat het gebruik van het middel u mischien van nut kan zijn.

P. A. F. te A. De waarschuwing tegen *Abdijsroop* is zeker reeds in uw bezit. Onkosten zijn er niet aan verbonden.

— Veel moest tot een volgend no. blijven liggen.

ADVERTENTIE.

Noordzee-Bad-Hôtel
„Koningin Wilhelmina”
 KIJKDUIN BIJ DEN HAAG.

Breed gevaarloos Strand, rustig kalm gelegen. Ruime Kamers. Terras en Kinderspeelplaats. Restaurant, te kwaliteit consumptie. Garage.

TEL. INT. 15. GERARD PINKSEN.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, w.n. VOORZITTER; Mr. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te Leiden; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam; Mr. J. L. F. BÖHTLINGH, Ambtenaar Openb. Ministerie bij het 2e Kantongerecht te Amsterdam; Mr. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te Eefde; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, Voorzitter van de Prov. Friesche Vereeniging „Het Groene Kruis” te Makkum; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Postdirecteur te Middelburg; Mr. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam; Dr. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam, w.n. SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, PLANTAGE KERELAAN 47 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE's bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, SARPHATISTRAAT Amsterdam, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post ..... per jaar f 1.25

ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels ..... f 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ- EN UITGEVERS-MIJ.” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Misbruik van namen.

Berichten: Buitengewone Algem. Vergadering der Vereeniging. — Lezing over kwakzalverij. — Een gevaarlijk kwakzalversmiddel. — Een vies kwakzalversmiddel. — In Oostenrijk verboden kwakzalverijen. — Geheimmiddelen, die in Rusland verboden zijn.

Mededeelingen van verschillenden aard: Internat. Comité z. Bekämpf. der Charlatanerie. — Institute of Radiopathy. — Liquozone.

Ingezonden: Wortelboer's kruiden.

Correspondentie.

Feuilleton: De homoeopathische practikant.

Voor het Lidmaatschap hebben zich aangemeld:

De heeren J. W. L. DRECKMEIJER te Bussum,
G. P. ITTMAN, arts te Axel,
J. C. BOM, „ „ „
DEIJER, „ „ „ Hoek (Zeeland),
MEINEMA, „ „ „ Zaamslag.
C. E. MOLENAAR, apoth. te Alkmaar.

De w.n. Secretaris-Penningmeester,
J. VAN RIEL.

Misbruik van Namen

In verschillende bladen kon men in den laatsten tijd weer het volgend attest lezen:

„DE GENEESHEER VAN DEN PAUS
EN DE PINK PILLEN.

De uitmuntende dokter LAPPONI de man van wetenschap, aan wien de gezondheid en het kostbare leven van het Hoofd der Christenheid, van den Heiligen Vader, is toevertrouwd, hij die gedurende lange jaren zijne zorgen wijdde aan zijne Heiligheid Paus LEO XIII, wat tot uitwerking had voor dezen de grens van een gelukkigen en helderen ouderdom tot op den leeftijd van 93 jaren te verschuiven, was altijd een vurig bewonderaar der Pink Pillen, die hij prees en waarover hij eens het volgende oordeel neerschreef:

„Ik verklaar de Pink Pillen te hebben aangewend in gevallen van bloedarmoede ten gevolge van den groei. Na eenige weken behandeling beantwoordde het succes ten volle aan mijn verwachting. Ik zal dan ook niet nalaten het gebruik van dit geneesmiddel uit te breiden tot de behandeling van andere ziekelijke vormen van bloedarmoede en van bleekzucht, tot organische verzwakkingen, tot zenuwlijden en andere daarmee overeenkomende ziekten.

Ter bevestiging waarvan ik teeken:

GISUPEPPE LAPPONI,

Geneesheer van Zijne Heiligheid
Paus PIUS X”.

In ons blad van Januari j.l., bij de bespreking van de „Antineurasthine-reclame”, hebben wij er nog op gewezen, dat, volgens *Der Gesundheitslehrer*, de naam van den overleden Dr. LAPPONI gebruikt werd tot reclame voor een gansche reeks van geheimmiddelen, waartegen Duitse en Oostenrijksche autoriteiten openlijk gewaarschuwd hebben.

Maar ook omtrent het bovenstaand attest hebben wij nadere gegevens. Dit attest heeft reeds vroeger in de couranten geprikt en naar aanleiding daarvan schreven wij in het Maandblad van December 1904 het volgende:

„Ons werden inlichtingen naar de waarde van dit attest gevraagd en wij zijn in staat die inlichtingen te verstrekken door de hulp van „De Alkmaarder”. Dit Populair Weekblad, dat in de voorste rij der kwakzalversbestrijders staat, heeft een onderzoek ingesteld bij Dr. LAPPONI zelve en kreeg het onderstaand, uit 't fransch vertaald antwoord:

Mijnheer,

„Het getuigschrift, dat ik ondertekend heb, beantwoordt volkomen aan de waarheid.

„Maar ik verzoek u van de bereiding niet meer te eischen (demander) dan hetgeen zij geven kan.

Met de verzekering van de meeste hoogachting

Uwe u toegenegen

Dr. G. LAPPONI.

Rome, 24-6 1904.”

Wanneer wij, na deze mededeeling, nog eens nagaan wat Dr. LAPPONI omtrent de pillen verklaard heeft, dan zien wij dat daarin alléén wordt gezegd, dat bij behandeling in enkele gevallen van eenvoudige bloedarmoede, het succes ten volle aan zijne verwachting beantwoordde. Nu, dat verwondert ons niet; staalpillen — al zijn ze ook niet zoo goed als die van BLAUD — zullen bij eenvoudige bloedarmoede wel meermalen met succes worden aangewend; maar ons dunkt dat dit resultaat den Doctor geen aanleiding kan geven om het gebruik van dit „merkwaardig geneesmiddel” uit te breiden tot de ongesteldheden in de tweede helft van zijn attest vermeld. Temeer, omdat hij in zijn brief verzoekt van de bereiding niet meer te eischen dan hetgeen zij geven kan” — m. a. w. dan hetgeen slecht bereide Staalpillen kunnen geven.

Enfin, dat is des Doctor's zaak, maar onze lezers zullen nu wel overtuigd zijn dat het met zooveel ophef gepubliceerd getuigschrift al van zeer weinig beteekenis is voor de deugdelijkheid van de pinkpillen.”

Toch, het is niet te ontkennen, weten de fabrikanten van de Pinkpillen een handig gebruik te maken van dit getuigschrift. Het publiek — vooral in zekere kringen — dat de nadere verklaring van Dr. LAPPONI niet kent, stelt vertrouwen in zijn attest. De „geneesheer van Z. H. Paus PIUS IX” is de eerste de beste niet; wat deze zegt is waar, zonder voorbehoud. Het is een o. i. ergerlijke speculatie op de eenvoudigheid van de oprecht geloovigen dezen naam uit te spelen.

Doch, in dit opzicht, staan de mannen van de Pink-Pillen niet alleen; het getal van derge-

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

In de Buitengewone Algemeene Vergadering op 17 April 1909, te Amsterdam, zijn tot Leden van het Algemeen Bestuur, ter voldoening aan art. 9 1e alinea der gewijzigde Statuten, gekozen de Heeren:

Mr. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te Leiden;

E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam;

Mr. J. L. F. BÖHTLINGH, Ambtenaar Openbaar Ministerie bij het 2e Kantongerecht te Amsterdam;

Mr. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht;

J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te Eefde;

Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. predikant, Voorzitter van de Prov. Friesche Ver. „het Groene Kruis” te Makkum.

C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar;

P. KEG CZN., Postdirecteur te Middelburg;

Mr. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam;

Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam;

J. VAN RIEL, Mil. Apotheker te 's-Gravenhage;

Dr. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch,

terwijl in eene, op 16 Mei te houden, bestuursvergadering uit het Algemeen Bestuur drie leden tot vorming van het Dagelijksch Bestuur zullen worden aangewezen.

Namens het Bestuur,

Mr. A. LIND, w.n. Voorzitter.

J. VAN RIEL, w.n. Secret.-Penningm.

lijke speculanten is legio. Wat wordt er niet een misbruik gemaakt van de namen: Pastoor, Klooster, Abdij, e. a. bij kwakzalversmiddelen, die niets daarmee te maken hebben (men denke slechts aan de Abdijstrop), alleen met het doel om lichtgeloovige, vrome menschen tot koopen over te halen! 't Is ergerlijk, maar wat daar- tegen te doen?

Voorzoover het in ons vermogen was, hebben wij steeds op het leugenachtige van dergelijke benamingen de aandacht gevestigd — maar wij begrijpen niet, dat ook van andere zijde daartegen niet wordt opgekomen. Zou het niet op den weg der geestelijke verzorgers liggen tegen handelingen als bovenvermeld met kracht protest aan te teekenen? Zou het niet met hun roeping overeenkomen het publiek te doen inzien, dat hier misbruik gemaakt wordt van namen, die het uit den aard der zaak heilig zijn, enkel met het doel om, bijna altijd in alle opzichten schadelijke middelen van een, zij het ook onware, aanbeveling te voorzien?

BERICHTEN.

Buitengewone algemeene Vergadering. In deze vergadering, op 17 April te Amsterdam gehouden, ter verkiezing van 12 leden van het Algemeen Bestuur, noodig door het in werking treden der gewijzigde Statuten, zijn gekozen de heeren, op een andere plaats in dit blad vermeld.

Lezing over kwakzalverij. Aan een der plaatselijke bladen ontleenen wij, eenigszins verkort, het volgende:

Ten huize van den heer J. de Boer te Nieuwerbrug, had Donderdagavond 7 Januari j.l. eene vergadering plaats van „Het Groene Kruis”, waar als spreker optrad de Heer Dr. W. H. MARSMAN van Bodegraven.

Z. Ed. had tot onderwerp „Kwakzalverij n kwakzalversmiddelen”. Allereerst bracht hij een eere-saluut aan het bestuur, dat op zoo flinke wijze de belangen der vereeniging behartigt, door den spreker uit te noodigen juist over bovengenoemd onderwerp

FEUILLETON.

De Homoeopathische Practikant.

Eene oude herinnering.

De trein van Bremen naar Nieuweschans stond stil bij de groothertogelijke residentie Oldenburg. Het duurde nog een poos voordat hij zou vertrekken. Toen ik er instapte, was er nog niemand in de coupée. Kort daarop kwam er een tweede passagier met een zwaar handkoffertje, waarop drie letters stonden, gevormd door de koppen van koperen spijkertjes. Deze letters waren D. C. P. Wees zoo goed, vriendelijke lezer of lezeres, om vooral op die D. te letten; want die is voor dezen passagier noodlottig geworden. Hij was pas gezeten, of er kwamen twee op 't oog boerenmannen zich bij ons voegen. De jongste, zoowat naar gissing 24 of 25 jaar oud, had zijn eene hand met een witten doek omwikkeld. Dat merkte ook de heer met het koffertje op. Deze omstandigheid gaf hem aanleiding, om een gesprek met dezen passagier aan te knopen.

„Scheelt er wat aan mijnheer?” vroeg hij; „heeft u eenig ongemak aan uw hand?”

Ja, antwoordde de andere medgezel. „Mijn zoon heeft een ernstige uitslag, al te maal zweertjes, die maar niet willen genezen. We zijn van morgen nog naar den dokter in de stad geweest; die heeft weer een nieuwe zalf voorgeschreven, welke we in de Hofapotheek hebben laten klaar maken; 't is nog al een dure remedie. We zullen zien of dit nu beter helpt dan de vorige mid- delen.”

„Dat zal ook al niet veel geven,” hervatte de eerste passagier. „De dokters willen zulke dingen allemaal met uitwendige middelen genezen; maar die kunnen niets baten, zoo lang niet de inwendige toestand van een mensch verbeterd is. De oorzaak van de kwaal zit van binnen, die moet eerst worden weggenomen, dan volgt de uitwendige genezing van zelf. Dat

te spreken. Dit toch is het onderwerp van den dag. Het is een kwaad, dat al meer en meer inkankert en dat moet worden tegengegaan. Spreker vraagt: wordt hier aan de Brug veel gekwakzalverd? Veel, op elk gebied. Daartoe is het goed er noodig, een waarschuwend woord te doen hooren. Dit is geen gemakkelijke taak. Zal men bijv. spreken over tuberculose of besmettelijke ziekten, dan heeft men daarover zijn eigen ideeën. Bij kwakzalverij is het moeilijker. Daartoe is noodig het naslaan van 't geen op dit gebied verschenen is in boeken, tijdschriften, couranten, enz. Dit is dus niets anders dan nazeggen, wat anderen geschreven hebben. Bovendien, dit weet spreker, is het een ondankbaar werk, te spreken over kwakzalverij, want het is veel gemakkelijker den mensch te brengen van goed tot kwaad, dan hem van het kwade tot het goede te bewegen.

Vele menschen meenen en willen iets weten van kwakzalverij. Voor zichzelf gaat men naar den dokter, maar z'n buurman en anderen prijst men kwakzalversmiddelen aan. En, zoo zeggen velen, men ontvangt immers geen rekening van den dokter! Maar 't is niet zoc, want al deze middelen baten niet. Maar de menschen willen tegenwoordig bedrogen zijn. Wordt het kwaad niet in de hand gewerkt? Velen zijn er, die de middelen der kwakzalverij probeeren, maar anderen worden de oogen geopend. 't Gaat er net mee als met speculeeren, waardoor velen zijn en worden afgeschrikt. En de doktersrekeningen worden veel hooger dan anders. Spreker zijn gevallen bekend van patiënten, die 't eerst probeerden met allerlei kwakzalversmiddelen; toen deze niet hielpen en de wond erger in plaats van beter werd, haalde men den arts. Juist door deze middelen enz. had men zich ongeschikt gemaakt voor zijne taak, zoodoende niet verdiend en toen de dokter kwam, duurde het nog geruimen tijd, voor de wond genezen was, zoodat men nu veel meer moest betalen, dan wanneer men direct den dokter gehaald had. Dat spreker dus aanraadt, dadelijk een geneesheer te halen bij een zieke, is dus geen eigenbelang, want doet men het niet, dan is dit ten voordeele der doktoren.

Wat is kwakzalverij en wat zijn kwakzalversmid- delen? hierop een antwoord te geven is overbodig, omdat ieder het wel weet. Kwakzalverij is niets anders dan bedrog. De menschen doen er aan te-

willen die ouderwetsche dokters maar niet begrijpen. Al die zalven, smeersels, en watertjes zijn allemaal gekheid. Laat mij die hand maar eens kijken, dan kan ik er nog beter over oordeelen.” Nu kwam de oude man weer aan 't woord. „U schijnt er verstand van te hebben,” zeide hij, „is u bij geval zelf een arts? „Ja, zei nummer een, ik ben „homoeopathisch practikant, en heb verscheiden menschen onder mijn behandeling.” Wat zegt u, dat u 't is?” vroeg nummer twee, die dien vreemden titel evenmin begrepen had als zijn zoon, de patient. De practikant herhaalde den door hem genoemden titel, haalde zijn portefeuille uit zijn zak, nam er een visitekaartje uit en overhandigde dat aan den ouden heer, die nu hardop las. D. C. PICKER, Homoeopathische Practikant Oldenburg i/G. 1) Haarenstrasze. Dadelijk liet mijnheer PICKER er op volgen: „Ziet u, dat is mijn adres, als ik in stad ben. Daar kan u mij vinden, als u mij wilt consulteren. Van daag houd ik zittingsdag in Leer, morgen ben ik in Emden, Vrijdag en Zaterdags echter gewoonlijk te huis. Mijn geneesmiddelen heb ik hier bij me. Die reik ik gratis uit.”

Tot zoo ver had ik een lijdelijke rol gespeeld; maar toch had ik niet kunnen nalaten, om dien woordenrijken mijnheer eens goed op te nemen. Hij kwam mij niet geheel onbekend voor; doch ik kon hem op dat oogenblik niet te huis brengen; ik meende hem toch stellig al eens ergens anders gezien te hebben. Toen ik evenwel zijn naam hoorde noemen, werd mijn geheugen weer wakker en richtte ik het woord tot hem, zeggende:

„Wel mijnheer, is u mijnheer PICKER; dan hebben we elkaar meer gezien; ik dacht het ook wel en nu weet ik het heel goed; 't is nog geen halfjaar geleden, dat u bij mij aan huis in het dorp Wiefelstede is geweest, om naaimachines te koop te bieden. U heeft er toen geen verkocht, omdat ik ongetrouwd ben en mijn bejaarde moeder te oud is, om nog het machine- naaien te leeren. Hoe is u nu op eens genees- kundige geworden?” Het drietal keek verbaasd

gen beter weten in en de fabrikant weet zelf wel, dat zijne middelen niet helpen, maar zijn doel is slechts: veel geld verdienen. Kwakzalverij luidt in 't Fransch charlatanerie en dit woord beteekent kletsen. Zoo'n charlatan is dus iemand, die veel wil wezen en weten, maar eigenlijk niets is.

Het kwakzalven dateert niet eerst van de laatste jaren. Het openbaart zich ook in alle landen, omdat overal domme bijgeloovige menschen worden aangetroffen. Het kwaad zal ook blijven voortwoe- keren. Men treft het in verschillende landen in ver- schillenden vorm aan. In Duitschland bijv. spreekt men van de Natuurgeneeskunde. Deze natuurgenees- kundigen zijn 't niet eens; de een spreekt zus, de ander zo.

In Frankrijk heeft men masseurs en magnetiseurs en ook in Engeland bloeit de kwakzalverij. Dit be- wijzen de groote advertentiën in de couranten daar. Bekend zijn de Engelsche Holloway-pillen, welke niets waard zijn. De fabrikant Holloway, liet zijn ver- worven kapitaal na ten behoeve van een te bouwen hospitaal, wel een bewijs, dat hij zelf niet aan de geneeskundige kracht en waarde zijner pillen geloofde.

De kwakzalverij is zeer oud. In lang vervlogen tijd was er geen geneeskundige wetenschap en was er dus ook geen kwakzalverij. Was er een zieke, dan werd de familievader geraadpleegd, en wist deze geen raad, dan vroeg men andere stamgenooten. Vandaar dat in het oude Babylon de zieken soms op straat werden gelegd. Later maakten som- migen studie van de geneeskunde. Dit ondervond tegenstand, omdat de familievaarders ze aan zich wilden houden. Later kwam ze in handen der priesters, die de menschen gratis hielpen. Anderen, leeken, niet gestudeerd hebbende, beoefenden ze ook, maar lieten zich betalen. Zoo ontstond de kwakzalverij. Beeds het corpus epoclasticum (500 jaren voor Christus) spreekt er van. Alle eeuwen door heeft daarna de kwakzalverij bestaan. Een onzer beroemde schilders der 17e eeuw, Jan Steen, heeft de kwakzalverij vereeuwigd, door ze op doek te brengen. Geen vak is er ook, dat meer beoefend wordt dan de geneeskunde. Iedereen kent genees- middelen.

Een tweede soort kwakzalverij treft men aan bij die menschen, die ter goeder trouw meenen, dat ze een systeem ontdek hebben. 't Zijn eerlijke, on- baatzuchtige menschen, die geen geld voor hun

op. De practikant wist zich er echter practisch uit te werken. Ja, zeide hij, u herinnert zich dat goed; maar toch ben ik geen agent in naaima- chines; ik heb die agentuur destijds maar tijde- lijk waargenomen voor een vriend, die voor andere zaken geruimen tijd afwezig moest zijn: maar mijn eigenlijk vak is de homoeopathie.”

Ik zette het gesprek niet verder voort: de patient en zijn vader stapten een paar stations voorbij Oldenburg uit; Mijnheer PICKER raakte ik in Leer kwijt. Ik heb hem nooit weerom ge- zien; doch later wel iets aangaande hem gelezen.

Een heelen poos, misschien wel een jaar daarna, had hij eene advertentie in de „Olden- burgsche Anzeiger” (uitsluitend een officieel ad- vertentieblad) en in de „Oldenburgsche Zeitung” laten plaatsen, die enkel zijn adres behelste niets meer, precies als zijn visitekaartje: maar nu stond zijn naam aldus geschreven D. C. Picker, de D. als onze gewone Hollandsche letter, de rest in Deutsche letter. Dit éene let- tertje deed het hem. Hij werd nu beschuldigd van opzettelijke „Schwindelei”. Met die La- tijnshé²⁾ D. had hij het publiek willen wijs- maken, dat hij een gepromoveerde dokter was. En of de beschuldigde al volhield, dat hij toch heusch DIEDRICH CARL heette en zijn voornamen toch mocht afkortten met de enkele voorletters, die verontschuldiging werd niet aangenomen. 't Zat hem in de figuur dier letter. Als iemand een Latijnsche L voor zijn naam liet drukken, dan betekende dit dat hij Licenciaat in eene of andere wetenschap was, M. was de afkorting voor den academischen graad van magister en D. voor dokter. Ten einde zich dit alles goed in 't geheugen te kunnen prenten, werd hem een maand verblijf gegeven in de strafgevangenis te Oldenburg. Dit is het laatste, wat ik van hem heb vernomen. Om zijne „Kurpfuscherei” kon hij niet veroordeeld worden. Die stond hem zoowel als ieder ander vrij; doch zich onbevoegder wijze een academischen titel aanmatigen, dat mocht niet.

I. L. B.

1) = in Grossherzogtum. Men voegt dit er bij om ver- warring te voorkomen met Oldenburg in Holstein.

2) De Duitschers noemen ons schrift *Latijnsche letters*.

raad en hun middelen nemen, maar toch even gevaarlijk zijn als de andere soort kwakzalvers. 't Zijn allen leugenaars. Voor 12 jaar kon men zoo ook lezen van Sequah, die genas met muziek. 't Was nergens anders om te doen, dan veel winst te maken. En tegenwoordig, — iedereen doet aan kwakzalverij: een boer, een tuinman, een schoenlapper, die ergens een oud boek heeft gevonden, enz. De een werkt met een ei, de ander met kaarten. Allen zijn ze onwetend, onverschillig voor het lot van hun medemens, niets dan bedriegers. De kring, waar ze wonen, profiteert er gelukkig slechts van. In alle couranten vindt men er advertenties over. Dit is zeer gevaarlijk, omdat het lezend publiek voor het grootste deel geen denkend publiek is. Waarom hebben de kwakzalvers dan zooveel te doen? Dit ligt aan de onvolkomenheid der geneeskunde als eerste oorzaak. De voornaamste is evenwel, dat het bijgeloof der menschen zoo groot is.

Toch zijn er gevallen bekend, dat sommigen door de kwakzalverij genezen zijn of meenen genezen te zijn. Soms kwam dit, doordat ze van deze middelen gebruik maakten, toen ze juist de crisis der ziekte doormaakten. Ook zonder de kwakzalversmiddelen zouden ze genezen zijn, maar men schreef het aan die middelen toe. Ook zijn sommigen door ingebeelde ziekten bevangen en die kunnen soms door abdijsiroop enz. genezen worden.

Na de pauze sprak spr. over kwakzalversmiddelen en enkele kwakzalvers.

Van de kwakzalvers, die door spreker slecht en gewetenloos werden genoemd, noemen wij Sanden, de Haas, Bijsterveld enz. 't Zijn allen bedriegers!

Met eene opwekking om de kwakzalverij na te laten, eindigde spreker zijne leerzame rede, welke een aandachtig gehoor vond. De vergadering was flink bezocht.

Een lezing, ongeveer van denzelfden inhoud, werd door Dr. MARSMAAN ook gehouden te Driebrugge voor de Afd. „Lageringeweide-Waarder” van het „Groene Kruis.”

Het nut van dergelijke lezingen zal zeker niet betwijfeld worden.

Een gevaarlijk kwakzalversmiddel. In het Pharm. Weekblad deelt Prof. WEFERS BETTINK het resultaat mede van het onderzoek van een vloeistof, die door een waargester aan een dame als geneesmiddel was aangewezen, n.l. wijna, waarin bittere amandelen waren getrokken.

Het voortgezet gebruik had zeer onaangename gevolgen, wat te begrijpen is, wanneer men bedenkt, dat genoemde Oud-Hoogleraar een belangrijke hoeveelheid van het zeer vergiftige blauwzuur kon aantoonen. Blauwzuur, in zeer verdunnen toestand, wordt in laurierkerswater als geneesmiddel aangewend, doch daarvan mag, in den regel, niet meer dan 8 gram per dag worden gebruikt. Wanneer men nu nagaat dat de bedoelde dame, volgens voorschift, 3 maal per dag een wijnglas van het wijnaftreksel moest nemen, in blauwzuurgehalte overeenkomende met ongeveer 60 gram laurierkerswater, dan is het te verwonderen, dat de gevolgen niet ernstiger waren.

Een vies kwakzalversmiddel. Volgens de Pharm. Zg. bestonden borstkruiden, afgeleverd door een kwakzalver in de buurt van Heimfeld, uit stukjes van sigaretten, resten van potlooden, kalebaszaden en ander opveegsel. Een smakelijk kostje!

* In Oostenrijk verboden kwakzalverijen. Bij besluit van den Minister van Binn. Zaken, van Handel en van Financiën van 7 Maart 1908:

den invoer van handel en den verkoop van de voor dooven en hardhoorenden luidruchtig aanprezen: *electriche gehoorbatterij van G. Keith-Harvey* te Londen.

Bij Besluit van den Stadhouders van Bohemen van 4 Maart 1908:

den verkoop van de als universeel geneesmiddel aanbevolen *Jerosolemitanische balsem*.

Bij Besluit van het Departement van Binn. Zaken van 28 April:

het door het z.g. Alkoholinstituut te Kopenhagen als onfeilbaar tegen drankzucht aanbevolen *Alkohol*.

Bij Besluit van hetzelfde Departement van 11 Aug. 1908:

de geneesmiddelen en de geneesmethode van een zich noemende Dr. Rice, ter zoogenaamde behandeling en genezing van breuken zonder operatie. De behandeling bestaat in een door hem geleverde zaif *Lymphol* en het dragen van een breukband.

De gronden van de genoemde verboden berusten op adviezen van door de Regeering geraadpleegde deskundigen.

* Geheimmiddelen, die in Rusland verboden zijn. Bij Besluit van het Toldepartement van 30 Jan. 1908 is in Rusland verboden de invoer van:

26 verschillende tabletten, allen met name genoemd, van de firma Parke, Davis en Co. te Londen(?), 2 (eveneens genoemde) praeparaten van Dr. Bloch te Basel, en 1 dito van de scheikundige fabriek Trommsdorff te Aken. Deze middelen zijn verboden, omdat zij sterk werkende stoffen bevatten die schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid en verder 't middel tegen besmettelijke geslachtsziekten van de firma Lichterman te Nizza en te Francisco.

Bij Besluit van 13 Maart 1908 van hetzelfde Departement zijn daarna eveneens voor den invoer verboden 5 andere middelen, wier namen genoemd worden, in den handel gebracht door onderscheidene fabrikanten in het buitenland en bij Besluit van 28 Maart 1908 opnieuw 4 andere middelen en 1 bij besluit van 2 Mei daaraanvolgende, terwijl eindelijk om de verbodsbepalingen van het eerste halfjaar van 1908 te besluiten een zevental verschillende middelen, weder allen afkomstig van de firma Parke, Davis en Co. niet werden toegelaten. En zoo tracht de Czaar aller Russen zijn volk althans te vrijwaren tegen vergiftiging en schade aan lijf en gezondheid door de geheimmiddelen, die het van over de grenzen bedreigen.

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Internationales Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie.

Al heeft ons Comité in den laatsten tijd weinig van zich doen hooren, toch heeft het niet stil gezeten.

Algemeene Statuten zijn in voorbereiding.

Het orgaan van onzen internationalen strijd „*der Gesundheitslehrer*” bevat nu en dan mededeelingen over onze internationalen werkkring, doch dit uitstekend geredigeerd tijdschrift, verschijnt in het Duitsch en heeft dus voor de Romaansche landen minder nut.

Dank zij de bemoeiingen van Dr. CH. LEVASSORT, werd in het laatste Octobernummer van het Fransche tijdschrift „*l'Enseignement Medico-mutuel-international*” een schrijven van mij opgenomen, dat aanleiding gaf tot eenige gedachte-wisselingen met den Voorzitter Dr. M. ETIENNE BAZOT van „*l'Oeuvre d'Enseignement Medical Complementaire*.”

Deze vereeniging, onder de hooge protectie van het Ministerie van Binnenlandsche zaken in Frankrijk, heeft hare Afdeelingen in Duitschland, Oostenrijk, Italië, Engeland, Spanje, Portugal, Rusland, Scandinavië en Noord-Amerika en heeft in eene vergadering van 7 Januari j.l. o. a. besloten op voorstel van den heer BAZOT om het orgaan „*l'Enseignement Médico Mutuel International*” ter beschikking te stellen van de „*Ligue Internationale contre le Charlatanisme*” — ons Comité.

Van den Voorzitter ontvingen wij onderstaand (vertaald) schrijven.

Parijs, 25 Maart 1909.

Den Heer J. M. VAN ELK,
Eefde bij Zutphen

Mijnheer de Secretaris,

Ik heb U het Januari-nummer van mijn tijdschrift doen toekomen en U zult op pag. 26, onder het artikel „Commission Permanente” hebben bemerkt, dat ik er in geslaagd ben, dit blad ter beschikking te kunnen stellen van Uw geëerd Internationaal Comité.

Waarij, toen ik de „*Gesundheitslehrer*” ontving, kwam het mij voor dat vele geneesheeren die belangstellen in de beteugeling der kwakzalverij, zich niet op de hoogte kunnen stellen van het werken van Uw Comité, omdat er weinig collega's zijn in onze westelijke landen die het Duitsch voldoende kennen om het te begrijpen.

Mij kwam het voor hen nuttig en voor U aangenaam voor om U in de gelegenheid te stellen twee officieele organen te hebben, één Duitsch orgaan „*der Gesundheitslehrer*” voor de Oostelijke landen en een Fransch orgaan voor de westelijke, zooals België, Engeland, Frankrijk, Italië, Zwitserland, Spanje, het Noorden van Afrika enz.

Daar ons orgaan, aan alle medische vereenigingen van Fransch sprekende landen wordt gezonden, spreekt 't van zelf dat deze vereenigingen gaarne op de hoogte willen zijn van het werken van Uw Internationaal Comité. Als dit voorstel, dat ik

U verzoek te beschouwen als een bewijs van sympathie van Uw zeer te prijzen initiatief, U nuttig voorkomt, behoeft gij het mij slechts mede te deelen en mij *geregeld* Uwe berichten in te zenden, die dan in het eerstvolgende nummer zullen geplaatst worden onder een *rubriek uitsluitend voor Uw Comité*.

Aangenaam was het mij uit Uw schrijven de wijze van werken te zien van Uwe Nederlandsche vereeniging, waaruit ik het groote nut kon constateeren.

Met U ben ik het eens dat er internationale wetten noodig zijn. Voor alles moesten alle medici zich in dien strijd vereenigen en mede helpen om het publiek te waarschuwen. Wel zou de groote pers veel kunnen doen, doch deze staat geheel ten dienste van de kwakzalvers. Echter, als het publiek maar goed wordt ingelicht zoude het wel meehelpen, de wetten zouden internationaal worden en goed door de regeeringen uitgevoerd onder de pressie van de publieke opinie.

Ik wensch Uw Comité geluk met de kracht waarmede het in dezen zedelijken en materielen strijd, niettegenstaande de grootste moeilijkheden, optreedt en ik verzeker U dat ik op dit punt geheel ter Uwer beschikking ben.

Geloof mij geheel de Uwe
(w.g.) ETIENNE BAZOT.”

Dat wij gretig het aanbod hebben aangenomen is natuurlijk. Een groote schrede voor het internationaal maken van onzen strijd!

Dank en hulde aan het bestuur van „*l'Oeuvre*” en vooral aan de Heeren Doct. CHARLES LEVASSOR en ETIENNE BAZOT; laatstgenoemde is ons reeds behulpzaam in ons streven en het is zeer waarschijnlijk dat wij nu spoedig zullen slagen om ook in Italië (waar Prof. Bossi te Genua voorzitter is van de Italiaansche afdeeling van *l'Oeuvre*) ook een Sub-Comité van ons zal kunnen opgericht worden.

Zoodra er meer landen zijn aangesloten, hopen wij door besprekingen tot meer eenheid te komen, doch dit is zeker, dat wij door den krachtigen steun van de groote Fransche Vereeniging, nu wel spoedig werkdadig zullen kunnen handelen.

J. M. VAN ELK.

Eefde, April 1909.

Institute of Radiopathy.

Wij ontvingen volgenden brief, met toestemming dezen in ons blad op te nemen.

„Rotterdam, 15.4.09.

„Wel Ed. Heer!

Daar mijne vrouw de „*Sonntags-Zeitung fürs Deutsche Haus*” leest, heb ik de daarin voorkomende advertentie betreffende de wonderkracht van den Heer STAM met zijne radiopathie gezien. De geheele advertentie maakte op mij den indruk, hier met een grooten kwakzalver te doen te hebben en om te zien hoe hij zoude handelen, schreef ik hem eene briefkaart, waarin ik mijn adres opgaf met de vraag, of er ook genezing voor een breuk mogelijk was. Na eenigen tijd ontving ik als drukwerk de bekende kwakzalvers-boeken en daarbij behoorende bescheiden. Nu wist ik genoeg, ik schreef niet meer; maar verbeeldt u mijne verrassing, toen ik na eenige dagen een brief kreeg, waarin eene diagnose op grond van de door mij gegeven inlichtingen opgesteld was, dus op inlichtingen of gegevens, die ik nooit gedaan heb.

Ik wilde niet nalaten, u hiervan in kennis te stellen en tevens mijne verontwaardiging daarover uitspreken, dat goed geziene tijdschriften, zooals genoemd Duitsche tijdschrift, zulke kwakzalvers-advertenties opnemen.

Hoogachtend,

Uw dw. dr.

JOH. FOLKARD VON SCHERLING.”

Deze handelwijze van het „*Instituut*” verwondert ons niet. 't Is zoo de gewone handelwijze van de heeren kwakzalvers, die per brief of brochure genezing belooven, om nooit een patiënt los te laten, dien zij eenmaal meenen te pakken te hebben. Een diagnose wordt altijd gesteld, al hebben ze ook niet de minste houvast, wel een bewijs dat daarin dan ook niet het geringste vertrouwen kan worden gesteld.

De *duitsche* brochure en gedrukte brieven door den *Amerikaanschen* professor, uit *Parijs* verzonden ter kennisgeving van de wonderen door de methode van het Instituut verricht, kenden wij reeds. In het Maandblad van Maart

1907 hebben wij uitvoerig het onze over deze zaak gezegd.

Wij laten hier intusschen — ook anderen, minder voorzichtigen zouden hetzelfde kunnen onder vinden als de geachte schrijver van den brief — nog een waarschuwing volgen, die vanwege den Gezondheidsraad te Karlsruhe is verspreid:

„In den laatsten tijd wordt door rondzending van een brochure: „De geheime krachten der Natuur” door een Amerikaansch Instituut voor radiopathie reclame gemaakt voor zijn behandelingswijze. Daarin wordt op onverantwoordelijke wijze zekere genezing beloofd aan alle zieken, zelfs aan hen, die aan ongeneesbare ziekten lijden, door aanwending van de, door den „beroemden” Professor G. A. MANN uitgevonden radiopathie, een resultaat van de studie en „inspiratie”, zooals de brochure zegt. Deze z.g. „wetenschap van het leven” moet dan de wetten verklaren, waardoor de levenskrachten in de zenuwen en celweefsels worden gevormd en behouden. Door aanwending van de door deze wetenschap gevondene „bijzondere” geneeskrachten, in verbinding met plantstoffen in tabletten, wil prof. MANN de lijdende menschheid helpen. Daarbij staan hem — zoo wordt beweerd — de beste genees- en heilkundigen der wereld, de beste magnetiseurs van Amerika ter zijde.

Het onderzoek van de tabletten heeft aangetoond, dat deze, behalve geringe hoeveelheden mangaan en ijzer, geen geneeskrachtig werkzame stoffen bevatten.

De behandeling door het Instituut kost maar 40 Mk. per maand.

De beschrijving in de brochure over de radiopathie en de beloften van het Instituut zijn zóó onzinnig, dat ook de meest lichtgeloovige erkennen moet, dat hier slechts een in grooten stijl gedreven exploitatie der ziekten beproefd wordt.

Wij waarschuwen voor dezen groven zwendel. Karlsruhe, 5 Februari 1907.”

Liquozone.

„10.000 Flesschen Liquozone zullen kosteloos gegeven worden aan allen die ziek zijn in Nederland.

Wij zullen tien duizend flesschen Liquozone koopen — ter werkelijke waarde van f 1.50 en zullen er één per zieke kosteloos geven aan tien duizend zieken in Nederland. Wij handelen aldus, teneinde dit wondervol produkt in staat te stellen aan de zieken te toonen wat Liquozone doen kan.

In de laatste vijf jaren hebben in andere landen miljoenen menschen dit produkt gebruikt voor de behandeling van microbische ziekten. Een ontelbaar aantal genezen personen over de helft van de wereld verspreid weten dat het verricht wat geen een ander geneesmiddel kan doen. Thans vragen wij U dat, als gij het noodig hebt, dat gij het op onze kosten beproeft. Laat Liquozone zelf bewijzen, door deze proefneming, welke uitwerking dit produkt op u heeft.”

Aldus begint de groote advertentie, die in 't midden van de vorige maand o.a. in het *Nieuws van den Dag* (vermoedelijk ook wel in andere kranten) is opgenomen. Weer zo'n cadeau, zooals tegenwoordig bij de kwakzalvers meer en meer in gebruik komt. Men behoeft slechts een bon in te vullen, 15 cent frankeerkosten daarbij in te sluiten en alles te zenden aan.... men raadt het reeds: HENRI SANDERS.

't Is een koopje; voor een flesch, die anders f 1.50 kost betaalt men bijna niets en kan voor dat bagatel genezen worden van: „Asthma, Abces, Bloedarmoede, Bronchitis, Bloedvergiftiging, Ingewandsstoringen, Hoest, Verkoudheid, Tering, Influenza, Malaria, Zenuwpijn, Aambeien, Ontsteking der amandelen, Besmettelijke ziekten, Kanker, Catarrh, Knokkelkoorts, Disenterie, Diarrhée, Verstopping, Roos, Eczeem, Belroos, Koorts, Jicht, Huidziekten, Tuberculose, Gezwollen, Zweren, Rheumatiek, Klieren, Keelaandoeningen.

Ook de meeste vormen van de volgende: Nierziekten, Maagziekten, Leverziekten, Vrouwenziekten.”

„Bij zenuwzwakte handelt de Liquozone als versterkend middel en levert de merkwaardigste resultaten.”

Wat wil men meer? En toch zouden wij iedereen aanraden ook dat bagatel van 15 cent in zijn zak te houden, wil men zijn gezondheid niet ernstig benadeelen.

Liquozone is geen onbekende voor ons en vele onze lezers. In 1905, toen het middel werd aangekondigd als vloeibare zuurstof, hebben wij aangetoond dat het niets anders was dan een waterige oplossing van zwavelig zuur. Hiermee zeker rekening houdende, wordt in de advertentie thans het volgende omtrent de samenstelling van de vloeistof gezegd:

„De deugden van Liquozone zijn uitsluitend afkomstig van gassen, voortspruitende uit vijf bestanddeelen welke alle op de flesch vermeld zijn. Deze bestanddeelen bevatten de beste voortbrengers van zuurstof, zwavel-dioxyde en andere microben-doodende gassen.

De vervaardiging eischt groote toestellen en ongeveer 14 dagen bewerking, en wordt door de beroemdste scheikundigen geleid. Het doel is, de gassen zoo vast te stellen en te combineren om hunne deugdelijke eigenschappen in het lichaamsgestel te brengen. Het resultaat is eene vermenging van gasmakende produkten; elk hunner is thans als een geneesmiddel door de beroemdste geleerden der wereld erkend.

De gassen zijn onschadelijk, en het produkt dat zij voortbrengen is eveneens onschadelijk. De gassen zijn weldoend en het resultaat is tonisch.

De gassen zijn microben-doodend en met de vloeistof vermengd, vermenigvuldigt zij de microben-doodende kracht.”

Wij willen daartegenover stellen een gedeelte van 'tgeen wij in het Maandblad van Mei 1905, dus juist 5 jaren geleden, schreven:

„Liquozone bevat niets anders dan eene waterige oplossing van Zwaveligzuur, dat is het sterk prikkelende gas, dat bij verbranding van zwavel ontstaat, en dat ieder lezer natuurlijk zeer goed kent. In dit vocht is zelfs reeds een deel van genoemd Zwaveligzuur omgezet in Zwavelzuur, méér bekend als Vitriool. En dat is nu het heele middel. De kurk is door het scherp bijtende vocht zelfs reeds aangetast geworden, tengevolge waarvan de vloeistof eene lichtgele kleur heeft aangenomen. Onnoodig dus te vragen, of dit middel soms ook op onze slijmvliezen van mond, slokdarm en maag eene bijtende werking zal uitoefenen? Het aantasten van eene weerstandbiedende stof als kurk zegt reeds meer dan genoeg!

En wat zwaveligzuur in verdunnen staat betreft? Ziehier:

Het moet zeer zeker tot de vergiftige stoffen gerekend worden, al worden minimale hoeveelheden ten gebruike van het z.g.n. zwavelen van flesschen dan ook toegestaan. In vruchtensappen worden dan ook slechts sporen ervan door den scheikundige geduld. Zoodra dranken méér dan 0.008 procent van het zwaveligzuur bevatten, moeten zij als schadelijk voor de gezondheid worden afgekeurd. Lucht, waarin slechts 0.06 procent* zwaveligzuur aanwezig is, kan reeds doodend werken. Een Liquozone bevat nota bene 6.78 gram zwaveligzuur per Liter.”

En daarvan durft men te schrijven: „De gassen zijn onschadelijk en het produkt dat zij voortbrengen is eveneens onschadelijk. De gassen zijn weldoend en het resultaat is tonisch.”

Zou er in plaats van „tonisch” ook *toxisch* (vergiftig) moeten staan?

INGEZONDEN.

Wortelboer's Kruiden.

Hooggeachte Redactie,

Laatst werd mij gevraagd of ik wist wat er in de Wortelboerkruiden zit. Ik gaf toen op wat er van gepubliceerd is in 't Maandblad. Daar 't echter al vrij lang geleden was dat die kruiden onderzocht waren, liet ik een pakje komen en vond de samenstelling geheel anders.

In jaargang 15 is opgegeven: *Galanga, Gentiaan, Kalmoes, Kinabast, Senna en Aloë*. In 't mij gezonden pakje, ook gemaakt volgens „een aloud recept van mijn voorouders” vind ik:

Poeder van Sennabladden, Cascarabast, Laurierbessen, Jeneverbessen, Coriander, Fenegriek, Galangawortel.

U ziet, de meer bittere richting is vervangen door een geuriger. 't Laxeerende echter moest er bij blijven, wat trouwens niet te verwonderen is, want voorouders die de *Cascara* reeds kenden, zijn deskundig genoeg om te weten, dat 't opgang maken van *middeltjes tegen alles* samenhangt, en zeer nauw zelfs, met laxantia.

Voor alle zekerheid liet ik nog eens een pakje aanvragen, maar nu met de bijvoeging dat, zoo er meer dan één soort kruiden afgeleverd werden, van iedere soort één te zenden. Zonder begeleidend schrijven werd slechts 1 pakje gezonden, in samenstelling gelijk aan 't reeds ontvangene.

Hoogachtend

D. BIERHAALDER.

Baarn 11.4 1909.

Wij betuigen het geacht lid onzer Vereeniging onzen dank voor zijn belangrijke mededeeling. Deze is voor de zooveelste maal een bewijs van de stelling, door ons zoo dikwijls verkondigd, dat het in 't algemeen, den kwakzalvers onverschillig is wat ze verkoopen, als ze maar verkoopen.

Redactie.

CORRESPONDENTIE.

H. G. S. te W. Wij danken u zeer voor uwe medewerking, door toezending van den brief van de *Canexia chemical works*; wij stellen die medewerking zeer op prijs. De inhoud van het schrijven kan later te pas komen.

Mr. E. L. v. E. te 's-G. Ook u onzen dank.

Joh. B. te Winschoten. Naar aanleiding van de „Correspondentie” in het voorgaand n°. zonden wij u een Maandblad, dat echter als onbestelbaar is terug gekomen.

Dr. M. W. M. te B. Wij danken u voor de toezending maar die brieven van *Winter Co* zijn al zoo dikwijls in ons blad besproken, dat wij meenen het er vooreerst bij te kunnen laten. Bijna ieder Nederlander heeft thans van die firma een brief (met stukken) ontvangen die onveranderlijk begint:

„Beste Vriend:

Wij zijn uit zulk eene vertrouwde bron in het bezit van Uw naam gekomen, dat wij er geen oogenblik voor aarzelen, U voor te slaan, een onafhankelijke vertegenwoordiger voor onze goederen in Uwe gemeente te worden. Te oordeelen naar hetgeen wij van U gehoord hebben, vertrouwen wij, dat Gij de juiste persoon zijt, waarnaar wij uitzien en wij verzoeken U daarom dringend, deze goede gelegenheid niet ongebruikt te laten voorbijgaan”.

Van die liettallige uitdrukking van dien redacteur zullen wij maar geen melding maken; zij is ons te beschaafd.

J. v. K. te A. De waarschuwing tegen *Rubardt's Nerven Elixer* is zeker reeds in uw bezit.

P. J. K. te A. Bij een ingesteld onderzoek konden wij op geen enkel kabelhuisje de door u bedoelde reclame vinden. Gij zult ons derhalve verplichten door ons op te geven waar deze zich bevindt, opdat wij de aandacht van het Bestuur onzer Vereeniging kunnen vestigen op deze zaak, die inderdaad ook o. i. ernstige overweging verdient.

Mevr. V. K. te Z. Uit ons hoofdartikel kunt gij zien, dat wij uw gevoelen deelen. — Dank voor de gezonden Courant.

ADVERTENTIE.

Noordzee-Bad-Hôtel
„Koningin Wilhelmina”,
KIKDUIN bij DEN HAAG.

Breed gevaarloos Strand, rustig kalm gelegen. Ruime Kamers. Terras en Kinderspeelplaats. Restaurant, te kwaliteit consumptie. Garage.

TEL. INT. 15. GERARD PINKSEN.

Linzenmeel gelijk Revalenta Arabica.

Bekroond: Voedings-Tentoonstelling Amsterdam.

Door het Maandblad der Vereeniging t/d Kwakzalverij is herhaaldelijk verklaard, dat goed bereid zuiver Linzenmeel een zeer voedzame en licht verteerbare spijs is van gelijke samenstelling als de *dure Revalenta Arabica*.

Het Linzenmeel wordt reeds door vele Geneesheeren voorgeschreven voor Kindervoedsel.

H.H. Doctoren die het artikel niet kennen worden beleeft verzocht er kennis mede te maken, zij zullen het dan gaarne aanbevelen.

Verkrijgbaar in pakjes van $\frac{1}{2}$ Kilo, met gebruiksaanwijzing a 85 Ct.; bij minstens 2 pakjes franco door geheel Nederland, ter plaatse waar het niet verkocht wordt.

H. VLAANDEREN Pz., Utrecht.

N.B. Wederverkoopters genieten rabat

Het door den Heer H. VLAANDEREN Pz. te Utrecht in den handel gebracht Linzenmeel is, door de Heeren J. v. RIEL te Amsterdam en A. J. WIJNNE te Rotterdam, onderzocht; het bleek zuiver Linzenmeel te zijn.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te Leiden; MR. J. L. F. BÖHTLINGH, Ambtenaar Openb. Ministerie bij het 2e Kantongerecht te Amsterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te Eefde; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, PLANTAGE KERKLAAN 47 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDER en ABONNE's bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, PRINSENGRACHT 549, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels..... f 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ EN UITGEVERS-MIJ.” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Beecham's pillen.

Berichten: Publicaties van den Gezondheidsraad te Karlsruhe; Lieber's zenuwen kracht-elixer; Pinkpillen; Uit den Gemeenteraad van Nieuw-Helvoet; een mooi voorbeeld.

Mededeelingen van verschillenden aard: De legende van de bron van Jouvence, Pink-pillen en La Jouvence van den Abt Soury. — Eilers — een onverbetterlijke. — Een goed bericht van den breukengenezer Rice. — Uit de Pers: Politie-attesten en stroop. — Misdadige onachtzaamheid. — Kwakzalvers in den trein.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: „Ziekentroost” en Lieber's midde'len

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

De ondergeteekende heeft de eer te berichten dat alle leden van het Bestuur, gekozen in de Algemeene Vergadering van 17 April jl., hunne benoeming hebben aangenomen. Hunne namen zijn aan het hoofd van dit blad vermeld.

Tot leden van het Dagelijksch Bestuur zijn in de Bestuursvergadering van 16 Mei gekozen de te Amsterdam wonende leden:

Mr. P. W. DE KONING, Voorzitter,
Mr. A. LIND

en de ondergeteekende.

E. J. ABRAHAMS,
Secret.-Penningmeester,
PRINSENGRACHT 549.

Voor het Lidmaatschap hebben zich aangemeld:

de Heeren

CH. MOLENAAR, Apotheker..... te Alkmaar.

G. VAN GANGELLEN, Arts..... te Utrecht.

A. TH. BAERT,..... te 's-Gravenhage,

alsmede de Gezondheids-Com-

missie..... te Hulst.

De Secretaris-Penningmeester.

Beecham's Pillen.

Twee jaren geleden is op 86-jarigen leeftijd overleden THOMAS BEECHAM, de man die door den verkoop van zijn bekende pillen, onder aanwending van een bijna ongeëvenaarde reclame, zich een groot vermogen verwierf. De affaire schijnt door de erfgenamen op denzelfden

voet te worden voortgezet, zooals blijkt uit de talrijke advertenties, die thans weer in onze bladen voorkomen; zelfs is er te Amsterdam, Overtoom 341, een vertegenwoordiger gevestigd.

Volgens de annonces is er bijna geen enkele kwaal, waartegen de Beecham's pillen niet onfeilbaar helpen. „Zij zijn,” zoo luidt het, „een degelijk middel voor jong en oud, voor personen van beide geslachten, zoodat tot instandhouding van een uitstekend gestel als eenig voorschrift noodig is „Gebruikt Beecham's pillen”.

En verder:

„Er is geen geneesmiddel in de wereld te vergelijken met

Beecham's Pillen.

Zij zullen de teersten niet schaden en de sterksten zullen nut hebben van haar gebruik. Zij zijn een beproefd middel, de vertrouwde vriend van duizenden gezinnen over de geheele wereld.

Vrouwen vooral lijden aan hoofdpijn, pijn in den rug, het verlies van kracht en opgewektheid, zenuwachtige Dispepsie en vele andere kwalen, die het leven bijna ondraaglijk maken. Iedere vrouw kan onmiddellijk van dit lijden bevrijd worden als zij op het eerste teeken van eenige stoornis een dosis wil nemen van *Beecham's Pillen*.

Zij zijn een goud tientje per doos waard. 't Is kras; pillen, waarvan het werkzame bestanddeel in hoofdzaak uit aloë bestaat, dus zeer gewone sterk werkende laxeerpillen, een gouden tientje waard?

Men zou zeggen, dat de firma BEECHAM de gewoonte van den grondlegger dier firma nog eenigszins heeft overgenomen. Deze begon met zijn waar op de markten te verkoopen en zal dus, zooals de gewoonte is, de pillen van tien gulden, wel langzamerhand tegen lageren prijs hebben aangeboden. Die pillen, tien gulden waard, kosten bij mij geen 10 gulden, geen negen, geen acht enz. enz., maar 75 cent per doosje van 56 stuks. Die prijs heeft de firma behouden en nog zou zij dien prijs daarvoor niet durven vragen wanneer zij gezegd zou hebben: onze pillen bestaan uit aloë en een beetje gemberpoeder. Om echter tot den vastgestelden prijs te geraken en daarbij, bij het maken van beduidende winst, het publiek ook nog de enorme reclamekosten te laten betalen, moesten aan die pillen eigenschappen worden toegeschreven, die zij niet bezitten.

Het is niet te ontkennen, dat een doelmatig, niet te lang voortgezet gebruik van *laxeerpillen*

(maar dan bij voorkeur zonder aloë) bij sommige ongesteldheden een nuttige uitwerking kan hebben, maar onwaar is het, dat het gebruik dier pillen „noodig is, voor personen van beide geslachten, voor jong en oud, tot instandhouding van een uitstekend gestel”. Integendeel, menigeen zou door een veelvuldig gebruik zijn gezondheid onberekenbare schade kunnen toebrengen.

Het is onwaar, om nu meer speciaal tot de *Beecham's pillen* te komen, dat zij „de teersten niet zullen schaden en de sterksten nut zullen hebben van haar gebruik”. Het eene gestel kan beter dan het andere tegen het voortgezet gebruik van aloë, maar, op den duur, blijft de nadeelige werking niet uit.

Reeds herhaalde malen hebben wij, op gezag van Dr. FR. DORNBLUTH, tegen aloë-houdende pillen in ons Maandblad gewaarschuwd en wij nemen nogmaals uit die waarschuwingen het volgende over:

„Deze pillen prikkelen zeer sterk den darm, waardoor vele ziekelijke toestanden, die een leek onmogelijk herkennen en onderscheiden kan, zeer kunnen verergeren en ten slotte gevaarlijk worden. Zoo b.v. alle gezwellen in de maag en den darm, die zich in den regel onder zeer onduidelijke verschijnselen ontwikkelen, tot dat een bloeding haar aanwezigheid doet kennen. Zoo ook het begin van buiktyphus, vele leverziekten, zoogenaamde haemorrhoidaal-kwalen; eindelijk alle kankerachtige aandoeningen, die door zulke middelen zonder twijfel verergerd, ja misschien zelfs veroorzaakt worden.

De bedoelde pillen bevatten een stof, die reeds in geringe hoeveelheid een sterk prikkelende werking uitoefent. Door menigvuldige herhaling van zulke prikkelende werkingen zullen echter zeker mettertijd ziekelijke verschijnselen worden veroorzaakt, die dikwijls op den trap van slijmvorming en bloeding zullen blijven staan, niet zelden echter ook tot weefselontaarding en nieuwvormingen van kwaadaardigen aard, zoogenaamde kankerknobbels, kunnen leiden.”

En zou men nu werkelijk gelooven, dat dergelijke pillen aan jong en oud kunnen worden aanbevolen, dat zij „de teersten niet zullen schaden”?

Zoo'n verklaring is meer dan schandelijk, zooals uit het bovenstaande blijkt. Maar, wanneer men nu eenmaal weet welk doel beoogd wordt met dergelijke „aanbevelingen”, dan zal men wel beseffen, dat men verstandig handelt door van de aanbiedingen van de Engelsche pillen-firma en van haren Overtoomschen vertegenwoordiger geen gebruik te maken.

BERICHTEN.

Publicaties van den Gezondheidsraad te Karlsruhe.

(Herhaalde opname).

Lieber's zenuwenkracht-elixer. Gedurig wordt in de nieuwsbladen op blufferigen toon (in marktschreierischer Weise) Dr. LIEBER's zenuwenkracht-elixer aangeprezen als een middel tot blijvende en zekere genezing van alle, ook de meest hardnekkige, zenuwaandoeningen. Het is een uit aloë, rhabarber en andere bittere en aromatische plantenstoffen bereid, ontlasting bevorderend, bitter borreltje, tamelijk hoog in prijs, doch zonder de beloofde geneeskrachtige werkzaamheid.

Als algemeen-depôt voor deze en soortgelijke nuttelooze z.g. geneesmiddelen, zooals H. Jacobi-druppels, wordt opgegeven M. SCHULZ, te Hannover.

Achter deze firma schuilen de koopmansweduwe ANNA SCHULZ, geb. SCHUHMACHER, en haar zoon FERDINAND SCHUHMACHER. Beide zijn reeds zeer dikwijls veroordeeld wegens overtreding der geneeskundige politieverordeningen (Medizinal-polizeivorschriften), de laatstgenoemde echter door het kantongerecht (Kgl. Landgericht) te Tübingen ook tot een jaar en zes maanden gevangenisstraf wegens bedrog.

FERDINAND SCHUHMACHER, vroeger fabrieksarbeider, daarna ziekenverpleger bij 't leger, woonde vroeger te Erfen en dreef van daaruit zijn geheimmiddelhandel. Reeds op 21 Juni 1878 hebben wij tegen hem gewaarschuwd; wij doen dit opnieuw ten opzichte van het gebruik van de middelen der bovengenoemde firma.

Karlsruhe, 12 Maart 1887.

Pink-Pillen. In den laatsten tijd worden boekjes verspreid, waarin reclame wordt gemaakt voor *Dr. Williams Pink-Pillen*. Het scheikundig onderzoek heeft als eenig wezenlijk bestanddeel van deze pillen aangetoond: koolzuur ijzeroxyd; de roode kleur danken zij aan de aanwezigheid van karmijn.

De Pink-pillen zijn derhalve niets anders dan de gewone staalpillen, zooals deze reeds lang in gebruik zijn bij bleekzucht en bloedarmoede.

De Pink-pillen worden echter nog tegen een geheele reeks van ziekten aanbevolen, waarbij zij geheel zonder eenige werking zijn, zooals rheumatiek, hartziekten, ischias, St. Vitus-dans, bronchitis enz. Daar de Pink-pillen bovendien veel te duur zijn — een dergelijk praeparaat kost in de apotheken ongeveer de helft — zoo waarschuwen wij voor den aankoop.

Karlsruhe, 14 October 1901.

Uit den Gemeenteraad van Nieuw-Helvoet.

Vergadering van 1 Mei 1909.

„De heer KOOT verzoekt en bekomt het woord. Spreker wijst er op, dat de kwakzalverij in den laatsten tijd reusachtige omvang heeft aangenomen. Dag- en weekbladen zijn voor de helft gevuld met kwakzalversadvertenties en worden daardoor ongenietbaar. Het aantal slachtoffers van die zwendelaars wordt steeds grooter, en dat zijn helaas als regel juist menschen die hun geld het minst kunnen missen.

De Minister van Buitenlandsche zaken heeft onlangs in de Staatscourant een waarschuwing geplaatst waarin ter algemeene kennis wordt gebracht, dat een zekere professor KEITH HARVEY te Londen, die zich uit geeft als specialiteit in het genezen van doofheid en hardhoorendheid, niet voorkomt op de lijst van hen die bevoegd zijn tot het uitoefenen van de geneeskunst in Groot-Brittannie en Ierland. Dat de ware naam van dezen zich noemenden professor is EDWARD MARR, dat hij woont Tulse Hill nr. 156 te Londen, en dat hij met zekeren THOMAS REECE een effectenkantoor er op na houdt onder de firma ARNOLD en BUSLER. Nadere inlichtingen worden bij het Dep. van Buitenlandsche zaken gaarne verstrekt. Dit deed de Minister van Buitenlandsche zaken.

Verschillende Gezondheids-Commissies en Burgemeesters waarschuwen de bevolking voor de nadeelen en de gevaren aan 't gebruik van kwakzalversmiddelen verbonden.

De meeste bladen nemen evenwel die berichten niet op en blijven doorgaans de goed betaalde advertenties plaatsen.

Spreker roept daarom de hulp in van den Burgemeester en verzoekt kosteloos gebruik te mogen maken van de gemeentelijke aanplakborden te Hellevoetsluis en te N.-Helvoet, om geregeld daarop waarschuwingen te plakken tegen de kwakzalvers en tegen hun dikwijls verderfelijke middelen.

De Burgemeester verklaart gaarne de gevraagde toestemming te verleen.

Verschillende kwakzalverspraktijken worden nog besproken.

Een van de Raadsleden betoont zich nog een vurig bewonderaar van BIJSTERVELD.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Wij ontleenen dit bericht aan de *Hellevoetsluische Courant*. Den heer KOOT brengen wij onzen oprechten dank en hulde voor zijn optreden, en den Burgemeester voor zijn medewerking.

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

De legende van de bron van Jouvence, Pink-pillen en La Jouvence van den Abt Soury.

„Wie reimt sich das zusammen“?

Wij mogen de verschillende reclame-boekjes en advertenties, ten doel hebbende de Pinkpillen aan te bevelen, voor een groot deel bij onze lezers als bekend veronderstellen. Onophoudelijk worden er nieuwe boekjes en almanakken aan de huizen bezorgd en bijna geen dag gaat er voorbij, waarop niet 't een of ander roerend verhaal van wonderbare genezing, dikwijls versierd met een of ander prentje of portret, in onze kranten wordt opgedischt. Een van de nieuwste boekjes, geïllustreerd en in hoofdzaak een verzameling van reeds elders verschenen attesten, draagt tot titel: „*De kunst om lang te leven. De strijd tegen den ouderdom. De legende van de bron van Jouvence.*“ Een gemakkelijke verzameling onzin, waarin met namen van Jupiter, Juno, Pausanias, Goethe en den Spaanschen veroveraar Don Juan Ponce de Léon geschermd wordt, brengt den lezer tot de treurige wetenschap dat „de vermaarde bron van Jouvence nooit ontdekt zou worden“, de bron, die, volgens de legende, „de kracht moet hebben een lang leven en een jeugdigen ouderdom te verzekeren.“

Maar wat nood? „Het is niet noodig die twijfelachtige bron te gaan zoeken, want wij hebben hem (?) allen bij ons, met ons, in ons. Is niet ons bloed die bron van Jouvence?“

En nu kan men de rest wel raden.

„Ieder onzer draagt dus in zichzelf, dank zij het bloed, zijn bron van Jouvence. Velen werpen iedereen dag een blik op die bron, zij houden er zich mee bezig en wijden er zorg aan, zij zien toe dat de stroom regelmatig vloeie. Anderen daarentegen verwaarloozden die weldadige bron en laten de helderheid van haar water troebel worden.“

„De eersten zullen een gevorderden leeftijd bereiken met een betrekkelijke jeugd, de anderen zullen jong sterven en gedurende hun korte leven zullen zij lijden.“

„Nochtans heeft de medische wetenschap, goedhartig, waakzaam en weldadig, gedachtig dat zij vooral werkzaam moest zijn voor de arme menschheid, die ofschoon heel dikwijls nalatig, toch niet voor schuldig moet gehouden worden (men heeft zoovele dingen in het leven te doen vóór men aan zichzelf kan denken), die geneesmiddelen uitgedacht, die aan het bloed, aan die bron van Jouvence, zijn helderheid, zijn rijkdom en zijne verloren krachten weergeven.“

„Zij heeft vooral het aanzien gegeven aan de PINK PILLEN.“

die beschouwd worden als de krachtigste hersteller van het bloed, de krachtigste versterker van het zenuwstelsel.“

Das ist des Pudels Kern. Pinkpillen uitstekend voor alle mogelijke ziekten en nog wat. Te veel eer of liever te veel leugen voor slecht bereide staalpillen. Voor pillen die, 't herhaald onderzoek heeft het bewezen, geen andere, geneeskrachtig werkzame stoffen bevatten. En daarmee zal men genezen nierziekten, maagpijnen, rheumatiek en wat dies meer zij? Geloove wie 't wil, wij niet, al komen de heeren fabrikanten en depôt-houders ook nog met duizend attesten en portretten. Wij kennen uit ervaring de waarde dier getuigschriften.

Maar nu wat anders. Toen wij onlangs een advertentie lazen ter aanbeveling van de *Jouvence van den Abt Soury* schoot ons die naam van „Jouvence“ weer te binnen en dachten wij terstond aan de *Pinkpillen* ook alwegens de bevoordelingen waarin de reclame vervat was. Maar wij konden het mis hebben; de *Pinkpillen* van Engelschen oorsprong en in den handel gebracht

door GABLIN te *Parijs*, de *Jouvence* uitgevonden door den Abt Soury en bereid door DUMONTIER te Rouaan, het eerste middel met SNABILLÉ te Rotterdam, het tweede met VAN TUYLL te Amsterdam, volgens de brochure, of HENRI SANDERS ook aldaar, volgens de advertentie, (wat edele namen!) als Hoofd-depôthouders van Nederland zouden toch wel geheel verschillende zaken zijn.

Wij waren dan ook van plan *La Jouvence* aan een scheikundig onderzoek te onderwerpen toen wij het boekje in handen kregen, dat tot aanbeveling van dit middel werd verspreid. Het heet: *Genezing zonder vergiften noch operatie van alle inwendige ziekten der Vrûw. — Het keeren der jaren door La Jouvence de l'Abbé Soury.*“

Wij lazen daarin:

„De Abt SOURY waarvan wij de recepten bezitten werd in 1732 in het dorp Celloville geboren: genoemd dorp maakt tegenwoordig een deel uit van de gemeente Saint-Aubin-Celloville.“

De Abt SOURY werd in 1764 tot priester gewijd, tot kapelaan benoemd van het klooster der RR. PP. Augustijner monniken van Saint-Adrien vlak bij Celloville. De Abt SOURY die reeds door den Abt DELARUE op de hoogte gesteld was met de natuurlijke geneeskunde, profiteerde van zijn verblijf in het klooster Saint-Adrien, om al de oude manuscripten door te snuffelen die de RR. PP. Augustijner Monniken bezaten en die tijdens de omwenteling uiteen gedreven werden.

Geïnterneerd gedurende de omwenteling als onbeëdigd priester, genas hij van eene als ongeneeslijk bekend staande ziekte ROBERT LINDET, een collega van CARNOT bij de Conventie. Deze genezing redde het leven van den beroemden priester en stelde hem in vrijheid na den 9 thermidor. Hij begaf zich naar Celloville waar hij zich toelegde op de verlichting der zieken.

In 1810 stierf de Abt SOURY in het huis waar hij voor het eerst het levenslicht aanschouwde.

Den 20 praerial van het jaar XI duidde de gemeenteraad van Celloville den Abt SOURY aan als een „aanbevelenswaardig geestelijke wegens de zorgen die hij verleende aan de lijdende menschheid en wegens zijne zachte en rustige zeden.“

De recepten van den Abt SOURY gingen niet verloren en werden in de familie van den Abt SOURY door zijne neven en achterneven gebruikt, G.-B. SOURY (1770-1822), L.-D. SOURY (1814-1895), en Mag. DUMONTIER, Apotheker te Rouen, die er voortaan de eenige eigenaar van is.“

Neen, zeiden wij, die uitvinder is een geheel ander man, dan die van de Pinkpillen. En toch, en toch! Bij het verder lezen werd onze twijfel weer opgewekt. Dezelfde toon en stijl als bij 't boekje van de Pinkpillen b.v.:

Bij de Pinkpillen:

„De Pinkpillen, die beschouwd worden als de krachtigste hersteller van het bloed, de krachtigste versterker van het zenuwstelsel.“

Dezelfde ziekten ongeveer als waartegen de Pinkpillen onfeilbaar heeten te zijn en dezelfde vorm van geneesmiddel n.l. pillen à 1.75 de doos. Onze twijfel werd steeds meer en meer opgewekt maar zoo goed als geheel in zekerheid omgezet, toen ons oog viel op de volgende waarschuwing aan de koopers:

In *De legende van de bron van Jouvence*:

„Wij meenen de koopers der Pink Pillen in hun eigen belang te moeten verwittigen, dat de echte Pillen zich bevinden bij de hier in de couranten vermelde depôthouders. De beroemdheid der Pink Pillen is zoodanig, dat in deze laatste tijden door weinig consciencieuse personen namaak in het leven is geroepen. Wacht u voor namaak, die nimmer iemand genezen heeft. Door zich, gelijk wij hierboven gezegd hebben, tot de depôthouders te wenden, zal men zeker zijn de echte pillen te krijgen. Ook door zich recht-

Bij La Jouvence:

„De Jouvence verze-kerkt en herstelt den vol-maakt den volmaakte even-wicht van het zenuw-gestel.“

„Wij meenende koopers der Jouvence te moeten verwittigen en zulks in hun eigen belang, dat de echte Pillen zich bevinden bij de depôt-houders, die hieronder vermeld zijn. De beroemdheid der Jouvence is zoodanig, dat in deze laatste tijden, door weinig consciencieuse personen namaaksels in het leven zijn geroepen. Men kan dus gemakkelijk bedrogen worden. Wacht u voor de namaaksels die nimmer iemand genezen hebben en uiterlijk geheel met de echte overeenkomen. Door zich, gelijk wij hierboven gezegd heb-

streeks tot den Hoofd-agent voor Nederland te wenden."

ben, tot de depôthouders te wenden wier namen vermeld zijn, zal men de echte Pillen hebben. Ook door zich recht streeks tot den Hoofd-agent voor Nederland te wenden."

Welk een roerende overeenkomst! Zouden wij het zoo mis hebben, wanneer wij die overeenkomst ook tot de beide middelen uitstrekken? Wanneer wij ons vermoeden uitspreken dat beide wondermiddelen „een pot nat zijn” en wij in de gevolgde methode een middel zien om het mes aan twee kanten te doen snijden? Wie van *Pinkpillen* genoeg heeft, 't zij uit ervaring, 't zij door waarschuwing, moet nu door *La Jouvence* gelokt worden. Misschien zullen wij later, als de tijd het toelaat (er wacht nog zooveel op onderzoek) het laatste middel nog eens scheikundig laten onderzoeken, maar is 't eigenlijk wel noodig?

„Een onverbeterlijke.

Men schrijft ons uit Alkmaar:

Onder bovenstaanden titel maakte het *Handelsblad* in de laatste dagen twee keer melding van de wederwaardigheden, die EILERS overkomen zouden zijn na diens behandeling van twee „patienten”, woonachtig in het Noorden van Noord-Holland.

Wij meldden reeds in ons April-nummer dat, dank zij het ingrijpen van het O. M., waargenomen door Mr. STEENLACK, en de bijzondere activiteit van den brigadier der rijksveldwachter VELDMEIJER, Eilers door den kantonrechter te *Medemblik* aanvankelijk was veroordeeld tot 2 maanden hechtenis wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Toen deze zaak voor den kantonrechter diende, was Eilers niet verschenen; hij onderging in die dagen gevangenisstraf te Scheveningen voor andere misdrijven en wenschte van de hem aangeboden gelegenheid, om in persoon zich te komen verantwoorden, geen gebruik te maken.

Als Eilers verstandig was geweest, had hij in het vonnis van den Medemblikschen kantonrechter berust. Dit deed hij echter niet en kwam in verzet van de hem opgelegde straf. Gevolg hiervan was dat hij er net zooveel straf bij kreeg als hij reeds had ontvangen en nu tot 2 malen 2 maanden hechtenis werd veroordeeld.

Waarschijnlijk laat hij het hierbij weer niet zitten en zien we hem nog eens voor de Alkmaarsche rechtbank in hooger beroep verschijnen. Alsdan valt hij in de handen van Mr. HANEGRAAFF, die zeker ook niet veel met 'm op zal hebben als Z.E.A. het dossier inziet. Eilers zal aan de Alkmaarsche rechtbank geen plezierige herinneringen behouden!

Onze lezers zullen zich wellicht herinneren, dat hij verleden jaar op een zitting alhier flauw viel, toen ons tegenwoordig bestuurslid, Mr. CNOPIUS, in die dagen nog subst.-officier van justitie te *Alkmaar*, zijn doopceel lichtte en een flinke straf tegen hem eischte, welke straf later ook door de rechtbank werd opgelegd.

Terecht schreef het *Handelsblad* dus „een onverbeterlijke” boven de desbetreffende courantenberichten.

Ten slotte deelen wij nog mede, dat het weekblad „de *Alkmaarder*”, welks redacteur, de heer L. H. OBDAM, een der meest verwoede kwakzalverbijders is die wij kennen, melding maakt van een bericht in de „*Enkhuizer Courant*”, door dit blad ontleend aan Eilers' reclameblad „de *Wereldvraag*”.

Men weet, dat de brigadier Veldmeijer steeds zooveel mogelijk de Justitie op de hoogte houdt van hetgeen Eilers hier in de buurten uitspookt. Nu is die veldwachter ernstig ongesteld geweest doch gelukkig weer aan de beterende hand. In deze ongesteldheid vond Eilers aanleiding het volgende in zijn blad te schrijven:

„DOOR GOD BEZOCHT

of de brigadier der Rijksveldwachters te *Medemblik*.

„Veldmeijer is de man die tegen mij woedt als Paulus destijds ook tegen 't werk van God woedde. Thans ligt Veldmeijer met een zware aanval van pleuris te bed, zooals ik gehoord

heb, en nu weet ieder, dat in de meeste gevallen pleuris de grond is waaruit longteering voortkomt. Wat zal 't lot van dien armen blinden man zijn? Ik hoop, dat God hem nog zal sparen en hij voor die vreeselijke ziekte bewaard zal blijven.

In Jesaja staat, dat God zijn bijzondere gave aan de menschen geeft, en door zijn geest hen leert welk gebruik zij er van moeten maken en waarvoor het nuttig en noodig is. Zoo is het ook met mijne uitvinding en God zegent en steunt mij in dezen zwaren strijd.”

We zullen er maar geen commentaar op geven, doch alleen vragen: kan het misselijker?

Voor hen, die nog gelooven in Eilers' geneeswijze, deelt „de *Alkmaarder*” mede dat op 18 April zijn overleden Anna de Leeuw, echtgenoot van Pieter Druif, en Trijntje Visser, echtgenoot van Jacob Wijdenes, beiden te Opperdoes en voormalige patienten van Eilers.

Hieraan voegen wij nog toe, dat verleden jaar alhier overleed Grietje Modder, eveneens een patientje van Eilers. Zegt het voort!!!

C. N. G.

Een goed bericht van den brekengenezer W. S. Rice.

Reeds meermalen hebben wij in dit maandblad (o.a. jaarg. 1908, Nr. 2 en Nr. 12) geschreven over de handelingen van genoemden heer. Het was evenwel steeds om te waarschuwen, om op zijn vriendelijke aanbiedingen: iemand van zijn breuk te willen genezen, „natuurlijk tegen gelijke vergoeding”, vooral niet in te gaan.

Voor het gemak zijner Nederlandsche patienten had hij eenigen tijd geleden een bijkantoor (!) geopend te *Amsterdam*.

Maar nu hebben wij iets goeds over hem mede te deelen.

Ongeveer een jaar geleden had een werkman, ter genezing zijner breuk, om inlichtingen geschreven aan dat bijkantoor maar, op ons advies, zich niet onder behandeling gesteld. Later kwamen van RICE nog verscheidene brieven met goede (?) raadgevingen en goedkoopere aanbiedingen, welke nooit beantwoord zijn.

Nu werd dezer dagen de volgende brief ontvangen:

„Londen, Datum Postmerk.

Verschillende maanden geleden besloot ik voor het gemak van mijne patienten op het vaste land een kantoor in *Amsterdam* te openen.

Daar aan elke opdracht mijne persoonlijke aandacht geschonken dient te worden, moeten zij naar mij gezonden worden alvorens de band gemaakt kan worden en dit moest in sommige gevallen uitgesteld worden hetgeen mij onaangenamer is geweest dan aan wien ook, omdat ik altijd gaarne mij toevertrouwde zaken spoedig afhandel.

Eenige maanden ben ik naar *Amsterdam* gegaan om advies te geven aan diegenen, die voor hun geval een persoonlijk onderzoek gewenscht achtten doch ik heb ondervonden dat wanneer ik mijn tijd besteedde om die weinigen aange-naam te zijn die naar mijn *Amsterdamsch* kantoor kwamen ik de behandeling van orders van mijne patienten te Londen en over de geheele wereld moest uitstellen.

Daarom heb ik besloten in het belang van al degenen die mijne breuken-behandeling besteld hebben, of die haar nog in de toekomst zullen bestellen, dat het verstandiger is mijn kantoor te *Amsterdam* op te heffen en alle brieven en orders direct naar mij te zenden, daar ik hier in staat ben aan alle orders mijne persoonlijke aandacht te schenken, welke zij noodig hebben.

Ik ben er zeker van dat den dienst welken ik hier bewijzen kan, waar ik alle zaken persoonlijk kan nagaan meer waarde heeft, dan de diensten welke ik tot heden in staat was mijne tegenwoordige en toekomstige patienten van het vaste land te bewijzen.

Vanaf 1 Mei a.s. zult u mij derhalve ten zeerste verplichten indien u de correspondentie direct aan mijn Londensch adres wilt adresseeren en ik beloof u dat van mijn kant uwe brieven spoedigst en met de meeste zorg zullen behandeld worden.

U dankzeggend voor de vroeger aangevraagde inlichtingen en vertrouwend, dat ik u verder van dienst kan zijn, teekent met beleefde groeten.

Hoogachtend,

Uw Dw. Dr.,

W. S. RICE.”

Dit noemen wij een goed bericht, omdat daaruit blijkt, dat zijn zaakje hier niet rendeert. Wij hopen dat hij nooit terugkeert en dat geen breuklijder zich ooit per brief ter genezing in behandeling zal stellen.

V. D. M.

Politie-attesten en Stroop.

In verschillende dagbladen komt onder de rubriek der duurste betaalde reclame voor een attest ten gunste van de werking van zekere siroop, van twee gemeente- tevens onbezoldigde r.v.w.'s, C. S., te *W.* (Gr.), en *J. R.*, te *Ch.* (N.-B.).

„De siroop geneest zoowel kinderen als ouden van dagen van alle borst- en longaandoeningen, asthma, pleuris, bronchitis, keelpijn, verkoudheid, enz.”

Aldus wordt de bevolking kond gedaan, op het gezag van twee beambten van... politie! Dat deze hun boekje hiermee verre te buiten gaan, ligt voor de hand. Staat het hun natuurlijk volkomen vrij het middel te gebruiken of te doen gebruiken in hun gezin, 't staat hun niet vrij uit kracht hunner betrekking de goe-gemeente de verzekering te geven van de wonderdoende macht van het middel. Alleen reeds de aanbeveling, dat het al de genoemde ziekten „geneest” en nog vele andere, aangeduid door enz., had hen moeten leeren, dat dergelijke aanprijzing riekt naar kwakzalverij, waarvoor zij eer te waarschuwen hebben, dan daarvoor reclame te maken.

Dergelijke attesten zijn een gruwel tegenover de ware roeping der politie en hopen we dus niet meer onder de oogen te krijgen.

(De *Politiegids*).

Bravo! RED. MBL.

UIT DE PERS.

Misdadige onachtzaamheid.

Muller: Wat hebben toch die advertenties in de bladen en biljetten op de aanplakzuilen te beduiden met dat opschrift, „misdadige onachtzaamheid”? Ik heb me nog niet de moeite getroost goed te lezen, wat er eigenlijk van gemeld stond.

Meier: Ik ben gelukkig in de gelegenheid, vriend, je weer volledig op de hoogte te helpen. Heb je een oogenblik tijd?

Die advertenties en biljetten doen den Rotterdammers weten dat in hunne stad zal worden verspreid een kwart miljoen belangrijke brochures over „Misdadige onachtzaamheid”.

De vorige week is mij reeds een exemplaar bezorgd (de heeren slaan mij nooit over). Je begrijpt, door het lezen der aankondigingen was m'n nieuwsgierigheid geprikkeld. Zoo zie 'k het ding thuis liggen of 'k pak het op... 't was van Abdijstroop.

Muller: Van de abdijstroop? Ik dacht dat het een noodkreet zou zijn over den slechten toestand van ons leger en vloot in verband met een te verwachten inval der Europeesche mogendheden in ons land, bijvoorbeeld.

Was 't van de Abdijstroop? ha, ha. Nou die AKKER is toch gochem, dat-ie zelfs jou graag had gemaakt naar een reclameboekje over z'n aardappelstroop.

Meier: Ja, die heeren hebben er slag van het publiek te vangen. Behalve de bekende, snurkerige attesten en dankbetuigingen komt op de eerste bladzijde voor een inleiding naar aanleiding van den veelzeggenden titel van dit nietszeggende prul.

't Komt hierop neer: Als een trein-machinist ziet zwaaien met een roode vlag, 't onveilig sein, en hij stopt niet, is hij schuldig aan misdadige onachtzaamheid en aansprakelijk voor de menschenlevens die bij eene treinbotsing verloren mochten gaan.

Muller: Zou dat rood van die onveilige vlag nog in verband staan met die roode band om de flesschen stroop? 't Zou soms kunnen, dat 't ook een waarschuwing was voor de onveiligheid.

Meier: Verder worden een 19-tal vragen aan den lezer gesteld en indien hij er op een van bevestigend zou moeten antwoorden, zijn leven, (niets meer of minder) loopt gevaar als hij niet aanstonds zijn toevlucht neemt tot de beroemde Abdijstroop, Klooster Sancta Paulo, v. Alkemadestraat, Rotterdam.

Wil je misschien weten of je ook in de stroop- termen valt? dan zal ik eens een paar van die vragen,

die u ter beantwoording worden voorgelegd, opgeven: b.v. Heeft u last van hoofdpijn?

Is uw mond 's morgens droog?

Muller: O, daar heeft mijn neef dikwijls last van als hij 's avonds wat lang in de soos heeft vertoefd. 'k Zal hem direct zeggen dat-ie een dozijn flesschen stroop bestellen moet als-ie prijs stelt op z'n leven.

Meier: Volgende vraag: Heeft u voor het ontbijt wel eens een leelijken smaak in den mond?

Muller: Heeft ik dan ook al abdijstroop noodig?

Meier: Stil even, ik heeft nog meer fraais voor te lezen:

Winden kleine dingen u op?

Heeft u last van zweetvoeten? en dan: Heeft u een ledig gevoel in de maag?

Muller: Nou, in verband met die laatste vraag zouden we het comité tot bestrijding van de gevolgen der werkloosheid in overweging kunnen geven om de hongerige werklozen gratis abdijstroop te verschaffen.

Meier: 't Zou heusch belachelijk zijn, al die malle vragen, als we wisten dat alle menschen zoo wijs waren, er eens hartelijk om te lachen. Maar er zijn stupperds genoeg die door hoofdpijn, zweetvoeten, een drooge mond of iets dergelijks zich zouden laten verleiden hun bloedige centjes weg te smijten aan stroop, die toch heusch je van je zweetvoeten niet af zal helpen.

Daarom is 't noodig dat we ernstig blijven, en ieder op het hart drukken: indien ge Uzelf werkelijk niet in orde gevoelt, raadpleeg uw dokter. Besteedt geen geld aan middelen die toch niet baten, ja dikwijls schaden, want dat is *Misdadige onachtzaamheid*.

Muller: Bravo!

(Het Rotterdammertje.)

Kwakzalvers in den trein.

't Was voor zaken dat ik de vorige week naar Dordrecht ging.

Ik vond een plaatsje in een coupé „niet rooken“.

Even voor 't vertrek kwamen een drietal personen langs den trein, die blijkbaar iets zochten.

Hier is nog plaats, riep één. Weg vlogen de eindjes sigaar en even later was onze coupé zoo goed als geheel bezet.

Juist op 't laatste oogenblik komt nog iemand binnen, die de eenige nog open plaats bezet.

De laatstgekome groette, en begon onderwijl de trein vertrok, te vertellen dat-ie zoo moeilijk loopen kon in den laatsten tijd, maar net den trein had gehaald, vreeselijke pijn in z'n linkerbeen, van de rheumatiek.

En pijnlijk vertrok-ie z'n gezicht en wreef aan het been, dat zoo'n pijn deed.

„Is u er voor bij een dokter“ informeert een van het trio.

'k Heb alles geprobeerd, drie verschillende doktoren gehad, met painexpeller gewreven, nergens baat bij, is 't spijtige antwoord.

„Meneer ik weet er van mee te praten. 'k Heb ook alles aangewend, zonder resultaat, maar eindelijk.....“

„Zoo, hebt u last van rheumatiek gehad en nu geheel en al beter?“

Ik heb vreeselijk geleden aan m'n rechterschouder en arm, ontzettende pijn, mijn arm kon ik niet gebruiken.“

Alle aanwezigen waren één en al aandacht.

„Toen kom ik een vriend van me tegen, geen dokter, maar toch gestudeerd weet u; hij weet meer als drie dokters bij elkaar.“

Amice, zegt-ie, ik zal jou van je pijn afhelfen en hij geeft met een briefje — zooveel als een receptje — dat ik bij een apotheker klaar moest laten maken. 't Kostte me 75 cent, maar toen 'k twee fleschjes opgesmeerd had, was 'k radicaal genezen. Maar niet één dokter die je dat middelje geven zal en busklanten krijgen het nooit.....

't Is nou ruim een jaar geleden en nooit meer last van rheumatiek gehad.....

Later heb ik er vrienden en kennissen nog wel mee geholpen, uit dankbaarheid, dat 'k zelf beter was en altijd direct beterschap merkbaar....

Triomfantelijk keek de spreker naar z'n medereizigers, waaronder er nog verscheidenen waren met pijnlijke trekken op 't gelaat.

„Zoudt u“ — waagde de rheumatiekljder te vragen — „tegen vergoeding natuurlijk, nog niet een fleschje of een afschrift van 't recept willen leveren? Ik zou u zeer dankbaar zijn.“

Toen kwam 't.....

„Mijnheer, 't is niet mijn gewoonte het aan vreemden te geven, maar ik weet wat pijn is... en u treft 't: ik had juist voor een oom van me in Dordt eenige fleschjes meegebracht, maar die zou 'k hem morgen wel even kunnen brengen, — dus als u..... 'n Reistaschje werd geopend en een zestal flesch-

jes met een sterk riekend, groenachtig vocht kwamen voor den dag. De lijder kreeg een fleschje en de menschenvriend ontving een gulden, die nonchalant opgeborgen werd in 'n vestzakje....

Eenige medereizigers vroegen toen, heel beleefd, of meneer hen ook niet aan een fleschje zou willen helpen, tegen betaling natuurlijk.....!

Eer we 't station Dordrecht binnenreden waren de vijf overige fleschjes verhuisd naar de zakken der reizigers en van elk dezer was een gulden in meneer's vestzakje terecht gekomen.

Buiten 't station zag ik de vier heeren — de rheumatiekljder was er ook bij — een koffiehuis binnenstappen.

Ik begreep nu 't heele zaakje: de rheumatiekljder hoorde bij een complotje, dat wellicht als bijverdienst reizigers op onze spoorwegen tracht af te zetten.

Zou men, behalve op kwartjesvinders, ook op dergelijke individuen niet eens een oogje willen houden?

(Het Rotterdammertje.)

CORRESPONDENTIE.

Dr. J. te N. M. Wij danken u zeer voor de toezending van *The Great American Fraud*, een zeer interessant werk, waaruit wij spoedig iets zullen overnemen. Gaarne zullen wij u ons blad geregeld zenden en houden ons dan voor uwe mededeelingen zeer aanbevolen.

Ook voor de gezonden couranten onzen dank. In zóóver hebt-gij gelijk, dat het, wat kwakzalvers-advertenties betreft, bij ons nog heilig is in vergelijking met Amerika maar dat wij, in dit opzicht, geen reden tot klagen hebben, kunnen wij niet toegeven. Ons landje wordt overstroomd met annonces van kwakzalvers, ook uit Amerika, die hier zieltjes trachten te winnen, wat gemakkelijk gaat, omdat bij ons te lande die advertenties zonder eenig bezwaar kunnen worden opgenomen en door de meeste bladen (enkele uitgezonderd) ook worden geplaatst... als er maar betaald wordt.

A. K. te N. H. De *Nieuwe Brielsche Ct.* in dank ontvangen De „raad van het Boerke“ is reeds in het Maandblad van September 1906 opgenomen.

Dr. K. R. te P. Voor de toezending van de *Hellevoetsluische Courant* betuigen wij onzen hartelijken dank. Wij hebben den heer K. schriftelijk onze medewerking aangeboden en verscheidene Maandbladen, die ons dienstig voor zijn doel schenen, gezonden.

G. B. A. te A. Ook ons is het opgevallen dat *Het Volk* tegenwoordig, wat de opname van kwakzalvers-advertenties betreft, in geen enkel opzicht verschilt van de z.g. kapitalistische Pers. Bijna dagelijks, zoo niet dagelijks, kan men daarin aanbevelingen vinden van allerhande middelen, waarvan ieder denkend mensch wel overtuigd moet zijn dat het kwakzalversmiddelen zijn en zelfs dikwijls onder de rubriek „Ingezonden Mededeelingen à 40 cent per regel“. Het walgelijke boek *Dr. Retau's Zelfbewaring*, waarvan de lezing reeds honderden, ook uit den werkenden stand, ongelukkig heeft gemaakt, prijkt (?) ook in de advertentie-kolommen. De Redactie van *Het Volk* zal toch wel weten dat zij, door deze wijze van bevordering van de kwakzalverij, aan de volksgezondheid en volkswelvaart onberekenbare schade toebrengt.

P. J. K. te A. Werkelijk, de plaat heeft de aandacht niet getrokken, zoodat wij er thans niet over kunnen schrijven. Ten eerste houden wij ons aanbevolen voor bericht wanneer gij bedoelde reclame opnieuw ziet.

Dank voor de toezending van *Misdadige Onachtzaamheid*. Op dit walgelijk product van reclame van den Rotterdamschen kwakzalver komen wij spoedig terug; wij wachten nog op de resultaten van eenige nasporingen.

W. F. B. te A. Zie omtrent *Lieber's Zenuwkracht-Elixer* de „Berichten“ en „Herh aide Waarschuwingen“ in dit No.

A. S. B. te R. Dank voor de gezonden courant.

Dr. G. R. te 's-H. Met belangstelling en in dank ontvingen wij uw schrijven. Over die *Samengestelde Barkolatinctuur*, het daaruit bereide mengsel en de wijze waarop door vele bladen deze kwakzalverij is aanbevolen, schreven wij in het Maandblad van Juli 1908. Hoe bladen, die den naam van fatsoenlijk willen dragen, zich niet schamen, om ter wille van het beetje geld, dergelijke advertenties te plaatsen alsof het mededeelingen vanwege de redactie zijn, is ons, even als u, onverklaarbaar. Er is echter van onze zijde niets tegen te doen dan de aandacht op het treurige feit te vestigen.

Mr. E. L. v. E. te 's-G. Dank voor Uwen brief en de gezonden stukken over *Bauer's Antidiabeticum*. Het is blijkbaar noodig dat wij dien kwakzalver, tegen wien wij zoo dikwijls gewaarschuwd hebben, weer eens onder handen nemen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN

„Ziekentroost“ en Lieber's middelen. Nu en dan doch in den laatsten tijd weer zeer dikwijls, vindt men in de nieuwsbladen advertenties met aanbeveling van Prof. Dr. LIEBER's zenuwen-kracht-

elixer en St. JACOBS maagdruppels. In die advertenties staat tevens vermeld, dat het boek „Ziekentroost“ op aanvraag gratis en franco aan ieder adres wordt toegezonden.

Ons lid, de heer A. J. WIJNNE, apotheker te Rotterdam, was zoo goed de St. Jacobs maagdruppels aan een scheikundig onderzoek te onderwerpen.

Dit onderzoek scheen gemakkelijk, want de samenstelling was op de etiquette aangegeven en hieruit bleek, dat 22 verschillende planten hun deel tot die samenstelling hadden bijgedragen. De aanwezigheid van 4 van die 22, n.l. gentiaan, rhabarber, absinth en kina, trachtte de heer W. door scheikundig onderzoek vast te stellen, maar hij verkreeg een negatief resultaat. De vier stoffen werden niet gevonden... hoe zou 't nu met de andere 18 zijn? Twijfel omtrent hun aanwezigheid is zeker gegrond; de zoo zeer geroemde druppels schenen niet anders te zijn dan een met slappen alcohol gemaakte tinctuur van een of meer onbelangrijke plantenstoffen, in hoofdzaak piment. Nu, dit aftrekseltje behoeft geen twaalf stuivers te kosten.

Naar Dr. KRATSCHMER in zijn werk getiteld „Die wichtigsten Geheimmittel und Specialitäten“ opgeeft, is — volgens het bericht van den gezondheidsraad te Karlsruhe — Dr. LIEBER's als „duurzame, radicale en zekere genezing van alle, zelfs de hardnekkigste zenuwaaandoeningen“ aangeprezen elixer een uit aloë, rhabarber en andere bittere en aromatische plantenstoffen bereide, als laxerend middel werkende, bittere „schnaps“. In genoemd boekje „Ziekentroost“ worden nog andere middelen aangeprezen, b.v. St. Petrus Jichtbalsem, Amerikaansche haarontwikkelingsbalsem, zinking- en borstpoeder, universeele Jerusalemsche bloedzuiveringsthee, universeele Hamburger gezondheidsthee, middel tegen dronkenschap, favorietbalsems, oogbalsem, geneeskundige zeepen en zenuwsterkende maagpillen, alles van iemand die Dr. LIEBER heet. Daartusschen door verschijnen voor het oog van den lezer attesten, welke waarde voor ieder welkenkende al even gering is als die behoorende bij zoovele andere middelen, dat is dus gelijk nul; verder zoogenaamd populair-wetenschappelijke besprekingen van de zenuwen en van waterzucht in verschillende vormen, en eenige voorschriften van nul en geener waarde.

Het geheel is, zooals wij boven reeds gezegd hebben, een eigenaardig onbeschaamde reclame voor een aantal mengsels, -die niet anders dan ten deele kunnen zijn van de lijders die er zich aan wagen, en bij het gebruik slechts één voordeel hebben, dat geheel aan de zijde is van den kwakzalver, die zulke vuiligheden te koop aanbiedt.

ADVERTENTIEN.

Noordzee-Bad-Hôtel

„Koningin Wilhelmina“

KIJKDUIN bij DEN HAAG.

Breed gevaarloos Strand, rustig kalm gelegen. Ruime Kamers. Terras en Kinderspeelplaats. Restaurant, te kwaliteit consumptie. Garage.

TEL. INT. 15. GERARD PINKSEN.

Linzenmeel gelijk Revalenta Arabica.

Bekroond: Voedings-Tentoonstelling Amsterdam.

Door het Maandblad der Vereeniging t/d. Kwakzalverij is herhaaldelijk verklaard, dat goed bereid zuiver Linzenmeel een zeer voedzame en licht verteerbare spijs is van gelijke samenstelling als de dure *Revalenta Arabica*.

Het Linzenmeel wordt reeds door vele Geneesheeren voorgeschreven voor Kindervoedsel.

H.H. Doctoren die het artikel niet kennen worden beleefd verzocht er kennis mede te maken, zij zullen het dan gaarne aanbevelen.

Verkrijgbaar in pakjes van ½ Kilo, met gebruiksaanwijzing à 35 Ct.; bij minstens 2 pakjes franco door geheel Nederland, ter plaatse waar het niet verkocht wordt.

H. VLAANDEREN Pz., Utrecht.

N.B. Wederverkopers genieten rabat

Het door den Heer H. VLAANDEREN Pz. te Utrecht in den handel gebracht Linzenmeel is door de Heeren J. v. RIEL te Amsterdam en A. J. WIJNNE te Rotterdam, onderzocht; het bleek zuiver Linzenmeel te zijn.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te Leiden; MR. J. L. F. BÖHTLINGH, Ambtenaar Openb. Ministerie bij het 2e Kantongerecht te Amsterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te Eefde; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE's bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, PRINSENGRACHT 549, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels..... f 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan

„DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ EN UITGEVERS-MIJ.” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Veranderd adres van de redactie.
Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur: Verzoek om toezending van boeken. — Verslag van de buitengew. Algem. Vergadering op 17 April
Hoofdartikel: Het Instituut Windelinx.
Berichten: Publicaties van den Gezondheidsraad te Karlsruhe; Genezing van stotteraars; hulp aan maaglijdenden. — Ed. Röpcke overleden. — Invoer van toebeide geneesmiddelen. — Invoerrechten van Pastor König Nervenstärker. — Een vorstelijke belooning. — Beecham's Orakel. — Een reclame van Eilers.
Mededeelingen van verschillenden aard: Gebroken ledematen.... of niet. — De strijd der overheden in Duitschland.
Uit de Pers: Keith Harvey.
Rechtszaken: Een kruidenkoopman veroordeeld. — Onbevoegde uitoefening der verloskunde.
Correspondentie.
Herhaalde Waarschuwingen: Boom's Maagpoeder.

kregen is en alzoo thans een nieuw, uit 12 leden samen te stellen bestuur moet worden gekozen.

Hij doet nog uitkomen, dat de nieuwe Statuten ten doel hebben den strijd die vroeger meer tot de centra beperkt was uit te breiden, weshalve door het demissionair bestuur dubbeltallen voor nieuwe bestuursleden zijn opge maakt, wier woonplaatsen meer in de verschillende provinciën zijn gelegen.

Het spijt hem, dat eenige heeren wier namen op de candidatenlijst voorkomen, verhinderd zijn deze vergadering bij te wonen, doch het Bestuur heeft zich vergewist, dat althans de eerst voorgedragen bereid zijn eene eventuele benoeming aan te nemen.

Als zijnde dit het eenig punt op de agenda voor deze vergadering voorkomend, stelt hij thans voor tot stemming over te gaan.

De heer VAN RIEL merkt op, dat hij bij de candidaatstelling voorgedragen als vertegenwoordiger voor Z.-Holland, eerstdaags in verband met nieuwe dienstbetrekking zijn woonplaats te Amsterdam zal hebben, weshalve hij de vergadering uitnodigt hare keuze op den sub 2 voorgedragen heer A. C. VAN DEN BIJLAART te 's-Gravenhage te bepalen.

Mr. LIND verzoekt daarentegen de aanwezigen op dit voorstel niet in te gaan, te meer waar de Vereeniging nog in een overgangperiode verkeert.

Dr. ROMIJN verklaart zich beschikbaar te hebben gesteld, omdat hij in zijne ambtelijke betrekking veel ongunstigs van kwakzalvers heeft gezien en dus wellicht in het belang van het streven der Vereeniging iets zal kunnen verrichten. Toch bestaat de mogelijkheid, dat juist deze ambtsbetrekking hem moet weerhouden op te treden in gevallen, waarop men op zijne medewerking meer bijzonder zou hebben gerekend.

De voorzitter apprecieert deze openlijke erkenning, doch ziet daarin geen enkel bezwaar, dat weerhouden kan op Dr. ROMIJN de keuze te vestigen,

Daarna tot stemming overgaande doet het stembureau, bestaande uit de heeren PLEYTE D'AILLY en ROMIJN, mededeeling, dat de eerstvoorgedragen candidaten allen met op één na algemeene stemmen tot bestuursleden zijn gekozen, zijnde telkenmale één stem op den tweeden voorgedragen candidaat uitgebracht.

Op verzoek van den voorzitter verklaren de aanwezige heeren BÖHTLINGH, VAN ELK, ROMIJN, NANNES GORTER, ABRAHAMS, LIND en VAN RIEL zich bereid de benoeming tot lid van het

Algemeen Bestuur der Vereeniging te aanvaarden, terwijl aan de heeren AALBERSE, CNOPIUS, FLEISCHER, KEG en DE KONING daarvan bericht zal worden gezonden.

Mr. LIND merkt op, dat hij gedurende eenige jaren de Vereeniging met genoegen heeft geleid, doch dat bezigheden het hem bezwaarlijk maken ook voor den vervolge als voorzitter op te treden. Evenzoo heeft de Secretaris reeds voor eenigen tijd kennis gegeven, dat hij geene herbenoeming als zoodanig wenschte, zoodat het Bestuur op plaatsvervangers bedacht is geweest en er dien ten gevolge goede verwachting bestaat, dat Mr. de KONING en Dr. ABRAHAMS bereid zullen blijken als voorzitter en secretaris op te treden. Voorts heet spr. meer bepaaldelijk de nieuwe bestuursleden VAN ELK en ROMIJN als zoodanig welkom, overtuigd als hij is, dat zij de Vereeniging naar hunne beste krachten zullen dienen in den moeilijken strijd, dien zij voert, strijd tegen geldzucht en bedrog, zonder daarbij altijd steun te vinden bij autoriteiten of pers; al kan ook spr. op een paar heuglijke feiten wijzen die zich in de laatste weken hebben voorgedaan.

In de eerste plaats herinnert Mr. LIND aan het optreden van den Min. v. Buitenlandsche zaken ten opzichte van een buitenlandschen kwakzalver en de te dier zake geplaatste officieele mededeeling in de Staatscourant. En in de tweede plaats releveert spr. het feit, dat het Alg. Handelsblad onlangs heeft gepubliceerd geen advertenties voor geneesmiddelen meer te zullen opnemen indien medische specialiteiten gegronde bezwaren daartegen ter kennis van de Directie brengen. Veel zal, laat spr. volgen, ongetwijfeld gewonnen worden, als de pers in die richting wil voortgaan.

Verder vraagt hij of een der aanwezigen nog iets in het belang der Vereeniging in het midden heeft te brengen.

De heer VAN ELK het woord vragend en verkrijgend zegt, dat hij in het Bestuur is gekomen in verband met zijne relatie tot het Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie. Als secretaris van dit comité heeft hij een omvangrijke correspondentie gevoerd, waarbij hij ingevolge aanwijzing van Prof. HECTOR TREUB ook in briefwisseling is getreden met Mr. BAZOT, Redacteur van l'Enseignement medico-mutual international. Hierbij is hem gebleken, dat waar in Frankrijk de Deutsche taal slechts matig beoefend wordt, aldaar wel enig bezwaar bestaat tegen een alleen in het Duitsch gesteld inter-

Het adres van den redacteur is van heden af Amstel 102 te Amsterdam.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Het dagelijksch bestuur zou gaarne in het bezit komen van een aantal boeken over kwakzalverij, ten einde zoo mogelijk eene kleine bibliotheek aan te leggen. Leden, die in het bezit van dergelijke boeken zijn en daarvan ten behoeve van de vereeniging afstand willen doen, zullen het bestuur zeer verplichten.

De Secretaris-Penningmeester
E. J. ABRAHAMS.

VERSLAG

VAN DE

Buitengewone Algemeene Vergadering op 17 April 1909 te Amsterdam.

Aanwezig de Leden MR. J. L. F. BÖHTLINGH, J. M. VAN ELK, PLEYTE D'AILLY, DR. G. ROMIJN, C. NANNES GORTER, E. J. ABRAHAMS, MR. A. LIND, J. VAN RIEL en DR. C. N. VAN DE POLL.

Mr. LIND, het voorzitterschap waarnemend, zegt dat het Bestuur na de aanneming der Statuten demissionair is geworden, dat de Koninklijke goedkeuring op de Statuten gevraagd en ver-

pijnlijk en hardnekkig lijden geheel en al ben genezen.

KARL BADER — München enz.

Bij aanvraag ontvangt men een gedrukt brief met het volgende opschrift:

Groet uit München.

Wordt gij geplaagd door smart of pijn,
Vertrouw op God, wil rustig zijn;
Gij zult genezen van uw kwaal,
Door mijn voorbeeldloos Divinaal!

In het schrijven zelf wordt nogmaals door BADER herhaald, dat hij zelf van deze (welke?) ziekte genezen is, toen een vriend hem toevallig den raad gaf dit zeldzame natuurprodukt aan te wenden. Hij waarschuwt voor het gebruik van allerlei zwendelmiddelen, die in de kranten worden aangeprezen en alleen dienen om de ongelukkige lijdens op arglistige wijze geld uit den zak te kloppen en nimmer helpen.

Verder verzoekt hij den brief aan vrienden en bekenden te laten lezen en hem f 3.— toe te zenden (een postwisselformulier is ingesloten), waarvoor twee pakjes zullen worden toegezonden.

Het onderzoek heeft geleerd, dat „Divinal” bestaat uit minerale zelfstandigheden, vooral gemalen kwarts- en ijzerverbindingen, de samenstelling is vaak zeer verschillend.

Het middel moet „met heet water aangemengd als papomslagen” worden aangewend.

De werking, die somwijlen mocht worden ondervonden, zal wel het gevolg zijn van deze ouderwetsche heete pappen.

De Indianen en de Negers werden te hulp geroepen om een tweetal hierboven genoemde middelen aan een zeldzame afkomst te helpen. Prof. MAX DANA te Londen heeft, zegt hij, door „de opperpriesters van een op de westkust van Afrika levende stam der Anyara's” een recept gekregen tegen Asthma, hetwelk hij thans zijn medescheepselen goedgevoerd aanbiedt tegen vooruitbetaling van f 5.— en verdere toezending volgens prijsopgaaf. Het is een rookmiddel, evenals vele andere, algemeen bekende en bestaat evenals deze uit een poedermengsel van stramonium, lobelia en theebladen met bijvoeging van salpeter om gemakkelijker te kunnen branden.

Het komt natuurlijk in de kraam van den professor te pas om al die andere rookmiddelen als nietswaardig af te kammen en, om het bijzonder heilzame van zijn praeparat te illustreren, stuurt hij ieder, die 't verlangt niet zooals gebruikelijk is een boek vol attesten toe, maar daarbij zelfs de goeduitgevoerde portretten van al deze dankbare patienten!

29 Mei 1908 (Gemeentebld).

M. A. WINTER Co. te Washington annonceert ook nog altijd in Deutsche bladen; over zijne artikelen, voornamelijk purgeermiddelen, is in dit Maandblad reeds meermalen gesproken en gewaarschuwd, omdat sommige sterkwerkende schadelijk voor de gezondheid zijn.

De politie in Darmstadt waarschuwt insgelijks en legt bij vernieuwing er den nadruk op, dat de verkoop en het adverteeren van WINTER'S Natuurlijke Gezondheidshersteller in Duitschland verboden is.

Het Medicinalkollegium te Hamburg heeft de volgende waarschuwingen bekend gemaakt: 21 Maart 1908. (Gemeentebld).

Op marktschreeuwerige manier wordt reclame gemaakt voor het zoogenaamde Oogenheil, een middel zoo het heet om door inwrijven de „oogen te versterken en te verhelderen”, „de oogzenuwen en het gezicht te bewaren”. Het wordt zoogenaamd aanbevolen door het „Oogenheilgezelschap te Berlijn”. Dit bestaat uit een brillenslijper en zijn vrouw, zooals de politie te Berlijn mededeelt, en het middel is niets bijzonders, maar zeer duur.

(Zie ook het Maandblad van Februari j.l.)

UIT DE PERS.

De Alkmaarder schrijft onder de rubriek: „Praatjes over alles en nog wat” het volgende: K r i s. Die zwendelaar uit Engeland, die zoo-

genaamde professor KEITH HARVEY uit Londen, in waarheid 'n gesjochte zaakwaarnemer, gaat ook altijd nog maar deur met z'n dooven bedriegeryen. Laatst had ie temet 'n ingezetene van den Heider te grazen, maar die man kreeg achterdocht, toen ie daarover 'n waarschuwing in De Alkmaarder las. Hij had al 'n aanbieding gekregen om het toestel te ontvangen voor f 12.50, maar toen deed ie net of ie 't niet betalen kon en schreef 'n briefje dat ie om financieele redenen maar van de zaak afzag... en wat deed toe die profester zaakwaarnemer? Hij deed net of ie geen afbod had gekregen en bood dadelek z'n toestel an voor de helft, f 6.25. Als 't goed voldeed, kon ie later de andere helft wel voldoen. Is dat geklungel nou geen deugdelijk bewijs voor de onsoliditeit van die rommel?

K r a s. 'n Groote knoeiboel is 't en anders niks, maar 't doet me toch genoeg dat onze herhaalde waarschuwingen zoo af en toe iemand de oogen deres openen. Zoo'n man was er anders toch wel ingevlogen. Treurig vind ik 't, dat ook op hun betrouwbaarheid groot gaande bladen zukke voddege advertenties opnemen, maar dat hebben we al zoo dikwerf gerippeteert zonder resultaat, dus daar zelle we in 's hemelsnaam verder maar over zwijgen. Als zij zich verantwoord achten met 'n dooddoendertje dat ze voor de advertentierubriek geen verantwoording hebben, dan motte ze dat zelf maar weten. Ik zeg dat 't 'n smoes is....

RECHTSZAKEN.

Op 21 Mei l.l. werd door de Rechtbank te Zierikzee de zaak behandeld tegen den kruidenkoopman A. R. van wien sprake was in het Maandblad van April j.l. De beklagde, die terecht stond ter zake van het veroorzaken van den dood door schuld, subsidiair ter zake van onbevoegde uitoefening der geneeskunde, was niet verschenen. Uit de behandeling der zaak bleek dat de verkochte kruiden bestonden uit een mengsel van tien verschillende bestanddeelen; volgens beklagde's beweren was een monster daarvan hem verstrekt door een particulier, die ze weer van den beroemden DE HAAS had; dat monster had beklagde bij een drogist in Haarlem laten onderzoeken en zich naar de uitkomst van dat onderzoek nieuwe voorraad doen verstrekken. Op een kilo in het mengsel kwamen voor: 500 gram rosmarijnbladeren, 100 gram cremortart en voortssenbladen, jeneverbessen, gewone kamillen, lijnzaad, duizendguldenkruid, lindebloesem, steranijs en oranjeschillen van elk ongeveer 40 à 50 gram. Volgens de gehoorde deskundigen was een aftreksel van dit mengsel tamelijk onschadelijk, maar was toch de dood van den jongen naar alle waarschijnlijkheid veroorzaakt, althans aanmerkelijk verhaast door het gebruik van het kruidenaftreksel; de jongen toch was lijdende behalve aan longtuberculose aan een zeer uitgebreide tuberculeuse buikvliesontsteking en had vermoedelijk niet meer dan een paar maandenmeer te leven. Het gebruik van het kruidenaftreksel zou, volgens de deskundigen, hetzij door de prikkelende werking van eenige bestanddeelen, hetzij door de walging door het mengsel opgewekt, de brakeningen hebben te voorschijn geroepen, welke bij den patiënt na gebruik van een viertal lepels (3 per dag) waren opgetreden. Die brakeningen zouden op hun beurt weer een acute verheffing van het chronisch lijden hebben veroorzaakt, waarvan de dood binnen vier dagen na het eerste gebruik een gevolg was. Door spoediger inroepen van geneeskundige hulp ware wellicht het einde minder snel gekomen, maar tot dat inroepen was niet eerder overgegaan, omdat de koopman voorspeld had, dat de jongen wel veel van die vuile klierstoffen zou kwijt raken langs den eenen of anderen weg en dus had men in die brakeningen niets veront-rustends gezien.

Ook bleek nog dat de moeder die zoo grif f 2.30 voor de kruiden van den koopman betaald had, gratis geneeskundige hulp voor haar kind kon verkrijgen, n.l. voor rekening der diaconie.

Het Openbaar Ministerie vorderde tegen den wonderdokter 2 maanden hechtenis wegens het veroorzaken van den dood door schuld, en bijaldien de Rechtbank alleen het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst als bewezen mocht aannemen een geld-boete van f 200.— subs. 60 dagen hechtenis.

Bij haar vonnis van 27 Mei heeft de Rechtbank, niet bewezen achtende dat de jongen ten gevolge van het gebruik van het aftreksel overleden is, den beklagde vrijgesproken van het veroorzaken van

den dood door schuld en hem ter zake van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde bij verstek veroordeeld tot f 25.— subsidiair een maand hechtenis.

Wegens onbevoegde uitoefening der verloskunde werd voor de rechtbank te A. tegen een juffrouw, die verloskundige hulp had verleend, zonder eenig diploma als vroedvrouw te bezitten, in hooger beroep, f 300.— boete, subs. 20 dagen hechtenis ge-eischt.

CORRESPONDENTIE.

Mr. B. te Z. Dank voor uwe mededeeling, waarvan wij gaarne gebruik hebben gemaakt.

H. M. L. te A. Ja zeker, voor Boom's Maagpoeder en zijn andere praeparaten wordt tegenwoordig weer druk reclame gemaakt. Zie de „Herhaalde Waarschuwingen.

Dr. R. H. te B. Het zal u gebleken zijn, dat tegen Winter Co., voortdurend gewaarschuwd wordt. Die firma heeft, naar wij gelooven, al duizende Nederlanders als haar vertegenwoordigers uitgekozen.

J. T. v. S. te R. „Hoe is 't mogelijk?” vraagt gij, och, van Eilers verwondert ons niets meer. Wij hebben ons echter voorgenomen op zijn meestal dolzinnige beweringen in De Wereldvraag niet te reageren. Wij kunnen onzen tijd en onze ruimte beter gebruiken. Voor de bespottelijke annonce over de Juliana-Capsules maken wij ditmaal een uitzondering.

Toezender Enkhuizer Ct. Wil uw naam opgeven, dan zal de Secretaris zich met u in verbinding stellen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Boom's Maagpoeder. De Apotheker J. A. BOOM, vroeger te Meppel, thans te Arnhem, is sinds jaren opgetreden als fabrikant van een middelje, dat hij in de nieuwsbladen aan de maagpijnlijders aanbeveelt. De samenstelling wordt door hem geheim gehouden, maar het lid onzer Vereeniging, de heer VAN LEDDEN HULSBOSCH te 's Gravenhage, heeft het reeds meermalen onderzocht.

Het onderzoek leerde, dat het poeder waardoor, naar het heet, „reeds een zeer groot aantal maaglijders zijn genezen van maagpijn en slechte spijsvertering”, niets bijzonders was. 't Was een mengsel van carbonas calcis (krijt), magnesia, magisterium bismuthi en poeder van oranjeschillen, alles sterk gearomatiseerd met pepermuntolie.

Wij willen heelwel de verzekering gelooven van den heer BOOM, dat het recept afkomstig is van een geneesheer en ook dat het in sommige, hem bekende, gevallen van nut geweest is; toch zal het nimmer geoorloofd zijn het aan maaglijders zonder onderscheid als heilzaam aan te bevelen.

Integendeel, vooral bij acute maagontsteking zal de bismuth, zoewel als het gedurig gebruik der prikkelende pepermuntolie niet nalaten schadelijke werking uit te oefenen.

En een lijder aan een slepende ongesteldheid van de maag behoeft ook waarlijk niet te grijpen naar het middel van BOOM. Ongetwijfeld zal toch de geneesheer, dien hij zeker wel eens heeft geraadpleegd, den lijder de bestanddeelen van dit middel in den een of anderen vorm hebben voorgeschreven, indien hij oordeelde, dat zij voor zijne ongesteldheid dienstig waren, want 't zij allen oude en aan ieder geneesheer bekende stoffen.

ADVERTENTIE.

Noordzee-Bad-Hôtel

„Koningin Wilhelmina”,

KIJKDUIN bij DEN HAAG.

Breed gevaarloos Strand, rustig kalm gelegen. Ruime Kamers. Terras en Kinderspeelplaats. Restaurant, 1e kwaliteit consumptie. Garage.

TEL. INT. 15.

GERARD PINKSEN.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor *Almelo*, te *Leiden*; MR. J. L. F. BÖHTLINGH, Ambtenaar Openb. Ministerie bij het 2e Kantongerecht te *Amsterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te *Utrecht*; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te *Eefde*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Postdirecteur te *Middelburg*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, PRINSENGRACHT 549, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzoekt.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels..... f 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ EN UITGEVERS-MIJ.” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Veranderd adres van de redactie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur: Verzoek om toezending van boeken. — Jaarverslag over 1908.

Hoofdartikel: Arts en kwakzalver.

Berichten: Van de Afdeling Amsterdam. — De opvatting van wijlen de Koo. — Het Duitsche wetsontwerp. — In Duitschland spot men er niet mee.

Mededeelingen van verschillenden aard: De Gezondheidscommissie voor Utrecht aan 't werk. — De firma Boom op de Middenstandstentoonstelling. — Epidemie en Kwakzalverij.

Uit de Pers: Een breukenspecialiteit.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Boom's Maagpoeder.

Het adres van den redacteur is van heden af Amstel 102 te Amsterdam.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Het dagelijksch bestuur zou gaarne in het bezit komen van een aantal boeken over kwakzalverij, ten einde zoo mogelijk eene kleine bibliotheek aan te leggen. Leden, die in het bezit van dergelijke boeken zijn en daarvan ten behoeve van de vereeniging afstand willen doen, zullen het bestuur zeer verplichten.

De Secretaris-Penningmeester
E. J. ABRAHAMS.

Jaarverslag over 1908.

Ook het verslag over het jaar 1908 kan aannemen met de mededeeling, dat de financiële toestand der Vereeniging gunstig kan worden genoemd, in aanmerking genomen de algemeen gedrukte economische verhoudingen waarin de Maatschappij ook in 1908 bleef verkeren, zoodat enkele leden en abonné's daarin aanleiding vonden hun lidmaatschap of abonnement op te zeggen. Tegenover het gewone verloop van bedanken, meestal zonder opgaaf van redenen, en door overliden stond daarentegen weder de toetreding van anderen, zoodat de op 31 December opgemaakte naamlijst een ledencijfer van 759 kon aanwijzen.

Het Maandblad, waaraan de Heer VAN GELDER als Redacteur zijn goede zorgen bleef wijden, verscheen in 79200 exemplaren, zoodat een groote gratis-verspreiding mogelijk werd, die, ook door de goede zorgen van vele gezondheidscommissiën

en afdelingen van Groene- en Witte Kruis, zoo doelmatig mogelijk geschiedde, terwijl de nieuwe postwet deze gratis-verspreiding voor de kas minder bezwarend deed worden.

Ook dit jaar ontbrak het niet aan bewijzen van instemming met het streven der Vereeniging, mochten weder van een aantal leden en abonné's extra bijdragen ontvangen worden, openbaarden zich zelfs teekenen van meer welwillende gezindheid der pers, terwijl ook de rechterlijke macht krachtiger tegen de kwakzalvers optrad.

Betreffende de bestuurswerkzaamheden worden in dit verslag meer bepaaldelijk de volgende zaken gememoreerd:

In de eerste plaats worde vermeld, dat door het Bestuur eene enquête is ingesteld naar de in ons land geadverteerde geheimmiddelen en diensgevolge, met medewerking van enkele leden, over Januari 1908 uit 65 in ons land verschijnende nieuwsbladen de kwakzalvers-advertentiën zijn uitgeknipt en ten getale van 3147 stuks op 192 vellen carton overgebracht.

Deze collectie is door eene bestuurscommissie op eene audiëntie aan Minister HEEMSKERK getoond en daarna ter kennisneming aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal gezonden, terwijl aan Zijne Excellentie, zoowel als aan genoemd wetgevend lichaam adressen zijn gericht, waarvan de inhoud in het Maandblad van Juni 1908 werd afgedrukt.

Voorts pleegde het Bestuur overleg met besturen van vereenigingen op onderwijsgebied ten einde tot de uitgave van een leesboekje voor de lagere school, dienstbaar aan de bestrijding der kwakzalverij, te geraken, doch ondervond daarbij niet voldoende instemming om tot deze uitgave over te gaan. Het werd n.l. niet wenschelijk geacht op de lagere school voor een dergelijke zaak propaganda te maken, al werd ook aan het streven der Vereeniging hulde gebracht.

Waar hiervan alzoo moest worden afgezien, bleef het bestuur er niettemin bedacht op, ook op andere wijze dan alleen door het Maandblad het publiek te wijzen op de gevaren verbonden aan het opvolgen van den raad door kwakzalvers gegeven en verleende alzoo gaarne steun voor het uitgeven eener populaire brochure door den heer FLEISCHER, nadat ons bestuurslid de heer E. J. ABRAHAMS zich bereid had verklaard het schrijven daarvan op zich te nemen.

Verschenen onder het motto „Wacht u voor den Kwakzalver” als n°. 6 der bekende Groene en Witte Kruis geschriften, is aan deze brochure een goede ontvangst ten deel gevallen.

Een andere belangrijke zaak, die het Bestuur in 1908 bezig hield, was het ontwerpen van nieuwe statuten en daarbij behoorend huishoudelijk reglement, waaraan meer bepaaldelijk de voorzitter, Mr. A. LIND, zijne zorgen wijdde. Deze statuten, die eene reorganisatie der Vereeniging beoogen, hebben vooral ten doel door uitbreiding van het aantal bestuurders, in de verschillende deelen des lands woonachtig, de Vereeniging in kracht en aanzien te doen winnen.

Nadat deze statutenwijziging in de algemeene vergadering van 17 October 1908 was aangenomen, verklaarde het fungerend Bestuur zich daarop demissionair, doch bleef bereid de vereischte maatregelen te nemen tot aanvraag der Koninklijke goedkeuring, die in de eerste dagen van 1909 ook mocht worden verkregen.

Met den wensch, dat in het volgend vereenigingsjaar de Vereeniging door de samenstelling van het Algemeen Bestuur in staat zal blijken een krachtige actie te voeren en toenemende bloei waarneembaar moge worden, vermeent ondergeteekende dit jaarverslag te kunnen besluiten na nog te hebben aangestipt, dat dank zij de welwillende medewerking van enkele leden, de samenstelling van een twintigtal geheimmiddelen (zie Maandblad n°. 12 van den vorigen jaargang) kon worden gepubliceerd.

De secretaris-penningmeester,
J. VAN RIEL.

Als nieuwe leden hebben zich aangemeld:

Dr. W. L. L. CAROL, Arts..... te *Blokker*.
B. J. HORNSTRA, Med. Doct..... te *Amsterdam*.
A. OTTO, Apotheker..... te *Amsterdam*.
J. J. SCHUSSLER, Lid der Prov. Staten voor Gelderland..... te *Nijkerk*.
B. S. H. STIELER, Arts..... te *Westwoud*.

Arts en Kwakzalver.

Menigmaal hoort men van ontwikkelde menschen, een enkele maal zelfs van geneesheeren de vermaning: bestrijdt den kwakzalver niet al te zeer, immers het kennen en kunnen van den geneesheer is zoo beperkt. Laat ons zien of deze vermaning waard is opgevolgd te worden.

Wat kan de zieke, die den geneesheer ontbiedt, van dezen verwachten? Kan hij de zekerheid hebben, dat hij door het roepen van een ernstig geneesheer zijne genezing zal verkrijgen? Hierop moet het antwoord ontkennend luiden. De zieke kan met recht van den geneesheer verwachten, dat hij hem nauwkeurig zal onderzoeken en daarna zal overwegen wat hij den lijder zal voor-

schrijven. Het onderzoek moet, het spreekt van zelve, geschieden met de hulpmiddelen die den geneeskundige ten dienste staan. Deze middelen zijn wel is waar tegenwoordig vele, en nog steeds worden nieuwe hulpbronnen ontdekt, die den geneesheer in staat stellen het onderzoek van den patiënt nauwkeuriger uit te voeren. Toch laten zij in sommige gevallen in den steek en is het niet mogelijk den aard van het lijden vast te stellen.

In andere gevallen weer is het niet mogelijk direct de ziekteoorzaak te ontdekken, doch is daarvoor noodig een herhaald onderzoek, een nauwkeurige observatie van verschillende functies van het zieke lichaam.

De gang van de lichaamstemperatuur, het onderzoek van de uitwerpselen en dergelijke kunnen hierbij van groot nut zijn.

Doch ook wanneer het gelukt is den aard van het lijden met zekerheid vast te stellen, zijn de geneesheeren niet steeds in staat genezing te brengen. Bij de z.g. ongeneeslijken zal men zich moeten bepalen tot het aanwenden van palliatieven, men zal de hinderlijke verschijnselen door het toedienen van medicamenten zooveel mogelijk moeten opheffen.

Is de ziekte vastgesteld, dan begint de behandeling en zal de geneesheer een keus hebben te doen uit de vele en velerlei middelen die hem ten dienste staan. In vroeger tijden gold als het voornaamste werk, dat de geneesheer bij dit deel van zijn taak heeft te vervullen, het voorschrijven van een drankje, van pillen of poeders. Dit is grootendeels veranderd. Wel zijn er nog verschillende ziekten, die men uitsluitend door het innemen van medicijnen met succes kan bestrijden, in het overgrootste deel der gevallen zoekt men het zwaartepunt der behandeling tegenwoordig elders. Men heeft in de eerste plaats geleerd dat de natuur zelve de beste heilmeesteres is en het komt er dus op aan, de omstandigheden zoodanig te maken, dat de natuur bij dit werk goed wordt ondersteund en dat aan de andere zijde, die omstandigheden, die het genezingswerk in den weg staan, worden verwijderd. Men kan dit doel bereiken eerstens door het toepassen van geneesmiddelen en geneesmethoden, tweedens door te zorgen voor eene goede hygiënische verpleging.

Bij het toepassen van geneesmiddelen en geneesmethoden heeft zich de goede geneesheer niet vooruit een systeem of een middel te denken, volgens hetwelk of waarmede hij den zieke zal behandelen. Eerst aan het ziekbed, na onderzoek en eventuele observatie van den zieke doet hij een keuze. Hij behandelt geen ziekten, maar wel zieken en zal in ieder geval bij de keuze van zijn middel, met de individualiteit van zijn lijder en met de wijze waarop deze op verschillende prikkels reageert, hebben rekening te houden. Bij dezelfde ziekte zal voor den eenen zieke b.v. eene koudwaterbehandeling worden voorgeschreven, waar voor een ander het gebruik van warm zal worden aanbevolen, terwijl in een derde geval de waterbehandeling als zijnde ongeschikt ter zijde zal worden gesteld. Zoo is het ook in vele opzichten met de regeling van het dieet.

Ten slotte schrijft dan de geneesheer ook nog een drankje of poedertje voor, dikwijls als werkelijk op zich zelve genezing brengend, als een specifiek geneesmiddel tegen de kwaal.

Dit is echter niet steeds mogelijk; dikwerf zal de geneesheer bij het voorschrijven van het geneesmiddel zich hebben tevreden te stellen met middelen die de verschijnselen bestrijden en minder hinderlijk maken. Toch is ook dit een zeer belangrijk werk.

Ik wil dit met een paar voorbeelden duidelijk maken. Wanneer iemand aan longontsteking lijdende is, dan moet hij door de geneeskraft der natuur en geholpen door onze middelen weer herstellen. Een bepaald specifiek inwendig geneesmiddel bestaat voor deze ziekte niet. Lijdt nu deze zieke zooals dit gewoonlijk het geval is, aan sterk en hinderlijk hoesten, dan schrijven we hem een drank of poeders voor, in het algemeen medicamenten, waarvan bekend is, dat zij de hoest onderdrukken. En dit is van zeer veel belang. Niet alleen besparen we daar-

mede onze zieken veel kwelling, maar we bevorderen zijn genezing, wij helpen de natuur, doordat de zieke, bevrijd als hij is van zijn hoesten, veel rustiger is, met name veel gemakkelijker en veel beter slaapt.

Het komt ook bij longontsteking voor, dat het hart door het ziekteproces zóó lijdt, dat er van deze zijde ernstig gevaar dreigt. Het komt er dan op aan, het hart tot betere werking aan te zetten zoolang als de schadelijke invloed van het longproces duurt; zijn we over dezen tijd heen, dan doet het hart zijn werk van zelve weer.

Met deze voorbeelden hebben wij dus aange-toond, dat, ook al bezitten we in bepaalde gevallen geen specifieke geneesmiddelen, wij toch vaak met de z.g. palliatieven groot nut kunnen stichten.

En eindelijk is er nog een kleine groep van zieken die met goede hygiënisch-diaetetische raadgeving alleen, heel goed te behandelen zouden zijn. Deze groep zou het drankje geheel kunnen missen, ware het niet dat het op de meeste zieken een hoogst onaangename indruk maakt, wanneer de geneesheer hun niet een medicament voorschrijft; hier is de werking een louter suggestieve.

Behalve het voorschrijven en nemen van alle deze positieve maatregelen, die dus de natuur het werk licht moeten maken, hebben wij nog een aantal maatregelen die ik negatieve zou willen noemen; het zijn die voorschriften die er op uit zijn alles te vermijden wat de natuur het werk moeilijk zou maken.

Tot deze maatregelen behooren de zorg voor toetreding van eene behoorlijke hoeveelheid frissche lucht in de ziekenkamer, van eene voldoende hoeveelheid licht enz.

Wij zien dus: er is aan het behandelen van zieken en ziekten heel wat vast en het spreekt wel van zelve dat al datgene wat wij van de behandeling weten, de vrucht is van jarenlange ernstige studie en dat wij daarbij bouwen op de ervaring, die vele anderen vóór ons hebben opgedaan. Nochtans, wij hebben het reeds gezegd, kan de zieke van ons niet meer verlangen, dan dat wij hem naar ons beste weten zullen behandelen en er blijven steeds gevallen over, waarin wij machteloos staan, waarin wij zelfs den aard van het lijden niet kunnen bepalen.

Kan zoo iemand van den kwakzalver iets verwachten? Het antwoord moet hierop zeer beslist ontkennend luiden. De getrouwe lezers van dit blad weten wel, dat de kwakzalvers gewoonlijk door middel van leugen en bedrog trachten hunne waren aan de markt te brengen. Maar ook al was dit niet zoo, al waren alle kwakzalvers te goeder trouw, dan zou men in hunne middelen nog geen vertrouwen kunnen stellen. In de allereerste plaats al niet, omdat zij gewoonlijk slechts één middel bezitten, dat in alle gevallen wordt toegepast, maar in de tweede plaats omdat zij noch het onderzoek, noch de observatie van den lijder verstaan. Het zijn zonder uitzondering menschen die een ander beroep uitoefenen en die als bijbaantje ook nog aan de genezing van menschen doen. Dit is althans het begin. Indien het medische zaakje goed gaat, wordt heel vaak het oorspronkelijke beroep vaarwel gezegd.

Men hoort dan somtijds vragen of het dan niet mogelijk is, dat iemand van nature met groote opmerkingsgave is bedeed. Deze mogelijkheid zal niemand tegenspreken, maar waar iedere wetenschappelijke ondergrond ontbreekt, is het heel moeilijk aan te nemen dat de opmerkingsgave alléén voldoende zou zijn om de verschijnselen naar waarde te schatten, nog gezwegen van het zeker niet denkbeeldige gevaar, dat verschillende belangrijke verschijnselen over het hoofd worden gezien. Er is tegenwoordig niet bepaald gebrek aan geneesheeren, maar waarlijk als de uitoefening der geneeskunst zoo gemakkelijk was, dat daartoe eene scherpe blik alleen voldoende was, ik geloof dat het aantal medici dan nog veel grooter zou zijn.

Bepaalde studie hebben de kwakzalvers nooit gemaakt, onderzoeken doen zij hunne patiënten zoo goed als nooit, zij zien de zaken bij „intuïtie”, zooals ze dat gaarne noemen, maar

dit weten we allen wel, intuïtie is eene slechte leidsvrouw en kan tot grove vergissingen aanleiding geven. De middelen die de kwakzalver aanwendt? Ik zal er hier niet lang over behoeven te schrijven, het zijn gewoonlijk geheel waardelooze, zoo niet schadelijke stoffen die worden aanbevolen, soms zijn het ook oude bekende geneesmiddelen, die in bepaalde gevallen wel helpen. En inderdaad is het toch te dwaas aan te nemen, dat geneesheeren uit louter koppigheid, zooals dit zoo dikwijls beweerd wordt, zouden weigeren een of ander goed middel over te nemen. Immers geneesheeren zijn menschen, die van het behandelen van zieken en het verzachten van hun lijden hunne uitsluitende levenstaak maken, het zal dan voor ieder begrijpelijk zijn, dat ieder middel, dat helpen kan, met vreugde door hen wordt aangevat.

Maar, zal de aandachtige lezer vragen, in de gevallen waarin de geneesheer machteloos staat kan men het daar niet eens met den kwak probeeren?

Wij hebben gezien dat zelfs in gevallen waarin de geneesheer geen verbetering kan brengen, toch nog veel gedaan kan worden met z.g. palliatieven, maar bovenal dat door verstandige maatregelen de levensomstandigheden zóó kunnen worden gemaakt, dat het leven wordt gered en dragelijk gemaakt. Van deze omstandigheden nu leert de ervaring dat de kwakzalver geen verstand heeft en dat hij er zich ook niet mee bemoeit en dat behoeft van zijn standpunt gezien ook niet, want hij heeft het onfeilbaar middel tot herstel.

Maar het gemis van dergelijke overwegingen maakt hem zelfs voor den onherstelbaar zieke, tot een niet onbelangrijk gevaar.

E. J. A.

BERICHTEN.

Van de Afd. Amsterdam. In *Buurtschouwen*, dat aan de bewoners van het Rozenstraatkwartier gratis wordt toegezonden, is geplaatst de volgende „WAARSCHUWING!! Gebruikt geen Abdijsiroop, Pinkpillen, Fosters rug- en nierenpillen, Beecham's pillen, Zambuk. Het zijn kwakzalversmiddelen waarvan het gebruik zeer schadelijk kan zijn.

Het Bestuur van de
Amsterdamsche Afdeeling van de
Vereen. tegen de Kwakzalverij.”

De ware opvatting. De heer J. H. Rössing getuigt in *Op de Hoogte* van wijlen den heer J. DE KOO:

„Jeugd en vernieuwing trachtte J. de Koo telkens te brengen in: „De Amsterdamer”, het weekblad dat zijn trots was en waarin hij tot in de advertentie-kolommen de voornaamheid wilde handhaven — hij gedoogde niet dat er ook maar één advertentie met den minsten schijn van kwakzalverij, van geheime middelen, van afspraakjes, of van wat klandsteiens ook, een plaats vond, en als hij vermoedde dat er iemand mee aankwam, werd hij woest.”

Het Duitsche wetsontwerp tegen de kwakzalverij en de geheimmiddelen zal, volgens de politieke bladen, naar alle waarschijnlijkheid in den herfst van dit jaar bij den Bondsraad inkomen. Met tamelijke zekerheid kan men aannemen, dat het ontwerp in de volgende zitting van den Rijksdag aan de orde zal worden gesteld. (*Apoth. Zeit.*)

Daar spot men er niet mee. Een vrouwelijke kwakzalver in Duitschland, de weduwe THERESE POPPE te *Nieder-Kunzendorf*, reeds meermalen gestraft, is veroordeeld tot tien jaren tucht-huisstraf, 1500 Mk. boete en tien jaar verlies van eer. Onder voorgeven dat zij was een „geleerde doctores” trok zij geheel Silezie door en verklaarde dat zij van den Keizer het privilege had verkregen de geneeskunde uit te oefenen. Voor elke ziekte bezat zij door haar zelve bereide kruiden, die zij voor 10—20 Mk. aan de boeren verkocht. Wegens herhaald bedrog werd zij tot zoo'n zware straf veroordeeld.

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Een zeer te waardeeren stap in de goede richting.

Door de Gezondheidscommissie voor de gemeente Utrecht is de volgende belangrijke circulaire verzonden:

„Aan de 129 Gezondheidscommissiën in Nederland.

Utrecht, 10 Juli 1909.

De Gezondheidscommissie voor de gemeente Utrecht zendt U hierbij een afdruk van haar schrijven d.d. 9 Juli 1909 no. 360 aan den Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid.

Zij geeft U in overweging om ook een aantal concrete, goed geconstateerde gevallen uit Uw kring bijeen te brengen, hieruit eventueel te besluiten tot de noodzakelijkheid van een strenge wet tegen de kwakzalverij en U dan evenals wij te wenden tot Uwen Hoofdinspecteur.

De Gezondheidscommissie te Utrecht,

C. W. BROERS, Voorzitter.

J. D. VAN DER PLAATS, Secretaris.

Utrecht, 9 Juli 1909.

De Gezondheidscommissie voor de gemeente Utrecht heeft de eer Uwe aandacht te vestigen op de noodzakelijkheid der bestrijding van de kwakzalverij.

Door een sub-commissie uit ons midden is aan de geneeskundigen te Utrecht de volgende circulaire gezonden:

Zijn U in Uwe praktijk gevallen bekend:

1o van patiënten, die hulp zochten bij kwakzalvers of kwakzalversmiddelen gebruikten;

2o van patiënten, wier gezondheid door het sub 1o genoemde werd benadeeld of wier herstel er door werd vertraagd?

Van de omstreeks 100 geneeskundigen antwoordden 51 min of meer uitvoerig. Bijna allen hadden de stellige overtuiging, dat door vele personen — ook uit de gegoede kringen — de hulp van kwakzalvers wordt ingeroepen. Maar patiënten deelen niet of slechts noode aan hun genesheer mede, dat zij buiten hem om hulp bij een kwakzalver gezocht of kwakzalversmiddelen gebruikt hebben; en de medici hadden omtrent voorgekomen gevallen dikwijls geen aantekeningen gehouden, zoodat zij ze niet met zekerheid konden beschrijven.

Toch zijn aan de commissie een aantal goed geconstateerde gevallen medegedeeld.

1. Bij een patient met een angioom in 't gelaat, werd door het gebruik van 't alom aangeraden Zambuk, een heftig oedeem van het gelaat met hevige pijn opgewekt.

2—5. Behalve dit geval zijn nog 4 gevallen vermeld waar ook door deze zalf een hevige ontsteking der huid ontstond.

6. Een medicus verhaalt van de nadeelige gevolgen, die opgewekt werden door 't gebruik van Haarlemmerolie.

7. Door 't innemen van een geheimmiddel tegen een lintworm werd de gastheer ernstig ziek.

8. Een kwakzalver schreef bij carcinoma mammae een zalf voor, waardoor de radicale behandeling geen kans van slagen meer had.

9. In een ander geval werd een lijder aan maagstoornissen (bloedbraken) met kruiden behandeld, zonder succes; terwijl 6 maanden later door een genesheer carcinoma ventriculi werd vastgesteld.

10—11. Twee andere patienten lijdende aan carcinoma uteri werden door een kwakzalver langen tijd behandeld, waardoor de tijd voor een radicaal chirurgisch ingrijpen verloren ging.

12. Deze zelfde kwakzalver vertelde aan een andere patiente, dat ze lijdende was aan carcinoma uteri, waarvoor hij haar behandelen zou. Toen de medicus haar onderzocht, bleek van dit lijden geen spoor aanwezig en gelukte het dezen medicus eerst na zeer langen tijd 't vertrouwen van patiente te winnen en haar te overtuigen, dat van zoo'n lijden geen sprake was. Patiente had

echter onder de diagnose van den kwakzalver psychisch zeer veel geleden. In dit laatste voorbeeld zien we een manier, waarop kwakzalvers soms te werk gaan om te bewijzen, dat ze in staat zij door hun geheimmiddelen kanker te genezen.

13. Een kind met onverklaarbare gewrichtspijnen en vermagering werd door een kwakzalver met zijn homoeopathische middelen behandeld „om de menstruatie op te wekken”. Gelukkig kreeg 't kind keratitis en kwam zodoende onder geneeskundige behandeling terug, waarbij bleek, dat het lijdend was aan sepsis.

14. Een ander persoon met hevige brandwonden werd door een geheimmiddel behandeld en stierf ten slotte aan sepsis tengevolge van veretting der wonden.

15. Bij een meisje met gewrichtstuberculose, dat maandenlang behandeld was met een fistelpot, waardoor geneeskundige hulp niet werd ingeroepen, moest 't been boven de knie worden geamputeerd.

16. Een zelfde lot onderging een andere patiente met knietuberculose, na langen tijd door een papvrouw behandeld te zijn.

17. Een dame viel van haar fiets, verstukte haar been, kreeg van een kwakzalver een zalf zonder effect. De zoo noodige massage was al dien tijd achterwege gebleven.

18. Een kind met uitslag kreeg kruiden, waardoor het heftige diarrhee en uitgebreid erytheem opliep, zonder genezing van de oorspronkelijke kwaal.

19. Een medicus verhaalt hoe „koupleisters” van den eenen patient op den anderen werden overgebracht.

20. Een lijder aan conjunctivitis werd door een kwakzalver behandeld, die daartoe een korreltje van een of andere stof in 't oog bracht waardoor de conjunctivitis zeer heftig werd en ten slotte de hulp van een medicus moest ingeroepen worden.

21. Op aanraden van een kwakzalver gebruikte een patiente thermogene watten met eau de Cologne en kreeg een uitgebreide verbranding van den tweeden graad.

22. Zeer merkwaardig is 't volgende geval. Een persoon had al jaren lang een uitslag op een neusvleugel, en had tevergeefs bij onderscheiden medici hulp gezocht; tenslotte had een chirurg hem aangeraden dit plekje te laten uitsnijden. Patient ging echter naar een kwakzalver, die hem beloofde hem te zullen genezen, waartoe patient de plaats met een door den kwakzalver gegeven vocht moest insmeeren. Patient zou wel wat zwelling in 't gezicht krijgen, maar die zou wel overgaan. De korst moest hij 4 weken laten zitten. De zwelling werd zoo hevig, dat patient niet meer zien kon wegens oedeem der oogleden. De hulp van een medicus werd ingeroepen, die een allerheftigste nephritis constateerde. Zelfs toen nog weigerde patient de korst te verwijderen, want de 4 weken waren nog niet verstreken. Gelukkig genas de patient van zijn nierlijden, de korst viel af, maar het bijtmiddel had een groot deel van zijn neusvleugel doen verloren gaan, hetgeen later een plastiek noodzakelijk maakte.

23. Ook 't aan de lijn houden van patienten verstaan kwakzalvers opperbest. Een lijder aan epilepsie moest een middel in klimmende dosis gebruiken. Hij zou genezen zijn als hij zonder braken de maximale dosis bereikt had. Dit gelukte den patient niet en telkens werd opnieuw begonnen. Zoo werd patient 1½ jaar aan de lijn gehouden zonder enig succes behalve het ledigen van zijn beurs.

Ziedaar de concrete gevallen, die aan de Commissie bekend zijn geworden. Met hoeveel zouden ze vermeerderd kunnen worden, indien door de genesheeren aantekeningen waren gehouden en de bedrogen patienten openhartig geweest waren. De genoemde gevallen zeggen echter genoeg.

Wij leerden echter ook uit de gegevens den invloed der advertenties, en de wijze waarop dankbetuigingen verkregen worden. Van 't eerste is 't volgende een sprekend voorbeeld.

Een schoolarts ontraadde op een school 't gebruik van Zambuk, althans zonder voorkennis van den genesheer. Dadelijk kreeg hij een protest van 7 kinderen te hooren. Eén zeide hem:

„maar Doctor, er staat toch in de courant, dat Zambuk goed is en in geen enkel huishouden ontbreken mag”. Als nu kinderen zoo spreken, wat zal dan wel de invloed zijn op de ouders.

Eindelijk nog een staaltje, waaruit blijkt welke waarde moet gehecht worden aan advertenties met dankbetuigingen en gunstige resultaten. Een medicus verhaalt het volgende zeer zorgvuldig gecontroleerde geval.

Een paar jaar geleden meldde zich bij hem de vrouw genaamd N., wonende daar en daar, voorzien van een recept, voorgeschreven door een collega. Dit recept was ten dienste van haar zoontje tegen een hardnekkig uitslag in het aangezicht en bestond uit pasta salicylata.

Na eenige dagen kwam zij weer om de pasta nog eens te itereeren, daar het uitstekend geholpen had en er nog maar weinig van 't uitslag was overgebleven. Na die 2e dosis was 't kind volkomen genezen. Tot zijn groote verwondering las de medicus eenigen tijd daarna in het *Utrechtsch Dagblad* onder de reclames er eene betreffende dit geval, die verkort hierop neerkwam.

Mej. N., wonende daar en daar, verklaart hierbij, dat haar zoontje door de Foster's zalf geheel genezen is van een hardnekkig uitslag in het gelaat, enz.

De medicus nu ging dienzelfden middag met de courant naar de vrouw toe, en wat was 't geval geweest. Een heer was langs haar woning gekomen en had den jongen voor het raam zien zitten. Daarop kwam hij binnen en gaf haar gratis een doosje of potje Foster's zalf, er bijvoegend, dat hij over 8 of 14 dagen terug zou komen.

Bij zijn terugkomst was de uitslag door de Pasta Salicylata verdwenen, want de Foster's zalf had de vrouw niet gebruikt. Dit evenwel verzweeg zij dien heer. En daarna kwam bovenstaande reclame-advertentie. Alle 3 maanden kwam dezelfde advertentie weer in 't *Utrechtsch Dagblad* voor.

Tot de kwakzalverspraktijken dienen evenzoo gerekend te worden het adverteeren van zoogenaamde deskundigen en 't rondstrooien van biljetten, waarin het gebruik en de gelegenheid tot 't verkrijgen van anticonceptioneële middelen wordt aanprezen; omdat door deze personen en het onoordeelkundig gebruik der middelen gevaar voor de gezondheid dreigt.

Na overweging van het bovenstaande acht de Gezondheidscommissie het dringend gewenscht, dat er een wet tegen de kwakzalverij komt, zoo streng, dat het zeer moeilijk wordt om tusschen de mazen door te kruipen. Met een zachte wet zal men naar onze overtuiging in dezen niets bereiken.

Wij hebben de eer de aandacht van U Hoog-Edelgestrenge op dezen maatregel te vestigen, met het verzoek om onzen wensch over te brengen bij den Centralen Gezondheidsraad en om de totstandkoming van bedoelde wet te willen bevorderen.

De Gezondheidscommissie te Utrecht,

C. W. BROERS, Voorzitter.

J. D. VAN DER PLAATS, Secretaris.

Wij behoeven niet te zeggen hoezeer wij dit optreden van een officieel lichaam, als de Utrechtsche Gezondheidscommissie, toejuichen. Blijkt de oproep uit Utrecht steun te vinden bij de andere Commissies, wordt ook door haar materiaal verzameld en gepubliceerd, dat de schadelijkheid van de kwakzalverij zoo duidelijk aantoonde, als door de Utrechtsche commissie is geschied, dan kan het niet uitblijven of in Regeeringskringen en bij voorlichters van deze moet eindelijk de overtuiging veld winnen, dat de kwakzalverij op ernstige wijze moet worden bestreden; dat met elken dag uitstel van het nemen van doeltreffende maatregelen, het gevaar voor de algemeene gezondheid toeneemt.

Aan de Gezondheidscommissie te Utrecht onze hulde voor haar initiatief.

De Firma Boöm op de Middenstandtentoonstelling te Amsterdam.

In tegenstelling met het gewoonlijk optreden van den apotheker A. M. BOOM, vroeger te Meppel, thans te Arnhem, komt de firma op de

bovengenoemde tentoonstelling zeer bescheiden voor den dag. Een kleine vitrine, met eenige doosjes, fleschjes en reclamekaarten trekt nauwelijks de aandacht van den bezoeker, zoodat het uitstallinkje weinig kwaad zal uitrichten. Voor hen, wier oog intusschen wel op deze etalage valt, willen wij in een paar woorden het volgende als waarschuwing schrijven:

In de vitrine, versierd met groote biljetten, waarin den volke wordt verkondigd waar de „Patentmedicijnen” van de firma in Amsterdam verkrijgbaar zijn, bevinden zich de bekende, tegenwoordig weer veel geadverteerde middelen onder nederlandsche en fransche benamingen, zooals Maagpoeder, Hoeststroop, Kinadruppels, Aambeienzalf, Migrainepastilles, Staalpastilles, Astmapoeder en „Imprimés citropirin contre le rhumatisme, la podagra et la Goutte”. Al deze „uitvindingen” nu van BOOM, voor onderscheidene hebben wij 't reeds in ons blad aangetoond, missen alle oorspronkelijkheid. Het zijn zeer bekende geneesmiddelen, die door de geneesheeren zeer dikwijls — en sommige met succes — worden aangewend en die ook zouden worden gebruikt, zonder de hulp van de Arnhemsche firma.

Door het in den handel brengen van deze z.g. „Patentmedicijnen” bewijst die firma der lijdende menschheid niet den geringsten dienst al doet zij 't ook anders voorkomen. Zeker tracht zij zich zelve een dienst te bewijzen en de middelen, die zij daarbij bezigt, geven ons aanleiding een waarschuwend woord te doen hooren. Bij elk „patentmedicijn” (’t lijkt wel of wij in Engeland zijn), worden verschillende kwalen opgegeven, waartegen die middelen heeten te helpen... en hier gaat de firma buiten haar boekje. Als niet-geneeskundige mist zij de kennis en bevoegdheid geneeskundigen raad te verstrekken en vooral van dit gemis aan kennis geeft zij meermalen blijk. Menigeen zal, vertrouwend op de raadgevingen en aanbevelingen van BOOM, middelen gebruiken, die het beter ware, in zijn geval achterwege te houden en, men bedenke dit wel (wij kunnen het niet dikwijls genoeg zeggen) wegens het gebruik van die middelen den goeden tijd laten voorbijgaan, waarop doelmatig aangewende hulp van het grootste nut had kunnen zijn.

Epidemie en Kwakzalverij.

In Duitschland, het is bekend, staat het ieder vrij, mits onder verantwoordelijkheid van veroorzaakt onheil, de geneeskunst als bedrijf uit te oefenen. Dat dit tot allertreurigste toestanden aanleiding kan geven, moge blijken uit de volgende mededeelingen, ontleend aan het 38ste jaarverslag van den gezondheidsdienst in Saksen. Voorstanders van de vrije uitoefening der geneeskunde ook hier te lande mogen er leering uit putten.

Het optreden van een kwakzalver te Auerswalde gaf den districts-arts aanleiding tot een aanklacht bij het gerecht. De man had de ziekte eener vrouw niet als diphtheritis erkend, door verkeerde behandeling waarschijnlijk den dood der vrouw veroorzaakt en door het niet-toepassen van de noodige maatregelen er toe bijgedragen dat de kinderen eveneens door die ziekte werden aangeast en misschien ook het optreden van eenige diphtherie-gevallen bewerkt in een bakkersfamilie, waarvan de verspreiding van die ziekte in ruimer kring het gevolg was geweest.

Van September tot December 1908 werden in Killstedt, waar de veel geconsulteerde kwakzalver AUSMEIER zijn praktijk uitoefent, aan typhus en diphtheritis 96 personen ziek met 13 sterfgevallen. Onder deze 13 waren er 8, waarvan de geneesheer geen verklaring wilde afgeven, omdat men hem te laat kennis had gegeven. Menigmaal waren de zieken behandeld met uien, petroleum en tabaksaftreksel, middelen begrijpelijker wijze geheel onwerkzaam bij de genoemde ziekten.

Eenige maanden geleden traden in een dorp bij Miesbach verscheidene gevallen van zware diphtheritis op, die zich meer en meer uitbreidden. Verschillende van die gevallen kwamen in behandeling van den boer-kwakzalver HINTERKUISSHO-

FER, die zijn wijsheid had opgedaan bij een overleden homoëopaath, die de zomervacantie ten zijnen huize had doorgebracht. Deze laatste had den boer in de geheimen van de homoëopathische wetenschap ingewijd en sinds dien tijd genas H. er maar op los met tincturen en korreltjes, die hij tegen wisselende prijzen liet betalen. Bij zware gevallen, waarin zijn wijsheid hem in de steek liet, verwees hij naar een anderen kwakzalver in consult. Op zekeren nacht in Februari 1909 werd een geneesheer, ter plaatse waar de kwakzalver woonde, geroepen bij een kind, dat op sterven lag tengevolge van hevige diphtheritis. Hulp was niet meer mogelijk; het kind was te voren onder behandeling van den genoemden kwakzalver geweest. In dezelfde familie werd kort daarop een tweede kind door dezelfde ziekte aangetast, dat echter, dank zij den vroegtijdig ingeroepen geneeskundigen bijstand, genas.

Naar aanleiding van deze mededeelingen wordt in het verslag gevraagd: Wat helpen alle voorschriften voor de geneesheeren verplichtend gesteld en door dezen ook getrouw opgevolgd, betreffende de aangifte van besmettelijke ziekten, als de kwakzalver zonder zich aan die voorschriften te storen, dergelijke ziekten kan behandelen en derhalve de deur voor verspreiding van die ziekten wagen openstellen?

UIT DE PERS.

Een Breukenspecialist.

Pas op uw beurs.

In verschillende bladen prijkte dezer dagen onder de „Ingezonden mededeelingen” oftewel „De Kwakzalversrubriek”, het bericht, dat de beroemde breukenspecialist A. Claverie, van Parijs op diens doortocht in Holland, Dinsdag 15 en Woensdag 16 Juni Rotterdam zal bezoeken en in het Hotel Coomans zal zijn te consulteren.

In het berichtje wordt gesproken van een zeer schoone uitvinding en weldoende arbeid.

Zijn arbeid en uitvinding wordt zoozeer gewaardeerd bij de Europeesche medische wereld, dat hij heden beschouwd wordt als een meester onzer eeuw in het... behandelen van breuken.

Wij willen er even op wijzen, dat we hier te doen hebben met brutale kwakzalverij en Claverie is een meester onzer eeuw in het... halen van guldens uit de beurzen der lijdende menschheid.

't Is al terstond te zien aan de snurkerige wijze waarop deze „specialist van den eersten rang” zijn bezoek aan onze stad aankondigt.

Verder zendt dit heerschap aan ieder die het aanvraagt, gratis toe, een werkje: „De behandeling der breuk”.

Op echte kwakzalversmanier wordt in dit boekje ontzettend overdreven voorgesteld het gevaar eener operatie. Alleen van zijn systeem, van zijn banden alleen, is redding en heil te wachten.

Volgens Claverie's werkje heeft iederéén zijn breukband noodig:

Die nog geen breuk hebben, uit voorzorg, die wel een breuk hebben, om haar te genezen, die er een gehad hebben om te voorkomen dat ze een breuk terug krijgen.

In zijn boekje, en indien ge hem persoonlijk bezoekt, gaat het natuurlijk niet anders, maakt hij de menschen radeloos, schildert hun toestand in de zwartste kleuren af en als ze geen raad meer weten, geen uitweg meer zien, zich radeloos verloren achten, dan roept Claverie hen toe: „Komt allen tot mij, alleen van mijn kennis, van mijn systeem is hulp te verwachten.”

Kan het brutaler?

Van de prijs zijner praeparaten rept Claverie geen woord. 't Is ook niet noodig, want als hij eenmaal de menschen heeft gesuggereerd dat alleen van hem hulp is te verwachten, dan kan hij immers z'n slachtoffers zoo hij wil, alles wat ze bezitten afhandig maken?

De prijzen der behandeling variëren dan ook van f 12,50 tot f 50.

Breuklijders laat u niets wijsmaken door een zich noemend specialist die 't alleen om uw dubbeltjes is te doen.

De „eenige” weg is: stelt u onder behandeling van een kundig geneesheer.

Boeren, burgers en buitenlui, Claverie is gearriveerd in Coomans. Brengt hem uw zuurverdiende geld bij hoopen: Straks in Parijs grinnikt hij van pret over die „stomme Hollanders.”

(Het Rotterdammertje.)

CORRESPONDENTIE.

— Onzen dank voor de toezending van de *Middelb. Ct.*

H. S. te R. Wij bezitten reeds een geheele verzameling gedrukte brieven, circulaires en ook verkregen inlichtingen omtrent dien Dr. GEORG DAMMAN en over zijn snelle en volmaakte genezing van de Suikerziekte door zijn antidiabetische thee. Wat wij daardoor te weten zijn gekomen, gevoegd bij de wijze van optreden van dien dokter, is niet in staat om ons vertrouwen in de, ook bij ons te lande per advertentie aanbevolen geneeswijze, in te boezemen.

Het lijkt erg veel op kwakzalverij, dit is ons persoonlijk gevoelen maar wij zullen het wel laten, Dr. Damman een kwakzalver te noemen.

Wij staan hier tegenover een bevoegd geneeskundige, die wel is waar in zijn optreden zeer vreemd doet en daardoor geen vertrouwen wekt, maar ons ontbreken de bewijzen, dat hier werkelijk kwakzalverij in 't spel is.

Wij dachten dit bewijs te kunnen vinden in een onderzoek van de thee en hebben ons daarom een pakje van die thee aangeschaft (100 gram konden wij slechts tegen remboours van f 8,20 krijgen, dit geeft ook te denken) maar het onderzoek gaf geen resultaat. De kruiden waren tot zoo'n uiterst fijn poeder gebracht, dat het microscopisch onderzoek, verricht door verscheidene deskundigen geen bepaalde plantendeelen met zekerheid kon aanwijzen. Alleen werden sennabladen vrij zeker aangetoond.

En nu ons antwoord op de door u gestelde vraag: Na het bovenstaande kunt gij wel verwachten, dat wij u niet gaarne zouden aanraden u onder behandeling van dien Belgischen dokter te stellen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Boom's Maagpoeder. De Apotheker J. A. BOOM, vroeger te Meppel, thans te Arnhem, is sinds jaren opgetreden als fabrikant van een middelje, dat hij in de nieuwsbladen aan de maagpijnlijders aanbeveelt. De samenstelling wordt door hem geheim gehouden, maar het lid onzer Vereeniging, de heer VAN LEDDEN HULSEBOSCH te 's Gravenhage, heeft het reeds meermalen onderzocht.

Het onderzoek leerde, dat het poeder waardoor, naar het heet, „reeds een zeer groot aantal maaglijders zijn genezen van maagpijn en slechte spijsvertering”, niets bijzonders was. 't Was een mengsel van carbonas calcis (krijt), magnesia, magisterium bismulhi en poeder van oranjeschillen, alles sterk gearomatiseerd met pepermintolie.

Wij willen heelwel de verzekering gelooven van den heer BOOM, dat het recept afkomstig is van een geneesheer en ook dat het in sommige, hem bekende, gevallen van nut geweest is; toch zal het nimmer geoorloofd zijn het aan waaglijders zonder onderscheid als heilzaam aan te bevelen.

Integendeel, vooral bij acute maagontsteking zal de bismuth, zoowel als het gedurig gebruik der prikkelende pepermintolie niet nalaten schadelijke werking uit te oefenen.

En een lijder aan een slepende ongesteldheid van de maag behoeft ook waarlijk niet te grijpen naar het middel van BOOM. Ongetwijfeld zal toch de geneesheer, dien hij zeker wel eens heeft geraadpleegd, den lijder de bestanddeelen van dit middel in den een of anderen vorm hebben voorgeschreven, indien hij oordeelde, dat zij voor zijne ongesteldheid dienstig waren, want 't zijn allen oude en aan ieder geneesheer bekende stoffen.

ADVERTENTIE.

Noordzee-Bad-Hôtel

„Koningin Wilhelmina”

KIJKDUIN bij DEN HAAG.

Breed gevaarloos Strand, rustig kalm gelegen. Ruime Kamers. Terras en Kinderspeelplaats. Restaurant, 1e kwaliteit consumptie. Garage.

TEL. INT. 15.

GERARD PINKSEN.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te *Leiden*; MR. J. L. F. BÖHTLINGH, Ambtenaar Openb. Ministerie bij het 2e Kantongerecht te *Amsterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te *Utrecht*; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te *Eefde*; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Postdirecteur te *Middelburg*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE's bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, PRINSENGRACHT 549, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels..... f 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „DE DORDRECHTSCH E Drukkerij en Uitgevers-Mij.” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur:

Hoofdartikel: Jan de Ploeger over kwakzalverij. Berichten: Maandblad tegen de Vervalschingen; 25-jarig bestaan. — De Gezondheidscommissie te Bodegraven. — Voorschriften van spécialité's. — Een medicus bij de spécialist. — Maatregelen tegen het misbruik van spécialité's. — Belasting op spécialité's. — Kwakzalverijbestrijding in Paraguay.

Mededeelingen van verschillenden aard: Scheuerthee. — De kwakzalvers-advertenties in Duitschland. — Een betrouwbaar attest. — De behandeling bij Van Bijsterveld. — Nooit waardeering. — Een schandelijke reclame voor Pink-pillen.

Ingezonden: Over het boertje uit Leeuwarden. Uit de Pers: Het Kollummer-boertje. — Consequentie. Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Haarlemmerolie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

Dr. W. G. BOUMAN, Arts te *Amsterdam*.

Dr. J. SCHRIJVER, Arts te *Amsterdam*.

De Secretaris-Penningmeester bericht, dat hij van half September tot half October afwezig is. Eventuele brieven enz. gelieve men te richten tot den Redacteur, AMSTEL 102, te Amsterdam.

E. J. ABRAHAMS.

Jan de Ploeger over kwakzalverij.

In de *Enkhuizer Courant* houdt reeds sedert jaren JAN DE PLOEGER „Praatjes” over onderwerpen van allerlei aard. In het no. van 12 Mei j.l. heeft hij het over kwakzalverij en onbevoegde uitoefening der geneeskunde en verklaart hij, dat 't hem een groot genoegen zou wezen, „als een der geneesheeren (hem) op de vingers kon en wilde tikken.”

De inhoud van zijn betoog, in 't kort weergegeven, komt ongeveer hierop neer: Hij, die onbevoegd de geneeskunde uitoefent wordt gestraft. Bij den tegenwoordigen stand der geneeskundige wetenschap, waarbij de medici zelf getuigen dat zij betrekkelijk al heel weinig weten, kan 't gebeuren, dat niet in 't vak gestudeerden en toch niet van verstand en opmerkingsgave ontbloote menschen wel iets wisten of gevonden hadden. Zou de geneeskundige wet nu zulke personen, onder de noodige controle, niet de bevoegdheid willen geven hun wetenschap aan te

wenden in dienst der lijdende menschheid zonder ze in de gevangenis te stoppen?

Als voorbeelden wijst hij op EILERS, wiens geneeswijze, naar hij zegt, nog nooit door deskundigen of de Regeering grondig is onderzocht om uit te maken of men met een bedrieger te doen heeft ja of neen; op URSEM, van wiens fistelpot zoo velen gebruik maken. Waarom, vraagt hij, nu zoo iemand vervolgd? Waarom zijn middel niet onderzocht en den uitslag van dat onderzoek publiek gemaakt?

Waarom daarentegen de z. g. „slapende dames” niet vervolgd?

Een geneesheer, die het publiek daaromtrent zou willen inlichten, zou daarmee dat publiek een grooten dienst bewijzen.

Nog iets. In de z. g. drogisterijen worden o. a. allerlei geheimmiddelen verkocht als uitstekende remedies tegen honderd en een kwalen, middelen, die in het minst geen vertrouwen verdienen. Nu zou de schrijver gaarne willen weten of geheel onbevoegden op het gebied van geneeskunde die middelen nu wel mogen bereiden of verkoopen?

In verschillende volgende n^os van de *Enkhuizer Courant* heeft nu het betoog van JAN DE PLOEGER een onderwerp van bespreking uitgemaakt, waarbij echter de quaestie van de kwakzalverij meer op den voorgrond trad, dan de vraag in hoeverre onbevoegden in sommige gevallen ongestraft de geneeskunde zouden mogen uitoefenen.

„Een geneesheer”, die JAN DE PLOEGER niet op de vingers wenscht te tikken, wanneer dit zoo moet worden opgevat, dat het groote publiek met een paar couranten-artikelen moet worden voorgelicht, verwacht daarvan bijster weinig, omdat men zich hier beweegt op het terrein van vooroordeelen en volksovertuigingen, die te diep zijn ingeworteld om ze in een paar maanden weg te werken. Hij wijst er daarna op, dat de geneeskundige wetenschap en het weten van de geneeskundigen in den laatsten tijd zeer is vooruitgegaan, dat vooral het herkennen van ziekten een meer belangrijke plaats in de ziektebehandeling heeft ingenomen, waartoe de niet-deskundige niet in staat is. De Staat dient derhalve er voor te zorgen dat slechts aan der zake kundigen de behandeling van zieken worde toegestaan.

Met dit antwoord is JAN DE PLOEGER niet tevreden. Het belang der zaak eischt, volgens hem, een meer afdoend antwoord. Het publiek zal niet overtuigd zijn van het groote kwaad dat de kwakzalverij sticht. Het doel van het

eerste schrijven van J. DE P. was: op goede gronden den staf te laten breken speciaal over de middelen tegen fistel en tering, omdat die niet gegeven worden tegen alle kwalen, welke uit den aard tot de kwakzalverij gerekend moeten worden. Hij ziet uit naar een chemisch onderzoek, waaruit geconstateerd kan worden, welke bestanddeelen onschadelijk, welke onvruchtbaar en welke beslist schadelijk zijn voor 's menschen gezondheid. „Een verstandig mensch zou ze dan mijden en in 't water smijten”. Teneinde „een geneesheer” in staat te stellen hem te weerleggen, noemt hij enkele gevallen op, waarbij beweerd wordt, dat de middelen van EILERS en URSEM werkelijk genezing hebben aangebracht en besluit aldus:

„Intusschen roep ik allen op, deskundigen en leeken, om in een of ander opzicht hunne bevinding mede te deelen en hun best mee te doen deze kwestie uit de wereld te helpen.

„Hij zal er de wereld een weldaad mee doen en de geneesheeren bij hun moeilijke en gewichtige taak veel tegenwerking en onverdiend verdriet besparen.

„Mocht het recht blijken te zijn aan de zijde dier geheimmiddelen, dan ook geen vervolging meer. In het andere geval, weg dan ook met deze kwakzalverij en haar zoo lang vervolgd tot ze van de aarde verdwenen is.”

Aan dezen oproep werd door „Een leek” gehoor gegeven. Deze houdt EILERS en URSEM voor kwakzalvers en grondt zijn oordeel op talrijke, in zijn schrijven vermelde gevallen, waarbij ten onrechte aan hunne methode genezing werd toegeschreven.

Ook dit schrijven heeft JAN DE PLOEGER niet verder gebracht.

De reden van zijn schrijven is altijd geweest „door deskundigen te laten uitmaken wat kwakzalverij is en wat kwakzalvers zijn, ongerekend de uitleg, welke de wet daaraan geeft.” Een „Leek” kan net zoo min zeggen dat Eilers en Ursem kwakzalvers zijn, als dat hij (J. DE P.) kan beweren, dat ze het niet zijn.

Hierop zijn ten slotte in de *Enkhuizer Ct.* van 17 en 24 Juli j.l. een tweetal artikelen verschenen, van de hand van den heer ABRAHAMS, Secretaris-Penningmeester onzer Vereeniging, die het optreden en wezen der kwakzalverij uitvoerig bespreekt op de wijze zooals de lezers van ons blad dat kennen; de inhoud van bedoelde artikelen komt in hoofdzaak overeen met die van de door den heer A. geschreven brochure: „Weg met den kwakzalver.”

Duidelijk wordt daarin uiteengezet, dat de handelingen van EILERS en URSEM ongetwijfeld als kwakzalverij zijn te beschouwen en het gevaar blootgelegd dat aan hunne z.g. geneeswijze verbonden is. Tevens wordt daarin de *samenstelling* van het teringmiddel en van den fistelpot meegedeeld.

Totzooover ons uittreksel uit een zevental bladen; of JAN DE PLOEGER door de laatste artikelen overtuigd is, weten wij niet; wij hebben er verder niets over gelezen. Bij de bekendheid van onze denkbeelden inzake kwakzalverij vinden wij het niet noodig aan dit uittreksel eigen beschouwingen vast te knopen. Wij meenen met een objectieve weergave te kunnen volstaan maar wenschen toch ook niet het stilzwijgen te bewaren, waar wij met genoegen zagen, dat aan de bespreking over kwakzalverij, in de gewone pers, zoo'n ruime plaats werd toebedeeld.

Slechts één opmerking: had JAN DE PLOEGER zich tot ons gewend om de *samenstelling* van de middelen te weten, zijn weetgierigheid had veel vroeger kunnen worden bevredigd. Herhaalde malen is de samenstelling van de middelen van EILERS en van URSEM in ons blad meegedeeld.

BERICHTEN.

Het Maandblad tegen de Vervalshingen heeft 1 Augustus 25 jaar bestaan. Wij wenschen de Redactie geluk met deze voor haar en ook voor het publiek heuchelrijke gebeurtenis.

De Gezondheidscommissie te Bodegraven.

In verband met onze mededeeling in het vorig no. omtrent het krachtadig optreden van de Gezondheidscommissie te Utrecht, in zake het nemen van maatregelen tot beteugeling der kwakzalverij, brengen wij in herinnering, dat reeds in het jaar 1905 de Gezondheidscommissie te Bodegraven van een dergelijk lofw aardig plan zwanger ging. Men zie daaromtrent wat in het Maandblad van Juni 1906 uit het jaarverslag der Commissie is overgenomen en waaraan wij het volgende ontleenen:

„Teneinde de wijze van bestrijding vrucht dragend te doen zijn, is het in de eerste plaats noodig dat alle vormen, waaronder kwakzalverij zich in ons land voordoet, in het bijzonder worden gekend en hiertoe is het gewenscht dat de Gezondheidscommissiën een enquete hiernaar op touw zetten.

Zoo min als men in andere streken weet, dat bijv. te Bodegraven een koopman een vrij groote homoeopathische praktijk heeft, een kruidenier met pleisters zweren behandelt en menige stijve vinger op zijn rekening heeft, in Alphen een zevende zoon door aanraking met een lamme hand en gebed tal van menschen tot zich trekt, evenmin weten wij wat elders op dit gebied geschiedt.

Verder moet men door die enquete te weten komen welke middelen, vooral door de kleine pers, het meest worden aanbevolen, opdat men die en vooral de door hun aanwending het meest schadelijk werkende (bijv. gevallen van beginnende kanker, tuberculose, enz.) in de eerste plaats kan aanpakken.

Omtrent juiste gegevens, omtrent samenstelling, gevaarlijkheid, prijs enz. der diverse middelen, zouden de Commissiën zich moeten kunnen wenden tot den Centralen Raad.

Resumeerende, achten wij het gewenscht ter bestrijding der kwakzalverij, behalve hetgeen langs den weg der wetgeving kan bereikt worden, dat

1o. alle Gezondheidscommissiën hunne aandacht aan deze zaak wijden;

2o. door hen een enquete worde ingesteld naar de punten bovengenoemd;

3o. daarna de Hoofd-Inspecteurs uit de Voorzitters der Commissiën eene Commissie samenstellen die, beschikkende over al die gegevens, in overleg met de Inspectie, maatregelen beraamden om, voornamelijk langs den weg der publiciteit, bij de menigte gezonde denkbeelden aangaande de kwakzalverij te vestigen.

Voorschriften van spécialités. De commissie voor het onderzoek van spécialités uit de Nederl. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie heeft een goed werk verricht. Deze commissie, welke zich bezig houdt met het samenstellen van voorschriften ter zelfbereiding van spécialités, ter vervanging der origineele præparaten, heeft thans een boekje in handig formaat uitgegeven, waarin een 50-tal voorschriften zijn opgenomen.

Daardoor zijn de apothekers in staat deze præparaten zelve te bereiden en krijgt het publiek den

waarborg betrouwbare geneesmiddelen van steeds gelijke samenstelling te ontvangen, wat bij de ingevoerde spécialités niet altijd het geval is.

Wij wenschen de commissie geluk met haar nuttigen arbeid, die zij, naar zij zich voorstelt, verder wenscht voort te zetten. Wij hopen het.

Een eervol baantje. In het N. v. d. D. lazzen wij de volgende advertentie:

„Men wenscht in relatie te treden met

HOLLANDSCH MEDICUS.

geneigd om een Buitenlandsch specialist, die te Amsterdam 2 maal per week zitting zal houden, te assisteeren.”

Amsterdam kan zich derhalve van het bezoek van dien specialist verzekerd houden, want dat er nog altijd geneesheeren gevonden worden, die zich voor dit baantje leenen, leert helaas! de praktijk.

Maatregelen tegen het misbruik van spécialités. De Schlesische Aertztekammer heeft gewezen op de manier waarop talrijke apothekers in vlugschriften en in de pers reclame maken voor door hen in den handel gebrachte spécialités. Dit geschiedt tot schade van de medische wetenschap en van de zieken, die verleid worden daarvan zonder geneeskundige voorlichting gebruik te maken. Aangedrongen werd op een zware belasting van deze spécialités door den staat. (M. med. Wochenschr.)

Dit niet onbedenklijke middel is ook hier te lande reeds vaak aan de hand gedaan. Het is te voorzien dat de geheimmiddel-fabrikanten van deze belasting een nieuwe reclame zullen maken en dat zij zullen publiceeren dat hunne middelen door den staat zijn goedgekeurd. Tegen het geschilderde euvel kan slechts een wet helpen, die het verspreiden van dergelijke onware mededeelingen strafbaar stelt. (Med. Wkbl.)

Belasting op spécialités. De Aertztekammer van Oostenrijksch Silezië heeft aanbevolen, van staatswege een belasting te heffen op de talloze patentmiddelen, die het publiek worden aangegrepen. Japan is daarin reeds in 1905 voorgegaan. Een belasting van 50 pCt. zou billijk zijn, en daardoor zouden den geneeskundigen stand de vele diensten kunnen worden vergoed, die thans om niet aan den staat worden bewezen. Aan de andere Aertztekammern zal om adhaesie worden gevraagd. De Münch. med. Wochenschr. merkt op, dat voor den verkoop van buitenlandsche patentmiddelen in Oostenrijk reeds toestemming der regeering wordt geëischt, en dat de opbrengst eener belasting, als zij belangrijk is, door de regeering wel aan andere dingen zou worden besteed. (Pharm. Weekbl.)

Kwakzalverijbestrijding in Paraguay. De in December 1909 in te voeren wet op den verkoop van geneesmiddelen bepaalt o.a. dat binnen- of buitenlandsche spécialités en Patentmiddelen slechts mogen worden verkocht na verkregen toestemming van den gezondheidsraad. Zonder die toestemming worden zij beschouwd als geheimmiddelen, waarvan de verkoop verboden is. (Apoth. Zeit.)

MEDEDEELINGEN

VAN VERSCHILLENDE AARD.

Scheurthee. Nieuw geneesmiddel tegen Suikerziekte.

„De Scheurthee is een natuurlijk geneesmiddel, zonder vreemde bijmengsels. Zij bestaat uit de bladeren van eenen Zuid-Amerikaanschen struik, die in dat land sedert onheuglijke tijden door het volk tegen vele ziekten wordt aangewend. Evenwel is haar gebruik als drank voor suikerzieken daar tot heden nog niet bekend geworden.

Toevallig ondervond ik voor eenigen tijd zelf, welke een grooten dienst Scheurthee bij suikerziekte kan bewijzen. Door een gelukkig toeval maakte ik in het buitenland kennis met een geleerde, die vele jaren in Amerika had doorgebracht, zeer veel geleden had aan suikerziekte, doch door het gebruik van deze thee zijne gezondheid had teruggekregen.

Ook mij verschafte hij een hoeveelheid van het geneesmiddel en na eenigen tijd was ik hersteld.”

Eindelijk, zullen de lijdens aan suikerziekte zeggen, nadat zij het nevenstaande gelezen hebben in de gebruiksaanwijzing, die de Scheurthee vergezelt, eindelijk dan een geneesmiddel tegen diabetes. Nu zal het toch wel waar zijn, want de heer SIEGFRIED SCHEUER (of hij een geneesheer is zegt hij er niet bij) heeft zijn „tot heden

nog niet bekend geworden” middel volledig laten onderzoeken door een zekeren Dr. LEBBIN te Berlijn, die een attest heeft afgegeven, dat zeker indruk op den leek maakt, maar dat den deskundige al zeer onvertrouwbaar toeschijnt. Tegenover dit attest kunnen wij een ander plaatsen, n.l. van den heer Dr. J. F. SUIJVER te Amsterdam, die de welwillendheid had de kruiden voor ons te onderzoeken. En wat vond hij? Niets nieuws, maar de reeds lang bekende *Boldo-bladen*, de bladen van *Boldoa fragrans*, een in Chili inheemsche plant. Inderdaad meende men vroeger daarin een specifiek middel tegen suikerziekte gevonden te hebben, maar de verwachtingen zijn teleurgesteld. Maar, denkt vermoedelijk de heer SCHEUER, een nieuwe naam, een zeer geleerd attest, een verklaring dat het middel tot heden onbekend is, zoo is 't nog wel eens te probeeren. Er zal nog wel eens iemand inloopen.

De Kwakzalvers-advertenties in Duitschland.

In Duitschland is het aanbevelen van kwakzalvers- en geheimmiddelen per advertentie verboden en toch wemelt het in de couranten en tijdschriften van dergelijke annonces, zooals velen onzer lezers wel zullen gemerkt hebben. De kwakzalvers weten n.l. hun advertentie zóó in te kleeden, dat politie en justitie er geen vat op hebben.

Vanwege de „Deutsche Aerztevereinsbund” werd aan een Commissie opgedragen in zake de verspreiding van kwakzalvers-annonces in de Deutsche bladen een onderzoek in te stellen omtrent het aantal dier advertenties, gepubliceerd van 1 Januari tot 31 Maart 1908, en het resultaat van dit onderzoek is thans in druk verschenen als rapport, uitgebracht op den Duitschen „Aerztetag” te Lübeck. De rapporteur, de bekende kwakzalverbester Dr. C. REISSIG te Hamburg was zoo welwillend ons een rapport, ter bespreking, toe te zenden; wij betuigen hem daarvoor onzen hartelijken dank. Door vele vereenigingen en artsen werd aan het onderzoek deelgenomen en de verkregen uitkomsten (sommigen werd meer gegeven dan gevraagd werd) voor het rapport in drie groepen verdeeld.

Hoofdgroep: Aankondigingen en aanbevelingen van geheim- en reclamemiddelen, advertenties van kwakzalvers, natuurgeneeskundigen enz.

Hiertoe behooren ook:

- Haar- en mondwaters enz. voor zoover zij als geneesmiddel tegen bijzondere kwalen worden aanbevolen.
- Voorbehoedmiddelen, middelen of methodes die dienen moeten om ziekten te voorkomen, doch meestal worden aangewend als het voorkomen niet meer noodig is, d. w. z. als de ziekte reeds is uitgebroken.
- Boeken over geneeskundige behandeling door onbevoegden geschreven, o. a. over het geslachtsleven enz.

De andere groepen, behandelende versterkende middelen, sommige z.g. geneeskrachtige bronnen enz. laten wij buiten bespreking.

Voor het onderzoek werden 219 couranten, 10 tijdschriften en 2 kalenders nagezien, waarin 22456 advertenties van de Hoofdgroep werden aangetroffen terwijl, wanneer men de andere groepen er bij rekent, men tot een getal van minstens 26500 komt.

Van de hoofdgroep zijn het de advertenties betreffende het geslachtsleven, die het talrijkst zijn. In vele couranten maken ze de helft, in eenige zelfs $\frac{2}{3}$ van alle kwakzalvers-annonces uit.

Dan volgen drie rubrieken, waarvan in de verschillende bladen nu eens deze dan eens gene aan het hoofd staat, n.l. de ziekten van longen en keel, die van huid, haar en tanden en die van maag, darm en lever. Voor deze voorkeur bestaat reden, zegt het rapport. Hoest en heeschheid zijn dikwijls voorkomende gasten; het getal hoestende zieken is derhalve zeer groot. Het omvat ook de naar ieder middel grijpende teringlijders, die voortdurend door de kwakzalvers geëxploiteerd worden. De vele zieken aan maag en darm, de talrijke personen die lijdende zijn aan huidziekten, uitvallen van haar, beenziekten enz. maken het begrijpelijk, dat de kwakzalvers hierop hunne attentie vestigen. Talrijke annonces

worden in het rapport afgedrukt om deze bewerkingen te staven.

Het rapport bevat verder nog belangrijke mededeelingen over titel en stand der kwakzalvers, omvang en vorm van de advertenties, hulpmiddelen om patiënten te vangen, reclames in het redactioneel gedeelte, speculeeren op de lichtgeloovigheid van het publiek, dankbetuigingen, te veel om hier beknopt te bespreken. Enkele van die rubrieken hopen wij later ter kennis van onze lezers te brengen.

Zeër interessant zijn de beschouwingen over 't geen de tijdschriften en bladen aan de advertenties verdienen. Voor „Jugend” is dit uitgerekend op 30,000 Mark jaarlijks, alleen voor de hoofdgroep, voor Simplicissimus op 28,000 Mark. Het rapport eindigt dan ook met de verzoeking: Mocht toch de Deutsche Pers zich haar plicht, de bestrijding van domheid en bedriegerij, zeer spoedig bewust worden.

Een vertrouwd attest.

In *De Faam*, Middelburgsch advertentieblad, (ons welwillend toegezonden) een blaadje dat, tusschen het redactionele gedeelte in, zonder eenige aanwijzing dat het een betaalde reclame betreft, attesten voor kwakzalversmiddelen opneemt, komt o. a. ook het volgend getuigschrift voor:

„Het grootste gevaar voor vrouwen. Iemand uit Middelburg vertelt het verhaal van haar ziekte en genezing.

Mejuffrouw C. VERMEULE, Leerlooierssingel 292 te Middelburg, meldt ons: Vijf jaren lang ben ik het slachtoffer geweest van een ziekte der nieren. Mijn medische raadgever zeide mij, dat ik een losse nier had en ik had hierdoor onophoudelijk een hevige pijn in den rug en lendenen, terwijl ik aangedaan was met hoofdpijn en een afgemat, vermoeid gevoel door het geheele lichaam. Ik sliep slecht en droomde veel! mijn eetlust werd met den dag minder. De urine kwam steeds ongeregeld en veroorzaakte mij veel pijn; zij was steeds vuil, donkerrood en liet veel bezinksel na. Nooit heb ik baat gevonden bij al de voorgeschreven geneesmiddelen, totdat ik ten slotte kennis maakte met Foster's Rugpijn Nieren pillen. Ofschoon ik daar in het begin niet aan geloofde, moet ik nu toch eerlijk verklaren dat ik reeds in een paar dagen de goede werking hiervan kon gevoelen en thans nadat ik drie weken geregeld met het gebruik ben doorgestaan, heeft er een groote verandering in mijn toestand plaats gegrepen. Ik ben veel sterker en opgewekter en van de pijn kan ik niets meer bespeuren, om echter een algeheele genezing te bewerkstelligen, zal ik nog eenigen tijd met Uw medicijn verder gaan en wanneer ik ooit iemand ontmoet, die mocht lijden zooals ik voorheen, dan zal ik hem gaarne met de goede eigenschappen van Uw pillen bekend maken.

Ik ondergeteekende verklaar dat het bovenstaande waar is en machtig U het publiek te maken op elke wijze die u goeddunkt.”

Het blaadje — het no. van 28 Juli j.l. — nader doorlezende treffen wij 25 regels verder, onder de opgaven van den *Burgerlijken stand van Middelburg* als overleden aan: C. de Winter, vrouw van C. VERMEULE. Uit vertrouwbare bron vernemen wij, dat in het adresboek van Middelburg slechts één persoon den naam van C. Vermeule draagt.

Moeten wij hier nog iets bijvoegen?

De behandeling bij Van Bijsterveld.

Van ons bekende medische zijde wordt ons het volgende gemeld:

Een zijner patiënten, die zijn plaatsvervanger niet wilde hebben, was tijdens zijn afwezigheid de hulp gaan inroepen van VAN BIJSTERVELD. Zij betaalde 2maal f 3.—, waarvoor zij pillen en de twee volgende papiertjes, aan het hoofd bedrukt met: „J. OLIVIER VERHAAR, Arts, Rotterdam” ontving.

„No. 1. Maag- en leveraandoening — met veel last van binnenkoorts, Rheumatische zenuwpijn — en bloedzwakte, zorgen voor geregelde ontlasting, vroeg naar bed, niet vermoeien.”

„No. 2. Zorgen voor geregelde nachtrust.

Veel melk en eieren, 's avonds vroeg naar bed gaan en niet vermoeien — 't gaat vooruit.”

Bedoelde medicus schreef ons dat haar *lever geheel in orde is*, haar maag waarschijnlijk ook en dat de urine volkomen normaal is. De diagnose is dus volkomen onjuist, de medicatie kan dus ook niet doeltreffend zijn en toch is het mogelijk, dat, bij toeval, de patiënte tijdelijk meer of minder baat vindt bij de behandeling van van Bijsterveld. Wat toch is het geval? Bij het doorlezen van de beide papiertjes zal men daarin enkele hygiënische raadgevingen vinden, welker opvolging zeker gunstig op vele gestellen zal werken. Ongetwijfeld werden die raadgevingen ook door den behandelenden geneesheer verstrekt, maar, men weet hoe 't gaat, slecht of in 't geheel niet opgevolgd. Eenmaal onder behandeling van den kwakzalver, worden zijne adviezen angstvallig in acht genomen en ziedaar de lijder, zich tijdelijk iets beter gevoelende, overtuigd van de goede hulp van den kwakzalver. Op den duur zal echter die hulp niet baten en 't is een gewoon verschijnsel, dat, na eenigen tijd, weer de geneesheer in den arm wordt genomen.

Nooit waardeering.

Het *Weekblad voor Drogisten* van 11 Augustus 1909 schrijft het volgende aan ons adres:

„In het laatste nummer van de Vereniging tegen de kwakzalverij, komt onder meer ook voor „De firma Boom op de Middenstandstentoonstelling te Amsterdam.”

Natuurlijk geschiedt dit met het doel, de artikelen van deze firma nog eens aan den kaak te stellen.

Toen we echter dit artikeltje in het maandblad zagen, dachten we onwillekeurig, dat schrijver van dat artikeltje zeker ook wel de kiosk van den Ned. Drogistenbond op de Middenstandstentoonstelling gezien zal hebben en vroegen ons af, of het hem niet was opgevallen, dat deze Bond, zoo sober en geheel zonder eenige kwakzalversartikelen was uitgekomen. Kon daarvoor van de zijde van het Maandblad geen woord van waardeering worden uitgesproken?

Ook eenigen tijd geleden, toen de Bond het bekende adres aan de Regeering zond, om paal en perk te willen stellen aan den ongebreidelde verkoop van spécialités of te wel kwakzalversartikelen, werd daarvan in het Maandblad alleen gerept, maar van een woord van waardeering was allerminst sprake.

De wijze, waarop de Ned. Drogistenbond is uitgekomen, is inderdaad zóó sober, dat wij de kiosk bij ons eerste, kortstondig bezoek aan de tentoonstelling niet hebben opgemerkt. Naar aanleiding van de opmerking in het *Weekblad* zijn wij er opnieuw heengetogen, hebben de kiosk opgezocht en kunnen nu gaarne verklaren, dat het tentoongestelde op ons een aangename indruk heeft gemaakt. Behalve eenige pakketten, eenige flesschen met ontsmettingsmiddelen enz. (kwakzalversmiddelen ontbraken geheel) zagen wij in hoofdzaak boeken, jaarboekjes, couranten, diploma's, statuten en dergelijke drukwerken, benevens eenige fraaie photographieën, die den aandachtigen beschouwer een blik gaven in het wezen en den tegenwoordigen bloei van den drogistenbond.

Dat wij, eenigen tijd geleden, het slechts lieten bij de vermelding van het bovenbedoelde adres, zonder eenige bijvoeging, geschiedde alleen om den Ned. Drogistenbond niet noodeloos onaangenaam te zijn. Waar het toch van algemeene bekendheid is, dat de meeste verkoopers van allerlei spécialités en kwakzalversmiddelen juist onder de z. g. drogisten te vinden zijn en dat de kwakzalverij misschien niet zoo welig hier te lande zou bloeien, wanneer deze hunne hulp niet verleenden, kwam bij het lezen van het adres bij ons de gedachte op aan „de vos die de passie preekt”. Wij hebben die gedachte toen voor ons gehouden; dat wij haar thans uitspreken is niet onze schuld.

Een meer dan schandelijke reclame voor Pink-pillen.

Nu in den tegenwoordigen tijd aller aandacht gevestigd is op het nemen van maatregelen tegen

Cholera, ontziet een kwakzalver zich niet de volgende aanbeveling te publiceeren en een blad als de *N. Rott. Courant* om haar te plaatsen:

„CHOLERA.

Met de cholera gaat het, gelijk met alle andere epidemische ziekten als typhus, kroep enz. . . . de epidemische ziekte tast slechts die personen aan die wetenschappelijk gesproken in een staat van ziekte-ontvankelijkheid verkeerden, d. i. die om de een of andere reden geen volkomen goede gezondheid genieten en zwakte-symptomen vertoonden.

Nu wij dus bedreigd worden door een ernstige epidemische ziekte, is het allernoodzakelijkst dat de personen, die zich niet zoo wel gevoelen als zij wenschen, zoo spoedig mogelijk hunne krachten en gezondheid weêrvinden.

De behandeling met de Pink-pillen, zoo uitnemend voor de hernieuwing van het bloed, is met het oog op het gemakkelijke gebruik en de snelle werking het aangewezen middel.

Men wordt er aan herinnerd, hoe in Perzië en Aziatisch Turkije, waar de cholera een werkelijke landziekte is, de Pink-pillen geregeld worden gebruikt door de hoogere en met medische kennis toegeruste klassen.

Hiertoe zij geciteerd het merkwaardige getuigschrift, dat aan de Pink-pillen werd verstrekt door den heer A. Maulion, bezoldigd Apotheker van den Shah van Perzië te Teheran. De heer Maulion schrijft:

„Gedurende de laatste cholera-epidemie te Kermanshah had ik aan tal van personen, met wie ik in relatie stond, het gebruik der Pink-Pillen aangeraden, om zich te versterken en voor de verschrikkelijke ziekte, die alleen zwakken aantast, te vrijwaren.

„Welnu, ik kan U gelukkig mededeelen, dat niet één dergenen, die de behandeling met de Pink-Pillen gevolgd hebben, de cholera heeft gehad en dat allen mij hebben gecompimenteerd.”

Is 't niet meer dan schandelijk?

INGEZONDEN.

Harlingen, 4 Aug. 1909.

M.!

Dezer dagen een baker in huis hebbende (nog wel een die een cursus heeft meegemaakt) vroeg de Dr. haar bij mij thuis hoe of 't met haar jongentje ging. Ze antwoordde „best”; zoo, zegt Dr., heeft hij geen last meer van die toevallen, is dat over? ja mijnheer, is 't antwoord, heelemaal.

Toen Dr. weg was vertelde ze aan mijn vrouw en mij dat een van haar twee zoontjes (tweelingen oud 10 jaren) aangehaald was met toevallen, ze had er de Dr. bijgehaald, die broomkali gaf. Echter was haar een plaatsgenoot tegen gekomen, deze had gezegd, ga naar *Leeuwarden* naar 't Staphorster boertje; uit ondervinding zeg ik je, dan is je jongen gauw genezen, hier met de Doktoren geeft 't niets. Aldus geschiedt. Het boertje gaf druppen, het zou dan wel gauw genezen; kosten f 5.—.

Ze wou me iets vertellen van 't boertje, doch ik zei: ja ik weet wel hij zit om de 14 dagen in L. en heeft daar een Dr. bij zich. Nu kreeg ik echter tot mijn verbazing te hooren: Neen die Dr. is niet meer bij hem. Ik zeg hij mag 't alleen niet doen; jawel is 't antwoord, sedert hij de *Koningin* genezen heeft, heeft hij daar vrij voor gekregen; ik zeg: zoo, wie zegt dat? O, mijnheer dat is onder zijn patienten van algemeene bekendheid. Ik kon er tegen ingaan zooveel ik wou 't gaf me niets, zij hield zich aan 't boertje.

Aangezien ik 't boertje persoonlijk ken veronderstel ik dat de bron waaruit 't verhaal van de genezing van de *Koningin* komt van hem zelf is. Ik wou 't U laten weten, misschien kan U er uw voordeel mee doen.

Hoogachtend.

S. DE V.

UIT DE PERS.

De correspondent te Winschoten schrijft aan de *Prov. Lrentsche en Asser Ct.* :

„De heer X. alhier, wiens echtgenoot reeds sedert lang lijdende is, kwam dezer dagen door tusschenkomst van zekeren J. K. te Assen aan de vaart aan het adres van het Kollummer boertje, dat, zooals K. hem verzekerde, een grooten naam had als „waterkicker”, ware wonderen deed en in tal van gevallen de meest hopelooze kranten als met een tooverslag wist te genezen.

Het boertje geniet dan ook een reuzenreputatie en mag zich verheugen in een meer dan drukke practijk, zóó druk zelfs, dat hij voor de genezingzoekenden vaak niet anders dan met veel moeite is te genaken.

Gedachtig aan het : „Baat het niet, het schaad ook niet”, meende de heer X. niet te mogen nalaten om te onderzoeken of de wonderdokter ook misschien „kruiden” voor de ziekte zijner vrouw wist te verschaffen.

De heer K. werd in den arm genomen om wat spoediger te worden bediend en het duurde maar een dag of de heer K. berichtte, dat men maar een fleschje met water der patiente moest zenden. Hij moest toch te Kollum zijn en zou dan persoonlijk verder voor alles zorg dragen.

De heer X. zond daarop het gevraagde aan K. te Assen, die zich reeds gister ten huize der patiente aanmeldde en mededeelde, dat het water door het boertje was onderzocht en deze tot de conclusie was gekomen, dat de vrouw niet alleen leed aan de nieren, maar bovendien was behept met eenige andere kwalen, welke haar aan het ziekbed kluisterden. Er was evenwel hoop op herstel, indien de zieke de direct meegebrachte poeders maar naar binnen werkte.

Na verloop van een week of drie moest dan opnieuw water ter fine van onderzoek worden opgezonden.

De heer X. deed hierop den heer K. evenwel verstaan, dat hij verder zijn pijpen wel in den zak kon houden.

Hij had nl. niet het water van zijne zieke vrouw doen onderzoeken, maar dat van hem zelf en hij kon toch kwalijk gelooven dat de wonderdokter aan zijn water kon zien wat zijn wederhelft mankeerde.

De heer X. is bovendien zoo gezond als een visch.

Wat een boerenbedrog.

Het behoeft wel geen betoog, dat het afscheid tusschen de heeren X. en K. niet erg hartelijk was.

Wij hebben gemeend dit geval, ons van bevriende zijde medegedeeld, niet aan onze lezers te mogen onthouden.

Wij ontrukken het aan de vergetelheid, omdat er nog te velen geloof hechten aan allerlei kwakzalversmiddelen, welke niet anders helpen dan om de beurzen der „waterkickerende wonderdokteren” te spekken.”

Consequentie.

Muller: Sakkerloot, vrind, wat geeft het „Handelsblad” tegenwoordig een waardig voorbeeld aan de dagbladpers. De directie heeft besloten voortaan geen advertenties voor geneesmiddelen meer op te nemen, indien... medische specialiteiten gegronde bezwaren daartegen ter harer kennis brengen.

Meier: Welzoo, van dat besluit was mij tot nog toe niets bekend, maar dan rekent men zeker de rubriek „Ingezonden Mededeelingen” niet tot de advertenties, want daarin komen nog steeds kwakzalvers-advertenties voor. De h.h. medische specialiteiten zullen, naar ik vermoed, toch reeds wel hun bezwaren tegen het annoneeren der Pinkpillen aan de directie hebben kenbaar gemaakt.

Muller: In het „Handelsblad” van Zondag komt bovendien nog een waarschuwing tegen een bedriegerij voor; zie maar:

„Op het Vreeburg te Utrecht stond gisteren een koopman met een kar vol bloemstengels van een ui, gelegen op een hoopje tulpenbollen. Hij noemde deze kwalijk riek-

kende stengels de wonderroos, in het Latijn nervus rarum geheeten.

Drie van deze stengels kosten maar een dubbeltje, een spotprijs voor het genoegen dat men, altijd volgens den koopman, er van had.

De wonderroos ontplooidde hare groote, purpergekleurde bloemen overal, zoowel in den kelder als op den zolder. Zij groeiden in zand of geen zand. Wonderschoone slippes kwam er uit de bloem en die ziet men ook midden in den winter. De bollen kosten f 2 per stuk, maar die had men niet noodig, immers de wonderbloem bloeide jaren aan een stuk door zonder aarde, zonder water in 't donker.

Inderdaad het bedrog was zoo helder mogelijk en toch verkocht hij van deze uienbloemstengels.

Vermoedelijk reist deze pseudo-koopman de markten af en waarschuwen wij 't publiek geen dubbeltje te geven voor iets dat nog geen cent waard is.”

Meier. Ja pas op je dubbeltjes, spaar, tot ge er 90 bij elkaar hebt en zendt die dan aan 'n pinkpillenbaas en ge ontvangt per omgaande 6 dozen Pilules Pink Pour Persones Pâles, want in hetzelfde blad waarin ge gewaarschuwd wordt u geen bloemstengels van een ui voor zeldzame bloembollen in de handen te laten stoppen, heb ik een aanbeveling gelezen van Pinkpillen als geneesmiddel voor alle mogelijke kwalen.

Doet het Handelsblad daar nu veel anders als die bedrieger in Utrecht?

Muller. Jawel, het Hbl. verkoopt de Pinkpillen niet evenals die man zijn bloemstengels. Het plaatst alleen een aanbeveling, welke natuurlijk door een der pillenheeren is geschreven.

Meier. Nu dan zit de zaak zoo: de man, van dat bloemstengelwagentje, klampt een heer aan en zegt: waarde vrind, jij kan hard schreeuwen zoodat veel menschen 't hooren, vertel jij hen nu eens dat die uienstengels zeldzame bloembollen zijn.

Komt er een koper, dan zal ik hem bedienen en stralst geeft u mij maar een op hoestel ik u schuldig ben!

De stem van den eigenaar van het bollenwagentje is niet sterk genoeg om het publiek te overschreeuwen, dat doet nu z'n helper.

Evenzoo kan de eigenaar van de Pinkpillenzaak aan het publiek niet de wonderen zijner pillen verkondigen, dat doet het Handelsblad, Het Volk, Het Nieuws van den Dag, De Nieuwe Rotterdamse Courant, enz. enz.

Muller: Maar zouden de bladen die je daar opnoemt nu werkelijk weten dat zij meehelpen aan een bedriegerij op groote schaal?

Meier. Ongetwijfeld is dat allen bekend. Hoe men aan die dankbetuigingen welke in de bladen geplaatst worden komt is onlangs gebleken:

„The British Medical Journal” deelde mede, dat de pinkpillenfabrikant 100 pond sterling = f 1200, uitloofde, voor het meest pakkende attest.

Muller. 'k Heb toch wel eens gehoord, dat die pillen geneeskrachtige stoffen bevatten.

Meier. Dat is inderdaad zoo.

Als de bloemenkoopman van zoeven eengewone ui verkoopt dan is dat ook werkelijk een plant, maar indien hij dat ding verkoopt voor een zeldzame bloembol, dan is hij een bedrieger.

Pinkpillen kunt ge een geneesmiddel noemen, mij wél, maar te zeggen dat ze een onfeilbaar middel zijn tegen alle mogelijke kwalen; zenuwuitputting zoowel als maagkwalen, bloedarmoede en rheumatiek, dat is óók bedriegerij.

Doch er is meer. Pinkpillen bevatten ijzer en desmettegenstaande worden zij aanbevolen voor alle ziekten ook voor die waarvoor doktoren het gebruik van ijzer als gevaarlijk, ernstig ontraden zouden.

Voor iets, wat u in het ergste geval, 10 centen zou kunnen kosten plaatst het Hbl. een waarschuwing, maar voor iets wat u behalve honderden dubbeltjes ook uwe gezondheid kosten kan, wordt..... een aanbeveling geplaatst.

(Uit het Rotterdammertje.)

CORRESPONDENTIE.

Dr. v. d. B. te S. Over den *Atomizer* en de daarbij behorende vloeistof — de toestel en het middel van Dr. N. TUCKER tegen asthma — vindt gij uitvoerige mededeelingen in de Maandbladen van October, November en December 1903, misschien nog verkrijgbaar bij den Secretaris-Penningmeester onzer Vereeniging. De samenstelling van de vloeistof schijnt niet altijd gelijk te zijn. Dr. AUFRECHT, een chemicus die alle vertrouwen verdient, vermeldt, als resultaat van zijn onderzoek, dat de samenstelling ongeveer de volgende is; *Zoutzure Cocaine* 1%, *Salpetersure Kali* 5%, *Glycerine* 35%, *Bitteramandelwater* 30%, water 25%, planten extractiefstoffen (vermoedelijk uit *Stramonium*) 4%.

Dr. C. PREY JR., die het middel voor ons onderzocht, vond: *salpeterigzure soda*, *benzoezuur*, *cocaine*, *glycerine* en de bestanddeelen van het kruid van *Grindelia robusta* (een kruid dat in Amerika veel tegen asthma wordt aangewend). Vermoedelijk bevat het zeer samengestelde middel nog andere stoffen.

Uit de verschillende onderzoekingen is dus gebleken, dat in beide vloeistoffen middelen voorkomen die, bij aanvallen van asthma, tijdelijk verlichting kunnen aanbrengen, maar die middelen waren reeds lang bekend en ook reeds zonder den toestel van Dr. TUCKER in gebruik. Verder is de aanwezigheid van *cocaine* geconstateerd, een stof, die niet dan met de grootste omzichtigheid mag worden aangewend en die door de eene persoon veel beter kan worden verdragen dan door de andere. Men zij dus voorzichtig!

Over die Dr. Tucker en zijn methode schreven wij in het Maandblad van Februari 1908:

„Het Engelsche geneeskundige weekblad *Lancet*, is tot £ 1000 schadeloosstelling veroordeeld, te betalen aan Dr. TUCKER, den uitvinder van een middel tegen aamborstigheid, dat de *Lancet* had afgekamd. Dr. TUCKER beklagde zich, dat de *Lancet* hem als een kwakzalver had behandeld, die zich met bedriegelijke middelen verrijkte”.

Aldus meldden de dagbladen; wij weten niet meer van deze zaak, zoodat wij over de redenen die tot zoo'n zwaar vonnis hebben geleid niet kunnen oordeelen. Vermoedelijk zal het blad zich over het optreden van dien Dr. TUCKER wat al te kras hebben uitgelaten; want dat diens wijze van optreden bij het geneeskundig blad aanleiding zal hebben gegeven tot misnoegen is niet onbegrijpelijk. In ons blad schreven we reeds eenige malen over Dr. TUCKER of liever over zijn *Atomizer*. En dan ook vonden wij het vreemd, dat een geneesheer een speciaal middel — waarvan hij de samenstelling geheim houdt — zoo maar aan iederen asthma-lidder, zonder persoonlijk onderzoek van den lidder, ten gebruike aanbevoelt. En dat vinden wij nog”.

H. G. E. te A. Tegen de firma WINTER & Co., een echte *Kwakzalversfirma*, die al duizenden Nederlanders als haar vertegenwoordigers heeft gekozen, is reeds dikwijls gewaarschuwd.

A. O. v. M. te G. Wij kennen geen universeel middel tegen alle denkbare huidaandoeningen. Indien er een goed middel is, zien ook wij niet in waarom het niet meer algemeen verspreid zal worden. Een bekendmaking aan de geneeskundigen zou daarvoor de weg zijn.

J. B. te V. Tegen *Virol* is ernstig gewaarschuwd in het Maandblad van Februari 1907. De voornaamste bestanddeelen zijn *salpeter*, *lobeliakruid* en *cascarabast-aftreksel*. Het middel kan bij asthma zeer misschien een oogenblikkelijke verlichting teweegbrengen, maar staat ongetwijfeld ten achter bij de middelen, die tot nu toe van medische zijde tegen de kwaal worden aangewend.

G. L. A. te A. Uw vraag vindt gij beantwoord in de „Herhaalde Waarschuwingen”.

— Voor de toezending van de *Vlissingse Courant* beuigen wij onzen dank.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Haarlemmerolie. Dit is een van de weinige oorspronkelijk Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei zoowel uit- als inwendige kwalen genezing aan te brengen. „Dit medicament” — zoo leest men o. a. in de gebruiksaanwijzing — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard.” In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof, die in de apotheken onder den Latijnschen naam *balsamum sulfuris terbinthinum* voorkomt en bestaat uit lijnolie en terpentijnolie waarin zwavel is opgelost. De geneeskundigen zijn overtuigd van de weinig goede uitwerking van het preparaat en schrijven het hoogst zelden en dan altijd in geringe hoeveelheden voor. Men wachte zich het in eenigszins groote hoeveelheid te nemen; de schadelijke gevolgen van het gebruik zijn reeds meermalen met volkomen zekerheid aangetoond.

ADVERTENTIEN.

Noordzee-Bad-Hôtel

„Koningin Wilhelmina”,
KIJKDUIN bij DEN HAAG.

Breed gevaarloos Strand, rustig kalm gelegen. Ruime Kamers. Terras en Kinderspeelplaats. Restaurant, 1e kwaliteit consumptie. Garage.

TEL. INT. 15. GERARD PINKSEN.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te Leiden; MR. J. L. F. BÖHTLINGH, Ambtenaar Openb. Ministerie bij het 2e Kantongerecht te Amsterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te Eefde; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, PRINSENGRACHT 549, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur:
Agenda voor de Algem. Vergadering; Concept-rekening over 1908.
Hoofdartikel: Alweer niets.
Berichten: Een aanklacht van Eilers.
Mededeelingen van verschillende aard: Leugen-advertenties. — Rheumatiek-remedie. — Eilers in hooger beroep.
Uit de Pers: Antikwakzalf-pilletjes. — Een ingezonden stuk van Eilers.
Correspondentie.
Herhaalde Waarschuwingen: Loodhoudende haarwaters. — Histogen. — Cozapoeier. — Haarlemmerolie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuw lid is toegetreden:

de heer P. SAMSON, arts te Hilversum.

Van 1 Januari 1910 af worden geen advertenties meer in het Maandblad opgenomen.

De Secretaris-Penningmeester bericht, dat hij tot half October afwezig is. Eventuele brieven enz. gelieve men te richten tot den Redacteur, AMSTEL 102, te Amsterdam.

E. J. ABRAHAMS.

Algemeene Vergadering

OP ZATERDAG 23 OCTOBER 1909, 'S NAM. 2½ UUR,
in het Hotel-Restaurant „Krasnapolsky”
te Amsterdam.

AGENDA:

- 1°. Mededeelingen van het Bestuur.
  - 2°. Vaststelling van het verslag der buitengewone algemeene vergadering van 17 April 1909, (Maandblad Juli 1909).
  - 3°. Vaststelling van het Jaarverslag over 1908 (Maandblad Augustus 1909).
  - 4°. Rapport der Commissie, belast met het nazien der Rekening en Verantwoording over 1908.
  - 5°. Benoeming van eene Commissie van Onderzoek voor de rekening van het jaar 1909.
  - 6°. Benoeming van drie Bestuursleden, tengevolge van de periodieke aftreding op 31 Dec. a.s. van de heeren:
    - a. C. NANNES GORTER.
    - b. P. KEG Cz.
    - c. J. VAN RIEL.
- Ingevolge art. 2 van het Huishoudelijk Reglement worden door het Bestuur aanbevolen:
- a. 1. C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar.
  2. G. NOLST TRENITÉ, Leeraar H. B. S. te Haarlem.
  - b. 1. P. KEG Cz., Postdirecteur te Middelburg.
  2. B. F. CATZ, arts te Nieuw-en-St. Joostland.

- c. 1. J. VAN RIEL, Dirig. milit. apotheker te Amsterdam.
2. A. C. VAN DEN BIJLAARDT, apotheker te den Haag.

7°. Mededeelingen betreffende het Internationaal Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie.

8°. Bespreking van middelen, die tot bevordering van het doel der Vereeniging kunnen bijdragen, o. a. het houden van een internationaal congres.

9°. Plaatsbepaling van de volgende algemeene vergadering.

10. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.

De Secretaris-Penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

Alweer niets.

„Zuster Anna, ziet gij nog niets komen?” Die vraag stellen wij ieder jaar wanneer de troonrede verwacht wordt en ieder jaar is het antwoord ontkennend, wanneer het staatsstuk verschijnt.

Ditmaal ging onze vraag vergezeld van een zweem van hoop op een eenigszins bevestigend antwoord. Er was aandrang op de Regering uitgeoefend om eindelijk eens front te maken tegen het monster der kwakzalverij; kamerleden hadden hun stem doen hooren en het Bestuur onzer Vereeniging had, op een audiëntie bij den Min. van Binnenl. zaken — door overlegging van de in één maand verzamelde kwakzalvers-advertenties — de bewijzen geleverd, dat de kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes gaandeweg zoo 'n uitgebreidheid heeft gekregen, dat niet langer gewacht mocht worden met het nemen van wettelijke maatregelen ter beteugeling van het euvel.

Dus een *Wet tegen de Kwakzalverij*?

Hoe gaarne wij die gewenscht hadden, zóó vergingen onze verwachtingen niet; maar wij dachten aan de woorden, die de Min. van Binnenlandsche Zaken ten vorige jare in zijn Memorie van Antwoord omtrent de begrooting had neergeschreven en die aldus luiden:

„De ondergeteekende erkent, dat er voor den wetgever aanleiding is, te overwegen, of binnen zekere grenzen maatregelen met betrekking tot de kwakzalverij kunnen worden genomen.

Het betreft hier echter eene moeilijke materie die, gelijk reeds door zijn ambtsvoorganger in de vergadering der Kamer van 25 Juni 1907 (bladz. 2110 en 2111 van de Handelingen der Tweede Kamer 1906—1907) werd medegedeeld, nauw verband houdt met eene wijziging der geneeskundige wetten.

Naar de Centrale Gezondheidsraad onlangs heeft medegedeeld, is het ontwerp tot herziening van de wet van 1 Juni 1865 (Staatsblad n°. 61)

Concept-Rekening over 1908.

ONTVANGSTEN.

Saldo vorige rekening over 1907	f 472.38
Contributie van 752 leden over 12 md.	2256.—
„ „ 2 „ „ 6 „	3.—
„ „ 1 lid „ 4 „	1.10
Extra bijdragen van 64 leden	118.25
Abonnementsgelden van 314 gew. abonné's à f 1.25	392.50
„ „ 1 „ „ over 6 md.	0.62 ⁵
Extra bijdragen van 13 abonné's.	8.70
Abonnem.gelden v. 145 boekhand. abonné's à f 1.—	145.—
„ „ 5 „ „ over 6 md.	2.50
Gift van Mevr. S.	3.—
Afrekening correspondent 's Gravenhage.	0.95
Terugbetaalde inningskost. v. contributie of abonn.	19.70
Subsidie v/d. Nederl. Mij. t./b. der Geneeskunde.	25.—
„ „ Afd. 's Hage „ „	10.—
„ „ „ „ „ „	10.—
„ „ „ „ „ „	10.—
„ „ „ „ „ „	25.—
„ „ v/h. Dep. Amsterdam „ „	10.—
Verkochte Gedenkboeken	18.72
Rente Spaarbankboekje over 1907.	13.30
Totaal	f 3535.72⁵

UITGAVEN.

Redactie en administratie	f 800.—
Drukken en leveren van het Maandblad, Berichten, Naamlijst, enz.	1035.11
Porto's voor verzending van het Maandblad	548.10
Inningskosten van contributie en abonnementen	33.65
Porto's voor correspondentie, postpakketten, enz.	69.10
Aankoop en onderzoek van kwakzalversmiddelen	17.81
Subsidie aan de afd. Amsterdam	35.—
Lidmaatschap v/h. Congres voor Sociale Hygiëne.	5.—
Subsidie aan het Ned. sub-comité zur Bekämpfung der Charlatanerie	25.—
Onkosten van Algemeene, Bestuurs- en Commissievergaderingen	113.55
Kosten der bijeengebrachte aan de 2e Kamer der St.-Gen. gezonden collectie Kwakzalvers-advert.	93.45
Boeken, tijdschriften, typen, bureaubehoeften, enz.	37.01
Subsidie voor de uitgave der brochure „Wacht u voor den Kwakzalver.”	60.—
Verschotten der Redactie	39.32
Saldo op nieuwe rekening	623.62 ⁵
Totaal	f 3535.72⁵

Opgemaakt door mij Secretaris-Penningmeester.

Te 's Gravenhage, den 31 December 1908.

J. VAN RIEL,

reeds zoover gevorderd, dat alléén de straf-bepalingen nog moeten geredigeerd worden.

Zoodra het ontwerp het Departement zal hebben bereikt, zal onderzocht worden of het mogelijk is maatregelen te treffen die het bedoelde kwaad zouden kunnen temperen."

Hoewel wij nu geen voorstanders zijn van een samenkoppeling van wettelijke bepalingen tegen kwakzalverij (in hoofdzaak bepalingen tegen *bedrog*) met geneeskundige wetten, dachten wij: „beter een half ei dan een leege dop" en 't was dus, zooals gezegd met eenige gegrunde hoop op een goed bericht, dat wij onze vraag aan „Zuster Anna" herhaalden.

Maar weer was 't antwoord: „Nog niets". De verziending van de onderdeelen wetten staat niet vermeld onder de onderwerpen in de troonrede aangekondigd. Dus weer uitstel en wie weet voor hoelang. Inmiddels gaan de kwakzalvers op de meest schaamteloze wijze voort het publiek te exploiteeren. Om van de schandelijke reclames van Abdijstroop, Pinkpillen, Foster's pillen enz. niet te spreken, wijzen wij slechts op de twee volgende advertenties, die wij dezer dagen weer in onze bladen ontmoetten

„Absolute" en zekere

GENEZING VAN KANKER

ZONDER OPERATIE,

onder leiding van een arts.

Nog nooit heeft één enkele Arts met succes kunnen beweren, dat wij niet in staat zijn kanker radicaal te genezen.

Talrijke attesten, welke navraag kunnen velen, ter zage.

Zitdagen: Maandag en Donderdag van 10—4 uur.

Mej. M. VAN GANSEWINKEL,
Alberdingk Thijmstr. 15, Adam.
Tramlijn 3".

„WAAR VINDT MEN EEN GENEZING voor Kanker, Lupus, Huidziekte, Suikerziekte. Verlammingen, Breuken, Dauwworm en alle andere ziekten, bij

R. HAVERHOEK, Homoeopaath,
Sterrebosch No. 14, Utrecht.

Zulke brutale hoogst gevaarlijke leugens durft men hier te lande rondweg in de kranten ver-kondigen, steunende op de moelijkheid om met de bestaande wetgeving met kracht tegen dit misdadig bedrog op te treden.

Wie weet hoe menig lijdende aan kanker — om deze verschrikkelijke kwaal maar alléén te noemen — door het zoeken van hulp bij een der twee adverteerders „in den grond" geholpen is, waar een tijdig aangebrachte doelmatige behandeling nog zeker redding had kunnen brengen. Wie telt de slachtoffers?

Doch waarom hier nog te herhalen wat wij bijna in ieder no. van het Maandblad kunnen aantoonen dat, tengevolge van de onvoldoende wetgeving, de kwakzalvers in Nederland zoo brutaal mogelijk optreden ten koste van de volksgezondheid en volkswelvaart.

Bijna ieder land heeft betere wettelijke bepalingen om de kwakzalverij te bestrijden dan Nederland. Mag dit zoo blijven?

BERICHTEN.

Een aanklacht van Eilers.

De Nieuwe Rotterd. Ct. van 11 September schrijft: „De heer H. J. Eilers, te Oegstgeest, deelt in een circulaire mee, dat hij bij den officier van justitie te Amsterdam tegen E. J. Abrahams, arts aldaar, secretaris-penningmeester van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, een klacht heeft ingediend wegens belediging, in artikelen in de Enkhuizer Courant van 17 en 24 Juli l.l.

Ook heeft de heer Eilers een request gezonden aan H. M. de Koningin."

Zoo is 't mooi; de kwakzalver, is eens meermalen wegens kwakzalverij veroordeeld, is een „heer", de arts niet; waarlijk een eer voor den arts.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Leugenadvertenties.

Eenige maanden geleden werden in verschillende onzer groote bladen reuzen-advertenties ge-

plaatst die alleen bestonden uit de woorden: „Misdadige onachtzaamheid."

Zij, die hieromtrent wat meer wenschten te weten en onder bepaalde letters op deze advertentie schreven, kregen een boekje toegezonden, waarin hun duidelijk (?) moest worden, waarin de „misdadige onachtzaamheid" bestond.

In een onzer laatste bestuursvergaderingen, bracht onze redacteur van het Maandblad, de heer H. van Gelder, een dergelijk boekje mede en nadat het bestuur onzer Vereeniging er kennis van genomen had, stond het bij ons vast, dat we hier te doen hadden met een meer dan ergerlijke reclame van den bekenden Rotterdam-schen Abdysiroop-fabrikant-verkoper L. I. Akker.

Na ampele bespreking besloot het bestuur eenige der in dit boekje opgenomen advertenties nader te onderzoeken en werd ondergeteekende uitgenoodigd zich met deze taak te belasten.

Gaarne heb ik deze aanvaard en breng thans het resultaat onder de aandacht van onze lezers.

Dat we hier met kwakzalverij op groote schaal te doen hebben, zal iedereen na lezing wel met ons eens zijn. Mogen de mededeelingen die hier thans volgen er toe bijdragen, dat het publiek begint in te zien, dat menschen als Akker niet te vertrouwen zijn en hun mededeelingen in advertentievorm den toets der waarheid allerminst kunnen doorstaan.

We hebben/maar uit de vele advertenties een gevee gedaan: een ieder kan nu oordeelen!

Vóór dat de advertenties afgedrukt zijn vraagt Akker: Vat u gemakkelijk koude? Zijt ge bijna doorlopend verkouden? Heeft u een verouderden hoest? Haalt u na de minste inspanning moeilijk adem? Geeft u veel fluimen op? Heeft u wel eens steken in de zijde? Heeft u pijn op de borst? Is uw slijm parelgrijs of geelachtig? Heeft u last van hoofdpijn? Is uw mond'somorgens droog? Is u hoestachtig of heeft u soms hevigen dorst? Heeft u voor het ontbijt wel eens een leelijken smaak in den mond? Hebt ge pijn tusschen de schouderbladen? Mist u energie en voelt ge u moe op den dag? Is u lusteloos, somtijds vrolijk en dan weer moedeloos gestemd? Winden kleine dingen u op? Heeft u zweetvoeten? Heeft u een ledig gevoel in de maag? Voelt u zich onrustig wanneer hiertoe teekenen is? Pas dan op!!! want dit zijn de teekenen dat uw borst of longen niet in orde zijn of dat uwe ademhalingsorganen ontredderd zijn! Verwoest uw leven niet, door geen acht te slaan op deze gevaar voorspellende teekenen en gebruik dadelijk de beroemde Abdijstroop. Doet ge dit niet, dan maakt ge u aan „misdadige onachtzaamheid" schuldig!

Dan volgt 1° een verklaring van Mevrouw Patty Fraenkel, Nieuwendijk 108 te Amsterdam, die altijd buitengewoon hoestte. Zij leed daarbij aan hevige borstpijnen, terwijl eet- en slaaplust in die tijden bepaald slecht waren. Dit duurde zoo al jaren achtereen zonder dat Mevrouw Fraenkel zich kon genezen, alhoewel zij massa's geneesmiddelen daarvoor had aangewend. Mevrouw F. zou door het gebruik van twee flacons Abdijstroop geheel en al genezen zijn.

Welnu, dit eerste geval is reeds bekend onwaar! Mevrouw F. verklaarde ons, dat zij tegen den hoest wel eens een dropje of een ander zoetigheidje gebruikte, waardoor de hoest wel iets verminderde. Ook had zij wel eens een lepelje Abdijstroop gebruikt en ook daarna was de hoest bedaard. Maar genezen is zij niet en al wat in de advertentie staat is overdreven en bedrog! Haar zoon was bij dit onderhoud tegenwoordig en vond deze advertentie van Akker meer dan ergerlijk; binnenkort zou hij als Lid onzer Vereeniging toetreden om mede te helpen strijden tegen zulk grenzeloos bedrog!

N°. 2. F. D. L. Swaalf, Cellierstraat 7 den Haag, zou 9 jaren aan bronchitis geleden hebben en door Abdysiroop genezen zijn, zoodat hem geen greintje meer mankeert.

Jammer, voor Akker, dat de man dit niet meer kan vertellen, want toen wij aan zijn woning kwamen vertelde men ons dat hij was... overleden.

N°. 3. A. Harperink te Ootmarsum leed volgens Akker's advertentie, zóó hevig aan borst en longen en stond zulke ondragelijke benauwd-

heden uit, dat men hem dikwijls van de fabriek naar huis moest brengen, omdat hij zijn werkzaamheden niet kon doorzetten. Hij kon dan bijna niet meer loopen en hijgde van belang. Alle mogelijke middelen had hij reeds geprobeerd, doch vond geen baat totdat de Abdijstroop redding bracht.

Welnu, Harperink verklaarde ons dit alles voor grooten „zwendel". Hij was nooit door Abdijstroop genezen en van alles wat er in die advertentie stond, was geen „lor" waar. Akker was een bedrieger en wat de man ons al niet meer zeide, zullen we maar niet herhalen, maar alweer hier leugen en bedrog.

N°. 4. Jan Bolt, Lindestraat 45 te Amsterdam, had maar één wensch en dat was de gezondheid van zijne vrouw. Het goede mensch had al 16 jaren aan Asthma geleden en was nu door de Abdijstroop genezen, evenals n°. 5, de stukadoor Uileman, Laurierstraat 62 te Amsterdam, familie van haar. De advertenties vloeien over van dank aan Akker voor de goede resultaten der Abdijstroop. In beide gevallen alles onjuist.

Juffrouw Bolt hoest nog even hard als vroeger en Uileman is heelemaál niet genezen. Alles overdreven voorgesteld in de advertentie en absoluut buiten de waarheid!

N°. 6. R. Vermeulen te Langerak was volgens de advertentie verscheiden jaren lijdende aan een borstziekte en door Abdijstroop genezen.

Wederom leugen en bedrog! Vermeulen verklaarde ons met nadruk dit te mogen melden.

N°. 7 en N°. 8. Hendrik van Leuteren te Leye, gemeente de Bilt, en S. van Wijngaarden te Rotterdam, Isaák Hubertstraat 129, zouden door middel van Abdijstroop van ernstige pleuris-gevallen zijn genezen! Welnu, van Leuteren verklaarde ons, dat het absoluut onwaar was, alles wat omtrent hem verklaard was; en van Wijngaarden kan niet meer spreken... hij is overleden!

N°. 9. De dochter van C. Ruiter te Spierdijk zou zoo vreeselijk aan de borst hebben geleden, dat ze als 't ware wegwijnde. Ook haar zou Abdijstroop redding hebben gebracht. Niets van waar! Woedend was de jonge dochter, toen we om inlichting kwamen. Al wat er in de advertentie staat is verzonnen en de Abdijstroop heeft alléén wat geholpen als zij hoestte, méér niet!

N°. 10. Mej. A. J. van der Spek, Rozenburgstraat 84, den Haag, zou 2 jaren aan ringwurm hebben geleden aan handen, beenen en hals en door kloosterbalsem zijn genezen. Alweer alles onjuist wat er in de advertentie staat; zeer verheugd was Mej. v. d. Spek dit alles nu eens vierkant te kunnen tegenspreken!

* * *

Ons dacht, dat deze gevallen reeds méér dan voldoende waren om het boekje „Misdadige onachtzaamheid", dat kort na het plaatsen der groote advertenties verscheen en in duizenden exemplaren over het geheele land werd verspreid, thans voor onze lezers te bestempelen als een hoogst gevaarlijk, ja misdadig boekje! Het bevat toch blijkens deze tien gevallen groote onwaarheden, leugens en bedrog! En de goëgemeente slikt dit alles en gaat er op in om Abdijstroop en kloosterbalsem te koop ter meerdere spekking van Akker's beurs!

Wij meenden een goed te doen door onze lezers en ook anderen te waarschuwen niet in te gaan op Akker's zoet gekweel en op zijn gebluf met advertenties van menschen, die door hem zouden zijn genezen.

Bij ons onderzoek is ons gebleken, dat de menschen, die in de advertenties genoemd worden, bijna allen behooren tot de z.g. lagere volksklasse en in a hterbuurten en sloppen wonen, waar bijna nooit iemand komt.

Hoe Akker de verklaringen dezer menschen in zijn bezit krijgt?

Wel, ze worden gefotografeerd en krijgen dan 4 of 6 foto's cadeau, waarvan er één als cliché in de krant komt. Uit dankbaarheid zeggen de „patiënten" dan dat ze door de Abdijstroop of kloosterbalsem beter zijn geworden al is er niets van aan. Maar ze d u r v e n niet anders als ze

de foto's cadeau krijgen en vóór wat, hóórt wat is hun leus.

Akker maakt de advertentie dan echter zóó overdreven, dat er feitelijk niets meer waar is van hetgeen de menschen hebben gezegd.

In ál de door ons onderzochte gevallen hebben de personen verklaard openlijk hun naam en mededeelingen te mogen bekend maken. Ten overvloede zouden zij aan Akker schrijven, dat ze niet langer met hun weinig gelijkende portretten in de kranten wilden staan en hem verbieden in het vervolg de leugentaal omtrent hun genezingen verder te verbreiden.

Bij ons onderzoek maakten we ook met onverschilligen kennis, die alles wel willen verklaren wat Akker wilde, mits. . . . er ook nog wat overschoot voor hen.

We maken ons sterk, dat bij nader onderzoek ook zulke gevallen wel aan het licht zouden komen.

Voorloopig meenden we echter een goed werk te doen door het bovenstaande reeds te publiceren.

C. N. G.

Rheumatiek-remedie.

In verband met wat onze lezers onder de rubriek „Uit de Pers” in dit no. zullen vinden, achten wij het raadzaam hier een gedeelte over te nemen van hetgeen wij in het Maandblad van Juli 1899 over Rheumatiek-remedie schreven:

Vermoedelijk hebben wij hier een Nederlandsch product voor ons; de naam van den fabrikant wordt niet genoemd (ofschoon wij hem wel vermoeden, hebben wij geen zekerheid genoeg om dien uit te spreken) maar als hoofddepôt-houder wordt genoemd nu eens K. S. DE BOER, dan weer C. DE BOER Cz. te Sneek. De laatste naam komt het meest voor en is ook voor de lezers van ons Maandblad geen onbekende, voor zover hij reeds genoemd is in de bladen van Juli en November 1894, in verband met den verkoop van de *kina-koortsdruppen* en de *slijm-, gal- en maagpillen*, vervaardigd door Boom te Arnhem.

Rheumatiek-remedie wordt aldus aanbevolen:

„Het eenigst afdoend, krachtigst, onschadelijk, uitwendig middel tegen Rheumatiek is het Wereldberoemde Rheumatiek-remedie. Waar elk middel gefaald heeft, gaf de Rheumatiek-Remedie totale genezing.

„Jaren zocht men naar een afdoend middel tegen de onuitstaanbare pijnen veroorzaakt door Jicht en Rheumatiek. Deze Rheumatiek-Remedie bezit wonderdadige kracht om elk lijder aan Jicht en Rheumatiek van de smartelijke pijnen te verlossen. Het is tevens een heilzaam middel tegen hoofd- en kiespijn, kneuzingen, stramheid in ledematen, spierverrekkingen, geneest en voorkomt winterhanden en voeten. Neem slechts de proef. De pijn verdwijnt direct. Reeds op vele plaatsen bekroond met 't beste succes.”

't Is toch jammer dat de uitvinder van dit middel niet bekend is! De man die het „eenigst afdoend middel”, dat nooit gefaald heeft, eindelijk heeft gevonden, nadat men jaren lang te vergeefs had gezocht en dan nog wel een middel van zoo'n „wonderdadige kracht” dat het voor allerlei soort van geheel uiteenloopende kwalen „totale genezing” brengt, zoo'n man verdiende een blijk van waardeering van de lijdende menscheid.

Is 't soms uit nederigheid, dat die weldoener zich achteraf houdt. . . . of zit er wat anders achter?

Ja, er zit wat anders achter; die man is een *kwakzalver* van den echten stempel, die met veel geschreeuw een geheel gewoon *huismiddel* als iets zeer bijzonders aan den man tracht te brengen, met gebruikmaking van de bekende methodes, die den kwakzalvers eigen zijn.

Het „wereldberoemde” *rheumatiek-remedie* was ons, tot vóór eenigen tijd, nog onbekend en wij waren zeer nieuwsgierig de samenstelling te weten. De heer B. A. VAN KETEL te Amsterdam, die wij erkennen het dankbaar, steeds zijn kennis en werkkraft ter beschikking onzer Vereeniging stelt, heeft zich de moeite getroost die nieuwsgierigheid te bevredigen. Uit het scheikundig

onderzoek, door hem ingesteld, is gebleken, dat het middel bestaat uit *opodeldok* en *terpentijn*; sterkwerkende en pijnstillende middelen, waren niet aan te toonen.

Dus, twee huismiddeltjes, die, vooral het eerste, reeds sedert jaren door het publiek als wrijfmiddelen bij rheumatische aandoeningen worden aangewend, soms met succes, soms niet, opeens gepromoveerd tot een middel, bezittende „de wonderdadige kracht om elk lijder aan Jicht en Rheumatiek van de smartelijke pijnen te verlossen”. Men moet maar brutaal zijn.

Eilers.

Men schrijft ons uit Alkmaar:

We hebben wederom het voorrecht gehad Eilers hier voor de rechtbank te zien. Onze onvermoeide reclamestrijder was in verzet gekomen tegen het vonnis der rechtbank van 14 Sept. l.l., waarbij hij wegens onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst tot 2 malen 2 maanden hechtenis was veroordeeld. Op de vraag van den president, om welke redenen hij in verzet was gekomen, luidde het antwoord, dat hij meende, dat er geen termen voor de hem opgelegde straf aanwezig waren. Toen zijn zaak in hooger beroep voor de rechtbank alhier was behandeld had hij niet kunnen tegenwoordig zijn, omdat hij te laat voor den trein was gekomen. Voor het feit dat hij „verstek” had laten gaan, vroeg hij wel excuus. Nadat getuigen uit Abbekerk en Opperdoes gehoord waren, requireerde het O. M. bevestiging van het bovengenoemde vonnis.

Ditmaal had onze kwakzalver juridische hulp ingeroepen; mr. M. J. N. Spaargaren uit den Haag had zich bereid verklaard hem bij te staan. Deze advocaat hield een lang pleidooi, waarin hij trachtte aan te toonen, dat Eilers geen kwakzalver is. Wel heeft hij zich schuldig gemaakt aan het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, maar hij deed dit te goeder trouw. Spreker weet wel, dat beklagde zich heeft schuldig gemaakt aan overtreding van het Wetboek van Strafrecht en hij moet dus gestraft worden, maar spreker hoopt, dat men dan zal straffen met een geldboete, of althans met een geringe en niet met de hoogste straf.

Spreker heeft beklagde leeren kennen als een man met een edel hart en een medelijdende ziel. Eilers heeft zich gewend tot tal van doctoren en tot de Maatschappij tot bevordering der geneeskunde met het verzoek, zijn middelen te onderzoeken en te beproeven bij menschen, die zich daartoe aanmeldden. Eerst toen van alle kanten steeds een minachtend schouderophalend antwoord werd gegeven, is beklagde ertoe overgegaan, om zelf zijn middelen ter genezing aan te wenden.

Het is nog al duidelijk, dat het O. M. op dit pleidooi van repliek diende en talrijke feiten uit bekl's. leven opsomde, die Eilers deden kennen als een bedrieger en een oplichter, als iemand, die geen goed hart had en absoluut niet te goeder trouw handelde.

Steeds, in allerlei betrekkingen, is Eilers er op uit geweest om een lui en gemakkelijk leventje te leiden ten koste van anderen.

Alle leelijke blaadjes uit Eilers levensboek — ons allen welbekend — werden er nog eens uitgescheurd om aan te toonen, dat de opgelegde straf terecht verre van ongemotiveerd was.

C. N. G.

De rechtbank heeft het vonnis bevestigd en E. veroordeeld tot 2 malen 2 maanden hechtenis, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

UIT DE PERS.

Anti-Kwakzalpilletjes.

In „De Vriend van Oud en Jong”, dato 11 Aug. j.l. las ik deze advertentie;

R h e u m a t i e k l i j d e r s ! Wilt ge werkelijk met Gods hulp genezen worden? Gelieve dan postwissel te zenden ad 10 cent of twee postzegels à 5 cent per brief aan 't bureau „Onze Reiziger” No. 6 te Sneek.

Nu ben ik zoo gelukkig, niet aan rheumatiek te lijden, dus zoudt ge zeggen die advertentie ging u niet aan. Maar indien ge dat denkt, hebt ge 't mis.

Ik moest schrijven en geld sturen, naar Sneek, ik moest, want ik leed veel erger dan een rheumatiekljder; die kan zijn troost nog zoeken bij Anker's Pa'n-Expeller, Zam-Buk of Kloosterbalsem, maar voor mij was alleen genezing te verwachten uit Sneek. . . . .

Ik was het slachtoffer geworden van die advertentie, mij bleef geen keus, dus zond ik 20 cent naar het bureau van „Onze Reiziger”, wachtte af de dingen die komen zouden. . . . het middel ter genezing van mijn. . . . n i e u w s g i e r i g h e i d.

* * *

Na verloop van 14 dagen ontving ik per post een boekje:

„Attesten en Afschriften van ontvangen Briefkaarten, waarvan de origineelen bij mij ter inzage liggen.

K. S. DE BOER, Sneek.”

In dit boekje vond ik een circulaire van den volgende inhoud:

M.

Uw schrijven ontvangen. Hierbij zend ik U een attestenboek van de wereldberoemde Rheumatiek-Remedie, waaruit U ten volle zal blijken, dat er mettertijd voor U nog wel genezing is.

Indien U het eens met een facon wilt probeeren, zou mij aangenaam zijn. Gelieve het bedrag vóóraf per postwissel of aan bruikbare postzegels toe te zenden. De door U reeds gezonden 10 cent, mag U er aftrekken. Dus per postwissel verwacht ik 50 cent of 11 postzegels à 5 cent per brief.

De toezending geschiedt franco.

Hoogachtend,

Uw. Dw. Dnr.

K. S. DE BOER.

Zooals ge zult begrijpen wacht meneer de Boer nog steeds op mijn postwissel of 11 vijfcentspostzegels.

Van wat ik mankeerde heeft alleen het boekje mij al genezen, ik ben bereid dit desnoods in een attest te verklaren, wellicht heeft zoo iets dan tengevolge dat de rheumatiekljders in het vervolg met het attestenboek hun ledematen gaan wrijven, inplaats met de daarin aanwezige middelen.

't Is te betreuren, dat een blad als „De Vriend van Oud en Jong” advertentiën opneemt waarin Rheumatiekljders wordt beloofd hen met de hulp Gods te genezen, terwijl achteraf blijkt, dat het alleen te doen is om wat dubbeltjes of postzegels.

Dat is Gods naam misbruiken om je portemonnaie te spekken. Wij althans kregen en door de advertentie en door het toegezondene den indruk dat we hier te doen hebben met een heel gewonen kwakzalver.

We laten hieronder een en ander uit den inhoud volgen, de lezer oordeele zelf:

„Het eenigst, afdoend, krachtigst, onschadelijk, uitwendig middel tegen rheumatiek is het wereldberoemde Rheumatiek-Remedie. Waar elk middel gefaald heeft, enz., enz.”

Het gewone kwakzalverspraatje.

Dan volgt een „Prijscourant van zeer gezochte specialiteits-artikelen”.

De Boer handelt wel in hoofdzaak, doch niet uitsluitend in geheimmiddelen.

In het lijstje komen o. a. voor: Boom's Asthma Poeder, Hollandsche Pinkpillen, beter dan de Engelsche, (zij die de vaderlandsche industrie bevorderen, verzoeken wij hier goede nota van te nemen) Rheumatiek-Remedie; Maag-Elixer; Kinine Pillen; Muizentarwe - Vlekkenwater - Wonderolie - Jachtwater - Kroningslimonade - Haarl. Olie (2 soorten) Urbanus pillen - Zoolbeslag - Santalpillen - Kachelglans - Aambeenzalf, enz., enz., te veel om op te noemen.

Nu komen de zoogenaamde attesten, driehonderd-drieënzeventig, zegge 373 stuks. De meeste betreffen het Rheumatiek-Remedie, de overige

allerlei andere artikelen, als: slijm-, gal- en maagpillen, kalkpoeder, haarwater, enz.

De in dit boekje gepubliceerde brieven, in hoofdzaak zijn 't gewone bestellingen, loopen van 8 December 1893 tot 9 April 1909, alzoo de correspondentie over 16 jaar. Van verschillende personen zijn 4 en meer brieven opgenomen. Als bewijs van hoe weinig waarde de meeste dezer „attesten” zijn, kunnen we niet beter doen dan enkele te plaatsen:

312. Haargroei ontvangen. Ik geloof dat het wel helpen zal.

309. Zend 1 fl. R. R. als het vorige.

293. Zend mij twaalf flacon zenuwdruppels als voren.

273. De wonderzalf „Toilet gold Cream” voldoet verbazend best zend weer 12 doosjes.

Vooraf bij deze 2 laatste springt duidelijk in 't oog dat we hier te doen hebben met depot-houders.

Hoe weinig betrouwbaar verklaringen zijn van radicaal genezenen blijkt uit attest n°. 256 en 289.

Heino 16 Sept. 1903.

256. Voor eenigen tijd heb ik uwe remedie voor Rheumatiek met groot succes gebruikt, ik heb voor dien tijd alles aangewend maar vond geen baat, en bij het gebruik van een flacon ben ik radicaal genezen.

(w. g. t.) G. W. v. D. LINDE.

Nu zou men zoo denken, iemand die een attest afgeeft radicaal, dat is geheel en al, grondig genezen te zijn, heeft geen last meer van rheumatiek. Het boekje zelf verklaart het tegendeel in attest 289.

Heino, 16 September 1905.

Wil u weer 2 flacons Rheumatiek-Remedie zenden? Het is wonderlijk, maar als ik rug of heup driemaal smeer, dan is de Rheumatiek genezen.

(w. g. t.) G. W. v. D. LINDE.

Wat blijkt hieruit?

Dat de man, die verklaart radicaal genezen te zijn, even zoovele malen als hij de pijn wegstrijkt deze ook weer terug krijgt en hij dus niet genezen is.

Uit deze 373 brieven, verzameld in circa 16 jaren, blijkt niet dat De Boer's middel iemand werkelijk (met Gods hulp) kan genezen. Eer wordt het tegendeel bewezen.

En daarom geldt ook hier:

Wacht u voor kwakzalverij, houdt uw centen in den zak.

FR.
(Het Rotterdammertje.)

De Standaard van 27 September j.l. bevat onderstaand „Ingezonden stuk”.

„NIEUWE UITVINDINGEN.

Geachte Redactie!

Zooals algemeen door berichten in de bladen bekend werd gemaakt, zijn in den laatsten tijd eenige nieuwe uitvindingen gedaan, welke getuigen, dat ook bij menschen, die niet tot een bepaald vak behooren, hun geest tot groote dingen wordt geleid.

Zoo heeft Graaf Zeppelin in Duitschland de grond gelegd voor een nieuw wereldverkeer, en toch is hij geen ingenieur.

In Frankrijk heeft nu een werkman een toestel uitgevonden om gezonken onderzeesche booten weer boven te brengen. Ook hij is geen ingenieur.

Onze landgenoot, de heer Van der Kamp, in Haarlem, heeft een toestel uitgevonden om verstikking door gas, in gesloten kamers, waar een gaskraantje per ongeluk wordt opengelaten, te voorkomen, en ook hij is geen ingenieur.

't Eigenaardige van 't geval is nu, dat de Wetenschap met name de ingenieurs, zich dadelijk bereid hebben verklaard om met die uitvindingen proeven te nemen en zelf medewerken om die menschen te eeren; zie, dat is prachtig, dat getuigt van een hoog gevoel van eer voor de ingenieurs, maar! een bittere tegenstelling ondervind ik.

Ik heb het middel uitgevonden om de longtering te genezen waaraan elke 50 minuten een mensch sterft in ons land.

Ik heb in 1905 en '06 proeven op groote schaal genomen, wat ik zelf heb moeten doen, daar geen

Dokter het wilde doen. Toen ik kon bewijzen, dat van de lijders in 't eerste stadium 90 pCt., van de lijders in 't tweede stadium 50 pCt. en van de lijders in 't laatste stadium nog 27 pCt. konden genezen, heb ik begin 1907 officieel mijne uitvinding der Wetenschap aangeboden.

Wat is nu mijn loon, vervolging, beleediging, verdachtmaking, is dat billijk? Ik vraag geen eerbewijzen, want de eer der menschen acht ik niet, ik vraag slechts in 't algemeen belang, de bewijzen te mogen leveren, is die vraag onbillijk? Is er nog geen ellende genoeg op de wereld, moet degene die 't leed van duizenden kan verzachten, voor zijn uitvinding vervolgd worden?

Elk uur van den dag verklaar ik mij bereid om twintig Tuberculoselijders geheel gratis onder behandeling te nemen, onder contrôle van een staatscommissie om de waarheid mijner bewering te bewijzen, kan ik meer doen?

Elk uur verklaren velen mijner genezen patiënten, die reeds langer dan een jaar genezen zijn, zich bereid hunne verklaringen onder eede af te leggen en met getuigen nog bovendien te bevestigen.

Waarom wordt die uitvinding met alle kracht en geweld onderdrukt?

In 't belang der duizenden lijders verzoek ik U, geachte Redactie eenige billijkheid en hulp, om ook de waarde mijner uitvinding ten dienste van 't algemeen te doen onderzoeken, 't is U bekend wat ik aan Hare Majesteit de Koningin heb verzocht.

Mij vleëndge, geachte Redactie, dat bij U waarheid, rechtvaardigheid en humaniteit zoo hoog mag staan, dat U voor dit groote werk in 't algemeen belang, gaarne Uw hulp zult willen verleen en verblijft

Hoogachtend,

U. Ed. dw. dr.,
EILERS.

Oegstgeest, 17 September 1909.

Dat Eilers zich aldus uitlaat, verwondert ons niet, maar wel bevreed het ons dat *De Standaard*, ongetwijfeld bekend met de antecedenten van E., een dergelijk stuk opneemt, zij het ook „Buiten verantwoordelijkheid der Redactie”.

CORRESPONDENTIE.

K. S. te R. Geen onderwerp voor ons blad.

J. J. H. te 's-H. In dank, doch te laat voor dit No. ontvangen.

J. F. v. S. te R. Wij danken u voor de toezending van de brieven van het *Institute of Radiopathy*. Iedereen die begonnen is zich met deze inrichting in verbinding te stellen, krijgt dergelijke brieven wanneer hij later niet meer van zich laat hooren. Die lui laten iemand niet zoo spoedig los.

D. Z. te M. M. Wij zullen zorgen dat gij het Maandblad geregeld ontvangt.

W. v. N. te H. Wat ons oordeel is over „dokter” DE HAAS? Wel, dat hij een kwakzalver is; dit hebben wij al di:wijs in ons blad a: getoond. Een u toegezonden Maandblad zal u een denkbeeld geven over zijn methode van behandeling.

Dr. K. R. te P. In 't volgend No. zullen wij u nader omtrent dien *Dr. de Groof* kunnen inlichten. De noodige gegevens zijn in 't bezit van onzen Secretaris, die op het oogenblik afwezig is. Voorloopig kunnen wij mededeelen, dat de bedoelde medicus een belg is, die geholpen door een gep. officier van gezondheid, hier te lande, zittagen houdt en daarb: z.g. *Biosal-praeparaten* voorschrijft, waarvan hij den verkoop a:n apothekers wil opdragen. Of 't lukken zal?

B. G. te L. Zie over loodhoudende haarwaters en *Histogen* de „Herhaalde Waarschuwingen”.

Toezender van den *Balkster Courant*. Alhoewel menig kwakzalver tot de *flesschentrekkers* mag worden gerekend, is het bedoelde stukje toch niet geschikt voor ons blad.

— Maandblad van de Vereeniging van Drogisten in dank ontvangen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Loodhoudende, dus vergiftige haarwaters, die in Nederland verkocht worden:

Allen's Haarhersteller,
Ayer's Haarversterker,
Eau Royale de Windsor,
Eau de Castille,
Eau de Zenobie,

Eau des Fées,
Eau de Florida,
Eau Magique,
Eau Hamilton,
Eau d'Amérique,
Het nieuwe haarmiddel (Verkoophuis)
Melrose,
Nieuwe London haarhersteller,
Rosetter Hair Restorer.

Deze 14 zijn ons bekend; misschien zijn er nog meer. Al deze haarwaters zullen het haar misschien een weinig verven, doch geenszins bevorderlijk zijn aan den groei van het haar. Gevaarlijk zijn zij zeker.

Histogen. „*Histogen* ter genezing van Wonden en Huidziekten, ook de meest verouderde. Door Geneeskundigen aanbevolen tegen *Beenwonden*, *Kneuzingen*, *Beeneter*, *Lupus*, *Kankerwonden*. Onovertroffen voor *Verzweringen* van allerlei aard, hardnekkige *Eczema's*, *Dauwworm*, verwaarloosde *Fijt*, *Fistel*, *Pestbuil*, ziekten in haren en baard. Zoowel reeds tot *verettering* overgegangene *Klieren* als *Nieuw-Vormingen*, koude abcessen worden door dezen balsem geabsorbeerd.”

Aldus luidt een der advertenties waarmee deze wonderzalf bij het publiek wordt geïntroduceerd.

Deze advertentie wemelt van onwaarheden. Uit het onderzoek van Mej. A. GRUTTERINK, Apotheker te Rotterdam, is gebleken, dat *Histogen* is een mengsel van loodpleister (diapalmpleister) en vet.

Onwaar is het dus, dat dit middel „ook de meest verouderde huidziekten” zou genezen; wie, op die belofte vertrouwend, den balsem zou gebruiken en niet tijdig doelmatige geneeskundige hulp zou inroepen, zou zich aan 't grootste gevaar blootstellen.

Onwaar is het verder dat de zalf als geneesmiddel zou kunnen optreden bij de meeste der ziekten in de advertentie opgenoemd; menigmaal zal de aanwending de genezing tegenhouden of vertragen.

Onwaar, ten slotte, is het — en deze onwaarheid is een van de gevaarlijkste — dat *Histogen* Lupus en kankerwonden kan genezen.

Wij zouden nog vele onwaarheden nader kunnen uiteenzetten, maar meenen met het bovenstaande te kunnen volstaan om aan te toonen, dat *Histogen* is een, in de meeste gevallen, waardeloos, somwijlen zeer gevaarlijk kwakzalversmiddel.

Cozapoeder of het middel van het *Institut du Zexa* is een echt kwakzalversmiddel. D. w. z. dat het niet helpt voor de ziekte, waartegen het wordt aanbevolen en dat de verkooper dit zeer goed weet. De samenstelling van Cozapoeder is: dubbelkoolzure soda (het gewone zuiveringszout) en fijngewreven gentiaan- en kalmuswortel. Alle drie deze bestanddeelen hebben noch afzonderlijk, noch te zamen, eenig nuttig effect tegen drankzucht. Gevaar dat de maag veel geprikkeld wordt, bestaat echter wel.

Haarlemmerolie. Dit is een van de weinige oorspronkelijk Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei zoowel uit- als inwendige kwalen genezing aan te brengen. „Dit medicament” — zoo leest men o. a. in de gebruiksaanwijzing — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard.” In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof, die in de apotheken onder den latijnschen naam *balsamum sulfuris terebinthatum* voorkomt en bestaat uit lijnolie en terpentijnolie waarin zwavel is opgelost. De geneeskundigen zijn overtuigd van de weinig goede uitwerking van het praeparat en schrijven het hoogst zelden, en dan altijd in geringe hoeveelheden voor. Men wachte zich het in eenigszins groote hoeveelheid te nemen; de schadelijke gevolgen van het gebruik zijn reeds meermalen met volkomen zekerheid aangetoond.

ADVERTENTIE.

Noordzee-Bad-Hôtel

„**Koningin Wilhelmina**”

KIJKDUIN bij DEN HAAG.

Breed gevaarloos Strand, rustig kalm gelegen. Ruime Kamers. Terras en Kinderspeelplaats. Restaurant, te kwaliteit consumptie. Garage.

TEL. INT. 15.

GERARD PINKSEN.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te Leiden; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te Eefde; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheeker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, PRINSENGRACHT 549, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur:

Verslag van de Algem. Vergadering. — Protest tegen het Handelsblad.

Berichten: Een somnambule op het eiland Tholen. — Specialiteiten-rommel. — Scheuer-thee. — Bestrijding in Engeland. — Ontmaskering van een kwakzalver.

Mededeelingen van verschillenden aard: Leugen-advertenties. — De klandizie van den wonderdokter. — Uit het verslag van de Gezondheids-Commissie te Dordrecht. — Een bezoek bij den wonderdokter Ast.

Uit de Pers: Het woord eens kwakzalvers.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Cozapoeider.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Verslag van de Jaarlijksche Algemeene Vergadering van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij,

gehouden op Zaterdag 23 October 1909 te Amsterdam.

De voorzitter Mr. P. W. DE KONING opent te half drie de vergadering, en heet de aanwezige leden welkom. Hij deelt mede, dat in het afgelopen jaar de heeren LIND en VAN RIEL, resp. voorzitter en secretaris-penningmeester der vereeniging, voor anderen plaats maakten en brengt hulde aan hetgeen beiden in genoemde qualiteit voor de vereeniging hebben gedaan. Voorts wordt het feit vermeld, dat uit het alg. bestuur het dag. bestuur zich heeft gevormd en dat dit dag. bestuur eenmaal per maand vergadert. De verwachting dat nieuwe afdelingen zouden worden opgericht ging niet in vervulling; de eenige bestaande afdeling Amsterdam deed nuttig werk door eene extra-bestrijding van *ZamBuk* en van STEINVITZ, de Parijsche doovengenezers. Als belangrijk feit wordt herinnerd aan de waarschuwing van de regeering tegen KEITH HARVEY, terwijl ook wordt medegedeeld hoe enkele gemeentebesturen en vele gezondheidscommissiën, van welke laatsten een groot aantal als lid onzer vereeniging toetraden, waarschuwd tegen de praktijken der kwakzalvers.

Een aantal onzer leden helpt ons in den strijd door het houden van lezingen.

Vele middelen werden weer onderzocht, ook verschillende attesten.

Bij dit laatste vermeldde de voorzitter met verontwaardiging de houding van een der groote bladen.

De heer NANNES GORTER had n.l. een onderzoek ingesteld naar de waarde van de attesten, die AKKER, de fabrikant van de Abdijstroop, beweert te bezitten. Het bleek den heer Gorter, dat vele dezer attesten niet aan de waarheid be-

antwoordden en dat bovendien twee der z.g. genezenen reeds waren overleden.

Van dit feit maakte een der groote bladen melding, doch tevens van een contra-enquête van den kwakzalver, die de juistheid ontkenne van datgene wat de heer Gorter had medegedeeld, terwijl daarbij nog werd vermeld, dat de heer Gorter f 25.— zou hebben geboden, wanneer men een voor Akker gunstig attest zou willen herroepen. De heer Gorter zond een verweer, dat door het blad echter slechts zeer gedeeltelijk werd opgenomen.

Tegen deze wijze van doen kwam de voorzitter met klem op. Hij stelt in het licht dat wij slechts strijden in het belang van de volksgezondheid, zonder eenig bijoormerk. Dat wij niet zooals de kwakzalver, eenig financieel belang hebben bij 't al of niet juist bevinden der attesten en dat dus aan de z.g. contra-enquête van Akker volstrekt niet dezelfde waarde kan worden gehecht als aan het oorspronkelijk onderzoek. Hij verklaart gaarne namens het geheele bestuur, dat de heer Gorter niet in staat wordt geacht tot het uitvoeren van praktijken van omkooprij en hij protesteert namens het gansche bestuur ten sterkste tegen de courant, die 't nog niet eens de moeite waard achtte het verweer in zijnen geheel op te nemen.

Naar aanleiding van de laatste mededeeling stelt de heer LIND voor aan genoemd blad een protest te zenden dat door alle bestuursleden zal worden ondertekend. — Zonder debat aangenomen.

Op voorstel van den heer VAN RIEL zal dit protest ook in 't maandblad worden afgedrukt, opdat deze zaak door al onze lezers gekend zal worden. — Aldus besloten.

Het verslag der vorige vergadering en jaarverslag over 1908 geven geen aanleiding tot discussie.

Bij monde van den heer Prof. VAN DER WIELEN brengt de commissie tot het nazien van de rekening van den secretaris-penningmeester verslag uit; de kas is in orde bevonden en den penningmeester wordt onder dankzegging décharge verleend.

Voor het volgend jaar worden in deze commissie benoemd de heeren Prof. v. d. WIELEN, PLEYTE D'AILLY, te Amsterdam en v. d. BIJLAARDT, te 's Gravenhage.

De heeren NANNES GORTER, VAN RIEL en KEG worden herbenoemd als bestuursleden.

Bij monde van den heer VAN ELK brengt het internationale comité ter bestrijding der kwakzalverij verslag uit van hare werkzaamheden.

Er zijn thans twee officieele organen en wel de *Gesundheitslehrer* voor de Duitsch-sprekende en *l'Enseignement medico-mutuel* voor de andere landen.

Met Engeland worden onderhandelingen ge-

voerd; Duitschland, Frankrijk, Zweden, Oostenrijk, Hongarije zijn aangesloten.

De inkomsten bedroegen f 304.86, het saldo f 257.03.

Hierna verkrijgt Mr. LIND het woord, om namens het comité de ontwerpstatuten voor den te stichten internationalen bond aan de goedkeuring der vergadering te onderwerpen.

De bond zal bestaan uit verschillende vereenigingen, die het bestrijden van de kwakzalverij willen bevorderen. Het bestuur van den bond wordt telkens voor den tijd van twee jaren opgedragen aan een der aangesloten vereenigingen, die daartoe een commissie van minstens 3 leden aanwijst.

Bij art. 7 wijst Prof. v. d. Wielen er op dat tot de alg. vergaderingen wel worden toegelaten afgevaardigden der aangesloten vereenigingen, doch dat het wenschelijk zou zijn ook de vereenigingen die donateur zijn, in dit artikel te noemen en deze enkele rechten toe te staan. Het intern. comité wordt gemachtigd eene kleine wijziging in dezen geest aan te brengen.

De voorzitter dankt den leden van het internationaal comité voor de gedane moeite.

Bij punt 8 licht de heer ABRAHAMS de voorstellen van het bestuur toe tot het voorbereiden van een internationaal congres, dat dan ter gelegenheid van de installatie van den bond zou worden gehouden. Van dit congres, dat in drie afdelingen: eene rechtsgeleerde, een medicopharmaceutische en eene algemeene, zou moeten werken, verwacht hij voor onzen strijd veel.

In het algemeen betuigt men sympathie met het plan en het bestuur wordt gemachtigd voorloopig een onderzoek in deze richting in te stellen, ten einde later met een uitgewerkt plan te komen.

Bij de rondvraag brengt de heer VAN RIEL hulde aan de maatschappij tot bevordering der Pharmacie, voor de uitgifte van het boekje met voorschriften van spécialité's. Hij wijst erop, dat wij niet zijn tegen ieder spécialité maar wel tegen de schreeuwerige reclame, waarmee deze middelen tegen allerlei kwalen worden aanbevolen.

De heer ABRAHAMS sluit zich bij dit woord van hulde aan. Het publiek wenscht fraai verpakte en keurig uitzierende geneesmiddelen en het is de verdienste van de commissie voor spécialité's uit de bovengenoemde maatschappij, dat zij ons in staat heeft gesteld, deze ook fraai uitzierende geneesmiddelen voor te schrijven, terwijl wij volkomen op de hoogte zijn van wat en van hoeveel wij geven.

Want behalve de schreeuwerige reclames der fabrikanten is het ernstige bezwaar tegen de gewone specialités, dat hare samenstelling wordt geheim gehouden en dat deze in het geheel niet constant blijkt te zijn.

De heer Prof. v. D. WIELEN wijst op het in Australië uitgegeven rapport omtrent kwakzalversmiddelen. Het bevat een groot aantal belangwekkende gegevens en hij betreurt het dat dit in het maandblad niet uitvoeriger is behandeld. Hij zou willen voorstellen zoo mogelijk nog eenige exemplaren van dit rapport aan te schaffen en deze aan regeeringspersonen aan te bieden.

De heer VAN GELDER zegt dat het maandblad gevuld wordt met bespreking van kwakzalverij hier te lande en dat hij geen ruimte had om dit rapport uitvoeriger te bespreken. Bovendien leent dit belangwekkende boek zich slecht tot uitvoeriger bespreking; het is juist door een groot aantal photographiën zoo fraai en zoo aantrekkelijk gemaakt.

De heer Mr. LIND gevoelt voor eene aanbieding aan regeeringspersonen niet veel, gewoonlijk worden dergelijke boeken ter griffie gedeponerd.

Besloten wordt dat enkele exemplaren zullen worden aangeschaft, het bestuur zal dan de nadere bestemming overwegen.

De heer Mr. LIND zegt dat een nauwer contract met de regeering voor ons zeer wenschelijk zou zijn. Hij had gehoopt dat de beloofde veranderingen in de geneeskundige wetten verbeteringen ten opzichte van de kwakzalverij zouden brengen, evenwel de troonrede zwijgt omtrent de veranderingen geheel. Hij wenscht nu de benoeming van eene rechtsgeleerde commissie, die tot taak zal hebben het maken van een avant-projet voor de bestrijding der kwakzalverij, dit zou dan de regeering worden aangeboden.

De heer VAN GELDER zou het zeer toejuichen wanneer de bestrijding der kwakzalverij eindelijk eens losgemaakt werd van de geneeskundige wetten, hij ondersteunt het voorstel.

De heer Mr. CNOPIUS, hoewel geen principieel tegenstander, is zeer sceptisch, omtrent het resultaat.

De heer Mr. LIND meent dat het toch goed zou zijn, al was het alleen maar om de publieke opinie eens te prikkelen.

De heer Prof. v. D. WIELEN meent dat hier door juristen zeer goed werk zou kunnen worden verricht, door het verzamelen van wetgevend materiaal uit andere landen.

De voorzitter verzoekt dat men het bestuur in deze diligent zal verklaren. Aldus besloten.

Prof. v. D. WIELEN deelt mede dat de commissie, indertijd benoemd voor het samenstellen van een kinderplaat, met hare werkzaamheden langzaam maar zeker vordert.

De voorzitter brengt nog ter sprake de vraag wat men tegen de kwakzalvers-advertentiën doen kan. Hij zou een lijst van de meest gevaarlijke kwakzalversmiddelen willen laten drukken en deze in de apotheken ophangen.

Hiertegen moet Prof. v. D. WIELEN ernstig waarschuwen, hij geeft in overweging tegenadvertenties te plaatsen in ons eigen maandblad.

De heer ABRAHAMS betwijfelt of dit extra nut zou hebben. Hij doet een ander middel aan de hand. Men zou in gewone couranten geen tegenadvertentie moeten plaatsen, maar reclames voor de Vereeniging of mededeelingen, dat ieder in zijn eigen belang wordt aangeraden vóór 't gebruik van kwakzalversmiddelen inlichtingen in te winnen bij de vereeniging.

Ook in deze zaak wordt het bestuur diligent verklaart.

Als plaats waar de volgende vergadering zal worden gehouden wordt Amsterdam aangewezen, tenzij een of meer der buitenwonende leden een verzoek doet om in de plaats zijner inwoning te vergaderen.

De vergadering wordt daarna door den Voorzitter gesloten.

E. J. ABRAHAMS,

Secretaris-Penningmeester.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

J. G. VAN ES, arts ..... te Leiden;
W. C. RENSUM, arts .... te Giese Nieuwkerk;
F. A. VAN REIMST, arts ..... te Sleen.

Naar aanleiding van het in de Algem. Vergadering genomen besluit, is aan het *Handelsblad* het volgend schrijven gericht:

M. de R.

In Uw blad van 2, 15 en 16 October, komen berichten voor, naar aanleiding eener enquête ingesteld door den heer C. NANNES GORTER, ten einde de juistheid te onderzoeken van eenige advertenties voorkomende in een reclameboekje der Abdijsiroop, gezegd van het Klooster Sancta Paulo.

Wij achten ons verplicht, naar aanleiding dier berichten U om opnemings in Uw blad te verzoeken der volgende verklaring, door alle leden van het bestuur, behalve door den heer Gorter zelf, onderteekend.

In opdracht van de vereeniging tegen de kwakzalverij, heeft de heer Gorter, ons medelid en Uw confrère, die geen enkel persoonlijk belang heeft bij de bestrijding der kwakzalverij, zonder daardoor onzerzijds eenige toezegging van honorarium te ontvangen, een onderzoek ingesteld naar de attesten voorkomende in een boekje van den Heer Akker, ter aanbeveling zijner abdijsiroop, aangezien wij de overtuiging hebben, dat deze siroop, zooals zij wordt aanbevolen, is een hoogst verderfelijke kwakzalversmiddel.

Tot onzer spijt hebben wij echter daarbij meenen ondervinden, dat eene enquête namens onze vereeniging door een Uwer confrères verricht, voor U precies dezelfde waarborgen schijnt aan te bieden als een enquête verricht door den fabrikant belanghebbende.

Maar wat erger is, zelfs eene onteerende aantijging, als zou de heer Gorter f 25.— aan iemand hebben aangeboden, teneinde een valsche getuigenis te verkrijgen, ten nadeele van die abdijsiroop is door U zonder eenig nader onderzoek, één woord van protest, of één woord van ongehoof aan deze waarlijk onzinnige beschuldiging, speciaal uit de beweringen van den heer Akker naar voren gebracht en in Uw blad opgenomen.

En toen de heer Gorter, uw confrère, zich wilde verdedigen, is zelfs zijn schrijven niet in extenso, doch slechts bij korte inhoudsopgave, door u geplaatst.

Wij meenen dat een dergelijke wijze van publiceeren, waarbij eene zoo zware beschuldiging door u onbekende personen, gericht tegen een u welbekend en te goeder naam en faam bekend staand man, wordt wereldkundig gemaakt, niet in overeenstemming is met goede journalistieke gewoonten.

Bij de tegenspraak op 16 October van den heer Gorter, in wiens woord wij onzerzijds het volste vertrouwen stellen, meenen wij thans nog een ernstig protest tegen de lichtzinnige publicatie van een zoo dwaze verdachtmaking te moeten stellen.

Wij koopen niet om en wij laten niet omkopen. Hoogachtend en dankend voor de plaatsruimte.

Het Bestuur der Ver. tegen de Kw.,
(Volgen de namen.)

BERICHTEN.

* Een somnambule? Van het eiland Tholen meldt men aan de *N. Rott. Ct.*:

„Dezer dagen geniet ons eiland de eer, als terrein te zijn gekozen voor de praktijken van een man en een vrouw, die de lijdende menschheid van haar kwalen willen afhelpen. Ze trachten vooral munt te slaan uit het verlangen naar genezing van hen, die her en der vergeefs daarnaar zochten. Bij sommigen wordt honorarium vooruit gevraagd. De diagnose en de behandeling worden onthuld in den hypnotischen slaap der vrouw!”

Kan iemand uit Tholen of omstreken ons ook iets meer van deze geschiedenis mededeelen?

* Specialiteiten-rommel. Als nog altijd: Eenvoud het kenmerk der waarheid is, dat wil zeggen van degelijkheid en deugdelijkheid, dan is er niet veel goeds aan al die specialités, die telkens opnieuw op de markt worden geworpen door speculatieve fabrikanten. In Rusland worden al dergelijke artikelen door een Gezondheidscommissie onderzocht voor en aler zij, nog bovendien tegen hooge

inkomende rechten, ten verkoop worden toegelaten en wat den toets niet kan doorstaan wordt aan de grenzen teruggestuurd.

Sedert 29 Juli 1908 nu zijn achtereenvolgens voor den invoer verboden, eerst 34 bij besluit van dien datum, daarna op 11 Augustus 7 en later nog 4, op 14 en 15 November nogmaals 4 en eindelijk op 30 Dec. 1908 2; dus te zamen zijn 51 nieuwe middelen binnen den tijd van een half jaar onderzocht en te licht bevonden.

Na zulke afkeuringen gaat waarschijnlijk al die rommel des te gemakkelijker naar Nederland, waar allerlei waardeloos goede gretig wordt ontvangen en door ongelukkige en onwetende zieken geslikt als heilzame medicijnen. Ten minste wanneer men de lange namenlijst van deze zogenaamde patent-geneesmiddelen naleest dan komen er tal van bekenden in voor, die hier te lande ijverig worden geadverteerd.

Scheuerthee. Omtrent deze kruiden, waarvan wij in het September no. melding maakten, deelt de *Gesundheitslehrer* het volgende mede:

Een lijderes aan suikerziekte liet voor 12 Mark, 50 Pf. een pakket Scheuerthee komen. Bij het begin van de kuur werd haar gezegd, dat zij zich 21 dagen zeer onwel zou gevoelen, daarna echter zou het beter gaan. Op den 30sten dag zou de suiker verdwenen zijn. De zieke drinkt vol vertrouwen van het aftreksel en gevoelde zich inderdaad veel slechter. Op den 23sten dag was zij een lijk. Een kort voor het overlijden ingesteld onderzoek, toonde veel suiker en eiwit in de urine aan.

Bestrijding in Engeland. De Min. van Binnenl. Zaken, Mr. GLADSTONE, heeft in het Engelsche Lagerhuis medegedeeld, dat bij de regeering het plan bestaat de quaestie van een regeling van het geheimmiddelen-wezen en de aanprijzing van die middelen nader onder de oogen te zien. Er zou een bijzondere Commissie hiervoor worden benoemd. Nederland alléén doet niets.

Een proces heeft een kwakzalver ontmaskerd. Een zekere dr. Bodie, die geen doctor is, maar een wonderdokter, heelt zonder bloedstorting, geneest met mesmerisme en electriciteit enz. Vooral verlamden vonden bij hem baat. Hij liet ze zitten in een electrischen stoel, waardoor hij een sterken stroom liet gaan. De patient verwrong dan het lijf in allerlei bochten, stond genezen op en wandelde weg. Of een aantal mannen vormden een magnetischen kring om den verlamde met dezelfde uitwerking. Deze genezingen werden gewoonlijk in Londen en in de provinciale steden op het tooneel van tingeltangels vertoond.

Een jongmensch was er zoo door getroffen, dat hij, door dr. Bodie in zijn wonderbaarlijken geneeskunst ingewijd wenschte te worden. Dr. Bodie eischte daarvoor f 6000. De heilbegeerige discipel vond dat niet teveel, maar zijn ouders dachten er anders over. Toen na eenigen tijd het jonge mensch meerderjarig was geworden, wendde hij zich weer tot dr. Bodie, die nu f 12000 vroeg. Het vermogen, dat de jonge man nu in handen had, bedroeg iets meer en gewillig stortte hij f 12000. Dr. Bodie onderwees hem nu in de kunst en behield hem als helper tegen f 24 in de week. De kunst was gauw geleerd, want de patiënten waren eenvoudig huurlingen. Er kwam zelfs geen electrische stroom bij te pas. De teleurgestelde eischt nu schadevergoeding. (*N. Rott. Ct.*)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Leugenadvertenties.

Men schrijft ons uit Alkmaar:

Naar aanleiding der door ons ingestelde enquête naar de waarheid der door den Abdijsiroop-fabrikant AKKER geplaatste genezingsattesten, heeft deze aan het *Handelsblad* ter inzage gegeven het resultaat van een door hem gehouden contra-enquête.

Hierdoor zouden volgens dat blad de ons gegeven inlichtingen weder totaal waardeloos worden. Het *Handelsblad* nam deze contra-enquête niet op, doch vermeldde er alléén uit, dat wij R. VERMEULEN te *Langerak* f 25.— zouden geboden hebben indien deze het genezingsattest wilde herroepen. Daarenboven zouden wij de vrouw van R. VERMEULEN gedwongen hebben te verklaren dat haar man niet door Abdijsiroop was genezen. Toen we dat lazen zonden

we natuurlijk onmiddellijk een protest naar het Handelsblad, dat dit protest wel opnam, doch geen plaatsing gaf aan de toelichting, die wij over het Langeraksche geval gaven.

Deze toelichting, die wij op verzoek óók gaven aan de „Alkmaarsche Courant” en aan „de Rotterdammer” laten we ook te dezer plaatse nog volgen:

Toen wij te *Langerak* bij de familie VERMEULEN kwamen was de man niet thuis. De vrouw vertelde ons, dat zij een depôt van de Abdijstroop had en hiervan lang niet zooveel fleschjes verkocht als vroeger.

Of haar man al dan niet genezen was, moesten wij hem zelf maar vragen. Dat zou kunnen gebeuren als wij den dijk naar *Schoonhoven* opliepen, want van dezen kant moest hij met zijn bakkerskar huiswaarts keeren.

Wij trokken dus de aangegeven richting uit en kwamen den man, dien wij onmiddellijk van het portret uit de advertentie herkenden, spoedig tegen. Hij verklaarde in het geheel niet genezen te zijn en aan AKKER te zullen schrijven dat hij niet langer in de krant wenschte te staan. Overigens toonde hij zich met onze onderzoekingen ingenomen en was de meening toegedaan dat het publiceeren van onze enquête er veel toe kan bijdragen het publiek er niet langer te laten invliegen.

Dat zijn de naakte feiten! Een ieder kan nu voor zich zelf wel de gevolgtrekkingen maken! Onzerzijds achten wij elke commentaar overbodig.

C. N. G.

De klandizie van den wonderdokter.

* De wonderdokter te *Ginneken*, zooals hij zich zelf in advertenties betiteld, is door het gemeentebestuur aldaar aangeslagen voor f 16,000 in den hoofdelijken omslag en hij heeft niet gereclameerd; al moge dit nu voor hem misschien een reclamebluf zijn, van een anderen kant is het toch ook een bewijs van bekende drukke praktijk, anders zou de aanslagcommissie niet zulk een cijfer durven vaststellen. Bovendien, ieder ziet, dat de man eenige rijtuigpaarden er op na houdt, een automobiël en meer dure liefhebberijen; zijn inkomen moet dus vrij aanzienlijk zijn.

Het is te begrijpen; de onnoozele klanten komen nog dagelijks en in grooten getale; een tijdlang kwamen er vele van de kanten van Limburg en de Deutsche grenzen, tegenwoordig is België aan de beurt, vooral de omstreken van Antwerpen. De tram van 't station naar zijn huis is soms vol van Vlaamsch-sprekenden. 't Heeft soms den schijn alsof de lui er een lolletje van maken; met één patient, die men het vaak niet zou aanzien, dat zij ('t zijn meestal vrouwen) lijdende is, komt de geheele familie mee, soms als reisgenooten en soms om toch ook maar eens van deze gelegenheid gebruik te maken om naar eigen gezondheid te informeeren. Er is voor velen altijd iets erg verlokkeuds in zoo'n geheim- en wonderdoenerij.

Ik schreef daar „onnoozele klanten”; nu, onnoozel zijn zij zeker, maar toch vergist men zich, wanneer men zou denken, dat het lui zijn, die zich zouden willen gerangschikt zien onder wat in het dagelijksch leven genoemd wordt: onontwikkelden.

O jee! neen! mannen van hoogen rang en deftige positie gaan bij den „wonderdokter” te rade en slikken de verhalen, die van hem worden rondgestrooid. Het volgende drietal ten bewijze:

Een bleekzuchtig meisje sukkelde aan de maag, zooals zij zeide; de wonderdokter gaf haar kruiden en toen zij er van gedronken had werd zij misselijk en braakte zij een dikke, levende spin uit, die de pbotjes vol draadjes had; de patiente toch was naaister en had de gewoonte de draden af te bijten, waarbij zij dikwijls kleine stukjes inslikte, daardoor was haar maag aan 't sukkelen geraakt en nu had de spin ze allemaal meegenomen; sedert dien tijd had ze van haar maag nooit meer last gehad!!!

Dit verhaal hoorde ik in vollen ernst vertellen door een *gepensioneerd generaal* van het Ne-

derlandsche leger, die daarom ook zelf bij dezelfde bron hulp ging zoeken voor zijn rheumatisme.

Een boer had duizelingen, uitslag en nog een half dozijn andere kwalen, zooals hij zeide.

De wonderdokter had hem aangeraden een kuil in den grond te graven zoo diep, dat hij er heelemaal in kon gaan zitten; zijn vrouw moest dan een wollen deken over hem heen leggen en zóó moest hij twee uur blijven zitten. Toen er nog maar een kwartier voorbij was, begon hij hevig te zweeten en wilde er uit, zijn vrouw belette hem dit; van benauwdheid begon hij toen te braken, wormen, niets dan wormen; zij hadden de versche aarde geroken en kwamen nu in massa's naar buiten.

Dit verhaal heb ik opgeteekend uit den mond van een *oud-assistent-resident* van Indië; hij geloofde er zelf vast en zeker aan en vertrouwde daarom zijn teringachtige dochter aan denzelfden wonderdoender.

Een oude vrouw had kanker in de maag, al vele jaren lang beweerde zij; de wonderdokter had een blinkend spijkertje met platte kop te voorschijn gebracht; zij had dit zelf gezien en in handen gehad en nu was zij totaal genezen; als 't ware jong opnieuw.

Dit verhaal werd als een eenvoudige zaak in gezelschap van verstandige (?) lui gedebeiteerd door een *fiscaal ambtenaar van hooge positie*. Niemand scheen het ernstig in twijfel te trekken, want al werd er meesmuilend zoo'n beetje geglimlacht; tegenspreken van den klinkklaren onzin zou zeer zeker algemeene ontstemming hebben te weeg gebracht.

Wanneer het wondergenezingen, beter gezegd zoogenaamde genezingen van den wonderdokter betreft, schijnt nu eenmaal het gezond verstand een loopje te gaan nemen en alle oordeelskracht zoek te raken. Niets helpt om de menschen de waarheid te doen zien; ieder herkent in de verhalen hierboven medegedeeld de repetities van oude, versleten vertelseltjes, zooals zij in vroeger tijden van tal van kwakzalvers de rondte hebben gedaan en die nu, ietwat gemoderiseerd, weder opduiken. Natuurlijk is de oorspronkelijke patient, dien het geval overkomen is, nimmer te vinden en toch gaan dezelfde verhalen steeds van mond tot mond, alsof de persoon zelf er bij geweest was. Een eigenaardig geval in dien trant is het volgende:

In mijn onmiddellijke nabijheid woont iemand, die ten gevolge van suikerziekte lijdt aan katarakt en langzamerhand blind geworden is. Op zekeren dag gaat hij naar den wonderdokter, die hem verzekert wel niet te zullen genezen, maar toch zoover te zullen brengen, dat hij weer zal kunnen lezen. Hiervan komt niemendal, en de blindheid is ten slotte volslagen geworden. Toch heeft zich de belofte van herstel reeds terstond vastgenesteld en is opgeblazen tot werkelijke genezing; zoodat al spoedig het verhaal van beterschap de rondte deed. De patient en zijn omgeving is waarschijnlijk het kort oogenblikje van blijde verwachting al lang vergeten; het bezoek bij den wonderdokter is reeds een jaar en langer geleden; toch schrijft het verhaal van de wondergenezing van een totaalblinde voort door het land. In een der Noordelijke provinciën, in een kring van ernstige menschen, waar echter mijn persoon en kwaliteit van geneesheer niet bekend waren, hoorde ik het onder algemeene verbazing doch zonder eenige teekenen van ongelooft opdischen met allerlei details. Ik waagde schuchter de opmerking, dat het toch wel wat vreemd was, zoo'n genezing van katarakt en herstel van het gezicht zonder operatie; doch van alle kanten werd de bevestiging gegeven, alsof zij den persoon zelf gezien hadden. Opmerkende, dat ik zelf in de buurt woonde van den lijder en met zekerheid wist, dat hij blind was evenals vroeger, werd mij beleefdelijk opgemerkt, dat ik dan zeker een ander op het oog had, want zij wisten het zeker en ten overvloede werd mij de juiste woonplaats, vlak bij *Ginneken*, en de kwaliteit van den persoon genoemd; dezelfde trouwens, wiens lijdensgeschiedenis mij van nabij bekend was.

Doe daar nu eens iets tegen!

Het is dan ook een hoopeloze strijd de menschen te willen overtuigen; praten en betoogen

helpt niemendal; slechts door schade en schande kunnen de luidtjes wijs worden; doch de gelegenheid maakt slachtoffers en daarom moeten al diegene, die van goeden wil zijn, de gelegenheden trachten te beperken. Toen er nog slechts een half dozijn geheimmiddelen bekend waren, was het rijtje door de ongelukkige zieken gauw afgevoerd; nu er even zooveel honderden dagelijks worden geadverteerd, duurt het lang en wordt er veel geld en tijd vermorsd, eer ieder een beurt heeft gehad en de onmacht van elk is aan het licht getreden. Hetzelfde geldt voor kwakzalvers; toen er alleen nog een enkele „duvelbanner” in Friesland was, was het gauw uit, nu er in iedere provincie een boertje of andere geheimzinnige kunstenaar opduikt, loopt het goedgevolgde volkje van den een naar den ander.

Het is als met de kroegen, hoe meer er zijn, hoe meer er door een hartstochtelijk drinker worden bezocht; daarom voor de ongelukkige verslaafden aan den drank en voor de ongelukkige zieken, wier kwalen ongeneeslijk zijn, is beperking der gelegenheden noodzakelijk.

De wetgever in Nederland heeft dit geweld, toen hij voor de uitoefening der geneeskunst als bedrijf en voor het afleveren van geneesmiddelen beperkende bepalingen in het leven riep, ten einde de onbegrensde vrijheid en daarmee de grove misbruiken, die hij voorzag, aan banden te leggen. Wanneer desnietteenstaande, zooals wij zien, die misbruiken welig tierden tot schade voor de gezondheid en de beurs van vele zieken en lijdenden, dan deugen deze wetten niet of worden zij slecht toegepast.

G. W. B.

Uit het Verslag eener Gezondheidscommissie over 1908.

* Het vorige jaar is door de Gezondheidscommissie te *Dordrecht* aan het gemeentebestuur verzocht waarschuwingen te willen richten tot het publiek tegen de hand over hand toenemende advertenties in de plaatselijke bladen ter aanbeveling van allerlei zoogenaamde geneesmiddelen tegen ziekten, kwalen en gebreken en waarmede het publiek werd om den tuin geleid tot groot nadeel van zijn beurs en gezondheid.

Deze verkoop van zoogenaamde geneesmiddelen vormde wederom in 1908 een ernstig punt van bespreking in den boezem der Commissie. Nu het gemeentebestuur niet geneegen was dergelijke waarschuwingen tot het publiek te richten, meenden enkele leden dat de Commissie daartoe zou moeten overgaan. Het meerendeel der leden betoogde echter, dat, daargelaten de vele kosten, deze waarschuwingen niet tegen één, maar tegen alle dergelijke zoogenaamde geneesmiddelen moeten plaats hebben, voorts dat zij meer kwaad dan goed doen, daar zij den verkoopers als reclame in de handen werken. Besloten werd daarom dit punt te laten rusten.

Dat is jammer.

Red. M.bl.

Een bezoek bij den wonderdokter Ast.

Onze bladen bevatten dezer dagen het volgende bericht:

„Te *Radbruch* is de schaapherder AST, een bekend wonderdokter, die uit de nekharen de ziekteverschijnselen beweerde te onderkennen, gestorven. Hij verstond de kunst om met de menschen om te gaan en hun moed en vertrouwen in zijne behandeling in te boezemen. Zoodoende bracht hij het van schaapherder tot millonair en eigenaar van twee ridderhofsteden.”

HEINRICH AST was voor Noord-Duitschland wat het Staphorster boertje, de wonderdokter van *Ginneken* en „Professor” DE HAAS voor Nederland zijn; alleen deed hij nog grooter zaken. Hoe hij die zaken opvatte moge blijken uit de volgende mededeeling door een Duitsche schrijfster *RELA HONIGSMANN* in de *Gesundheitslehrer* geplaatst:

Toen ik den vorigen zomer (1908) een studiereis maakte op de *Lüneburger Heide*, besloot ik om, naast vele andere bezienswaardigheden, ook „herder Ast” eens in oogenschouw te nemen.

Reeds van te voren werd ik gewaarschuwd, om vooral niet een Dinsdag of Vrijdag voor mijn

bezoek uit te kiezen, omdat Ast op deze beide dagen oude patiënten terugbestelt, en er dan altijd een groote schare heil-begeerigen aanwezig is. En toen ik eens op een Dinsdag een uitstapje maakte en met den trein langs Radbruch kwam, kon ik mij overtuigen dat er honderden menschen uit de trein stapten, die allen naar Ast wilden; gezweven nu nog van al degenen die al aangekomen waren of nog komen moesten.

Op een prachtige Augustus-middag reisde ik dan naar Radbruch. Bij 't uitstappen al bemerkte ik vóór 't station een aantal wagens, omnibussen en andere voertuigen, waarin de pas-aangekomen „patienten” van Ast plaats namen, om naar hem toe te rijden. Ik gaf er de voorkeur aan te voet te gaan, en na ongeveer 25 minuten bereikte ik mijn doel, de woning van Ast, een heel eenvoudig boerenhuis precies zooals alle boerenhuizen in de buurt. Aan de deur een bordje, dat naam en spreekuren vermeldde.

Daar het middagspreekuur nog niet was begonnen, voegde ik mij bij de 60 á 70 personen die in 't tuintje voor de deur stonden te wachten; in een uitspanning aan den overkant zaten er nog meer. En hier beleefde ik nu het interessantste deel van mijn expeditie. De wachtenden, meer vrouwen dan mannen, bestonden hoofdzakelijk uit stadsch publiek, meest menschen uit den kleinen burgerstand, die een levendige conversatie voerden. Velen namen een afwachting houding aan, anderen deden ongeloovig-sceptisch, sommigen ook gedroegen zich in één woord fanatiek. Tot deze laatsten behoorde een vrouw die een klein meisje van een jaar of drie bij zich had. Zij ratelde maar onophoudelijk — op een toon, die geen tegenspraak duldde — door over de wonderbaarlijke genezingen van Ast en over de mislukte pogingen van gestudeerde doktoren. Zij zelve kwam nu al 3 jaar lang geregeld bij Ast met haar kind, om dit te laten behandelen. De opmerking „hoe 't dan toch wel kwam, dat 't schaap nog maar steeds ziek was?” wist zij niet beter te beantwoorden dan met een „Ja, dat gaat nu eenmaal niet zoo gauw!”

Eindelijk ging de deur open en Ast kwam naar buiten: een krasse zeventiger met spierwit haar om zijn typische boerenkop. Wij werden binnengelaten in een portaal, en moesten nu wachten tot ieder aan de beurt kwam. Dat liep nog al vlug van stapel. Want telkens werden er twee — of ze bij mekander hoorden of niet, of 't man was of vrouw — tegelijk in de spreekkamer binnengeropen. Het consult zelf duurde maar enkele minuten. — Ten slotte kwam ik aan de beurt; mijn partner was een man uit den arbeidersstand, zeer armoedig gekleed. Ik bevond mij in een tamelijk ruime boerenkamer, laag van verdieping. Aan een groote tafel, waarop tal van kastjes stonden, die wel sigarenkistjes leken, zat een man, klaarblijkelijk de „assistent”. Nauwelijks had ik een voet in de kamer gezet of Ast kwam naar mij toe en knipte mij met een groote schaar een paar nekharen af. Met behulp van deze beweert hij n.l. elke ziekte te kunnen herkennen. Zoo worden hem ook meermalen afgeknipte nekharen van afwezige zieken gebracht of gestuurd; deze geven hem dan aanwijzingen genoeg om genezing tot stand te brengen.

Ik ben een door en door gezonde persoon. Vooral verleden zomer voelde ik mij lichamelijk zoowel als geestelijk, bijzonder goed en op dezen middag was ik opgewekt en vergenoegd en had het bewustzijn er bijzonder „bloeiend” uit te zien, zoodat 't een ervaren diagnosticus zeker moeilijk zou zijn gevallen bij mij een kwaal te constateeren. Ast bekeek mijn haren een oogenblik door een loupe, liet zich toen door den „assistent” uit 3 kastjes elk een recept aanreiken, stempelde ze af en gaf ze mij met de volgende in Plat-duitsch gesproken woorden: „Als jij deze medicijnen inneemt, zul je je nerveuse hoofdpijn, de pijn in je rug en je buikklachten kwijt raken en ben je weer dezelfde frissche deern als te voren”. Daarop kreeg ik nog een vaderlijke kneep in mijn wang en daarmee was onderzoek en behandeling afgelopen en kon ik gaan, nadat ik hem een mark in de hand gestopt had. Door de politie is hem verboden betaling te vragen, hij mag alleen „geschenken” aannemen, die dikwijls 100 mark en meer bedragen.

Mijn overheerschend gevoel toen ik de spreekkamer had verlaten, was *heilige verontwaardiging*. Ik kan met een gerust geweten verklaren, dat ik door de drie genoemde kwalen nooit bezocht ben, in elk geval niet meer dan ook de gezondste mensch er nu en dan van te lijden heeft. Toen ik de kamer uitkwam op 't portaal, was dan ook 't eerste wat ik deed, luid uit te roepen: „Zwendel!” wat terstond een paar vrouwen met verontwaardiging vervulde.

't Volgende gesprek ontspan zich tusschen een van haar en mij:

Zij: Wat heeft hij u gezegd? — Ik: Hij heeft mijn diagnose gesteld op drie ziekten, die ik geen van alle ooit heb gehad.

Zij: Waarom bent u dan naar hem toegegaan als u niets mankeert?

Ik: Uit nieuwsgierigheid om hem te zien, zooals ook anderen hier komen.

Zij: Zooiets laat hij zich niet welgevallen, als hij dat geweten had, had hij u stellig de deur uitgezet.

Ik: dat had hij dan maar moeten doen; ik was er op voorbereid. Als hij zoo alwetend is, dan had hij ook wel moeten merken dat mij niets scheelt en dat ook moeten zeggen.

Daarop kreeg ik als eenig antwoord nog slechts een blik vol minachting terug.

Voor den terugweg naar mijn woonplaats gaf ik de voorkeur aan een wandeltocht boven een spoorreis en in de avondzon ging ik door de bloeiende heide naar huis, mijn hoofd schuddend over de domme menschen, die maar niet leeren willen.

HEINRICH AST bezit, naar men mij vertelde, twee landgoederen en betaalt meer belasting dan 't heele, vrij uitgebreide dorp Radbruch tezamen.

Ter eere van de *plattelandsbevolking* wil ik hier echter nog aan toevoegen, dat *deze* volstrekt niet het grootste contingent der geloovigen levert. Integendeel — ik heb met verscheiden boeren, oude zoowel als jonge, over dit onderwerp gepraat en hun verstandig oordeel in dezen op prijs leeren stellen. Het grootste aantal van de heilzoekenden komt uit de *steden* Hamburg, Lüneburg, Hannover, Bremen enz., ook uit verafgelegene plaatsen; zelfs van over den Oceaan, komen de zieken aanzetten.

Spijt gehad heb ik alleen hiervan, dat ik niet gewacht heb om als laatste bij Ast te worden toegelaten, omdat hij zich dan den tijd gunt, om een langer gesprek met iemand te beginnen.

UIT DE PERS.

Het woord eens kwakzalvers.

Onder het protest door het Bestuur onzer Vereeniging bij het *Algem. Handelsblad* ingediend (zie de Mededeelingen van het Bestuur in dit no.) plaatst de Redactie van gemeld orgaan het volgende:

„De heer Nannes Gorter heeft den verkooper van abdijsiroop, den heer Akker, van „leugen en bedrog” beschuldigd. Wij hebben dat onzen lezers, die immers ook de advertentie gelezen hadden, medegedeeld.

Wij hebben daarna een bezoek van den heer Akker ontvangen, die een lijvig dossier met verklaringen van al de overlevende personen, die door den heer Gorter genoemd waren, medebracht. In die geteekende verklaringen werd de juistheid van de beschuldigungen des heeren Gorter ten stelligste weersproken. In een geval werd gezegd, dat f 25 geboden was voor een valsche verklaring. De persoon, die het beweerde, teekende met zijn vollen naam.

Wij hebben ook die verdediging zeer in het kort bekend gemaakt.

De heer Nannes Gorter heeft ons toen weer gezegd, dat die heer Vermeulen te Langerak onwaarheid sprak. En ook die verklaring hebben wij onzen lezers medegedeeld.

En thans plaatsen wij ten slotte het bovenstaande fraaie epistel — met deze mededeeling nu van onze zijde, dat het zoo mooi is geweest en wij geen verder twistgeschrijf zullen plaatsen.

Slechts nog dit. De heeren die het bovenstaande stuk teekenen meenen, dat het in overeenstemming zou zijn met „goede journalistieke

gewoonten” wél een beschuldiging van „leugen en bedrog” van een ter goeder naam bekend staand collega op te nemen, niet de tegenbeschuldiging van den fabrikant, die niet ter slechter naam en faam bekend staat. Wij denken daar anders over en zijn verheugd daar anders over te denken; een collega die ons vraagt dergelijke ernstige beschuldigingen te plaatsen, kan er steeds op rekenen dat wij niet te angstvallig onvriendelijke stukken zullen weren, wanneer ook de aangevalene geen blad voor den mond neemt.”

Ja, „zoo is het mooi geweest” zegt de Redactie en daarmee is 't uit.

Nu, daar is weinig tegen te doen. Maar erg „mooi” vinden wij dit optreden van de Redactie niet. Aan iemand als Akker, die in zijn geheel doen en laten, in zijn *uitvinding* van het *klooster Sancta Paulo* ergens in de achterbuurten van Rotterdam, in zijn reclameachtige wijze van adverteeren, zich als een charlatan pur-sang vertoont, hetzelfde vertrouwen te schenken als aan een bestuurslid eener Vereeniging, *die alléén in 't algemeen belang werkzaam is*, gaat toch o. i. wat al te ver. De Redactie zal toch ook weten onderscheid te maken; zij zou het ons gewis euvel duiden, wanneer wij haar betichtten geloof te slaan aan de bespottelijke, opgeschroefde advertenties van Akker. Of zit het soms in die advertenties?

CORRESPONDENTIE.

S. te R. Evenmin als gij gelooven wij een woord van dat verhaal, maar wij hebben geen gegevens om het tegen te spreken. Hebt gij ze, dan staan onze kolommen gaarne voor U open.

Dr. K. K. te P. Ofschoon die advertentie van Dr. DE GROOFF en zijn „*geheel nieuwe methode ter behandeling van wonden, zweren, eczeem, bloed- en huidziekte*” enz. met onbekende middelen, z. g. *Biosalpraeparaten* veel te denken geeft en niet geschikt is om vertrouwen in de methode in te boezemen, zien wij ons niet gerechtigd hier het woord kwakzalverij uit te spreken. Waar Nederland bogen kan op talrijke bekwame artsen, gelooven wij, dat de overkomst van dien belgischen geneesheer — al wordt hij ook geassisteerd door een oud-officier van gezondheid — juist niet als een weldaad kan worden beschouwd.

K. M. B. te R. Ook wij vinden het optreden van dien apotheker in zake de *Biosalpraeparaten* afkeurenswaardig. De plaatsing van uw stuk in ons blad is echter minder geschikt; het behoort o. i. in het *Pharm. Weekblad* thuis.

Redactie Alkmaarder. Dank voor de gezonden advertentie.

J. J. H. te 's-G. en Inzender uit Scheveningen. Na onderzoek van het middel komen wij er op terug.

Meer. Dr. W. A. B. te K. Wij zullen nog eens zien of wij wat van dien pleister kunnen te weten komen.

Redactie *Leidsche Courant*. Uw verblijvend bericht omtrent de *weigering van kwakzalvers-advertenties* ontvingen wij te laat om nog in dit no. te bespreken. In 't volgend no. komen wij er op terug.

Aan de ons *welgezinde schei- en plantkundigen*. Wie wil en kan ons behulpzaam zijn met het verrichten van een of meer onderzoekingen?

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Cozapoeier of het middel van het *Institut du Zexa* is een echt kwakzalversmiddel. D. w. z. dat het niet helpt voor de ziekte, waartegen het wordt aanbevolen en dat de verkooper dit zeer goed weet. De samenstelling van Cozapoeier is: dubbelkoolzure soda (het gewone zuiveringszout) en fijngevreven gentiaan- en kalmuswortel. Alle drie deze bestanddeelen hebben noch afzonderlijk, noch te zamen, eenig nuttig effect tegen drankzucht. Gevaar dat de maag veel geprikkeld wordt, bestaat echter wel.

ADVERTENTIE.

Noordzee-Bad-Hôtel

„Koningin Wilhelmina”

KIJKDUIN bij DEN HAAG.

Breed gevaarloos Strand, rustig kalm gelegen. Ruime Kamers. Terras en Kinderspeelplaats. Restaurant, 1e kwaliteit consumptie. Garage.

TEL. INT. 15.

GERARD PINKSEN.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te Leiden; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te Eefde; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, PRINSENGRACHT 549, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

Bij dit No. behoort een Bijvoegsel.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur:

Hoofdartikel: Samenstelling der middelen in 1909 onderzocht.

Berichten: De Leidsche Ct. en de kwakzalversadvertenties. — Uit het Voorloopig Verslag Binnenlandsche Zaken. — Eilers weer voor het kantongerecht. — De wonderdokter Bodie. — Energos-apparaten in Oostenrijk verboden. — Bestrijding van kwakzalverij in Oostenrijk. — Een kapper-kwakzalver.

Mededeelingen van verschillenden aard: Palm-pillen. — Uit vroegere jaren.

Uit de Pers: „Pastor” Felke. — Een praatje met Jan de Ploeger. — Een belangrijk boek in Engeland.

Herhaalde Waarschuwingen: Haarlemmerolie. Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester, Prinsengracht 549, Amsterdam. Aan hen zullen dit en het vorig Nummer van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Den leden hierbij het dringend verzoek om in hun kring zooveel mogelijk propaganda voor de Vereeniging te maken.

Veel moeite behoeft hun dit niet te kosten, waar telkens blijkt, dat er velen zijn, die voor het streven onzer Vereeniging groote sympathie gevoelen en slechts een geringe persoonlijke opwekking behoeven, om ook door opgave voor het lidmaatschap daarvan te doen blijken.

E. J. ABRAHAMS.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

Dr. J. VAN CAMPEN, Arts..... te Amsterdam.
Mr. H. W. HOIJER, Subs. off. v. Justitie te Haarlem.

Opgaaf van de samenstelling der middelen, vanwege de Vereeniging tegen de kwakzalverij in 1909 onderzocht.

BEECHAM'S PILLEN bestaan in hoofdzaak uit aloë (No. 6).

PALM-PILLEN bevatten voornamelijk kinine en ijzer (No. 12).

PURGÉTHYL DÉTRY, pastilles, bevattende Phenolphthaleïne, calomel, swiker, zetmeel en vanilline (No. 2).

RHEUMATHIEK-REMEDIÉ is een mengsel van Opodeldok en terpentijn (No. 10).

SCHIEUERTHEE bestaat uit Bol'do-bladen (No. 9).

WORTELBOER'S KRUIDEN bleken, bij een nieuw onderzoek, te zijn een mengsel van: sennabladen, cascarabast, laurierbessen, coriander, fenegriek en galangawortel (No. 5).

Den getrouwen lezers van ons blad zal het zeker zijn opgevallen, dat het getal onderzochte geneesmiddelen dit jaar belangrijk kleiner is dan vorige jaren.

Verschillende oorzaken hebben tot dit verschijnsel meegewerkt. In de eerste en voornaamste plaats de omstandigheid, dat het getal kwakzalversmiddelen, in 1909 in ons land geëxploiteerd, niet aanmerkelijk is toegenomen. Een heuglijk verschijnsel, zou men zeggen, maar dat meer schijn is dan waarheid. De kwakzalverij n.l. is dit jaar even sterk op den voorgrond getreden als andere jaren; alleen zijn het de van vroeger bekende middelen als: *Abdiestroop*, *Pink-pillen*, *Foster's middelen* en d.g. waarvoor in hoofdzaak de gebruikelijke reclame is gemaakt. Intusschen moet worden toegegeven, dat behalve de vijf onderzochte middelen er nog andere, met meer of minder brutaliteit, op de kwakzalversmarkt zijn aangeboden. En, zal men vragen, waarom dan deze niet onderzocht?

En het antwoord is: wegens gebrek aan onderzoekers. Jammer, maar te begrijpen. 't Is geen gemis aan belangstelling in het streven onzer Vereeniging, die de deskundige leden — op enkele volijverigen na — terughoudt om zich te belasten met het onderzoek van een of ander kwakzalversmiddel, maar het ligt aan het moeilijke en ondankbare van de taak, die men op zich neemt, wanneer men zijn tijd en kennis opoffert aan het onderzoek van die middelen. Wij schreven reeds vroeger: Zelfs den bekwaamsten deskundige is het niet gegeven in de rommelzoo van stoffen, waaruit sommige kwakzalversmiddelen (vooral plantenaftreksels) bestaan, alle daarin aanwezige bestanddeelen te ontdekken. Vandaar, dat het enkele malen voorkomt dat het resultaat van een analyse onvollédig is, niettegenstaande alle daarbij aangevende wetenschap en moeite. En wee den gene, die zoo'n onvollédig onderzoek bekend maakt; de gansche kwakzalversbent valt hem op 't lijf, wijst op het onwetenschappelijke van zijn werk en slaat daaruit munt ten gunste van eigen laaghartig bedrijf.

Daarom ontbreekt menigeen de lust om tijd en kracht te wijden aan een arbeid, die zoo dikwijls ondankbaar mag heeten en dit is te begrijpen. Maar jammer is het toch. Want onze Vereeniging kan de hulp van vele deskundigen niet ontberen. Tot die allen richten wij het verzoek: Laat u door teleurstellingen niet ontmoe-

digen, helpt ons zooveel gij kunt; al ziet gij niet onmiddellijk resultaat van uw werk, zeker zal uw arbeid, zoo niet terstond, toch op den duur rijpe vruchten afwerpen.

BERICHTEN.

Kwakzalversadvertenties. *De Leidsche Courant* van 3 November j.l. bevatte het volgend bericht:

„De advertentie is wel de hoofdbron van inkomsten voor een dagblad.

En we begrijpen de vreugde van een administratie, die de advertenties naar zich ziet toestroomden, evenals we ons haar teleurstelling kunnen voorstellen, wanneer annonces moeten worden afgewezen.

En tot „verboden” advertenties behooren, naar onze overtuiging, de kwakzalversadvertenties.

Het aanprijzen van kwakzalversadvertenties is niets anders dan boerenbedrog.

En een dagblad, dat helpt om die middelen aan te prijzen, brengt o. i. de eenvoudige lezers op een dwaalspoor.

Nu weten we wel, dat het niet zoo makkelijk te bepalen is, wat nu precies kwakzalversmiddelen zijn.

Maar van verschillende dier middelen, bijv. het Coza-poeder tegen dronkenschap, staat het wel vast, dat zij niet helpen, en dat dus, wie door aanprijzingen van de wijs gebracht, zoodanige kwakzalversmiddelen koopt, zijn geld eenvoudig wegwerpt.

Bij twijfel kan men het advies van een deskundige invoeren.

Wij wenschen niet mee te doen aan de verrijking der kwakzalvers.

Daarom zullen alle kwakzalvers-advertenties uit onze kolommen worden geweerd.

Op die manier kan geen onzer lezers er in loopen.”

Een woord van oprechte hulde aan Redactie en Administratie van *De Leidsche Courant* zij hier gebracht.

In het Voorloopig Verslag omtrent de Staatsbegroting van Binnenlandsche Zaken komt het volgende voor:

Door verscheidene leden werd er op gewezen, dat de kwakzalverij zich steeds uitbreidt en in de hand wordt gewerkt door de toenemende aanbevelingen in de pers, die zich niet laat weerhouden die aanbevelingen op te nemen, ook indien men klaarblijkelijk met een waardeloos, soms niet ongevaarlijk middel te doen heeft of indien blijkt dat z.g. genezingen slechts verzinsels zijn. Met klem werd aangedrongen op krachtige bestrijding van dit euvel en men verwees hierbij naar de wetgeving in Duitschland en het waarschuwend optreden van de autoriteiten in dit Rijk. Andere leden verwachtten van wettelijke maatregelen geringe resultaten en meenden, dat slechts ruime en voortdurende voorlichting van het publiek kan helpen; de Regeering zou evenwel het particulier initiatief ten dezen kunnen steunen, bijv. door subsidie te geven aan de zoo verdienstelijk werkende Vereeniging tegen de Kwak-

zalverij. Dit gaf eenigen leden echter aanleiding tot de opmerking, dat juist deze vereeniging op wettelijke bestrijding krachtig aandringt.

Eilers weer voor het gerecht. Voor den kantonrechter te Medemblik is 2 maanden hechtenis geëischt tegen E., te Oegstegeest wegens het opnieuw onbevoegd uitoefenen der geneeskunde (behandeling van tuberculose-lijdens);

(N. Rott. Ct.)

De wonderdokter Bodie. In ons vorig n°. hebben wij reeds het een en ander meegedeeld over dezen wonderdokter, die in tingeltangels werkte en die aan een jongmensch zijn niets beteekenende „kunst” voor f 12000 leerde.

De Nieuwe Rott. Ct. vermeldt nu nog de volgende nadere bijzonderheden:

De naam der kwakzalvers is Legio in onze dagen. Daarom kan het van nut wezen uit het proces tegen den wonderdokter Bodie nog iets te vertellen. Gisteren was de man voor den Londenschen rechter zelf aan het woord.

De advocaat der tegenpartij las voor uit een boek, dat Bodie had uitgegeven en waarin hij zich als een doctor in de geneeskunde uitgaf. Hij erkende nu, dat dat niet waar was. Een leugen dus? vroeg de advocaat. Ja, antwoordde BODIE, een spullemansleugen. De advocaat las verder: „In de Vereenigde Staten haalde ik den graad van D. D. S.” Dat is ook een leugen, zei BODIE; ik ben nooit in Amerika geweest. Dus alles onwaar? vroeg de rechter. Ja, antwoordde Bodie, maar die leugens zijn een algemeen erkend voorrecht van spullemannen.

Het boek vermeldde voorts, dat hij in Parijs en Weenen had gestudeerd en vervolgens naar China en Japan was geweest en overal in het Oosten, waar men de verborgen wetenschappen beoefent. Ik ben erg verbeeldingrijk, merkte BODIE op; ik ben daar in mijn droomen geweest. Het boek vertelde ook van geheimzinnige avonturen, die BODIE in Mexico en Zuid-Carolina had gehad, en van wonderbaarlijke ontdekkingen die hij had gedaan.

Een leugen vond de rechter bedenkelijk; die kon wel eens verkeerde gevolgen voor Bodie hebben. In een advertentie had hij M. D. (medicinae doctor) achter zijn naam geschreven. Daarvoor kon hij wel vervolgd worden. BODIE maakte er zich mee af met te zeggen, dat die letters Merry Devil (jolige duivel) beteekenden, den naam waaronder hij op de planken bekend was.

Op den tweeden dag van het proces zijn toch menschen komen getuigen, dat zij werkelijk baat bij zijn behandeling hadden gevonden. Een vertelde er dat zijn zoontje met mismaakte voeten en linker-knie was geboren. Negen jaar was het geneeskundig behandeld en vele operaties had het ondergaan. Het kon met beugels slechts weinig loopen. Na de behandeling door dr. BODIE kon de jongen zonder beugels gaan (dat toonde hij in het hof). En met een lammen arm, waarmede hij vroeger geen kopje kon oplichten, kon hij nu gewichten tillen. Nog twee getuigen vertelden even treffende voorbeelden.

Wat er van te denken? Vooral na de verklaringen van andere getuigen, die eischer had opgeroepen. Een van deze vertelde, dat hij van zijn jeugd af aan verlamming had geleden. Vier jaar geleden begaf hij zich naar een tingeltangel, waar dr. BODIE hem zou behandelen. Ofschoon hij best in staat was het tooneel op te wandelen, dwong men hem in een stoel en werd hij zoo op het tooneel gedragen. Hoewel hij nooit op krukken was gegaan, nam dr. BODIE er een paar op en wierp die over het tooneel, alsof getuige die niet meer noodig had. BODIE deed of hij hem wilde hypnotiseeren en beval hem, fluisterend, de oogen te sluiten. Er werd wat aan zijn been geëlectriseerd, maar heil had hij er niet bij gevonden. En zelf die hij mee kreeg veroorzaakte wonden.

Een andere getuige kwam een paar jaar geleden op het tooneel op twee stokken leunende. Die brak BODIE voor de oogen van 't publiek. Toen werd patiënt geëlectriseerd, wat hem hevige pijn deed; hij gilte, maar de muziek maakte dat onhoorbaar. Na afloop vroeg hij BODIE hoe hij nu thuis zou komen zonder stokken. Die zou wel een rijtuig geven, maar er kwam geen rijtuig en met behulp van twee andere menschen sukkelde de man naar huis. Op belofte van een paar nieuwe schoenen vertelde getuige later aan het publiek, dat dr. BODIE 's behandeling hem meer goed had gedaan dan alle ziekenhuizen.

Dan was er nog als getuige een man, die bij BODIE in vasten dienst was en in verschillende vermommingsen als patiënt optrad.

De advocaat van BODIE zei, dat er in de behandeling een ernstige kant was en een die bloot vertooning voor het publiek was. BODIE treedt al vele jaren op en krijgt van de tingeltangels, volgens den advocaat, een hoog salaris. Hij trekt menschen.

De rechter bleek niet erg overtuigd te zijn van

's mans geneeskundige bekwaamheid en veroordeelde hem zijn gewezen leerling de f 12000 terug te betalen.

De „Energos”-apparaten in Oostenrijk verboden. Deze apparaten, die wij zoo dikwijls in de duitsche illustraties met veel ophef zien aangekondigd, zullen velen onzer lezers niet onbekend zijn. Het Min. van Binnenl. Zaken in Oostenrijk heeft daaromtrent het volgend besluit openbaar gemaakt: In onderscheidene verkooppuizen van elektrische toestellen worden z.g. „Energos”-apparaten, van de firma ENERGOS te Dresden verkocht, die door een reclame-brochure als geneesmiddel tegen allerlei ziekten van het haar en de hoofdhuid worden aanbevolen. Deze toestellen zijn volgens advies van den oppersten Gezondheidsraad als gevaarlijk voor de gezondheid te beschouwen, dewijl bij een eenigszins groote stroomsterkte de drooge opperhuid daar, waar deze zeer dun is, door de vonken van het element verbrand kan worden. Verder worden bij deze toestellen de uit metaal bestaande elektroden in directe aanraking met menschelijke lichaamsdeelen gebracht, wat onder omstandigheden, vooral bij een opperhuid die met zweet is doortrokken, tot oxydatie van het metaal, tot belediging van de huid enz. aanleiding kan geven. Op deze gronden wordt het verkoopen en ten verkoop in voorraad houden van deze apparaten verboden. De landsregeeringen worden gelijktijdig uitgenoodigd de noodige maatregelen te nemen en in 't bijzonder de redacties van bladen en de advertentie-bureaux op deze bepaling opmerkzaam te maken. (Gesundheitslehrer).

Bestrijding van kwakzalverij in Oostenrijk. In het voorontwerp van een nieuw Straftwetboek wordt, volgens Med. Weekbl. o. a. bepaald, dat kwakzalverij verboden is. Niemand mag zich voor geneeskundige uitgeven, tenzij hij in Oostenrijk bevoegdheid heeft; strafbaar is het afgeven, ten verkoop hebben, of in de pers aankondigen van geheimmiddelen, die voorkomen op een door de regeering aan te leggen en bij te houden lijst. Het verspreiden van onware mededeelingen omtrent geneesmiddelen wordt gestraft.

(Ph. Weekbl.)

Een vroegere kapper, thans natuurgeneeskundige KONRAD EUKER te Marburg had een meisje, dat aan een etterachtige ontsteking van het hoornvlies leed, onder zijne behandeling. Het meisje werd blind aan het zieke oog. Voor het hof te Marburg heeft EUKER zich deswege te verantwoorden gehad. Daar men hem niet kon bewijzen, dat hij met zijne behandeling het verlies van het oog of een verergering van de kwaal bewerksteld had, werd hij enkel wegens het veroorzaken van letsel door schuld tot een boete van 300 mk. veroordeeld, omdat hij bij de behandeling geen cocaïne als pijnstillend middel had gebruikt. Door zijne nalatigheid had hij, naar de meening van het hof, het meisje onnodige pijn bezorgd. Tegen dit vonnis had EUKER cassatie bij het rijksgerecht aangeteekend. Dit hof heeft nu de cassatie verworpen.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Palm-Pillen.

„Wij hebben het genoegen u mede te deelen, dat wij heden een nieuw preparaat in Nederland in den handel brengen, met name de Palm-Pillen, waarvan de exploitatie door ons geschiedt ten name der Palm-Pill Company, zoowel wat betreft den verkoop als de publiciteit.

De door ons georganiseerde reclame-campagne voor de Palm-Pillen omvat de voornaamste dagbladen door geheel Nederland, met dien verstande, dat de exploitatie geleidelijk plaats vindt van provincie tot provincie, zoodat wij ons voorstellen dat binnen circa 12 maanden het geheele land in exploitatie is.”

Aldus begint de circulaire, door de vertegenwoordiger van de Palm-Pillen Cy. voor Nederland, Heeregracht 278 te Amsterdam, verzonden aan verschillende handelaars in drogerijen enz.; ons land staat dus iets nieuws te wachten. Inderdaad blijkt het, dat met de publiciteit reeds is aangevangen en wel in de Zuidelijke provinciën. Ons kwamen reeds, in enkele kleine provinciale bladen, advertenties onder de oogen, in echte reclame-stijl, opgeschroefd, met veel woorden veel belovend — in 't kort de advertenties

zooals wij die kennen en waaraan wij het volgende ontleenen:

„Malaria. — Mal-aria, anders gezegd: Slechte Lucht. De eenige oorzaak en ziektekiem van elke ziekte der menschheid.”

Op deze fraaie inleiding volgt een schrikwekkende beschrijving van de ziekte en hare gevolgen, een aanloop om te komen tot de gewone clauseule:

„Er is slechts één Geneesmiddel ter wereld dat U genezen kan. Het is geen middel dat U tijdelijk verlicht, maar het is een Standaard-Geneesmiddel dat reeds sedert jaren door de menschheid in bijna alle landen ter wereld wordt gebruikt. Millioenen doozen worden jaarlijks door de geheele wereld verzonden en slechts met de grootste moeite waren de eigenaren van dit zeldzaam Geneesmiddel, de Palm Pill Company, te bewegen, een nieuw land aan hun gebied toe te voegen. De Palm-Pillen, die door de grootste Geneeskundigen sedert onheugelijke tijden als het voortreffelijkste geneesmiddel, dat ooit uitgevonden werd, beschouwd worden, zijn, voor zoover men uit oude manuscripten kan nagaan, oorspronkelijk uitgevonden en samengesteld volgens het recept van een kluzenaar, die verblijft hield in de tropische wouden van Zuid-Amerika, het land, dat, zooals men weet, het hevigst door de Malaria geteisterd wordt. Naar diens woning in het bosch stroomden, zooals het manuscript duidelijk aangeeft, de lijdens bij duizenden om het kostbare geneesmiddel machtig te worden dat men vertrouwde als het enige oprechte geneesmiddel voor de ziekte der menschheid, de Malaria. Bereid uit zeldzame kruiden, planten en bladeren, die met de grootste zorg bijeen gegaard worden en waarbij gevoegd zijn alle geneeskrachtige sappen en extracten van den Palmboom, vormen de Palm-Pillen een geneesmiddel zóó zuiver plantaardig, zóó betrouwbaar, geneeskrachtig en weldadig als tot op heden nog niet geëvenaard is.”

Tot zoover de advertentie, waaruit nog meer moois te halen zou zijn, maar het hierboven afgedrukte is o. i. voldoende om een oordeel te vellen over den aard der annonce.

't Is weer het gewone praatje: de pillen het eenig afdoende geneesmiddel, uitgevonden door een kluzenaar (die lui hebben al wat op hun geweten), bereid uit zeldzame kruiden en zuiver plantaardig, zoodat wij hoogst dankbaar moeten zijn dat de Palm-Pill Cy. ook Nederland gelukkig wil maken. Het is wel toevallig dat landen waar men beperkende bepalingen heeft tegen den invoer en verkoop van kwakzalversmiddelen, zooals b.v. Duitschland, Oostenrijk, Italië en Rusland, juist niet behooren tot „de geheele wereld”, waarvan jaarlijks millioenen doozen van het middel worden verzonden, en dat wij, Nederlanders, waar de kwakzalverij welig kan tieren, behooren tot de uitverkorenen, maar het is niet de eerste maal dat wij zoo boven anderen worden voortgetrokken.

Ongetwijfeld zullen de advertenties, zooals zij zijn ingericht, de aandacht trekken en even zeker zullen er personen worden gevonden, lijdende aan malaria of zich verbeeldende daaraan te lijden, die de aangeboden hulp zullen aangrijpen. Laat ons eens zien of zij daaraan verstandig doen.

Het onderzoek van het middel moest ons de beste gegevens verschaffen om de beweringen in de advertenties, die ons al zeer erg verdacht voorkwamen, aan de waarheid te toetsen. Ongelukkig kost een dusdanig onderzoek veel tijd en „veel tijd” was ons niet gegeven, wenschten wij nog in dit nummer de pillen te bespreken, wat ons raadzaam voorkwam. Een voorloopig onderzoek, verricht, door den heer J. P. VAN DER MAREL te Amsterdam en schrijver dezes, geeft ons echter reeds nu aanleiding om ernstig twijfel te opperen aan de waarheidsliefde van densteller of stellers der advertentie. Voor f 1.75 werd een doosje Palm-pillen gekocht bij denin de kwakzalverswereld welbekenden ARNOLD VAN TUYL. Deze was zoo goed er zelfs nog een bon bij te voegen met het vooruitzicht om bij het inleveren van 10 dergelijke bons in het bezit te geraken van een doosje A. van Tuyl's Myrrhe Tandpoeder. Of wij ooit zoo'n doosje zullen krijgen?

Maar ter zake. In het gekochte doosje bevonden zich:

a. een reclamebiljet, een vergrootte uitgave van de advertentie;

b. een opgave van de Hoofd-Depôthouders in Nederland, ongeveer een negentig-tal, waaronder zeer bekende verkoopers van kwakzalversmiddelen en

c. een fleschje met de beroemde pillen.

Van deze laatste waren er 51 aanwezig (in plaats van 50, maar in 't veen ziet men op geen turfje). De pillen waren langwerpig, zwart gevernisd en daaronder voorzien van een laag meel. Heel nauwkeurig waren zij niet gemaakt, want het gewicht van iedere pil was niet gelijk en liep van 330 tot 250 milligram. Bij nader onderzoek konden wij daarin o. a. aantonen *kinine* en *ijzer*, maar, wat meer zegt: HET LEUGENACHTIGE IN DE ADVERTENTIE. *IJzer* zeker een zuiver *plantaardig product*? en *kinine*, het geneesmiddel bij uitnemendheid tegen malaria, door een kluizenaar bereid uit *zeldzame kruiden*? Het moet nog zoo heel lang niet geleden zijn dat die kluizenaar geleefd heeft, want de *kinine* is eerst in 1820 uit de zeer bekende kinabast afgezonderd. Begrijpen de fabrikanten van deze (en dergelijke) pillen dan niet, dat het onverbiddelijk onderzoek de onjuistheid van hun vertelseltjes aan het licht brengt, beter dan lange redevoeringen dit kunnen doen, dat daardoor onomstootelijk wordt bewezen dat zij met voorbedachten rade *leugens* verkondigen, klaarblijkelijk met het doel om hun waar *ten onrechte* als iets bijzonders te doen voorkomen, dat zij derhalve handelingen verrichten, die in alle opzichten als *kwakzalverij* zijn te beschouwen? Misschien begrijpen ze het, maar ze wagen 't erop, vertrouwend op de lichtgeloovigheid van het groote publiek en ook — en dat is een groote factor — op de uitwerking die hunne middelen zullen hebben niet alleen door de suggestie van hun optreden, maar ook dikwijls door de geneesmiddelen die zij bevatten. Want, 't is ons herhaaldelijk gebleken, ervaren kwakzalvers zorgen er dikwijls voor dat, ofschoon ze zeggen iets geheel nieuws te leveren, hun waar geneesmiddelen bevat, die als goed te boek staan. Zoo ook bij de Palm-pillen; *kinine* zal in de meeste gevallen van malaria gunstig werken en de bijvoeging van *ijzer* zal dikwijls een gewenschte hulp zijn.

„Dus toch zoo slecht niet, die pillen?“ zal men vragen. *Wis en zeker wel*. Het staat niet aan den kwakzalver, zoo maar, zonder onderzoek van den patiënt, uit te maken of de zieke lijdende is aan de kwaal, waarvoor hij hem genezing belooft. Dit optreden is reeds zeer gevaarlijk. De geheele exploitatie, gebaseerd op onwaarheden, *bewijst* verder dat er iets niet in den haak is; dat er ernstige pogingen worden aangewend om het publiek te bewegen bij een buitenlandsche firma (die zeker niet uit philanthropie handelt) geneesmiddelen tegen een veel voorkomende ziekte te koopen, die het even goed, ja waarschijnlijk beter hier te lande verkrijgen kan, zij het dan ook niet onder een mooi klinkenden naam.

Wie, volgens het oordeel van zijn geneeskundige, aan malaria lijdt, kan zich hier zeker op gunstiger condities de benodigde *kinine* aanschaffen en daarbij zeker zijn (wat bij geheimmiddelen niet het geval is) dat die stof voldoet aan de eischen van zuiverheid, die aan dit geneesmiddel moeten worden gesteld.

Wij waarschuwen daarom nitdrukkelijk tegen den aankoop en het gebruik van de Palm-pillen en hopen dat deze waarschuwing het gevolg moge hebben dat (even als vroeger bij Zam-buk) de buitenlandsche firma en hare helpers geen succes zullen hebben van de in het uitzicht gestelde reclame-campagne.

Uit vroeger jaren.

* Toevallig bladerende in een ouden jaargang, 1881, van de Stukken, betreffende het Geneeskundige Staatstoezicht in Nederland, viel ons oog op het Rapport eener commissie voor toezicht op den verkoop van geheime geneesmiddelen in de provincie Utrecht. Aan het slot wordt gezegd: „Het publiek wordt door annonces in openbare bladen op de gruwelijkste wijze misleid omtrent aard en geneeskraft der geheimmiddelen, offert groote sommen gelds aan hoogst

onschuldige, uiterst goedkoope middelen, maar helaas! ook dikwijls zijn gezondheid aan middelen, die alles behalve onschuldig zijn, middelen wier bestanddeelen noch aan den verkooper noch aan den koper bekend zijn. En toch heeft de wet van 1 Juni 1865 dit alles willen voorkomen.

In alle buitenlandsche medische tijdschriften wordt gewezen op dien hoogst verderfelijken handel in geheimmiddelen, in ons land geeft het Maandblad van de Vereeniging tegen de kwakzalverij onder redactie der H. H. BRUINSMa iedere maand een opsomming der lectuur van aanbevelingen van de meest onzinnige geheimmiddelen, zelfs heeft een leek in de „Vragen des Tijds“ (zie Juli en Augustusnummer) van dit jaar (1881), zich verplicht gevoeld het publiek op het gevaar van geheimmiddelen te moeten attent maken. En wat doet de Regeering? In dezen stand van zaken acht onze commissie het hoogst wenschelijk, dat onze vergadering (de Geneeskundige Raad voor Gelderland en Utrecht) zich andermaal wende tot de Hooge Regeering“.

Blijkens deze laatste zinsede was er reeds toen derhalve een soortgelijk verzoek aan „de Hooge Regeering“ aan voorafgegaan; of dit naar aanleiding van dit rapport nogmaals is geschied, is ons onbekend, doch in alle geval heeft het tot niets geleid en zou eene tegenwoordige commissie na bijna dertig jaren nagenoeg denzelfden text in haar rapport kunnen gebruiken, met denzelfden pathetischen uitroep aan het slot: *En wat doet de Regeering?*

In denzelfden jaargang vonden wij nog een ander stuk, dat getuigt hoe sommige autoriteiten, van wier ijveren medewerking tegenwoordig nimmer iets wordt vernomen, toen ter tijde althans trachtten de kwakzalverij te helpen bestrijden, waarschijnlijk onder den indruk van onthullingen en mededeelingen, zooals in het eerst geciteerde stuk worden bedoeld en die na dien tijd telkens en telkens weer herhaald en vermeerderd, thans voor oude kost doorgaan, hoewel dezelfde bedriegerijen en wetsovertredingen den achtergrond vormen. Het bedoelde is eene *Circulaire van den Commissaris des Konings in Limburg* (van 1 Aug. 1881) *aan de burgemeesters, betreffende verkoopen van geheime geneesmiddelen* (Prov. Blad nr. 86), luidende:

De adjunct-inspecteur van het geneeskundig Staatstoezicht voor Noordbrabant en Limburg heeft mij bij missive van den 30 Juli l.l. nr. 242 te kennen gegeven, dat in verschillende gemeenten van dit gewest, door kleine winkeliers geheime geneesmiddelen worden verkocht, waarschijnlijk zonder te weten dat zulks in strijd is met de wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* nr. 61).

Naar aanleiding daarvan heb ik gemeend Uwe aandacht daarop te moeten vestigen, met verzoek om ingeval zich in Uwe gemeente personen mochten bevinden, die geheime geneesmiddelen verkoopen, zonder daartoe bevoegd te zijn — hen op die ongeoorloofde handeling opmerkzaam te maken en te doen waarschuwen, dat zij zich daardoor aan de strafbepalingen bedoeld bij art. 31 der aangehaalde wet blootstellen.

De Commissaris der Koningin in het hertogdom Limburg,

DE KUIJPER.”

Hoe goed ook bedoeld behoeven wij hier nauwelijks te zeggen, dat deze circulaire in den toestand hoegenaamd geen verandering heeft gebracht en waarschijnlijk door „de burgemeesters“ kalmpjes naast zich is neergelegd.

UIT DE PERS.

Der Lehpastor.

De Berlijnsche medewerker schrijft d.d. 7 November aan het *Handelsblad*:

Over het proces van den „Lehpastor“ FELKE is in het *Handelsblad* reeds het een en ander meegedeeld. Ik mag dus veronderstellen, dat de lezers dezen vreemden dominé kennen, die uit de oogen van zijn medemenschen met zoo onfeilbare zekerheid leest, wat hen niét mankeert, dat

hij een patiënt, volgens het oordeel van de rechtbank, dood genezen heeft.

Uit de oogen ziet hij alle kwalen. En het geneesmiddel is doorgaans omslagen met leem.

Dominé FELKE is een filantroop. Hij vraagt geen geld. Wil alleen zijn broederen en zusteren doen profiteeren van zijn wonderdadige kunst. En het is dan ook niet onbegrijpelijk, dat hij na de laatste vrijspraak — zijn veertiende — geestdriftig door zijn trouwe aanhangers werd toegejuicht. Niet onbegrijpelijk, omdat — de zin is bijna te afgesleten, om hem nog te kunnen gebruiken zonder een kleur van schaamte te krijgen — omdat de mensch nu eenmaal bedrogen wil worden. Die alte Geschichte, doch bleibt sie immer neu.

Volwassen menschen geven hun horloge ter reparatie aan een horlogemaker, die zijn vak geleerd heeft. Niet aan een schoenlapper. Hun gebrekkig geworden lichaam geven ze vol vertrouwen en met graagte den eersten den beste ter reparatie, wiens medische handgrepen niet gestoord worden door een zweem van vakkennis.

Hoe doller, hoe beter. Beenbreuken diagnostiseeren uit de kleur der oogen, een maagcatarrh uit den krul der nekharen, daarin is toekomst. Een millioenen-gulden toekomst.

Dominé FELKE, die alle kwalen leest uit de oogen, die alle kwalen geneest met vochtige leem-asfalteering, is toegejuicht. Niettegenstaande uit de verhandeling voor de rechtbank te Crefeld gebleken is dat hij een kwakzalver is van het zuiverste water.

Dominé FELKE moest in het ziekenhuis bij twintig patiënten de diagnose stellen, op de bij hem gebruikelijke wijze. De beide geneesheeren, die de zieken reeds langen tijd behandelden, zouden hun diagnose daartegenover stellen.

De markantste gevallen volgen:

2e patient. FELKE: rheumatiek, longen niet in orde. Doctoren: Etterige borstvlies-ontsteking.

4e patient. FELKE: Pijn in de keel, drinkt graag bouillon en koffie. Eet boter en vette spijzen. Bloedarmoede, pijn in de blaas, galsteen, migraine. Doctoren: patient heeft vier dagen geleden een flinke dosis kwikzilver gekregen. Mankeert anders niets. Volkomen gezond.

8e patient: Felke: Slechte spijsvertering, rheumatiek. Doctoren: Ingewandskanker.

14e patient: FELKE: Nierlijder. Doctoren: Tuberculose van het buikvlies. Nieren gezond.

17e patient: FELKE: Pijn in den rug. Onvoldoende spijsvertering. Doctoren: Zware breuk van de wervelkolom.

De markantste gevallen nam ik. In enkele gevallen had de dominé de plank niet geheel mis geslagen. Zoo verried hij nogal eens handigheid in het goed diagnostiseeren van de blindedarm-ontsteking — al behandelde hij den patient, voor wiens dood hij terecht moest staan, juist verkeerd op deze ziekte.

Maar het laatste geval is te teekenend, om het niet letterlijk te vermelden.

FELKE: „Nieren en blaas-lijden. Hartkloppingen en duizeligheid“. Doctoren: „Patient is de blindedarm weggenomen. Hij heeft in het linkeroog een staalsplinter, en is op dit oog nagenoeg blind“. FELKE: „Ik beken, dat mij dit niet is opgevallen. Overigens was ik blij, dat het zaakje afgeloopen was“. Voorzitter: „Dat geloof ik graag“.

De wonderdadige geneesheer, die alles aan de oogen ziet, merkte niet, dat in een oog een staalsplinter zat, dat dit oog zoo goed als blind was...

Tóch kreeg hij een ovatie. Tóch mag hij na zijn vrijspraak, op grond dat niet bewezen kon worden, dat hij bewust den dood van den patient veroorzaakte, dat hij ter goeder trouw een verkeerde behandeling toepaste, doorgaan met zijn „genees“methode.

Eén der mooie gevolgen van de „Gewerbe-Freiheit“ in Pruisen.

Een praatje met Jan de Ploeger over Kwakzalverij.

Naar aanleiding van ons Hoofdartikel in het n^o. van September j.l. over de „Praatjes“ van

JAN DE PLOEGER in de *Enkhuizer Courant* bevat *Vox Medicorum* van 10 November een „Praatje” van PIET DE ZAAIJER, waaraan wij het volgende ontleenen, het betreurende dat plaatsgebrek ons belet het geheele artikel over te nemen:

„De medici zelf getuigen dat zij betrekkelijk al heel weinig weten,” zoo zegt JAN, en dit doet me genoegen voor de zelfkennis van mijn vakgenooten, want juist dit te weten stempelt hen tot geleerden, die steeds zoeken naar meer te weten, naar meer licht. En als dit zoo is, als na onze lange, voorbereidende studie, na ons voortdurend zoeken en vorschén, vaststaat dat wij zoo weinig weten, hoe moet het er dan wel uitzien in het brein van 'n EILERS, 'n URSUM en consorten, die na zich met fleschjesspoelen en den ploeg te hebben beziggehouden, hun licht gingen ontsteken in de kunst van het genezen. En nu vraagt JAN: „kan het niet gebeuren dat niet-in-'t-vak-gestudeerden en toch niet van verstand en opmerkingsgave ontbloote menschen wel iets wisten of vonden?” Zeker, zeker, men behoeft niet altijd gestudeerd te hebben om iets te weten of te vinden, en volstrekt niet van verstand en opmerkingsgave ontbloot te zijn, maar geloof me opricht Janlief, op het gebied van de geneeskunst vindt de leek niets, dat niet blijkt door anderen reeds gevonden en weggeworpen te zijn; en meestal „weet” de leek dit zeer wel, maar nu komen... zijn verstand en opmerkingsgave, die zeggen: „kan ik daaruit geen geld slaan, en het domme, stomme publiek daarmee bij den neus hebben?” Nu zoudt gij willen, dat de geneeskundige wet zulke personen, onder de noodige controle, de bevoegdheid zou geven om hun „wetenschap” (de cursiveering is van mij, niet van U, JAN) aan te wenden „in dienst der lijdende menschheid” (cursiveering al weer van mij, Jantje). Zooiets had ik niet verwacht, komende van iemand met, zoo ik meen, gezond verstand. Zou het dan niet beter zijn de geneeskundige wet in de gevangenis te stoppen, of tot onderzoek in een krankzinnigengesticht?

En weet JAN DE PLOEGER dan niet, dat elk vezeltje van EILERS en consorten en van hun z.g. geneesmiddelen tot in moleculen en atomen is geanalyseerd? Wel jammer voor de moeite en tijd die het heeft gekost. N'importe, 't is geschied. En wat blijft er van zoo'n analyse over... bedrog en nogmaals bedrog.

Waarom daarentegen de z.g. „slapende dames” niet vervolgd, vraagt JAN. Omdat men geen slapende honden moet wakker maken. Meestal is er bij zoo'n slapende juffer een verdoolde deskundige, die door abusus alcoholicus of door een ander misbruik toevallig, bij zoo'n juffer is terecht gekomen en de lading dekt, zoodat zij buiten de wet vallen.

Maar nu doet JAN een vraag, die getuigt van 's mans gezond verstand en wel: „mogen de drogisten, die toch onbevoegd zijn op het gebied van geneeskunde, allerlei geheimmiddelen tegen honderd en een kwalen, middelen die in het geheel geen vertrouwen verdienen, wel bereiden en verkoopen?” Neen, neen, neen, maar de wet laat dit alles maar toe. Die z.g. wilde drogisten doen veel kwaad en werken de kwakzalverij geducht in de hand. Hoevele slachtoffers worden niet door deze direct en indirect gemaakt! En wanneer zal hieraan eens paal en perk worden gesteld?

En verder vraagt JAN wat kwakzalverij is, en wat kwakzalvers zijn. Mag ik U hierop eens antwoord geven? Kwakzalverij is de kunst om tegen beter weten in de goegemeente te bedriegen, en hun door reclame te suggereeren. Zij die die kunst beoefenen noemt men kwakzalvers, op welk gebied zij zich ook bewegen.”

„Laten we thans nog even nagaan welk kwaad de kwakzalverij sticht:

1°. Zij haalt van de bedrogenen het geld uit hun respectievelijke zakken, en wel het meest van arme drommels, die lang na de uitgave hiervoor nog krom moeten liggen, (tenminste wanneer ze niet uitgestrekt in hun kist liggen). En toch is die geldfactor niets in vergelijking met

2°. dat de middelen dikwijls zeer schadelijke bestanddeelen bevatten, die de kwaal verergeren, en met

3°. dat door het langdurig gebruik der kwak-

zalversmiddelen, de ongelukkige lijdens den tijd laten voorbijgaan en eerst, als het te laat is, bij hen hulp zoeken, die in vele gevallen de kwaal hadden kunnen bestrijden!

Mijn compliment aan JAN DE PLOEGER, die de zaken eens openlijk bespreekt en aan de nieuwsbladen, die hun kolommen daarvoor openstellen. De gewone pers voornamelijk kan helpen in onzen verlichten tijd van luchtschepen en vliegmachines, dat eindelijk eens het slachtoffers-makende-boerenbedrog „de kwakzalverij” tot het verleden behoort, zooals (geloof ik) dit thans het geval is met de wichelarij en alchemie van voorheen.”

Een belangrijk boek in Engeland.

Het *Pharm. Weekblad* van 20 November geeft de volgende beschouwing naar aanleiding van een, in Engeland, uitgekomen werk getiteld *Secret Remedies, what they cost and what they contain. Based on analyses made for the British Medical Association London.*

„Een van de redenen voor de populariteit van geheimmiddelen is hun geheimzinnigheid”. Aldus de eerste zin der inleiding van het voorbericht, die waard zou zijn in zijn geheel vertaald, niet in dit vakblad, maar in ieder publiek blad te worden opgenomen. Bedrog en nog eens bedrog is de grondslag van elk met bovenmatige reclame in onze publieke bladen aanbevolen geneesmiddel. Soms blijkt, dat iets van het medegedeelde in de advertenties waar is, dit bewijst niets tegen deze laatste uitspraak, want zoo verstandig zijn de bereiders der geheimmiddelen wel, dat ze hunne middelen uit stoffen bereiden, die tegen sommige aandoeningen helpen, maar het is bijna zeker, dat ook een geneesheer, wiens hulp in die gevallen zou worden ingeroepen, dezelfde of betere geneesmiddelen zou voor schrijven; want dit staat vast, iets nieuws, iets dat aan de wetenschap onbekend is, bevatten de geheimmiddelen nooit. Wie hieraan nog mocht twifelen bestudeere het hierboven genoemde boekje. Het is niet alleen voor deskundigen bestemd, en men zal een goed werk doen door het den leek in handen te geven. Neem de geheimzinnigheid weg en het geloof aan het kwakzalversmiddel is verdwenen. Hoe goed de „British Medical Association” dit heeft ingezien, moge het volgende, ontleend aan het Tijdschrift v. Geneeskunde bewijzen; het wordt hier letterlijk weergegeven.

„De pers en de kwakzalverij. De British Medical Association heeft zich zeer verdienstelijk gemaakt door een boek, getiteld „Secret Remedies” in het licht te geven, waarin de samenstelling en de koopwaarde der geadverteerde patent-geneesmiddelen wordt medegedeeld. De vraag naar dit boek is zóó groot, dat in drie maanden tijds reeds vijf uitgaven zijn verschenen. Ook in de stations wordt het ruim verkocht. Toch is het niet druk geadverteerd: slechts zeven bladen (behalve de vakpers) hebben de advertentie van het boek geplaatst, doch de *Daily Express*, *Daily Chronicle*, *Star*, *Graphic* en *News of the World* hebben haar *geweigerd*. Dit werpt nog een scherper licht op de bewuste en niet-belangelooze medewerking van een aantal bladen met de kwakzalverij, dan hun weigering om verderfelijke advertenties te weigeren. Daarbij immers hoort men het voorwendsel, dat men niet kan vorderen, dat de administratie uitmaakt, welke advertenties schadelijk zijn voor het *algemeen welzijn*. Maar nu blijkt het, dat men wel oplet, of een advertentie schadelijk kan zijn voor *gewenschte adverteerders*. De Britsche pers, zegt the Brit. med. Journ., behoeft op dit verschijnsel niet trotsch te zijn, maar de geneeskundigen moeten er wel op letten. De „patentmiddelen” moeten in Engeland van een zegel worden voorzien. De opbrengst van dit zegel bedroeg in 1908 334000 P. St., voor 41 miljoen potjes en fleschjes, en daaruit wordt in „Secret Remedies” afgeleid, dat het Engelse publiek in dat jaar ongeveer 3 miljoen P. St. aan zulke middelen heeft besteed. Schat men de kosten der waren en hun verpakking op één tiende (zeker niet te weinig) en de provisie der wederverkoopters ook, dan hebben de couranten en de kwakzalvers samen

30 miljoen gulden gedeeld. Dit geld wordt meestal door hen betaald, die het 't minst kunnen missen. Een hard tobende weduwe heeft f 60 besteed voor een gekleurde oplossing van citroenzuur. Maar als de pers reeds zulk een advertentie weigert, wat moet men dan verwachten, als de regeering dit rooverswerk eens zou willen tegen gaan. Moge de Nederlandsche pers, die zoo vaak aan dit Tijdschrift mededeelingen ontleent, welke zij dienstig acht voor het publiek, ook dit bericht overnemen en daardoor toonen, dat zij hooger staat dan de genoemde bladen”.

v. d. W.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Haarlemmerolie. Dit is een van de weinige oorspronkelijk Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei zoowel uit- als inwendige kwalen genezing aan te brengen. „Dit medicament” — zoo leest men o. z. in de gebruiksaanwijzing — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard.” In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof, die in de apotheken onder den latijnschen naam *balsamum sulfuris terebinthinatum* voorkomt en bestaat uit lijnolie en terpentijnolie waarin zwavel is opgelost. De geneeskundigen zijn overtuigd van de weinig goede uitwerking van het praeparaat en schrijven het hoogst zelden, en dan altijd in geringe hoeveelheden voor. Men wachte zich het in enigszins groote hoeveelheid te nemen; de schadelijke gevolgen van het gebruik zijn reeds meermalen met volkomen zekerheid aangetoond.

CORRESPONDENTIE.

Mr. M. M. S. v. d. L. te G. Zie omtrent de *Energos Co.* dit no. onder de „Berichten”. De redactie van de *Gesundheitslehrer* heeft reeds dikwijls tegen deze toestellen gewaarschuwd en aangetoond op welke eigenaardige wijze de getuigschriften voor deze apparaten (ook helaas van enkele Duitsche geneesheeren) worden verkregen. De naam kwakzalverij is voor deze wonder-toestellen zeker niet misplaatst. Volgens de genoemde redactie worden de *Energos*-apparaten thans ook onder den naam van *Orlid* verkrijgbaar gesteld. Dit gebeurt wel meer, zoo'n naamsverandering, wanneer de oorspronkelijke kwakzalverij te veel in de kaart is gekeken.

C. H. N. te R. Wij hebben nog niets naders van u omtrent die pleister vernomen; onze brief is toch in uw bezit gekomen?

P. S. te R. Tegen „Pastor” Felke hebben wij reeds herhaalde malen gewaarschuwd. Zie ook dit no.

H. te A. Wij danken u zeer voor de toezending van den afdruk van *Klaas de Paprouw*. Met groot genoegen lezen wij zijn geschiedenis. Jammer, jammer dat onze beperkte ruimte niet toelaat onze lezers er mee in kennis te stellen. Wij moeten volstaan met hen te verwijzen naar het Tijdschrift: *Boon's Geïllustreerd Magazijn*.

A. S. B. te R. Dank voor het gezondene en voor uwe herhaalde bewijzen van sympathie voor onze zaak.

Dr. M. W. M. te B. 't Is verschrikkelijk, maar die *Rijnbode* is al niet erger dan tal van die kleine provinciale bladen. Ze staan vol van kwakzalvers-advertenties. Over *Palm pillen* vindt gij een artikel in dit no. Uw vraag omtrent het optreden der Vereeniging zullen wij aan het Bestuur mededeelen.

K. R. te P. Ja, *Palm pillen* zijn iets nieuws. Wij hopen er spoedig genoeg bij te zijn om een ruime verkoop van dit kwakzalversmiddel, hier te lande, tegen te gaan.

H. G. S. te W. Dank voor de gezonden circulaire van *Palm pillen*; wij houden ons voor verdere medewerking aanbevolen.

J. R. te A. Wij kennen het middel, methode *Dr. Hufelands*, niet evenmin als de brochure. De advertentie boezemt weinig vertrouwen in.

— Het Jaarverslag der Vereeniging „Het Volkshuis” te Wageningen over 1908, Afd. Bibliotheek en leeszaal, is dank ontvangen.

ADVERTENTIEN.

Noordzee-Bad-Hôtel

„Koningin Wilhelmina”

KIJKDUIN bij DEN HAAG.

Breed gevaarloos Strand, rustig kalm gelegen. Ruime Kamers. Terras en Kinderspeelplaats. Restaurant, 1e kwaliteit consumptie. Garage. ^{12/13}

TEL. INT. 15.

GERARD PINKSEN.

Dagelijksch Bestuur der Vereeniging	6	Kwakzalversmiddelen in Oostenrijk verboden	Ber.	5	Rheumatiek-remedie	10
Damman. Genezing van suikerziekte	8	" " " Rusland	"	5	Rice S. W. uit Nederland vertrokken	6
Diskohol	7	Kwakzalverij. Besproken in den Gemeenteraad	"	6	Röpcke Ed. overleden	7
Divinal	7	van Nieuw-Helvoet	"	6	Rusland. Kwakzalversmiddelen verboden in — Ber.	5
Doofheidgenezer. G. Keith — Harvey	3, 4	Kwakzalverij. Bestrijding in Argentinië	"	3	" Verkoop van specialités	11
" " Instituut te Parijs	4 Ber.	" " " Australië	"	2		
" " Radio Tympanisme —	4 Ber.	" " " Beijeren	"	4	Samenstelling van de middelen in 1909	
Otologisch	4 Ber.	" " " Canada	"	3	onderzocht	12
Dordrecht. Gezondheidscommissie te	11	" " " Duitschland	"	2, 7, 9	Sanden's elektrische gordel. Attest voor —	2
Drogistenbond. Hulp van den —	Ber.	" " " Engeland	"	11	Scheuerthee schadelijke gevolgen	Ber. 11
Duitschland. Bestrijding der kwakzalverij	Ber.	" " " Nieuw Zeeland	"	3	" tegen suikerziekte.	9 Ber. 11
" De strijd der overheden in —	7	" " " Noorwegen	"	2	Schiffmann's middel tegen asthma	II. W. 3
Eilers. Een aanklacht van —	Ber.	" " " Oostenrijk	"	5, 12	Secret Remedies. Een belangrijk boek	12
" Een ergerlijk optreden van —	Ber.	" " " Paragay	"	9	Somnambule te Tholen	Ber. 11
" een onverbeterlijke	6	" " " Rusland	"	5, 11	Specialité en geneesmiddel. Begrip van —	Ber. 1
" Een verweer van —	10	" " " Winterswijk	"	2	Specialiteiten-rommel	Ber. 11
" in cassatie veroordeeld	R.	" " te Maastricht	"	1	Specialité's Belasting op	Ber. 9
" voor de rechtbank te Medemblik	R.	" en epidemie	"	8	" Onderzoek in Rusland	" 11
" " " " Alkmaar	10	" Jan de Ploeger over	"	9	" Misbruik van	" 9
" voor het kantongerecht te Medemblik	Ber.	" Piet de Zaaijer over —	"	12	Staphorster boertje	Ingez. 9
Electrische gordel van Sanden — Attest voor —	2	" Lezingen over —	"	1, 3, 5	Steinvitz de Parijsche doovengenezer	4 Ber. 3
Electriseerder te Helder voor den Hoogen Raad.	R.	" Tentoonstelling te Dresden	"	1	Stotteren. Hulp tegen —	Ber. 7
Ergos-apparaten in Oostenrijk verboden	Ber.	" " " Upsala	"	4	Suikerziekte Genezing door Dr. Damman	Corr. 8
Enkhuizer Courant over kwakzalverij	9	" " " Waarschuwing van Regeerings-	"	4	" Scheuerthee tegen —	9 Ber. 11
Epidemie en kwakzalverij	8	wege	"	4		
Felke de „Lehmpastor“	12	Kwakzalverij. Waarschuwing van den Bur-	"	4	Tandheelkunde. Onbevoegde uitoefening	R. 2
Feuilleton. De Homoeopathische Practikant	5	gemeester van Ottersum	"	4	Tentoonstelling. De Firma Boom op de	
" De Wonderdokter van Westersheps	3	Kwakzalverij. Weer geen wet tegen de —	"	10	Middenstands —	8
Foster's pillen. Valsche atresten	1, 9, 12	Kwakzalverijen op 't platteland	"	4	Tentoonstelling. De Ned. Drogistenbond op	
Gebroken . . of niet	7	Lactor-generator	"	7	de Middenstands —	9
Gemeentebestuur te Maastricht	Ber.	Laxeermiddel als prijs voor het oplossen	"	7	Teringgenezer. Eilers	R. 1, 4, 10, 12
" " Ottersum	"	van een raadsel.	Ber.	7	" Joh Zoomers	2
Gemeenteraad te Nieuw-Helvoet. Uit den —	"	Lehmpastor Felke	"	7	Tramkaartjes. Reclame op — te Rotterdam	4 Ber. 1
Geneesheer bij een kwakzalver	"	Leidsche Courant. Weigering van kwakzal-	"	12	Tucker's asthma behandeling	Corr. 9
Geneeskunde. Onbevoegde uitoefening	"	versadvertenties	Ber.	11, 12		
Geneesmiddel en Specialité — Begrip van —	Ber.	Leugenadvertenties voor Abdij-siroop	"	10, 11	Utrecht. Gezondheidscommissie aan 't werk	8
Gevaarlijke kruiden	Ber.	Lezingen over kwakzalverij	Ber.	1, 3, 5		
Gezondheidscommissie te Bodegraven	Ber.	Lieber's zenuwenkracht-elixer	Ber. 6	6	Vereeniging tegen de kwakzalverij:	
" " Dordrecht	11	Liquozone	H. W.	6	Adres aan den Gemeenteraad te Rot-	
" " Maastricht	Ber.	Maandblad tegen Vervalschingen. 25-jarig	"	5	terdam, Abdijsiroop-Advertenties	2
" " Utrecht	8	bestaan —	Ber.	9	Algemeene Vergadering Agenda	10
" " Winterswijk	Ber.	Maag-elixer van Wilh. Budde	Ber.	7	" " Verslag	11
Gezondheids-rheumatismus thee	7	Maastricht. Gemeentebestuur en Gezondheids-	"	1	Bestuur. Algemeen —	5
Ginneken. De wonderdokter van —	11	commissie	Ber.	1	" Dagelijksch —	6
Groef Dr. de —	Cor. 10, 11	Marsman Dr. Lezing over kwakzalverij.	Ber.	5	Bibliotheek over kwakzalverij	7, 8
Haarlemmerolie	R. 1 H. W. 9, 10	Middelen in 1909 onderzocht	"	5	Buitengewone Vergadering Agenda	4
Haarwaters. Loodhoudende —	H. W. 10	Misbruik van namen	"	5	" " Verslag 7 Ber.	5
Haematogen Hommel	Cor. 4	Misbruik van specialité's.	Ber.	9	Concept-rekening over 1908	10
Handelsblad. Het — Consequentie van —	9	Misdadige onachtzaamheid Reclame voor	"	6	Goedkeuring der gewijzigde statuten	3
" " Protest in zake leugenadvertenties	11	Abdijsiroop	"	6	Jaarverslag over 1908	8
Histogen.	H. W. 10	" " Leugenadvertenties	"	10, 11	Mededeeling v. h. Bestuur 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11	11
Homoeopathische Practikant. De — (Feuilleton)	5	Namen. Misbruik van —	"	5	Protest tegen Het Handelsblad	11
Institute of Radiopathy	5 Corr. 9	Nieuw-Helvoet. Uit den Gemeenteraad van —	Ber.	6	Schrijven aan den Min. v. Justitie en	
Instituut Windelinx	7	Nieuw Zeeland. Bestrijding der kwakzalverij	"	3	de Proc. Gener. naar aanleiding van	
Internationaal Comité tot bestrijding der		Noorwegen. " " " "	"	6	het optreden van het Otologisch	
kwakzalverij: L'Enseignement Médico		Onbevoegden in Pruisen	"	3	Instituut	3
Mutuel International.	5	Oostenrijk. Kwakzalversmiddelen verboden	"	3	Afd. Amsterdam. Waarschuwing tegen	
Invoer van toebereide geneesmiddelen.	Ber. 7	in —	"	5, 12	kwakzalversmiddelen	Ber. 8
Jan de Ploeger over kwakzalverij	9	Otologisch Instituut te Parijs	4	3		
" " " Antwoord aan —	12	Ottersum. Waarschuwing van den Burge-	"	4	Vixol	Corr. 9
Jouence La — van Abt Soury en Pink-	6	meester	"	4	Voorloopig Verslag. Uit het — Binnenl.	
pillen	6	Palm-pillen	"	3	Zaker.	Ber. 12
Kapper Een — als kwakzalver	Ber. 12	Pers. De — en de kwakzalvers advertenties	"	5, 12	Poorschriften van Specialité's.	Ber. 8
Karlsruhe. Publicaties van den Gezondheidsraad:		" Hulp der —	"	3	Vroeger jaren. Uit —	12
Augenwol	Ber. 2	Piet de Zaaijer. Antwoord aan Jan de Ploeger	"	4		
Lieber's zenuwenkracht-elixer	"	Pinkpillen	"	6	Waardeering. nooit	9
Maagelixer van Wilh. Budde	"	" Attesten voor —	"	1	Wessel's drankmiddel	7
Pinkpillen	"	" en La Jouence	"	6	Wetsontwerp Alweer geen — in Nederland	10
C. Schreiber, hulp tegen stotteren	"	" Schandelijke reclame voor —	"	3	" Het Duitsche	Ber. 8
Keith-Harvey. G. —	3, 7	Princes Juliana Capsules van Eilers	"	1	Windelinx	7
" " " Waarschuwing van		Prins De — Hulde aan Olivier Verhaar	"	12	Winter Co.	Corr. 5
" " " " Regeeringswege.		" van de leestafel verwijderd	"	6	Winterswijk. Publicatie van de Gezondheids-	
Kephalginpoeder.	7	Politie — attesten en stroop	"	6	commissie	3 Ber. 2
Kinderboekje. Uit een —	Ber. 1	" " Waarschuwings vanwege de —	"	4	Wonderdokter Ast. Een bezoek bij	11
Klandizie van een wonderdokter	11	Purgétyl Détry	"	2, 4	" De — van Westersheps (Feuilleton)	3
Kloosterbalsem voor niet-gebroken ledematen	7	Radiopathy Instituut of —	"	3	" Klandizie van een —	11
Königs Nervenstärker belast als kramerij	Ber. 7	Radio-Tympanisme	4 Ber.	3	" te Ginneken.	11
Kollummer boertje	9	Rad-Jo	"	7	Wortelboer's kruiden	Ingez. 5
Kranten-administratie. Bij een —	2	Rapport uit Australië, in zake kwakzalverij	"	2		
Kruiden Gevaarlijke	Ber. 4	Rechtszaken:	"			
Kwakzalver en arts	8	A. R. Onbevoegde uitoefening	"			
" ontmaskerd bij een proces	Ber. 11, 12	der geneeskunde	"			
" vrouwelijke — in Silezië streng	Ber. 8	Cassatieberoep van Eilers ver-	"			
gestraft	Ber. 8	worpen	"			
Kwakzalvers-advvertenties. De ware opvatting	Ber. 8	Eilers	"			
" in de Pers	3	Electriseerder te Helder voor	"			
" in de Leidsche Cou-	Ber. 11, 12	den Hoogen Raad	"			
rant geweerd.	9	Haarlemmerolie	"			
" in Duitschland	6	Onbevoegde uitoefening der	"			
Kwakzalvers in den trein	6	verloskunde	"			
Kwakzalversmiddel — Gevaarlijk	Ber. 5	Tandtechnicus beoefenaar der	"			
" Vies	"	tandheelkunde	"			
	5	Reclame. Schandelijk — voor Pinkpillen	"			
	5	Regeering — Waarschuwing vanwege de —	"			

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

COZA-POEDER of het middel van het Institut du Zexa is een echt kwakzalversmiddel. D. w. z. dat het niet helpt voor de ziekte, waartegen het wordt aanbevolen; dat de verkoper dit zeer goed weet terwijl hij dit poeder verhandelt voor een prijs ver boven de werkelijke waarde. De samenstelling van Cozapoeier is: dubbelkoolzure soda (het gewone zuiveringszout) en fijngevreven gentiaan- en kalmuswortel. Alle drie deze bestanddeelen hebben noch afzonderlijk, noch te zamen, eenig nuttig effect tegen drankzucht. Gevaar dat de maag veel gepr. keld wordt, bestaat echter wel.